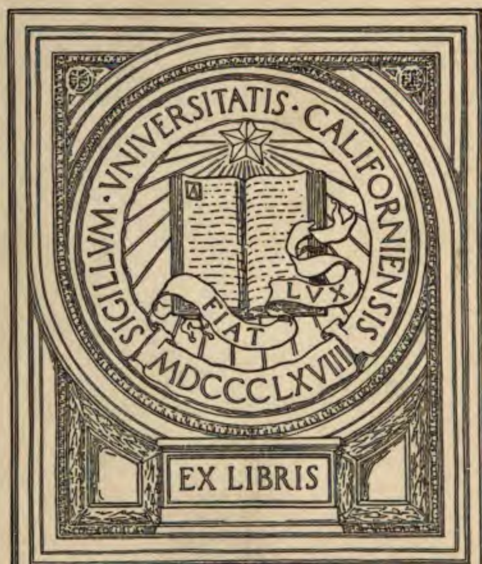

UC-NRLF

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

[illegible]

HEBRAISK GRAMMATIK

I. HEBRAISK FORMLÆRE

AF

H. L. STRACK,

Professor ved Berlins Universitet,

OVERSAT AF

CAND. THEOL. H. KISSMEYER,

(af Forfatteren autoriseret oversættelse).

II. HEBRAISK SYNTAX

AF

FR. BUHL,

Professor theol. ved Kjøbenhavns Universitet.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG

(F. HEGEL & SØN).

1885.

Trykt hos W. Drugulin i Leipzig.

FORORD.

Professor Stracks Hebräische Grammatik (Karlsruhe und Leipzig 1883) har i Løbet af kort Tid fundet en meget betydelig Udbredelse ved de tyske Universiteter, da det hurtig har vist sig, at den i sin korte og knappe Form indeholder en ualmindelig heldig Forening af de nyere Sprogstudiers sikrede Udbytte med en praktisk og let overskuelig Methode. Den Oversættelse deraf, som Cand. theol. Kissmeyer har besørget, vil derfor uden Tvivl hos os blive modtaget som et godt og paalideligt Hjelpemiddel af dem, der ville tilegne sig det hebraiske Sprog. Prof. Strack har velvillig tilsendt Oversætteren flere ikke uvæsentlige Forbedringer og Tilføjelser, der ere blevne optagne i Oversættelsen.

Som en Del af det af J. H. Petermann grundlagde Værk „Porta linguarum orientalium“ tager Stracks Grammatik efter dette Foretagendes Plan i det væsentlige kun Hensyn til Formlæren; kun hist og her er der indskudt nogle korte syntaktiske Bemærkninger, hvor Omtalen af Formerne giver Anledning dertil. Da det imidlertid ved de exegetiske Forelæsninger over det gamle Testamente er ønskeligt at kunne henvise til en trykt Syntax istedetfor bestandig at maatte fremstille de syntaktiske Grundforhold paany til Forklaring af de enkelte forekommende Fænomener, har Udgivelsen af Stracks Grammatik paa Dansk bragt

mig til noget tidligere end beregnet at udføre en allerede lagt Plan om at udgive en sammentrængt, men dog nogenlunde fuldstændig Fremstilling af den hebraiske Syntax til Brug ved Forelæsningerne. Denne Syntax udkommer nu sammen med Stracks Formlære (hvori de faa syntaktiske Bemærkninger ere udeladte) for i Forening med denne at danne en fuldstændig hebraisk Grammatik; men det ligger i Sagens Natur, at den forskjellige Bestemmelse — Formlæren for Begyndere og Syntaxen for det videre Studium — har betinget en vis Forskjel i Behandlingsmaade og Omfang mellem de to Afsnit.

Kjøbenhavn, December 1884.

Fr. Buhl.

Indholdsfortegnelse.

I. Skrift- og Lydlære (§ 1—14).

II. Formlære (§ 15—79).

A. Pronominer (§ 15—17).

B. Nominer (§ 18—39).

C. Partikler (§ 40—46).

D. Verber (§ 47—79).

Paradigmer.

III. Syntax.

A. Enkelte Ord og Ordgruppers Syntax
(§ 80—106).

1. Det bestemte Nomen (Artiklen).

2. Brugen af Verbets Former, navnlig efter deres Tidsbestemthed.

3. Ordgrupper.

Sammenknyttede Nominer.

1. Ved Apposition.

2. Ved Status constructus.

3. Talordenes Forbindelser.

Verber med underordnede Nominer.

Underordnede Verber.

B. Sætningen (§ 107—123).

1. Subjekt og Prædikat.

2. Ordstilling. Sætningsdelenes Overensstemmelse og Udeladelse.

3. Særegne Sætninger.

Negtende Sætninger.

Spørgende Sætninger.

Udraabs- og Befalingssætninger.

C. Sætningsforbindelser (§ 124—144).

1. Copulativsætninger.

Sideordnede Copulativsætninger.

Consecutive Sætninger.

Afhængige Copulativsætninger.

2. Relativsætninger.

Attributive Relativsætninger.

Conjunctionale Relativsætninger.

3. Betingelsessætninger.

HEBRAISK FORMLÆRE.

FREMSTILLET

AF

H. L. STRACK.

OVERSAT

AF

H. KISSMEYER.

Hvad Transkriptionen angaar, betegner *â*, *ê*, *ô* de af Naturen eller ved Kontraktion lange Vokaler, *ā*, *ē*, *ō* de ved Tonen forlængede og derfor foranderlige Vokaler.

De i Klammer satte Tal angive, hvor ofte vedkommende Form forekommer. -¦- betegner, at Formen kun findes en Gang.

ה″ er en Forkortelse for יהוה (§ 9 *b*).

Desværre ere en Del af de hebraiske Tegn afsprungne ved Rentrykningen, ialtfald i enkelte Exemplarer; dog kan det paa de fleste Steder ikke være tvivlsomt, hvorledes Formen skal lyde. Særlig trænger til Fuldstændiggjørelse: S. 38, L. 35 לְמִינֵיהֶם — 40, 24 יָדֶךָ׃ — 47, 26 מָוֶת — 55, 23 אֶחָד — 64, 24 זְהַב — 71, 25 קָטַלְתִּי — 84, 4 וּמְהַרְתֶּם — 108, 10 וְחָיוּ.

I. Skrift- og Lydlære (§ 1—14).

§ 1. Alphabet. Hebraisk skrives fra højre til venstre. Alphabetet bestaar blot af Konsonanter. Tabellen paa næste Side viser deres Form, Navn, Transskription, Udtale og Talværdi. § 1. a.

Da en Stammes Grundbetydning i Hebraisk, som overhovedet i Semitisk, næsten altid knytter sig til Konss. (saaledes udtrykke de tre Konss. *qṭl* altid Begrebet Dræben, medens i vore Sprog Konsonanterne alene kunne læses som helt forskjellige Ord, f. Ex. *lv* som *Liv, Løv, Lov* o. l.), kunde Hebræeren nøjes med en Skrift, der kun bestod af Konss. I tvivlsomme Tilfælde anvendte man dertil skikkede Konss. som *matres lectionis,* d. e. til at antyde Vokalerne, nemlig י for *i* og *e,* ו for *o* og *u,* sjælden א for langt *a,* se § 30*c* Slutning. Angaaende ה i Slutningen af et Ord se § 2*b*. b.

Fem Bogstaver have, naar de staa i Slutningen af et Ord, en anden Skikkelse (smlgn. det græske σ og ς): ךְ, ם, ן, ף, ץ. Vox memorialis כַּמְנַפֵּץ *Kamnappēṣ*. c.

Tal-værdi.	Form.	Navn.	Transskription og Udtale.
1	א	*'Alĕph*	' (*spiritus lenis*)
2	ב	*Bêth*	*b* (*bh*, § 2*a*)
3	ג	*Gîmĕl*	*g* (*gh*, § 2*a*)
4	ד	*Dālĕth*	*d* (*dh*, § 2*a*)
5	ה	*Hê*	*h* (§ 2*b*)
6	ו	*Vâv*	*v* (blødt, næsten som *u*)
7	ז	*Zájin*	*z* (det franske *z*)
8	ח	*Chêth*	*ch* (§ 2*d* [ ])
9	ט	*Ṭêth*	*ṭ*
10	י	*Jôd*	*j* (§ 2*c*)
20	כ som Endekons. ך	*Kāph*	*k* (*kh*, § 2*a*)
30	ל	*Lāmĕdh*	*l*
40	מ som Endekons. ם	*Mêm*	*m*
50	נ som Endekons. ן	*Nûn*	*n*
60	ס	*Sāmĕkh*	*s*
70	ע	*'Ajin*	' (§ 2*d*)
80	פ som Endekons. ף	*Pé*	*p* (*ph*, § 2*a*)
90	צ som Endekons. ץ	*Ṣādê*	*ṣ*
100	ק	*Qôph*	*q*
200	ר	*Rêš*	*r*
300 {	שׂ	*Śîn*	*ś*
	שׁ	*Šîn*	*š* (*sch*)
400	ת	*Tâv*	*t* (*th*, § 2*a*)

§ 2. Konsonanternes Udtale. Naar en Vokal, § 2.
et *Chāṭēph* (§ 5*c*), et *Šᵉvâ mobile* (§ 5*b*) eller en halvt a.
lukket Stavelse [§ 12 IV] gaar, umiddelbart foran Konss., udtales de blødere end ellers. For at betegne den haardere Udtale indsættes regelmæssigt i sex Konss. et Punkt (*Dāghēš lene*, § 6*a*): בּ *b*, גּ *g*, דּ *d*, כּ *k*, פּ *p*, תּ *t*; derimod ב *bh* (som Endekons. næsten v), ג *gh*, ד *dh*, כ *kh* (ch), פ *ph*, ת det engelske *th*, *ϑ*.

ה er som Endekonsonant sædvanligt kun et uhør- b.
ligt Tegn, som tilkjendegiver, at der efter den forudgaaende Konsonant endnu følger en Vokal, saa at f. Ex. רבה ikke maa udtales *râbh* (men efter Sammenhængen *rᵉ̆bhê, robhè, rabbâ* o. s. v.); navnligt skrives det, naar ה (§ 18*b* Slutning) eller י (§ 31*a*. 74) er udfaldet i Udtalen og derefter ogsaa i Skriften. — ה som hørlig Endekonsonant skrives הּ (ה med *Mappîq* eller ה med *Dāghēš*, § 6*b*).

י uden umiddelbart efterfølgende Vokal udtales c.
ikke: 1) efter *î* og *ê*, 2) i Midten af et Ord efter ֶ, f. Ex. יָדֶיךָ *jādhèkhā*, 3) i Endelsen ָיו *âv* (der ogsaa skrives ָו֫), f. Ex. נָשָׂיו *nāšâv;* derimod גּוֹי *gôj*, יָדַי *jādhaj* o. s. v.

ע er en ejendommelig Strubelyd, der udtales d.
forskjelligt i de forskjellige Ord [snart blødt som et *spiritus* (*lenis* eller *asper*) og snart haardere som et *gh* eller *ʳg*, f. Ex. עֲמָלֵק Ἀμαλέκ, עֵלִי Ἡλί; עַזָּה Γάζα.

Ogsaa ח, udtales forskjelligt, snart som *ch* og snart som *kh*, f. Ex. חָפַר grave, חָפֵר beskæmmes]. Det Arabiske skjelner ved to forskjellige Tegn mellem det blødere og haardere ע [og ח].

§ 3. **§ 3. Konsonanternes Inddeling.**

1. Strubelyde, gutturales: ח, ה, ע, א. Vox mem. אֲהַחַע
2. Ganelyde, palatales: ק, כ, ג, י. V. m. גִּיכַק.
3. Tungelyde, linguales: ט, ת, ד og נ, ל. V. m. דְּטַלְנֶת
4. Tand- eller Hvislelyde, dentales, sibilantes: ס, ז, צ, שׁ. V. m. זַסְצַשׁ
5. Læbelyde, labiales: פ, ב, מ, ו. V. m. בּוּמַף.

Lige i Henseende til Graden af Udtalens Haardhed ere følgende Konsonanter: ק, ט og צ; כ, ת, פ og שׁ, ס; ג, ד, ב og ז. Angaaende Assimilation med Hensyn til Haardhedsgraden smlgn. § 62*b* β. — ו og י staa paa Grænsen mellem Konsonanter og Vokaler (Halvvokaler). — ל, מ, נ og ר ere Liqvidae. — ר har nogle af Strubelydenes Ejendommeligheder, se § 10*b*.

§ 4. **§ 4. Vokaler.** Efter at det hebraiske Sprog
a. havde ophørt at være levende, opfandt man, rimeligvis mellem det 6. og 8. Aarhundrede et System af Vokaltegn for at sikre de hellige Texters rigtige Udtale. (Den Orden, hvori de fem lange og fem korte Vokaler her følge, er først opstillet af Joseph Qimchi i det 12 Aarhundrede, medens man tidligere anvendte de „syv Kongers" System: ֹ— *Chôlĕm;* ִ— *Chîrĕq;* ַ— *Pá-*

tăch; ָ *Qāmĕṣ magnum;* וּ (ֻ) *Šûrĕq;* ָ *Qāmĕṣ parvum;* ַ *Pátăch parvum).*

1. *Qāmĕṣ* ָ, *ā, â.* יָד *jādh,* שָׁב *šâbh.*

2. *Ṣērê* ֵ, *ē, ê.* שֵׁם *šēm,* נֵר *nêr* (af *năvĭr*).
ֵי, *ê.* חֵיק *chêq,* עֵינֵי *ʿênê.*

3. *Chîrĕq magnum* ִי eller ִ, *î.* רִיב *rîbh,* דָּוִיד og דָּוִד *Dāvîdh.*

4. *Chôlĕm* וֹ og ֹ, *ô, ō.* מוֹת *môth,* חֹק *chōq.* Ofte ֹ for *ô,* f. Ex. baade קֹל og קוֹל, sjælden וֹ for *ō.*

5. *Šûrĕq* וּ, *û.* אָרוּר *ʾārûr,* הָיוּ *hājû.*

6. *Páthăch* ַ, *ă.* רַק *răq.*

7. *Seghôl* ֶ, *ĕ.* אֶגְדַּל *ʾĕghdál,* אֶל *ʾĕl.*

8. *Chîrĕq parvum* ִ, *ĭ.* אִם *ʾĭm,* עִם *ʿĭm.*

9. *Qāmĕṣ-chāṭûph* ָ, *ŏ.* רָחְבּוֹ *rŏchbô,* כָּל־ *kŏl.*

10. *Qibbûṣ* ֻ, *ŭ.* חֻלְדָּה *Chŭldā,* שֻׁלְחָן *šŭlchān.*

Med ֶ betegnes ogsaa den aabne *e*-Lyd (*æ*), som er opstaaet ved Omlyden af et i en aaben Stavelse staaende *a* eller ved Sammensmeltning af et *a* med følgende י, f. Ex. זֶרַע *zèraʿ* (af *zarʿ* § 28 *d*), רְאֶינָה *rᵉʾènā* (af *rᵉajna* § 74 *d*). b.

Om Tegnet ָ er *Qāmĕṣ* eller *Qāmĕṣ-chāṭûph,* kjendes ofte kun ud fra vedkommende Forms Oprindelse. For de fleste Tilfælde vil følgende være tilstrækkeligt: ָ er *ŏ* 1. i en lukket ubetonet Stavelse, f. Ex. חָכְמָה *chŏkh-mā;* 2. i en aaben Stavelse: *a*) foran en Guttural med ֳ (undtagen naar ָ er Artiklens c.

Vokal som i הָֽאֳנִיָּה, בָּֽאֳנִיָּה af הָֽאֳנִיָּה + בְּ), f. Ex. יַֽעֲמַד (§ 5 *d*), הֶֽחֱלֵיתִי, פָּֽעֳלִי, לָֽחֳלִי (§ 11 *g* 1); β) foran et andet *Qāmĕṣ-chāṭûph,* f. Ex. פָּֽעָלְךָ *pŏʿŏlkhā* (§ 5 *e*); γ) i קֳדָשִׁים *qŏdāšîm* og שֳׁרָשָׁיו *šŏrāšâv,* pl. af קֹדֶשׁ og שֹׁרֶשׁ (§ 28 *k*).

d. ַ anvendes ogsaa som en kort Hjælpevokal (*Pátăch furtivum*) foran en haard Strubelyd (הּ, ח, ע), naar denne er Endekonsonant og har en heterogen lang Vokal (undtagen *a*) foran sig. רוּחַ *rûach,* זֹרֵעַ *zôrēaʿ,* שִׂיחַ *śîach,* גָּבֹהַּ *gābhôah.* Se iøvrigt § 65 *c.*

e. ֻ staar ofte for וּ, f. Ex. שֻׁב for שׁוּב, קֻמוּ for קוּמוּ; meget sjælden וּ for ֻ, f. Ex. יוּלַּד *julládh.*

f. Er en Vokal forsynet med sit beslægtede *Vokalbogstav* — de saakaldte matres lectionis, nemlig (א), ו og י — kaldes Orthographien *scriptio plena*, ellers *scriptio defectiva.* יָקוּמוּ og דָּוִיד ere skrevne *plene,* יָקֻמוּ og דָּוִד *defective.*

g. Naar ֹ træffer sammen med Tegnet ש, sættes Chôlĕmpunktet enten til venstre derover, naar der følger en o-Lyd efter שׁ, f. Ex. שֹׁמֵר *šômēr,* eller tilhøjre derover, naar der gaar en o-Lyd foran שׂ, תָּפֹשׂ *tāphōś.* I alle andre Tilfælde udelades Chôlĕmpunktet ganske (f. Ex. שֹׂרֵק *śôrēq* for שֹׂרֵק, מֹשֵׁל *môšēl* for מֹשֵׁל).

§ 5. § 5. Š^ĕvâ og Chāṭēph. *Š^ĕvâ quiescens* (*Š. q.*

a. *simplex*) ְ betegner en Konsonant som fuldstændig vokalløs. Det sættes:

i Midten af Ordet under enhver hørlig Konsonant,

der slutter en Stavelse, f. Ex. דַּרְכּוֹ, מַבְדִּיל, derimod מָצָאתְ (angaaende Šᵉvâ i en halvt lukket Stavelse se § 12 IV), og

i Slutningen af Ordet 1) naar det ender paa ךְ eller to Konss.: לָךְ, בָּרוּךְ, אָמַרְתְּ, נֵרְדְּ, אַתְּ *att;* derimod naar א er Endekonsonant (§ 10*ca*): חֵטְא *chēt'*, וַיַּרְא *vajjár'*; 2) i 2 *sg. f. perf.* af Verba ל״ה og ל״א i gamle, særlig spanske, Haandskrifter (dog for det meste inkonsekvent), endvidere ofte i trykte Texter, f. Ex. i Baers Udgaver וְקָרָאתְ Gen. 16, 11. גִּלִּיתְ Jes. 57, 8.

Šᵉvâ mobile (*Š. m. simplex*), et hørligt *Šᵉvâ*, ְ betegner, at en Konsonant skal udtales med en meget kort Vokal, næsten kun med en Antydning deraf. Det sættes, naar den første Konsonant (undtagen אחהע) i en Stavelse (et Ord) ikke har nogen Vokal: פְּנֵי *pᵉnê*, עָמְדָה *'āmᵉdhā*, יַחְפְּרוּ *jach-pᵉrû*, מְאַלְּמִים *mᵉallᵉmîm*. b.

ֲ *Chāṭēph-Páthăch*, ֱ *Chāṭēph-Sᵉghôl*, ֳ *Chāṭēph-Qāmĕṣ*. — For tydeligt at betegne et *Šᵉvâ mobile* som hørligt, føjes til dette, regelmæssigt under Gutturalerne, sjælden under andre Konss., et af Tegnene for de tre korte Vokaler ַ, ֶ, ָ (*Šᵉvâ compositum eller Chāṭēph*). Hyppigst er *Chāṭēph-Páthăch*, der særligt sættes under Gutturaler, smlgn. קְבֹר og עֲבֹר, צְדָקָה og צַחֲקָה; under andre Konss. forekommer det navnligt, naar to Konss., der ere ens, staa ved Siden af hinan- c.

den i Midten af et Ord, og den første skulde have *Š. m.* אֲרָרָה, צוֹרֲרַי, הֲלֲלוּ (i St. f. הַלְלוּ § 6*d* Anm.), desuden ofte under ר foran Tonen בָּרֲכוּ (§ 65*l* 2β) og efter Vâv copulativum: וְזֲהַב Gen. 2, 12. — Langt mindre hyppige ere *Chāṭēph-S*ᵉ*ghôl* (særligt under א): אֱמֹר, אֱלֹהִים, og *Chāṭēph-Qāmĕṣ*: אֳנִי, צֳרִי.

d. I Midten af mange Ord tjene disse *Chāṭēph*-Lyde til at lette Udtalen af vokalløse Gutturaler: יַעֲמִיד for *jaʿmîdh;* יֶחֱזַק (ofte), יֶחְזַק (1); יַעֲמֹד for *jŏʿmádh*. Se iøvrigt § 10*a* 4.

e. Foran *Š*ᵉ*vâ* skrives i St. f. *Chāṭēph* den tilsvarende korte Vokal, f. Ex. יַעֲמֹד, pl. יַעַמְדוּ *jaʿamdhû;* יֶחֱזַק, pl. יֶחֶזְקוּ; פָּעֳלִי, פָּעָלְךָ. Da denne korte Vokal kun er en Hjælpelyd, danner den ingen Stavelse, se § 13 Anm. 2.

§ 6. a. § 6. Dāghēš, Mappîq, Raphè. *Dāghēš lene*, et Punkt i Bogstavet, sættes i de sex Bogstaver ב ג ד כ פ ת (בְּגַדְכְּפַת), naar de ikke have en Vokal, et *Š*ᵉ*vâ mobile* et *Chāṭēph* eller en halvt lukket Stavelse (§ 12 IV) umiddelbart foran sig, f. Ex. כָּתַבְתִּי, יִכְתֹּב, פְּנֵי תְהוֹם.

Anm. Mange Haandskrifter sætte ifølge § 2*a* ogsaa *D. l.* i andre Konss. end de ovenfor nævnte. Uberettiget er det dog, naar Baer foruden i ב ג ד כ פ ת kun sætter *D. l.* i følgende Tilfælde: 1. efter Gutturaler med *Š*ᵉ*vâ quiescens*, f. Ex. ψ 10, 1 הַעְלִּים for הַעְלִים, smlgn. § 65*f*; 2. naar et Ord begynder med den samme Konsonant, hvormed det umiddelbart forangaaende slutter, f. Ex. Gen. 14, 23 אִם־מִחוּט, ψ 9, 2 בְּכָל־לִבִּי.

b. Et *Dāghēš lene* er ogsaa det Punkt, som sædvan-

ligt kaldes *Mappîq*, og som betegner, at ה i Slutningen af Ordet skal udtales, smlgn. § 2*b*. דָּמָה *dāmā*; דָּמָהּ *dāmâh*.— Fire Gange findes *Mappîq* i א, første Gang Gen. 43, 26 ויביאּו. Hensigten hermed er maaske at forhindre, at א udtales som *j*, hvilket er Tilfældet i Syrisk, naar denne Kons. staar imellem to Vokaler.

c. *Dāghēš forte*, et Punkt ligesom *D. l.*, betegner, at en Konsonant skal læses dobbelt: יַמִּים *jammîm*. I ב ג ד כ פ ת udøver *D. f.* samme Virkning som *D. l.*: יְפָרֵד *jippārēd*, יִתֵּן *jittēn*.

d. *D. f.* er α) enten *D. f. necessarium*, nemlig i følgende Tilfælde: 1. naar det betegner, at en Assimilation har fundet Sted: נָתַתִּי for *nathan-tî*; 2. ved Sammenstød af den samme Konsonant, f. Ex. הִשְׁבַּתִּי for *hišbath-tî*; 3. naar det er Kjendetegnet paa en vis Form: קִטֵּל, צַדִּיק eller β) det saakaldte *D. f. euphonicum*, naar Fordoblingen skyldes euphoniske Grunde. I mange Tilfælde skal dette *D.* vist kun betegne et *Šᵉvâ* som hørligt; se § 25 *c. g*.

Anm. *D. f. nec.* udelades: 1. i vokalløse Endekonss., f. Ex. גַּן (af Stammen גנן); som Erstatning for *D.* kan den forangaaende Vokal forlænges (*a* undertiden, *i* og *u* (*o*) næsten altid, § 11 *e*), f. Ex. אֵם for *'imm*, חֹק for *chuqq* (Undtagelser: אַתְּ *'att*, נָתַתְּ *nāthatt*); — 2. i Gutturaler; den forangaaende Vokal forlænges i Almindelighed (§ 10 *a* 1); — 3. ofte i mange Konss. (smlgn. § 17 *a*) med *Šᵉvâ mob.*, særligt ו, י; ל, מ, נ; ק, og i Hvislelyde, særligt naar de staa foran Gutturaler; f. Ex.: עִוְרִים, pl. af עִוֵּר; הַיְבוּסִי, וַיְהִי, וַיְכַל, (overhovedet altid i *impf.*'s Præfix יְ efter *Vâv cons.*, § 64 *d* Anm.),

הִלְלוּ (§ 5*c*) for הַלְלוּ, מִלְאֹם for *millĕōm*; לַמְנַצֵּחַ; חִנְנִי; יִקְחוּ, בִּקְשׁוּ (overhovedet altid i *Pi.* af בקשׁ, undt. i *imper.* (§ 60*a*); בַּקְּשׁוּ af בִּקֵּשׁ, יִשְׂאוּ, יִסְעוּ, כִּסֵּא, מִשְּׁמַנֵּי for *miššĕmannê* Gen. 27, 28. 39.

e. *Raphè* (רָפֶה, d. e. blød), er en vandret Streg over Bogstavet til at betegne dets blødere Udtale. Inkonsekvent forekommer det i trykte Texter kun i de Tilfælde, hvor man vil betegne, at et *Dāghēš* eller *Mappîq* forsætlig er udeladt; i mange Haandskrifter sættes det over בגדכפת, naar disse ikke have noget *Dāghēš*.

§ 7. a. § 7. Accenterne. Til ethvert Ord (medmindre det er forbundet med det følgende Ord ved *Maqqēph,* § 8*b*) føjes foruden Vokaltegnene et eller to smaa Tegn, som man har kaldt Accenter paa Grund af deres Betydning for de hellige Texters kantillerende Foredrag. For os komme de i Betragtning: *A.* som *Tonetegn, B.* som *Skilletegn.*

b. *A.* Som *Tonetegn* (§ *b. c*). — De fleste Accenter staa ved den Stavelse, som har Hovedtonen, f. Ex. בָּרָא אֱלֹהִים og קָרָא לָיְלָה. Uden Hensyn til Tonens Plads staa følgende Accenter i Ordets Begyndelse: *Jĕthîbh* עֶצֶם Gen. 2, 23 og *Tĕlîšā gĕdôlā* הָאָרֶץ Gen. 1, 30 (*accentus praepositivi*); i dets Slutning *Sĕgholtā* הָרָקִיעַ Gen. 1, 7, *Paštā* לָאוֹר Gen. 1, 5, *Zarqā* וַיֹּאמֶר Gen. 2, 23 og *Tĕlîšā qĕṭannā* וַיִּיצֶר Gen. 2, 7 (*accentus postpositivi*).

c. I Ord, der ikke have Tonen paa sidste Stavelse, sættes et andet *Paštā* over den betonede Stavelse: תֹהוּ Gen. 1, 2 *thôhū.* Baer sætter, uden at have til-

strækkelige Autoriteter derfor, ogsaa *Seghôltā*, *Zarqā* og de to *Telîšā*-Accenter dobbelt, naar disse Accenter ikke staa over Tonestavelsen: שָׁמַ֫עְתָּ֫ og אִשְׁתֶּ֫ךָ֫ Gen. 3, 17, הָאָ֫רֶץ֫ Gen. 1, 30, וַיִּ֫בֶן֫ Gen. 2, 22, i St. f. שמעת֫, אשתך֫, הארץ֫ og ויבן֫.

B. Som *Skilletegn* (§ *d*—*l*). — Man skjelner mellem adskillende Accenter (*distinctivi*, Herrer) og forbindende (*conjunctivi*, Tjenere). De sidste have alle samme Betydning for Sætningens Forstaaelse, idet de betegne vedkommende Ords nøje Sammenhæng med det efterfølgende; forskjellig Betydning have de kun for det kantillerende Foredrag, idet de forskjellige forbindende Accenter fordrer en forskjellig Højde eller Modulering af Tonen. — Følge to adskillende Accenter af samme Styrke umiddelbart efter hinanden, saa har den første større adskillende Kraft, f. Ex. Gen. 21, 6 „da sagde Śara: Gud har gjort mig til Latter“ שָׂרָ֔ה צְחֹ֗ק; af to forbindende Accenter, der følge efter hinanden, har ligeledes den første større forbindende Kraft. *d.*

1. De største adskillende Accenter. *Sillûq* (ֽ), under den betonede Stavelse i Versets sidste Ord, efter den følger altid *Sôph pāsûq* (:), der tjener til at angive, hvor Verset hører op. *e.*

֑ *'Athnâch*, halverer Verset: אֱלֹהִ֑ים Gen. 1, 1. Korte Vers deles ofte af andre Accenter: Gen. 1, 13. 19. 23.

— *S*ᵉ*gholtā, postpos.*, i længere Vers, foran *'Athnâch* den største adskillende Accent. Altid efter *Zarqā* הָרָקִ֘יעַ֒ Gen. 1, 7. Endvidere Gen. 1, 28. 2, 23 o. o.

f. 2. De store adskillende Accenter. — *Zāqēph qāṭōn.* I Steden for denne sættes *Zāqēph gādhôl:* *α*) naar *Z. q.* staar som første Accent i Verset (Gen. 3, 10 וַיֹּ֕אמֶר) eller Halvverset (Gen. 2, 20 וּלְאָדָ֕ם), derimod וְהָאָדָ֔ם Gen. 4, 1; *β*) naar *Z. q.* følger umiddelbart efter et andet *Zāqēph q.* (Gen. 2, 9 הַגָּ֔ן וְעֵ֕ץ endvidere Gen. 1, 14 o. o.), derimod שְׁנֵיהֶ֔ם וַיֵּ֣דְע֔וּ Gen. 3, 7.

— *R*ᵉ*bhîaʿ* danner ofte Underafdelinger i *Zāqēph*-afsnittene. אֱלֹהִ֗ים Gen. 1, 9, 14.

g. 3. De svagere adskillende Accenter. — *Pašṭā, postpos.* לָאוֹר֙ Gen. 1, 5; det sættes to Gange, naar Ordet ikke har Tonen paa sidste Stavelse, תֹ֙הוּ֙ Gen. 1, 2. Hvis en forbindende Accent ikke gaar i Forvejen, og Ordet har Tonen paa første Konsonant, ombyttes det med — *J*ᵉ*thîbh, praepos.:* עֶ֚צֶם Gen. 2, 23.

— *Ṭiphchā*, den sidste adskillende Accent foran *'Athnâch* og *Sillûq:* בְּרֵאשִׁ֖ית, הַשָּׁמַ֖יִם Gen. 1, 1.

— *T*ᵉ*bhîr.* אֱלֹהִ֛ים Gen. 1, 4.

— *Zarqā, postpos.*, altid foran *S*ᵉ*gholtā.* אֱלֹהִים֮ Gen. 1, 7.

h. 4. De svagest adskillende Accenter. — *Gèreš* eller *'Azlā,* הַמַּ֜יִם Gen. 1, 21. Med Dobbelt-*Gèreš* ombyttes

det, naar sidste Stavelse i Ordet er betonet, og *Qadmā* ikke gaar i Forvejen: פְּרִי Gen. 1, 11.

— *L^e gharmêh*, altid foran *R^e bhî^a*. עֵשֶׂב Gen. 1, 29.

— *Pāzēr*, חֲמִשָּׁה [Gen. 1, 21]. Det ombyttes 16 Gange efter den forbindende Accent *Galgal* med — *Qarnê phārā*: וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן Jos. 19, 51.

— *T^e lîšā g^e dhôlā T. magnum, praepos.* דֶּשֶׁא Gen. 1, 12.

5. Forbindende Accenter. — *Mêr^e khā*, אֵת Gen. 1, 1. Det ombyttes 14 Gange med Dobbelt-*Mêr^e khā*: לוֹ יַיִן Gen. 27, 25. i.

— *Mûnâch.* בָּרָא Gen. 1, 1.

— *Dargā*, særligt foran *T^e bhîr.* וַיַּרְא Gen. 1, 4.

— *Qadmā*, særligt foran *Gêreš.* יִקָּווּ Gen. 1, 9.

— *Mahpākh.* בֵּין Gen. 1, 7.

— *T^e lîša q^e tannā, T. parvum, postpos.* וַיִּבֶן (paroxyt.) Gen. 2, 22.

6. Sjældne Accenter ere: — *Šalšèleth* (med følgende *P^e sîq*), f. Ex. וַיְמָאֵן Gen. 39, 8, en af de største adskillende Accenter, kun 7 Gange i de gltest. Bøger. Endvidere de forbindende Accenter — *Galgal* (16 Gange foran *Qarnê phārā*) og — *M^e ajlā* (16 Gange foran *'Athnâch* eller *Sillûq*, sædvanligt for at betegne en Bitone, וַיֵּצֵא־נֹחַ Gen. 8, 18). k.

De hyppigste og tillige vigtigste adskillende Accenter ere: *Sillûq*, *'Athnâch*, *S^e gholtā*, *Zāqēph*, *R^e bhî^a* og *Ṭiphchā*, se § *e*, *f*, *g*.

7. Tre af de gltest. Bøger, nemlig Psalmerne, Ijob og Ordsprogene, have et afvigende Accentuationssystem (de saa kaldte metriske Accenter). I dette gives der 11 adskillende Accenter (*Ṣinnôr, postpos.*, *D^e chî, praepos.*), 8 forbindende Accenter samt — *Ṣinnōrîth,* som kun sættes i aabne Stavelser foran *Mêr^e khā* og *Mahpākh.* קוּמָה ψ 3, 8.

De adskillende Accenter ere foruden *Sillûq:*

— *'Olè v^e jôrēdh,* der halverer større Vers. רְשָׁעִים ψ 1, 1.

— *'Athnâch,* der halverer mindre Vers (ψ 1, 4) og i længere Vers den Del af dette, der følger efter *'Olè v^e jôrēdh* (ψ 1, 1).

— *R^e bhîa' magnum.* הָאִישׁ ψ 1, 1.

— *Ṣinnôr, postpos.* הָלַךְ ψ 1, 1.

— *R^e bhîa' parvum,* umiddelbart foran *'Olè v^e jôrēdh.* יהוה ψ 1, 2.

— *R^e bhîa' mughrāš,* foran *Sillûq.* וְחַטָּאִים ψ 1, 5.

— *Šalšèleth magnum.* וּכְבוֹדִי ψ 7, 6.

— *D^e chî, praepos.* חַטָּאִים ψ 1, 1.

— *Pāzēr.* בְּקָרְאִי ψ 4, 2.

L^e gharmêh. Enten — *M^e huppākh* (*Mahpākh*) *L^e gharmêh* עֲנֵנִי ψ 4, 2, eller — *'Azlā L^e gharmêh* יהוה ψ 5, 9.

De forbindende Accenter ere: *Mêr^e khā; Mûnāch;* — *'Illûj* יִתֵּן ψ 1, 3; *Galgal;* — *Ṭarchā* וְדֶרֶךְ ψ 1, 6 (under den betonede Stavelse, hvorved den kjendes fra

D^ĕchî); *Mahpâkh; 'Azlā; Šalšèleth* יְשׁוּעָ֓תָה ψ 3, 3 (kun 8 Gange).

§ 8. Mèthegh, Maqqēph, P^ĕsîq. *Mètheg* § 8.
(Tømme), en lille lodret Streg under Bogstavet a.
(altsaa af samme Udseende som *Sillûq*), sædvanligt til venstre for Vokalen, betegner en Bitone og sættes særligt: 1. ved den anden Stavelse foran Tonen, naar den er aaben הָֽאָדָם Gen. 2, 15, עֵֽינֵיכֶם Gen. 3, 5. Er denne derimod lukket, sættes *M.* ved tredje, eventuelt fjerde, Stavelse foran Tonen: וּמֵֽחֶלְבֵהֶן Gen. 4, 4, הָֽאַרְבָּעִים Gen. 18, 29. — 2. Ved lange Vokaler, der efterfølges af *Š^ĕvâ mob.* og Tonestavelsen: הָֽיְתָה, תּֽוֹלְדוֹת. — 3. Foran *Chāṭēph* i en aaben (eller aabnet § 12*o*) Stavelse: הֶֽעֱלָה, יַֽעֲלֶה, מַֽעֲמָד; צֹֽעֲקִים Gen. 4, 10; וּֽזֲהַב Gen. 2, 12. — For וּ *copulativum* gjælde 1 og 2 ikke, altsaa וּרְבוּ, וּבְנוֹת, וּלְאָדָם Gen. 1, 22.

Maqqēph, en lille vandret Streg i Højde med den b.
øverste Rand af Konsonanterne, forener endnu nøjere end de forbindende Accenter to til fire sammenhørende Ord, saa at de danne *et* Ord, hvad Tonen angaar. *M.* staar altid efter מִן־ *fra*, meget hyppigt efter: אֶל־ *til*, אֶת־ enten Præpos. *med* eller *nota accusativi;* כָּל־ *Helhed;* עַל־ *paa,* פֶּן־ *for at ikke* (smlgn. de græske Proklitika). אֶת־כָּל־פְּנֵי Gen. 2, 6; כִּֽי־עֵירֹם Gen. 3, 10 (*Mèthegh* ifølge § 8*a* 1), וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ Gen. 12, 20.

P^ĕsîq eller *Pāsēq* (Afbryder), en lodret Streg c.
imellem to Ord, skal forhindre, at to logisk sammen-

hørende Ord udtales for hurtigt efter hinanden som et Ord. *P.* sættes bl. a.: 1. naar det første Ord slutter med den samme Konsonant, hvormed det følgende begynder הַחַיָּה ׀ הָרֹמֶשֶׂת Gen. 1, 21; 2. naar et Ord gjentages: יוֹם ׀ יוֹם Gen. 39,10; 3. ved Navnene paa Gud for at sikre en værdig Udtale af disse אֱלֹהִים ׀ אֹתוֹ Gen. 1, 27 (מֵת vilde betyde *død*), נַפְתּוּלֵי ׀ אֱלֹהִים Gen. 30, 8. Efter *P.* sættes *Dāghēš* i ב ג ד כ פ ת (selv om Accenten er en Conjunctivus) f. Ex. עָשׂוּ ׀ כָּלָה Gen. 18, 21.

§ 9. § 9. Q^{e}rî og K^{e}ṭhîbh. Paa ikke faa Steder i

a. de hellige Texter brugte man efter Traditionen (af forskjellige Grunde) en anden Læsemaade end den reciperede Konsonanttext's. Disse Differentser ere i Udgaverne som i de fleste Haandskrifter gjort kjendelige derved, at man satte de Konss., der hørte til det læste Ord, *Q^{e}rî* (rigtigere קְרֵי), i Randen, og de dertil hørende Punkter til Textordet, *K^{e}thîbh* (כְּתִיב), som man lod uforandret, idet man kun tilføjede den saakaldte *circellus massoreticus* (°). Gen. 8, 17 staar i Texten הַיְצֵ֯א, i Randen היצא קרי, d. e. i St. f. de overleverede Konss. הוצא (der vilde være at læse הוֹצֵא) skal man her læse הַיְצֵא.

b. Ved nogle hyppigt forekommende Ord har man for Kortheds Skyld udeladt Randnoten og Henvisningstegnet (det saakaldte *Q^{e}rî perpetuum*): הִוא (hun, *pron.* 3. *sg.*), kun i Pentat., *Q^{e}rî* הִיא, *K^{e}thîbh* הוּא. —

יְרוּשָׁלַםִ, *n. pr.*, *Q.* יְרוּשָׁלַיִם, *K.* יְרוּשָׁלֵם. — יִשָּׂשכָר, *n. pr.*, *Q.* יִשָּׂכָר, *K.* vist יִשְׂשָׂכָר. — נַעֲרָ (Pige), kun i Pent., *Q.* נַעֲרָה, *K.* נַעַר. — Talordsformerne שְׁנַיִם, שְׁתַּיִם (§ 39 *d*) skulle vist udtales שְׁנֵי, שְׁתֵּי; *K.* vil da blive שְׁנַיִם, שְׁתַּיִם. — Gudsnavnet יהוה, der vel egentlig skal udtales *Jahvė,* punkteres med Vokalerne fra אֲדֹנָי, kun *Šᵉvâ* for *Chāṭēph* [ifølge en falsk Opfattelse af Exod. 20, 7. Lev. 24, 16], altsaa יְהוָֹה, ligeledes naar det forbindes med מִן (fra) מֵיְהוָֹה (מֵאֲדֹנָי § 44 *a* γ); efter Præfixerne בְּ, כְּ, לְ, וְ derimod בַּיהוָֹה, כַּיהוָֹה, לַיהוָֹה, וַיהוָֹה (בַּאדֹנָי etc., se § 10 *c* 4), læs enten *badhônâj* etc. eller *bᵉjahvė* etc. Staar אֲדֹנָי og יהוה umiddelbart ved Siden af hinanden, erholder יהוה Vokalerne fra אֱלֹהִים, f. Ex. יֱהֹוִה אֲדֹנָי ψ 109, 21.

§ 10. Ejendommeligheder ved enkelte Konsonanter. I. Strubelydene (*literae gutturales*) א ה ח ע. — 1. De modtage ikke *Dāghēš forte,* men blive enten virtuelt fordoblede (*Dāghēš f. implicitum*), d. e. den forstærkede Udtale angives ikke ved et Punkt i Bogstavet, eller Fordoblingen er fuldstændigt ophævet, d. e. den forangaaende Vokal forlænges, § 11 *e* (hint i aftagende, dette i stigende Hyppighed ved ח, ה, ע, א). Artikel (§ 17): הַיּוֹם, הַחֹשֶׁךְ, הָעִיר, הָאוֹר. Verbum: שִׁבֵּר, שִׁחֵת, מִהֵר, derimod מֵאֵן; שִׁבַּרְתֶּם, מִהַרְתֶּם derimod מֵאַנְתֶּם. — 2. De foretrække Vokalen *a* (§ 4 *d*. 28 *d*. 60 *c*. 65). — 3. De have ikke *Šᵉvâ mobile,* men § 10. a.

Chāṭēph, for det meste *Çhāṭēph-Pátăch,* under א i *Qal* foran Tonestavelsen sædvanligt *Chāṭēph-S^ĕghôl:* קְבַרְתֶּם, עֲבַרְתֶּם, אֱמַרְתֶּם; derimod קְבֹר, עֲבֹר, אֱמֹר (§ 65*i* Anm.). 4. Naar den første eller anden Stavelse foran Tonen er lukket og ender med en Strubelyd, indskydes ofte for at lette Udtalen det til Vokalen svarende *Chāṭēph,* hvorved Stavelsen bliver aabnet (§ 12*o*). Nomen: מַלְכּוֹ, נַעֲרוֹ; קָדְשׁוֹ, פָּעֳלוֹ. Verbum (§ 65*e k*): אֶקְטֹל, אֶעֱבֹר; יִקְטַל, יַעֲמֹד; וַיִּקְטֹל, וַיַּעֲבֹר, וַיַּאֲמֵן.

b. II. ר. — 1. Det modtager ikke *Dāghēš forte,* men forlænger til Erstatning herfor den forangaaende Vokal. Artikel: הַיּוֹם, הָרָקִיעַ. Verbum: קִטַּלְתֶּם, בֵּרַכְתֶּם; קַטֵּל, בָּרֵךְ; מְקֻטָּל, מְבֹרָךְ. — 2. Det foretrækker *a,* særligt som forangaaende Vokal, smlgn. § 60*c*. — 3. Det punkteres med *Chāṭēph-Páthăch* i St. f. *Š^ĕvâ mobile,* særligt i nogle Verber *med.* ר (§ 65*l* 2β).

c. III. א. — 1. Som Endekonsonant i en Stavelse (et Ord) mister א fuldstændigt sin Konsonantværdi; derfor staar det: *α*) uden *Š^ĕvâ:* יַפְתְּ, וַיַּרְא; נֵרְדְּ, חֵטְא, og β) den umiddelbart forangaaende Vokal forlænges, fordi den nu staar i en aaben Stavelse: קָטַל, מָצָא; נִקְטַל, נִמְצָא; קָטַלְתְּ, מָצָאתְ (se § 75*a*. Andre Modificeringer af den forangaaende Vokal se § 75*c* ל״א, § 66*a impf. Qal* פ״א). — 2. Et forangaaende *Š^ĕvâ mobile* opsluges ofte af den lange Vokal, som hører til א: מָאתַיִם 200 f. *m^ĕāthájim,* רָאשִׁים Hoveder f. *r^ĕāšîm*. — 3. Inf. אֱמֹר

(at sige) med לְ bliver (mod § 11 *g*) til לֵאמֹר (dicendo). — 4. אֱלֹהִים med Præfixerne בְּ, כְּ, לְ, וְ til בֵּאלֹהִים etc. I אֲדֹנָי indtræder efter disse Præfixer den til *Chăṭēph* svarende korte Vokal בַּאדֹנָי, כַּאדֹנָי etc. (derfor בַּיהוָֹה etc. § 9 *b*).

IV. ו. — 1. Den bløde Halvvokal ו opløses i de d.
homogene Vokaler וּ eller וֹ: α) i Begyndelsen af en Stavelse foran en homogen Vokal, hvad enten en Vokal eller et *Šᵉvâ mobile* gaar foran ו: בּוֹא at komme f. *bᵉvō,* קוּם staa op f. *qᵉvōm,* קוֹם at staa op f. *qāvôm;* β) i Slutningen af en Stavelse: הָקְטַל, הוֹרַד f. *hovrádh,* og under Indvirkning af et forangaaende *a* (Kontraktion): יַקְטִילוּ, יוֹרִידוּ f. *javrīdhû;* γ) i Slutningen af et Ord efter en anden Konsonant: תֹּהוּ f. *tohv* (§ 30 *d*); δ) וּ *copulat.* § 46. — 2. Et oprindeligt ו i Begyndelsen af et Ord er for det meste gaaet over til י: יָלַד (peperit) f. *vāládh.* Smlgn. § 68 *a.* — 3. Om Overgang fra ו til י i Verberne ע״י (ע״ו) se § 72 *a.* — 4. ו kan falde fuldstændigt bort i Verberne ע״ו (§ 71 *efhk*).

V. י. — 1. י opløses i en homogen lang Vokal: e.
α) i Slutningen af en Stavelse eller et Ord, efter ĭ ִ i î: יִיטַב f. *jijṭábh* בִּיהוּדָה f. *bijhûdhâ;* efter *a* ofte ֵ i *ê:* יַקְטִיל, יֵיטִיב f. *jajṭîbh* (§ 69 *b*), סוּסֵי *st. c. pl.* (§ 21 *e*); derimod סוּסַי med *suff.* (§ 22, 3); β) i Slutningen af et Ord efter en anden Konsonant, der da mister sin Vokal, i *î:* פְּרִי Frugt f. *parj* (§ 30), עֳנִי Elendighed

f. ʿ*onj;* יְהִי han være f. *jihj,* יְחִי han leve f. *jichj.* — 2. Smlgn. desuden § 31. 74.

f. VI. נ. — נ assimileres med den følgende Kons., naar denne ikke er en Strubelyd eller ר (§ 10*a* 1. *b* 1): α) i Verberne פ״נ: יִקְטֹל, יִפֹּל f. *jinpōl,* הִקְטִיל, הִפִּיל, se § 67*a;* β) i Verbet נָתַן (at give) ogsaa som Endekonsonant, f. Ex. קְטַלְתֶּם, נְתַתֶּם; נִקְטַלְתֶּם, נִתַּתֶּם; γ) ofte, i Prosa næsten altid, i מִן (fra), f. Ex. מִקֶּדֶם f. מִן + קֶדֶם. Smlgn. § 44; δ) in Nominer af Formerne *qaṭl, qiṭl, quṭl,* naar נ er det andet Stammebogstav, se § 26*a. b.*

§ 11. a. § 11. Vokalforandringer. I. *Uforanderlige* ere Vokalerne: 1. naar de ere lange enten af Naturen eller (som *ô* i כּוֹכָב Stjærne, f. *kavkābh* af *kabhkābh*) ved Kontraktion, altsaa ־ֵי, ִי, for det meste וֹ og ogsaa ־ִי; 2. i en dobbelt lukket Stavelse, (§ 12*e*), f. Ex. *i* i מִקְדָּשׁ Helligdom, מִקְדְּשֵׁי אֵל Guds Helligdomme, og i כִּכָּר Omkreds, כִּכַּר הַיַּרְדֵּן ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου; 3. i Stavelser med virtuel Fordobling: מִהַרְתֶּם; 4. naar de ere fremkomne ved en Forlængelse foran en Strubelyd eller ר til Erstatning for et i disse Konsonanter udeladt *Dāghēš forte:* מֵאֵן, מֵאַנְתֶּם.

Anm. Undtagelse til 2.: et betonet *Pátăch* forlænges i Pausa for det meste til *Qāmĕṣ,* § 14, 1 α (ikke altid, se § 60*e*).

b. II. *Foranderlige,* d. e. i Stand til at forkortes, eventuelt bortfalde, ere følgende Vokaler: 1. de,

som kun ere lange paa Grund af Tonen, særligt *ā* og *ē* i Nominer (מִקְדָּשׁ; אֹיֵב Fjende, *pl.* אֹיְבִים), *ē* og *ō* i Verber (קָטֵל han har myrdet, *pl.* קָטְלוּ; יִקְטֹל han vil dræbe, *pl.* יִקְטְלוּ); 2. Fortone-Vokalerne, d. v. s. de oprindelig korte Vokaler, som staa foran Tonen i en aaben Stavelse og derfor (se § h) ere forlængede (דָּבָר Ord, *pl.* דְּבָרִים; עֵנָב Vindrue, pl. עֲנָבִים; קָטַל, קְטַלְתֶּם).

III. *Udeladelse og Forkortelse af Vokaler.* I Nominer, med aaben Stavelse. 1. Naar Tonen flyttes frem (ved Afformativ eller st. constr.), bortfalder Vokalen i Stavelsen foran Tonen: נָשִׂיא Fyrste, נְשִׂיא הָאָרֶץ Landets Fyrste, pl. נְשִׂיאִים, נְשִׂיאֵיהֶם *principes eorum;* נָתִיב Sti, f. נְתִיבָה (samme Bet.). — 2. Ere to Vokaler foranderlige, bortfalder den Vokal, som ved Tonens Flytning skulde staa i den anden Stavelse foran Tonen; har den udfaldne Vokal en Vokal foran sig, bliver denne, der nu staar i en halvt lukket (§ 12*f*) ubetonet Stavelse, forkortet, hvorved *a* ofte svækkes til *i.* כָּנָף Vinge, כְּנָפוֹ hans V., כַּנְפֵיהֶם *alae eorum;* דָּבָר Ord, דְּבָרוֹ hans O., דִּבְרֵיהֶם *verba eorum.* Om foranderlige Vokaler i en lukket Stavelse se Formlæren. *c.*

I Verber bortfalder foran de betonede Vokal-afformativer [d. e. Afformativer, der begynde med en Vokal] det andet Stammebogstavs Vokal, altsaa Vokalen til den umiddelbart foran Tonen staaende Stavelse: חָכָם σοφός, חֲכָמָה σοφή. — חָכַם han er vis, חָכְמָה *d.*

hun er v. — יָקָר kostbar *m.*, יְקָרָה *f.* — יָקַר er kostbar, *f.* יָקְרָה. Undtagelser se § 50*a*. — Foran betonede Konsonantafformativer gjælder det § *c* bemærkede: קָטַל, קְטַלְתֶּם, קְטַלְתִּיךָ *necavi te.*

e. IV. *Erstatningsforlængelse* indtræder, naar Dāghēš udelades; ved denne bliver *ă* til *â*, *ĭ* til *ê*, *ŭ* til *ô*: 1. foran Strubelyde og ר, naar virtuel Fordobling ikke har fundet Sted (Exempler § 10*a* 1. *b* 1); 2. i Slutningen af et Ord (§ 6*d*, Anm. 1), dog bliver *ă* for det meste uforlænget, smlgn. § 26.

f. V. Af andre *Vokalforandringer* ere de, der foregaa med *Páthăch*, de vigtigste. 1. *P.* bliver i en ubetonet lukket Stavelse meget hyppigt til *ĭ*: i det stærke Verbum regelmæssigt i יִקְטֹל (§ 57*c*), נִקְטַל (§ 59*b*), קִטֵּל (§ 60*c*), הִקְטִיל (§ 61*b*); i Nominer smlgn. דִּבְרֵי יוֹסֵף (§ *c*) Josephs Ord f. *dabrê*, דִּבְרֵיהֶם af דָּבָר (§ 25*b*), פִּתְּךָ af פַּת (§ 26*d* γ); צִדְקִי af *ṣadq* (§ 28*a*). — 2. *P.* bliver til *S^eghôl* foran *chā* og *ch°* og foran ubetonet *hā* og *ʿā*, naar Strubelyden er virtuelt fordoblet: אַחַי mine Brødre, אֶחָי; לֶהָבוֹת Flammer, לַהֲבוֹת אֵשׁ Ildflammer. Flere Exx. § 17*b*. — Undtagelsesvis ogsaa הֶרָה til Bjærget Gen. 14, 10 f. *hárrā*.

g. VI. *Dannelse af nye Vokaler*. 1. Præfixerne בְּ, כְּ, לְ, וְ erholde foran en Strubelyd med *Chāṭēph* den dertil svarende korte Vokal. בְּ + אֱדוֹם bliver til בֶּאֱדוֹם, saaledes לֶאֱדוֹם, וֶאֱדוֹם; לְ + חֳלִי bliver til לָחֳלִי, saaledes וָחֳלִי; כְּ + אֲשֶׁר

bliver til כַּאֲשֶׁר, saaledes בַּאֲשֶׁר, לַאֲשֶׁר, וַאֲשֶׁר. — Undtagelser: לֵאמֹר, בֵּאלֹהִים, בַּאדֹנָי (בַּיהוָֹה), וַאדֹנָי etc., se § 10*c*. 3. 4.

2. בְּ, כְּ, לְ (§ 45) erholde foran *Š^{e}vâ* Vokalen *ĭ:* דְּבַר ה' Jahves Ord, בִּדְבַר, כִּדְבַר, לִדְבַר (halvt lukket Stavelse § 12*r*). — Et efterfølgende י opløser sig i *î* (§ 10*e α*): יְהוּדָה + בְּ bliver til בִּיהוּדָה; ligeledes efter ו copul.: וִיהוּדָה.

3. ו *copul.* (וְ) bliver til וּ (*û*) foran *Š^{e}vâ* og foran Læbebogstaverne (בומף). וּדְבַר ה', וּבַיִת, וּמֶלֶךְ, וּפָעַל. Smlgn. § 46.

4. I Stavelsen foran Tonen forlænges ikke blot oprindelig korte Vokaler (§ *b* 2), men der opstaar ogsaa nye Vokaler: *α*) under Præfixerne בְּ, כּ og særligt לְ, se § 45; — *β*) under ו *copul.* i Slutningen af en Sætning eller Sætningsdel, d. e. efter en stor *distinctivus* og i Forbindelser som יוֹם וָלַיְלָה Dag og Nat, טוֹב וָרָע godt og ondt, לֶחֶם וָמַיִם Brød og Vand. *h.*

5. Med to Konss. slutte foruden אַתְּ (§ 15*a*) du *f.*, og 2 *f. sg. perf.*, קָטַלְתְּ etc., kun nogle svage Verbalformer (§ 74*n α β. o* 4) og נֵרְדְּ Nardus, קֹשְׁטְ Sandhed samt nogle Ord, der ende paa א (§ 10*c α*): חֵטְא, שָׁוְא o. s. v. I alle andre Tilfælde lettes Udtalen ved en indskudt Hjælpevokal (sædvanligt *S^{e}ghôl,* ved Strubelyde for det meste *Páthăch*). Se iøvrigt § 27—30. 36*a*. 65. 74. *i.*

§. 12. §.12. Om Stavelsen. *Stavelseforlyd* (§ *a. b*). —
a. Enhver Stavelse, altsaa ogsaa ethvert Ord, maa begynde med *en* Konsonant, d. e. 1. hverken med en Vokal (Undtagelse danner kun וּ *copul.* § 11*g* 3),

Anm. Den babylonske Punktation har foran en Læbelyd ו = וּ.

b. 2. eller med to Konss. Naar den første Konsonant i en Stavelse (et Ord) ikke har en Vokal, erholder den *Š^evâ mobile* (§ 5 *b*), eventuelt (ved אחהע) *Chăṭēph* (§ 5 *c*).

c. *Stavelseudlyd* (§ *c*—*s*). Man skjælner mellem: I. *aabne Stavelser,* d. e. saadanne, som ende paa en Vokal: קוּמִי, עָשִׂיתָ, אֹתוֹ, שָׁנָה (ה se § 2*b*). De have lange Vokaler. — En Undtagelse danner Verbalsuffixet נִי— (§ 78*e*), hvis נ kan betragtes som virtuelt fordoblet. — Stavelser, der ende paa א, gjælde for aabne: קָטַל, מָצָא (§ 10*c* 1).

d. Ubetonede Stavelser med en lang Vokal ere aabne; det paa dem følgende *Š^evâ* er *Š^evâ mobile:* שֹׁמְרִים *šô-m^erîm.*

e. II. *Lukkede Stavelser,* d. e. saadanne, der ende paa en Konsonant: קָ־טַל (anden Stavelse). Man kalder dem dobbelt lukkede, naar i det samme Ord endnu en Konsonant følger efter den lukkende Konsonant: מִצְוָה (første Stavelse), קָ־טַלְתְּ (anden Stavelse). — En Stavelse, der lukkes ved et *Dāghēš,* kaldes en skærpet: חִשְּׁשִׁי (første og anden Stavelse).

Ubetonede lukkede Stavelser have altid korte Vokaler: מַבְ־דִּיל (første Stavelse), יֶלֶד (1), וַיָּקָם (1. 3), וַיָּמֶת (1. 3). f.

Ubetonede Stavelser med en kort Vokal ere lukkede: קְטַל־תֶּם (1). g.

I lukkede betonede Pænultimæ findes kun følgende Vokaler: 1. de ved Tonen lange *ā, ē, ō;* altsaa hverken *î* eller *û* eller de Vokaler, der ere lange af Naturen eller ifølge Kontraktion, nemlig *â, ê, ô;* 2. de korte *ă, ĕ:* קָטַלְתְּ, מִמֶּנּוּ. h.

I betonede lukkede Ultimæ kunne alle lange Vokaler forekomme; af korte undertiden *ĭ:* saaledes Partiklerne אִם *naar,* עִם *med* (der ofte, ligesom מִן altid, § 9 *b,* blive tonløse ved *Maqqēph*), Formen וַיֵּשֶׁב (§ 74 *n a*). i.

III. Særligt maa mærkes *aabnede Stavelser,* d. e. oprindeligt dobbelt lukkede Stavelser, der ere blevne aabne ved en Hjælpevokal: k.

1. *i Slutningen af et Ord.* I Almindelighed indskydes en Hjælpevokal (Undtagelser § 11 *i*), for det meste *S*[e]*ghôl,* dog ogsaa (særligt, naar sidste eller næstsidste Bogstav er en Strubelyd) *Páthăch.* I den aabnede Stavelse forlænges for det meste den betonede Vokal, nemlig (*ŭ*) *ŏ* til *ō:* קֹדֶשׁ, רֹחַב, אֹרַח; *ĭ* til *ē* סֵפֶר, שֵׁמַע; *ă* til *ė:* מֶלֶךְ, זֶרַע, se § 28 *c. d.*

Er det næstsidste Bogstav en Strubelyd, bliver *ă* in den aabnede Stavelse uforandret: נַעַר (§ 28 *e*); l.

דַּעַת, תּוֹכַחַת (§ 36*a*); וַיַּעַל (§ 74*n* ε); Vokalen er altsaa her kort.

m. I apocoperet Impf. af ל״ה udebliver ofte Forlængelsen af *i* til *ē*, se § 74*n* γ, f. Ex. יִגֶל f. *jigl*, וַיִּבֶן.

n. Er det næstsidste Bogstav י, anvendes *Chîrĕq* som Hjælpevokal. I den aabnede Stavelse beholdes *Pátăch:* עַיִן (§ 29*a*); saaledes i Suffixformen ַיִךְ—: אֱלֹהַיִךְ din (*f.*) Gud; ogsaa i Dualisendelsen ַיִם—.

o. 2. *I Midten af et Ord* erholder den første lukkende Konsonant, naar den er en Strubelyd, ofte til Lettelse af Udtalen det *Chăṭēph,* der svarer til den forangaaende Vokal, uden at en Forlængelse af denne indtræder. Exempler § 10*a* 4. נַעֲרוֹ, stav: נַעְ־רוֹ.

p. Vokalen bliver ogsaa uforlænget, naar man paa Grund af et efterfølgende *Šᵉvâ* skriver den til *Chăṭēph* svarende korte Vokal, se § 5*e* יֶחֱזַק, *pl.* יֶחֶזְקוּ, stav: יֶחֱזְ־קוּ; יַחֲלֹם, *pl.* יַחַלְ־מוּ.

q. IV. *Halvt lukkede Stavelser* kalde vi saadanne Stavelser, der oprindeligt efterfulgtes af en Vokal, som senere er falden bort ifølge Lydlovene § 11*c* 2 og § 11*d*. Stavelsens halve Lukning giver sig tilkjende i, at בגדכפ״ת forblive aspirerede. *Šᵉvâ*-Tegnet er dog ikke *Šᵉvâ mobile.*

Til § 11*c* 2: כָּנָף, *pl. suff.* כַּנְפֵיהֶם *kan-phê-hém* (§ 25*a*); מְלָכִים f. *mălakhîm,* suff. מַלְכֵיהֶם (§ 28*g*); חָרְבֹתַיִךְ (§ 35*a*). Til § 11*d:* יַעֲמֹד, *pl.* יַעַמְדוּ (§ 65*e*); יֶחֱרַד, *pl.* יֶחֶרְדוּ (§ 65*f*); כֶּאֱסֹף, *pl.* כֶּאֶסְפוּ § 65*g*.

Halvt lukkede ere ogsaa de Stavelser, der ere op- r.
staaede ved en Sammensætning af Præfixerne בְּ, כְּ, לְ
med Ord, hvis første Konsonant er punkteret med
Šᵉvâ: דְּבַר, לִדְבַר § 11*g* 2. — Undtagelse danner לּ foran
Inf. Qal, se § 55*c*.

Meget sjælden findes en halvt lukket Stavelse, s.
hvor en Vokal ikke er falden bort, se § 28*m*. Smlgn.
ogsaa הַבַּיְתָה (§ 20*b* *a*) .(Grundform *bajt*). Lukket
Stavelse mod Reglen: בִּרְכַּת (§ 34*d* *a*); חֶרְפּוֹת (§ 35*c*).
Smlgn. ogsaa בְּשָׁפְכָהּ (§ 55*d*).

§ 13. Om Tonen. Hovedtonen ligger i Hebraisk §. 13.
sædvanligt paa den sidste Stavelse; paa den næst-
sidste næsten kun i følgende Tilfælde:

1. naar den sidste Vokal er en Hjælpevokal (§ 11*i*).
2. foran ָה— *locale* (§ 20*b*): אַשּׁ֫וּרָה til Assyrien;
3. i Dualis, f. Ex. שְׁנָ֫תַיִם *biennium;*
4. foran suff. נוּ, f. Ex. מַלְכֵּ֫נוּ vor Konge, שְׁלָחָ֫נוּ han har sendt os, og foran nogle andre Suffixer, se § 22. 78*g;*
5. i Verbernes Former paa תָּ, תִּי, נוּ (*perf.*), נָה (*f. pl. impf., imper.*); i *Hiphʿîl* ogsaa i Formerne paa ָה—, וּ, ִי— : קָטַלְתָּ, קָטַלְנוּ, הִקְטִילָה, יַקְטִילוּ;
6. i de Former af ע״ו og ע״ע Verber, der have Endelserne ָה—, וּ, ִי—, ogsaa uden for *Hiphʿîl,* f. Ex. af קוּם: קָ֫מָה hun er staaet op, קָ֫מוּ de ere staaede op, ק֫וּמִי staa op *f.;*

7. i mange afformativløse Impf.-former med ו *consecut.* (§ 64*e*—*l*).

8. ofte i Pausa, se § 14*c*;

9. ofte, naar ellers to Tonestavelser vilde støde sammen: i et Ord med aaben Paenultima og lang aaben eller kort lukket Ultima, hvorefter der følger et Enstavelsesord eller et Ord med Tonen paa første Stavelse, trækkes Tonen sædvanligt tilbage paa næstsidste Stavelse: קָרָא לַיְלָה Gen. 1, 5; תֹּאכַל לֶחֶם Gen. 3, 19.

Anm. 1. Tilbagetrækning af Tonen paa Paenultima finder altsaa ikke Sted, naar denne er lukket, eller naar Ultima er lukket og har en lang Vokal (undtagen undertiden *Ṣērê*): עָפָר אַתָּה Støv er du Gen. 3, 19, מִכֹּל עֵץ Gen. 2, 16; endvidere naar det første Ord ender paa et *suffixum grave*, og naar Udtalen vilde tabe i Tydelighed: שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה disse tre Gen. 9, 19.

Anm. 2. Tonen ligger aldrig paa den tredje sidste Stavelse. Jes. 40, 18 תְּעַרְכוּ לוֹ, 50, 8. Ijob 12, 15 ere kun tilsyneladende Undtagelser, der maa forklares efter § 5*e*.

§ 14. § 14. Om Pausa. I. I Slutningen af Sætninger
a. og større Sætningsdele finder der, saavel hvad Betoningen som hvad Vokalisationen angaar, mange Forandringer Sted, der dels ere foranledigede ved almindelige rhythmiske Grunde dels af Omsorg for de hellige Texters højtidelige Foredrag. — II. Disse Forandringer indtræde regelmæssigt ved *Sillûq*, *Sᵉgholtā*, *Šalšèleth* og *'Athnâch*, ofte ved *Zāqēph*; i Psalmerne, Ijob, Proverbierne (§ 7*l*): altid ved *Sillûq*. *'Ôlè vᵉjôrēd* og, i mindre Vers, ved *'Athnâch*, ofte ved

'Athnâch efter *'Ôlè-vᵉjôrēdh,* sjælden ved andre Accenter. — III. Pausalvirkningerne ere ikke af samme Art ved alle Accenter; f. Ex. אַתָּה, du *m.*, lyder ved *Sillûq, 'Athnâch* og *'Ôlè vᵉjôrēdh* אָתָּה, ved *Zāqēph* og *'Athnâch,* der følger efter *'Ôlè vᵉjôrēdh,* derimod אַתָּה, smlgn. Gen. 3, 11, ψ 2, 7.

1. Vokalforlængelse. *a*) *Páthăch* bliver ofte til *Qāmĕṣ:* מַיִם Vand, מָיִם; לַיְלָה Nat, לָיְלָה; יָצַר *finxit,* יָצָר; שָׁמַרְתִּי, שָׁמָרְתִּי; זָכַרְתְּ, זָכָרְתְּ; יְלָדַנִי, יְלָדָנִי. — β) *Páthăch,* eventuelt *Sᵉghôl,* i Grundformen for *perf. Pi'ēl* (§ 60*c. d*) bliver sædvanligt til *Ṣērê:* מִלַּט, מִלֵּט; דִּבֶּר han har talt, דִּבֵּר. — γ) *Sᵉghôl,* eventuelt *Pátăch,* i Segolatformer (§ 28*f.*) bliver sædvanligt til *Qāmĕṣ:* אֶרֶץ Jord, אָרֶץ; זֶרַע Sæd, זָרַע; נַעַר Dreng, נָעַר. b.

2. Vokalforandringer. *a*) *Ṣērê* bliver undertiden til *Páthăch:* הֵפֵר fregit, הֵפַר; יֵלֵךְ ibit, יֵלַךְ; יִקָּטֵל, וַיִּגָּמַל da blev han vænt fra. — β) *Ṣērê* bliver til *Qāmĕṣ* i *perf., imper., impf. Hithp.,* § 62*c* γ. — γ) *Chôlĕm* bliver undertiden til *Qāmĕṣ:* כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי Gen. 43, 14; עָז Gen. 49, 3; יִטְרָף Gen. 49, 27.

3. Tilbagetrækning af Tonen. אָנֹכִי jeg, אָנֹכִי. עָרוּ ødelægger ψ 137, 7, אָתָּה (§ a III). c.

4. Tilbagetrækning af Tonen forbundet med Vokalforlængelse. אַתָּה, אָתָּה; עַתָּה nu, עָתָּה.

5. Tilbagetrækning af Tonen med Restituering, eventuelt Forlængelse af en til *Šᵉvâ* forflygtiget

Vokal. *α*) I Særdeleshed hyppigt i Verber, smlgn. § 11 *d:* נָתַן han har givet, *f.* נָתְנָה, נָתָֽנָה; מָלֵא er fuld, *pl.* מָלְאוּ, מָלֵֽאוּ; יִשְׁמֹר han vil bevogte, *pl.* יִשְׁמְרוּ, יִשְׁמֹֽרוּ; שְׁמַע hør, *pl.* שִׁמְעוּ, שְׁמָֽעוּ; יֻלַּד han er bleven født, *pl.* יֻלְּדוּ, יֻלָּֽדוּ. — β) I segolerede Hankjønsord af ל״ה-Stammer (§ 30 *c*), f. Ex. פְּרִי Frugt (oprindel. *parj* § 10 *e* β) פֶּֽרִי; חֳלִי Sygdom, חֹֽלִי. — γ) foran *suff.* ךָ (din, dig *m.*): דָּבָר, דְּבָרְךָ dit Ord, דְּבָרֶֽךָ; יִשְׁמֹר, יִשְׁמָרְךָ han vil bevare dig, יִשְׁמְרֶֽךָּ.

d. 6. foran de fulde *impf.*-endelser *ûn* og *în* restitueres i Pausa den til *Š.* forflygtigede Vokal som lang, uden at nogen Tilbagetrækning af Tonen finder Sted: תִּדְבָּֽקִין, יִלְקֹֽטוּן.

e. 7. I *impf.* erholder Ultima atter Accenten, som ו *consec.* har trukket tilbage paa næstsidste Stavelse. Herved foranlediges nogle Vokalforandringer, se § 64 *e. k.*

II. Formlære (§ 15—79).

A. Pronomen (§ 15—17).

§ 15. De personlige Pronominer, særligt Pronomen separatum. § 15. a.

Jeg אָנֹכִי, אֲנִי Vi אֲנַחְנוּ[δ], נַחְנוּ
du אַתָּה[α], f. אַתְּ[β] I אַתֶּם[ε], f. אַתֵּן[ε], אַתֵּנָה
han הוּא, hun הִיא[γ] de הֵם, הֵמָּה, f. הֵנָּה[ζ]

Pausalformer: אָנֹכִי אָנִי; אָתָּה, אַתָּה (§ 14 *a* III); אֲנָחְנוּ.

Arabiske Former: *sg.* 1. *ánā;* 2. *ánta, f. ánti;* 3. *húvă, f. hijă.* — *pl.* 1. *náchnu;* 2. *ántum, f. antúnna;* 3. *hŭm, f. húnna.* — *dual.* 2. *ántumā;* 3. *húmā.*

Anm. α) Fem Gange defektiv *K^ethîbh* אַתָּ (smlgn. § 2 *b*). — β) Syv Gange *K^ethîbh* אתי, læs *attî;* oprindelig vel med Endelsen *în*, smlgn. § 51 *b*. 53 *b*. — γ) I Pent. ofte הוא *K^ethîbh; Q^erî perpetuum* § 9 *b*. — δ) En Gang *K^ethîbh* אֲנוּ. — ε) Oprindelig med *u* i anden Stavelse, smlgn. § 51 *b*. — ζ) הֵן uden det demonstrative ה—ָ kun efter Præfixer, f. Ex. בָּהֵן, se § 45 *b*. b.

De i § *a* nævnte Former betegne kun Nominativ; til at betegne de andre Kasus tjene delvis stærkt afkortede Modificationer, der føjes umiddelbart til Ordet og med det sammensmelter til et Hele (*Pronomina suffixa,* sædvanligt benævnede *Suffixa*). De Suffixer, der føjes til Nominer, udtrykke Genitiv, de, der føjes til Verber, Accusativ. Nærmere om *Suffixum nominis* c.

se § 22, om *Suffixum verbi* § 77 ff., om *Suffixer* føjede til Partikler § 41 ff.

§ 16. a. § 16. De øvrige Pronominer. *Pronomen demonstrativum* hedder: זֶה denne, *f.* זֹאת; *pl. comm.* אֵלֶּה. — Exempler paa Brugen heraf: הַיּוֹם הַזֶּה denne Dag, זֶה הַיּוֹם denne er Dagen; הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה disse Ord, אֵלֶּה בְּנֵי שֵׁם disse ere Sems Sønner. — Biformer i Pentat.: הָאִישׁ הַלָּזֶה denne Mand Gen. 24, 65; הֶעָרִים הָאֵל disse Byer Gen. 19, 25.

b. De tre Betegnelser for *Pronomen relativum:* אֲשֶׁר, זוּ (poet.) og ·שֶׁ staa for alle Numeri og Slægter. Se § 135. 138. 139.

c. *Pronomen interrogativum,* מִי hvo? מָה hvad? (§ 120 *a*) anvendes undertiden ogsaa for *Pron. rel. indef.* (*quisquis, quicunque*), se § 135 *e*.

Anm. מָה beholder sit *Qāmĕṣ* ved adskillende Accenter, altid foran א og ר, for det meste foran ה, naar dette Bogstav ikke har *Qāmĕṣ*. Foran Ikke-Gutturaler skriver man מַה med følgende *Dāghēš* og sædvanligt ogsaa *Maqqēph:* מַה־לָּךְ, מַה־לְּךָ. Foran הָ, חָ, עָ og undertiden i Begyndelsen af en Sætning punkteres det מֶה, smlgn. § 11 *f* 2.

§ 17. a. § 17. Artiklen er i Hebraisk (ligesom f. Ex. ogsaa i Græsk) oprindeligt et *pron. demonstr.*, smlgn. הַיּוֹם denne Dag, i Dag Gen. 4, 14; הַלַּיְלָה denne Nat Gen. 19, 34. Den hedder, saaledes som de anførte Exx. vise, sædvanligt הַ med følg. *Dāghēš forte*. *D.* kan

udelades, jfr. § 6*d* Anm., særligt naar יְ eller et *part. Pi.* følger: הַיְבוּסִי, הַיְקוּם, הַמְרַגְּלִים.

Naar en Strubelyd (§ 10 *a* 1) følger, faar Artiklen *α*) ֶ foran ubetonet *hā* og *ʿā*, ligeledes foran *chā* og *chº* (§ 11 *f* 2): הֶהָרִים, הֶעָרִים, הֶעָוֹן; הֶחָג, הֶחָכָם, הֶחֳדָשִׁים; *β*) ָ foran ethvert andet ע og stedse foran א, ר, f. Ex.: הָעָם (§ 26 *d*), הָעֶבֶד, הָעֲבָדִים; הָאוֹר, הָרָעָב; *γ*) endelig ַ foran ethvert andet ה og ח, f. Ex.: הַהוּא, הַהֵיכָל; הֶחָכָמָה, הַחָכְמָה, הַחֹדֶשׁ. — Undtagelser: til *β*) עִוֵּר blind, har הַ foran sig; til *γ*) הָהָר Bjærget, הָהָרָה til Bjærget, הָהֵם og הָהֵמָּה hine, הַחַי den levende Gen. 6, 19. b.

Anm. אֶרֶץ Jord, Land, hedder med Artikel הָאָרֶץ.

Efter Præfixerne בְּ, כְּ, לְ elideres Artiklens ה tilligemed det forangaaende *Šᵉvâ*: הַמַּיִם Vandet, בַּמַּיִם i Vandet, לַמַּיִם *aquæ* (*dat.*), כַּמַּיִם som Vandet; הָאוֹר Lyset, לָאוֹר *lumini*; הַחֹשֶׁךְ Mørket, לַחֹשֶׁךְ *tenebris* (*dat.*); הֶעָשָׁן Røgen, כֶּעָשָׁן som Røgen. c.

B. Nominer (§ 18—39).

§ 18. **Genus.** Det hebraiske Sprog har ingen særlige Former for Neutrum, der for det meste betegnes ved *fem. pl.*, ikke sjælden ogsaa ved *masc. pl.* eller ved *fem. sg.* § 18 a.

Hankjøn *sg.* har ingen særlig Endelse. Den gamle Hunkjønsendelse i *sg.* ת har endnu holdt sig *α*) efter b.

û og *î*: גָּלוּת, עֵדוּת; מִצְרִית, בְּרִית; — β) naar efter en umiddelbart forangaaende Konsonant en Hjælpevokal (ֶ eller ַ, § 11*i*. 36 *a*) blev indskudt: מַאֲכֶלֶת Kniv, f. *ma*^{a}*khalt;* תּוֹכַחַת Tilrettevisning, f. *tôkhacht;* særligt i *fem. part.* יוֹלֶדֶת en fødende, f. *jôladht;* — γ) sjælden som *ăth,* i בָּרֶקֶת Smaragd og i Egennavnene צָרְפַת, גִּבְעַת. — Sædvanligt er ת i Endelsen *ăth* bortfaldet, og det nu i en aaben Stavelse staaende *ă* forlænget til *ā,* hvilket i Skriften betegnes ved ה som *mater lectionis,* § 2*b* (egentlig overflødigt, efter at Vokalisation er indført): מִצְוָה Bud, f. *miṣvăth.*

§ 19. § 19. Numerus. Foruden *Singularis* og *Pluralis*

a. findes i Hebraisk ogsaa *Dualis,* der næsten kun anvendes om hvad, der forekommer parvis. Dualisendelsen hedder ַיִם *ájim:* רַגְלַיִם Fødder, אַלְפַּיִם 2000.

b. Pluralisendelsen for Hankjøn hedder ִים, ogsaa defektiv (§ 4*f*) ִם, for Hunkjøn וֹת, ogsaa defektiv ֹת: עֵד Vidne, עֵדִים; דָּבָר, דְּבָרִים; גּוֹי Folk, גּוֹיִם; צַדִּיק retfærdig, צַדִּיקִים, צַדִּקִים og צַדִּיקִם; סֻכָּה Hytte, סֻכּוֹת og סֻכֹּת.

Anm. Mange Ord med Hunkjønsendelsen i Singularis have i *pl.* ִים, f. Ex. שָׁנָה Aar, שָׁנִים; omvendt: אָב Fader, אָבוֹת Fædre, חֲלוֹם Drøm, חֲלֹמוֹת.

§ 20. § 20. Kasus. Hebraisk havde oprindelig tre

a. Kasusendelser, ligesom Arabisk endnu:

	Bogen	en Bog	Manden	Mandens Bog
N.	*al-kitâbu*	*kitâbun*	*ar-raǵulu*	*kitâbu 'r-raǵuli*
G.	*al-kitâbi*	*kitâbin*	*ar-raǵuli*	
Acc.	*al-kitâba*	*kitâban*	*ar-raǵula*	

I Bibelens Hebraisk ere disse Endelser kun beva- *b.*
rede i הָ— *locale* og som betydningsløse Tilføjelser til Nominet (mest som Archaismer og i Poesi): *α*) הָ— *locale,* altid ubetonet, udtrykker en Retning henimod noget (smlgn. domum, rus): מִצְרַיִם, מִצְרַיְמָה til Ægypten; בַּיִת, הַבַּיְתָה til Huset; אֶרֶץ, אַרְצָה כְּנַעַן til Kanaans Land; הַחוּצָה; הַנֶּגְבָּה; הַשָּׁמַיְמָה; הָהָרָה. Fuldstændig betydningsløs er הָ— f. Ex. i לַיְלָה Nat, nygræsk ἡ νύχθα. — β) *ō* og *ī,* særligt i *st. constr.* (se § 21 *a*): וְחַיְתוֹ אֶרֶץ Gen. 1, 24; גְּנֻבְתִי Gen. 31, 39; בְּנִי og אֹסְרִי Gen. 49, 11.

Derfor ere i mange Tilfælde (f. Ex. altid i *m. sg.*, *c.*
naar Nominet har uforanderlige Vokaler) *gen.* og *acc.* i et Nomen fulstændig ens. Exempler. *α*) *gen.:* שֵׁן Elfenben, כִּסֵּא שֵׁן en Trone af Elfenben, כִּסֵּא דָוִד Davids Tronen; יוֹצֵר Pottemager, כְּלִי יוֹצֵר en Pottemagers Kar; קוֹל Stemme, קוֹל הַנַּעַר Drengens Stemme. — β) *acc.:* מָצָא עֵזֶר han fandt Hjælp; אִישׁ הָרַגְתִּי en Mand har jeg dræbt; וַיְכַל מְלַאכְתּוֹ da fuldendte han sit Arbejde; נָסַכְתִּי מַלְכִּי jeg har indsat min Konge.

Den determinerede *acc.* betegnes ofte, særligt i *d.*
Prosa, ved et foransat אֶת־ eller אֵת (Syntax § 98):

I Begyndelsen skabte Gud אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ; og hun fødte אֶת־קָיִן; du har slaaet אֶת־כָּל־אֹיְבַי alle mine Fjender.

§ 21. a. § 21. **Status cônstructus.** I St. constr.-Forbindelser, der nærmest svare til andre Sprogs Genitivforhold (se Syntax § 90), bliver det første Substantiv, naar det er muligt, forkortet, særligt hvad dets Vokaler angaar.

b. Lydreglen § 11*c* anvendes ved *st. c.*, som om det første Ord var ubetonet, det andet Ord et Enstavelsesord eller betonet paa første Stavelse. נָגִיד Fyrste, נְגִיד צֹר Fyrsten af Tyrus. Andre Exx.se § *e.*

c. Det første Led i en saadan Forbindelse, overhovedet ethvert Nomen, der knyttes nøje til et følgende Ord (*nomen regens*), staar i *status constructus. Status absolutus* er Betegnelsen for den uforkortede Form af Nominet, der ikke staar i nøje Forbindelse med det følgende Ord.

d. Paa Grund af det første Ords nære Tilknytning til det følgende har i *st. c. f. sg.* den gamle Endelse *áth* holdt sig i St. f. den senere ־ָה (§ 18 *b*): מִצְוָה, מִצְוַת ה' Jahves Bud.

e. Pluralisendelsen ־ִים hedder i *st. c.* ־ֵי (tidligere *aj,* se § 10 e *α*): גִּבּוֹר, גִּבּוֹרֵי מוֹאָב Moabs Helte; כּוֹכָב, *pl.* כּוֹכָבִים, *c.* כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם Himlens Stjærner;

חָכָם, *pl.* חֲכָמִים, *c.* חַכְמֵי פַרְעֹה Faraos Vismænd*). Samme Form antager Dualisendelsen: עֵינַיִם, עֵינֵי ה' Jahves Øjne; רַגְלַיִם, רַגְלֵי עַבְדִּי min Tjeners Fødder. I *fem. pl.* er *st. c.* og *st. abs.* enslydende: מִצְוָה, הַמִּצְוֹת Buddene, מִצְוֹת ה' Jahves Bud.

§ 22. Nominer med uforanderlige Vokaler (Paradigme se S. 39). § 22.

1. At *suffixa nominis* ere afledte af *pron. abs.* ses særligt tydeligt i 1. *pl.* Smlgn. עָדֵנוּ og עָדֵינוּ med אֲנוּ. Dette Exempel viser tillige, at *pron.* ved at føjes til andre Ord bortkaster den første Del, smlgn. πατήρ μου med πατὴρ ἐμοῦ. Med Hensyn til Ombytningen af ת med כ i 2. Person (אַתָּה, ךָ; אַתֶּם, כֶם) smlgn. det omvendte Forhold ved Verbernes Bøjning, § 51 c (קָטַלְתִּי, אָנֹכִי).

2. Da *suffixa nominis* betegne *gen.*, føjes de til *st. c.* — Former som מַלְכֵּינוּ ere kun tilsyneladende Undtagelser, se § 28 g.

3. Naar *suff.* føjes til Masculiner i *pl.*, anvendes den gamle Form for *st. c. aj* (עָדֵי, עָדֶיךָ, עָדָיו), der foran 2. *m. sg.* og 3. *f. sg.* bliver til ֶ־י, foran *suff. pluralia* til ֵ־י (עָדֶיךָ, עָדֶיהָ; עָדֵינוּ etc.).

4. Suffixerne deles i *suffixa levia* og *suffixa gravia*. *Suffixa gravia* ere כֶם, כֶן, הֶם, הֶן.

5. Imellem Nominet i sg. og Suffixerne, for saa vidt de begynde med en Konsonant, findes sædvanligt en Bindevokal (§ 78 e). Denne Bindevokal hedder: α) *ē* ved *suff.* 2. *f. sg.* עָדֵךְ, 1. *pl.* עָדֵנוּ. — β) *ā* ved *suff.* 3. *m. sg.* עָדוֹ (וֹ af *āhû*), 3. *f. sg.* עָדָהּ (*āh* f. *āhā*), 3. *m. pl.* עָדָם (ָם af *āhām*), 3. *f. pl.* עָדָן. — γ) *Šᵉvâ mobile* ved *suff.* 2. *m. sg.* עָדְךָ, derfor נַחֲלָתְךָ (ל med Qāmĕṣ, fordi Stavelsen nu er aaben). — δ) Bindevokalen er fuldstændigt bortfalden ved *suff.* 1. *sg.* עָדִי og 2. *pl.* אֶתְכֶם, מִצְוֹתְכֶם, מִצְוֹתְכֶן (עֶדְכֶם, ד med *Šᵉvâ mobile*,

*) פַּרְעֹה gjælder som Tonestavelse ifølge § b; מֵי er Stavelsen foran Tonen; כְ mister Vokalen ifølge § 11 c 2; Vokalen i חַ maa forkortes, fordi den nu staar i en lukket ubetonet Stavelse.

fordi den forudgaaende lange Vokal ikke kan forkortes). — Undertiden ved *suff.* הֶם, הֶן, f. Ex. אֶתְהֶם, אֶתְהֶן § 43 f.

Anm. כֶם, כֶן beholde ogsaa efter en lukket Stavelse (imod § 6 a) deres aspirerede Udtale: נַחֲלַתְכֶם.

6. Former uden Bindevokal (*sg.* 2. *f.* ךְ, 3. *m.* הוּ og ו, 3. *f.* הָ; 1. *pl.* נוּ, 3. *m.* הֶם, 3. *f.* הֶן) føjes til אָב, אָח, חָם, פֶּה, da deres *st. c.* ender paa en Vokal, § 38; desuden af samme Grund delvis til Nominer af ל"ה-Stammer, § 31. — De samme *suff.* føjes uden Bindevokal til *plur.*; kun bruges her ikke הוּ, men alene ו, f. Ex. עָדָיו.

7. Naar *suff.* føjes til Pluralisord paa וֹת, finder i Almindelighed en dobbelt Flertalsdannelse Sted, idet der til Hunkjønsendelsen føjes Endelsen for *m. pl.*: מִצְוֹתַי f. *miṣvôthî*, αἱ ἐντολαί μου. Kun *suff.* ָם, ָן føjes ligesaa hyppigt direkte til Endelsen וֹת. Det hedder stedse שְׁמוֹתָם, שְׁמוֹתָן, דּוֹרוֹתָם; for det meste אֲבוֹתָם deres Fædre, først senere אֲבֹתֵיהֶם.

8. En særlig Pausalform har kun: 2. *m. sg.* ved Enkelttalsord, f. Ex. קוֹלְךָ, קוֹלֶךָ (§ 14, 5 γ), ligeledes 1. *sg.* og 2. *f. sg.* ved Flertalsord og Dualis, f. Ex. עֵינַי, עֵינָי, עֵינַיִךְ, עֵינָיִךְ.

9. Sjældne Former af *suff.* ved Enkelttalsord. α) 2. *m. sg.* כָה f. ךָ (§ 2 b), יָדְכָה din Haand, smlgn. לְכָה, בְּאָכָה § 76 h. — β) 3. *m. sg.* הוּ, særligt לְמִינֵהוּ (14) f. לְמִינוֹ (4) efter sin Art (Bindevokal *ē*). רֵעֵהוּ hans Næste, fordi רֵעַ er forkortet af רֵעֶה. — ה f. ו, f. Ex. אָהֳלֹה (4) hans Telt. — γ) 3. *f. sg.* undertiden ָהּ f. ָה. — δ) 1. *pl.* ָנוּ, særligt כֻּלָּנוּ Gen. 42, 11 *o. s. v.*, smlgn. לָנוּ etc. § 45 b. — ε) 3. *m. pl.*, poet.: חֶלְבָּמוֹ deres Fedt, פִּרְיָמוֹ deres Frugt, פִּימוֹ deres Mund. — ζ) 3. *f. pl.* קִרְבֶּנָה deres Indre Gen. 41, 21, לְיַחֲמֶנָּה (*inf. Pi.*) Gen. 30, 41. כֻּלָּנָה det hele (ordret *summa earum*, *fem.* = *ntr.* § 18 a). לְבַדְּנָה Gen. 21, 29. לְבַדְּהֶן Gen. 21, 28.

10. Sjældne Former af *suff.* ved Flertalsord. α) 3. *m. pl.* עֲבֹתֵימוֹ, מוֹסְרוֹתֵימוֹ ψ 2, 3, smlgn. לָמוֹ § 45 b, יְבַהֲלֵמוֹ § 78 c. — β) Defektiv Skrivemaade, d. e. Udeladelse af י, f. Ex. דְּבָרֶךָ dine Ord, f. דְּבָרֶיךָ, saaledes at det ofte ikke kan adskilles fra דְּבָרֶךָ dit Ord, Pausalform til דְּבָרְךָ. לְמִינֵהֶם Gen. 1, 21, וּמֵחֶלְבֵהֶן Gen. 4, 4.

Singularis.

עֵד	Vidne	מִצְוָה	Befaling
עֵד שֶׁקֶר	et løgnagtigt V.	מִצְוַת ה'	Jahves B.
עֵדִי	1. *sg.* mit V.	מִצְוָתִי	1. *sg.* min B.
עֵדְךָ	2. *m. sg.* dit V.	מִצְוָתְךָ	2. *m. sg.* din B.
עֵדֵךְ	2. *f. sg.* dit V.	מִצְוָתֵךְ	2. *f. sg.* din B.
עֵדוֹ	3. *m. sg.* hans V.	מִצְוָתוֹ	3. *m. sg.* hans B.
עֵדָהּ	3. *f. sg.* hendes V.	מִצְוָתָהּ	3. *f. sg.* hendes B.
עֵדֵנוּ	1. *pl.* vort V.	מִצְוָתֵנוּ	1. *pl.* vor B.
עֶדְכֶם	2. *m. pl.* eders V.	מִצְוַתְכֶם	2. *m. pl.* eders B.
עֶדְכֶן	2. *f. pl.* eders V.	מִצְוַתְכֶן	2. *f. pl.* eders B.
עֵדָם	3. *m. pl.* deres V.	מִצְוָתָם	3. *m. pl.* deres B.
עֵדָן	3. *f. pl.* deres V.	מִצְוָתָן	3. *f. pl.* deres B.

Pluralis.

עֵדִים	Vidner	מִצְוֹת	Befalinger
עֵדֵי שֶׁקֶר	løgnagtige V.	מִצְוֹת ה'	Jahves B.
עֵדַי	1. *sg.* mine V.	מִצְוֹתַי	1. *sg.* mine B.
עֵדֶיךָ	2. *m. sg.* dine V.	מִצְוֹתֶיךָ	2. *m. sg.* dine B.
עֵדַיִךְ	2. *f. sg.* dine V.	מִצְוֹתַיִךְ	2. *f. sg.* dine B.
עֵדָיו	3. *m. sg.* hans V.	מִצְוֹתָיו	3. *m. sg.* hans B.
עֵדֶיהָ	3. *f. sg.* hendes V.	מִצְוֹתֶיהָ	3. *f. sg.* hendes B.
עֵדֵינוּ	1. *pl.* vore V.	מִצְוֹתֵינוּ	1. *pl.* vore B.
עֵדֵיכֶם	2. *m. pl.* eders V.	מִצְוֹתֵיכֶם	2. *m. pl.* eders B.
עֵדֵיכֶן	2. *f. pl.* eders V.	מִצְוֹתֵיכֶן	2. *f. pl.* eders B.
עֵדֵיהֶם	3. *m. pl.* deres V.	מִצְוֹתָם	3. *m. pl.* deres B.
עֵדֵיהֶן	3. *f. pl.* deres V.	מִצְוֹתָן	3. *f. pl.* deres B.

§ 23. **§ 23. Masculiner med foranderlig Vokal**
a. **i næstsidste Stavelse.** Smlgn. Lydregel § 11 c 1. — נָשִׂיא, נְשִׂיא הָאָרֶץ Landets Fyrste, נְשִׂיאִים, נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל, נְשִׂיאֶיהָ.

b. Ved en Strubelyd som Endekonsonant: α) *Páthăch furtivum:* הַמָּשִׁיחַ, מְשִׁיחַ ה׳, dog מְשִׁיחִי etc.; ved א som Endekonsonant: נָבִיא; — β) foran ךָ, כֶם, כֶן *Chāṭēph-Páthăch:* נְבִיאֲכֶם.

c. Begynder Ordet med en Strubelyd kommer § 10 a 3 til Anvendelse: עָוֹן, עֲוֹן הָאֱמֹרִי, עֲוֹנִי, *pl.* עֲוֹנֹת, עֲוֹנֹתַי.

d. I Nominer af Formen פִּקָּדוֹן bortfalder med ָ tillige ogsaa *Dāghēš*-Tegnet. זִכָּרוֹן, זִכְרוֹנְךָ; derimod עִצָּבוֹן, עִצְּבוֹנֵךְ.

§ 24. **§ 24. Masculiner med foranderlig Vokal**
a. **i sidste Stavelse.** I. *Qāmĕṣ* bliver uforandret i en aaben Stavelse foran Tonen (ogsaa foran *suff.* ךָ), forkortes i en ubetonet lukket Stavelse (*st. c. sg.* og foran כֶם, כֶן) til *Páthăch* og bortfalder ifølge § 11 c 1, naar Tonen rykker to Stavelser frem (*st. c. pl.* og foran ־ֵיכֶם, ־ֵיכֶן, ־ֵיהֶם, ־ֵיהֶן). מִקְדָּשׁ, מִקְדַּשׁ ה׳, מִקְדָּשִׁי, מִקְדָּשְׁךָ, מִקְדָּשִׁים, מִקְדָּשֶׁיךָ, מִקְדְּשֵׁי אֵל, מִקְדְּשֵׁי; מִסְפָּר, מִסְפַּרְכֶם.

b. Ved en Strubelyd: מַלְאָכְךָ, מַלְאָכִים, מַלְאֲכֵי דָוִד, מַלְאֲכֵי; מוֹרָא, מוֹרַאֲכֶם.

c. Enstavelsesord: יָד, יַד הָאָדָם, יָדְךָ, יֶדְכֶם; *dual.* יָדַיִם, יָדָיו, יְדֵי עֵשָׂו, יְדֵיהֶם. — דָּם, דַּם הָרָשָׁע, דָּמְךָ, דִּמְכֶם (jfr. § 11 f 1), דָּמִים, דְּמֵיהֶם. (Afkortet af *dāmė*, *jādhė*, af ל״ה.)

II. *Ṣērê* bliver uforandret i *st. c. sg.*, f. Ex. יֹצֵא d.
הָאָרֶץ. Kun foran *Maqqēph* og tilsvarende *conjunctivi* indtræder en Forkortelse til *S^eghôl:* næsten uden Undtagelse i בֵּן (§ 38), f. Ex. בֶּן־הָרָן Harans Søn, undertiden i שֵׁם, f. Ex. שֶׁם־בְּנוֹ. — Derimod forflygtiges *Ṣērê* i den aabne Stavelse foran Tonen: אֹיֵב, אֹיְבִי, אֹיְבִים. Foran ךָ, כֶם, כֶן indtræder en Forkortelse til *ĕ* eller ogsaa til det oprindelige *ĭ*: יֹצֵר, יֹצְרִי, יֹצֶרְךָ; אֹיֵב, אֹיִבְךָ. — Herunder høre alle *partt.* med *ē* i den sidste Stavelse.

Ved en Strubelyd: גֹּאֵל, גֹּאֲלִי, גֹּאַלְךָ; בֹּרַאֲכֶם; מוֹעֵד, e.
מוֹעֲדִים, וּבְמוֹעֲדֵיכֶם. — Formerne מִזְבַּח, *st. c.* af מִזְבֵּחַ, og מַעְשַׂר eller מַעֲשַׂר, *st. c.* af מַעֲשֵׂר, maa vel forklares ud fra Endekonsonanternes Tilbøjelighed for a. Smlgn. dog ogsaa מִסְפֵּד Veklage, *c.* מִסְפַּד.

Enstavelsesord. בֵּן se § 38. — שֵׁם, שְׁמוֹ, שִׁמְךָ, f.
שְׁמֶךָ, שֵׁמוֹת, שְׁמוֹת הַגִּבֹּרִים. — עֵץ, עֵץ הַחַיִּים, עֶצְךָ, עֵצִים, עֲצֵי עֹלָה, עֵצֶיךָ.

§ 25. Masculiner med to foranderlige § 25.
Vokaler. Vokalerne *ā* og *ă*. Lydregel § 11 *c* 2. — a.
כָּנָף, כְּנָפוֹ, כְּנַף הַכְּרוּב, *dual.* כְּנָפַיִם, כְּנָפָיו; derimod, idet Tonen rykker to Pladser frem, כַּנְפֵיהֶם og כַּנְפֵי רוּחַ. Ligeledes זָנָב Hale, זְנָבוֹת, *c.* זַנְבוֹת. Da Stavelsen er halvt lukket (§ 12 *q*), ere פ og ב aspirerede.

I den tredje Stavelse foran Tonen svækkes *ă* til *ĭ* b.
(§ 11 *f* 1), undtagen naar en af de to første Konsonanter er en Strubelyd (to andre Undtagelser § *a*):

דָּבָר, דְּבָרִים, דְּבָרֵי, דִּבְרֵיכֶם, דִּבְרֵי ה׳. כָּזָב, כִּזְבֵיהֶם. Derimod (smlgn. desuden § 10 *a* 3) חָכָם, חֲכַם לֵב, חֲכָמִים, חַכְמֵי פַרְעֹה, og נָהָר, נְהָרִים, נַהֲרֵי כוּשׁ, med Flertalsendelsen i Hunkjøn נְהָרוֹת, נַהֲרוֹת בָּבֶל.

c. Vokalerne *ē* og *ā*. לֵבָב, לְבַב פַּרְעֹה, לְבָבִי, לְבַבְךָ. עֵנָב, הָעֲנָבִים, עִנְּבֵי רוֹשׁ Giftdruer (*Dāghēš f. euphon.*, § 6 *d* β).

d. Vokalerne *ā* og *ē*. *Ṣērê* forkortes i *st. c.* til *Páthăch,* men bliver uforandret i en aaben Stavelse forán Tonen (anderledes אֹיֵב etc. § 24 *d*): זָקֵן, זְקַן בֵּיתוֹ den ældste i hans Hus, זְקֵנִים, זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, זִקְנֵיכֶם. Ved en Strubelyd: חָצֵר, חֲצַר הַכֹּהֲנִים, חֲצֵרוֹ, חֲצֵרֶיךָ, חַצְרֵי בֵּית הָאֱלֹהִים. — Exempler med כֶם, כֶן ved Enkelttalsord findes ikke.

e. Samme Form som de segolerede Ord have i *st. c.*: יָרֵךְ Lænd, יֶרֶךְ אַבְרָהָם, יְרֵכִי, יְרֵכַיִם; גָּדֵר Mur, גֶּדֶר הֶחָצֵר, גְּדֵרוֹ, smlgn. עָרֵל og כָּבֵד § *f*.

f. Verbaladjektiver. עָרֵל, *c.* עֲרַל לֵב og עֲרַל שְׂפָתַיִם, *pl.* עֲרֵלִים, עַרְלֵי בָשָׂר; כָּבֵד, *c.* כְּבַד עָוֺן og כְּבַד לָשׁוֹן, כְּבֵדִים, כִּבְדֵי לָשׁוֹן. — שָׂבֵעַ mæt, *c.* שְׂבַע, שְׂבֵעִים, שְׂבֵעָה. — חָסֵר, *c.* חֲסַר לֵב; חָדֵל, *c.* חֲדַל; עָמֵל, עֲמֵלִים. — שָׁכֵן Nabo, Beboer (ligesom זָקֵן): שְׁכַן שֹׁמְרוֹן, שְׁכֵנוֹ, שְׁכֵנֵינוּ. — Med Bibeholdelse af *Ṣērê*: שָׂמֵחַ, שְׂמֵחָה, שְׂמֵחִים, שְׂמֵחֵי רָעָתִי ψ 35, 26 og שְׂמֵחֵי־לֵב Jes. 24, 7; שְׁכֵחִים, שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים; יָשֵׁן, יְשֵׁנָה, *pl. c.* יְשֵׁנֵי; חָפֵץ, חֲפֵצִים, חֲפֵצֵי רָעָתִי ψ 40, 15; אָבֵל, אֲבֶל־אֵם ψ 35, 14, אֲבֵלִים, אֲבֵלֵי צִיּוֹן, אֲבֵלָיו. — Er א Endekonsonant, beholdes *Ṣērê* i *sg. c.*:

מְלֵא יָמִים, מָלֵא; יִרְאֵי ה׳, יְרֵאֶיךָ, יְרֵאִים, יְרֵא אֱלֹהִים, יָרֵא, מְלֵאִים, מְלֵאוֹת; טָמֵא, טְמֵאָה, טְמֵא שְׂפָתַיִם.

Uregelmæssige: צֵלָע Side, Ribben, *c.* צֵלַע og צֶלַע, *g.* med *suff.* צַלְעִי, *pl.* צְלָעוֹת, med *suff.* צַלְעֹתָיו. — עָקֵב Hæl, עִקְּבֵי־סוּס, עֲקֵבַי, עֲקֵבוֹ, עֵקֶב עֵשָׂו (Hove, *Dāg. f. euphon.*).

§ 26. **Enstavelses Masculiner med dobbelt Slutningsbogstav.** I Nominer af Formerne *qatl,* *qitl, qutl,* hvis anden Stammekonsonant enten er lig den tredje eller נ, der let assimileres (§ 10 *f*), sammensmelte de to sidste Konsonanter til en Dobbeltkonsonant. Af Stammen חצץ hedder, dannet efter *qitl,* „min Pil“ חִצִּי, „Pile“ חִצִּים; ligeledes af ענז: „Geder“ עִזִּים (f. *ʿinzîm*), „dine Geder“ עִזֶּיךָ. § 26. a.

I alle Former med Tilføjelser (særligt *suff.* og *pl.*) er Stammevokalen uforanderlig, da den staar i en fast lukket Stavelse. I *sg.* uden Afformativ indtræder derimod ifølge § 6 *d* Anm. 1 og § 11 *e* en Forlængelse af Vokalen til Erstatning for *Dāg. f.*, der ikke kan sættes i et Ords Endekonsonant. *ŭ* bliver til *ō, ĭ* til *ē*, kun *ă* bliver i Reglen (se § *d* ε) uforandret. Herefter hedder „Pil“ ikke *chiṣṣ,* men חֵץ; „Ged“ ikke *ʿizz,* men עֵז; Haandpavke ikke *tupp,* men תֹּף; derimod, af עמם, hedder „Folk“ עַם. — Vokalen, der er bleven lang ved Forlængelse, forkortes kun foran *Maqqēph,* f. Ex. רֹב Mængde, רָב־אֹכֶל, derimod רֹב דָּגָן. b.

I Analogi med disse Nominer bøjes לְאֹם Nation, c.

לְאֻמִּי, לְאֻמִּים; עֵירֹם og עָרוֹם nøgen, עֵירֻמִּם, עֲרֻמָּה, עֲרוּמִּים (skrevet *plene*, § 4 *e*); גָּמָל, גְּמַלִּים, גְּמַלֵּיהֶם.

d. Undtagelser. α) Baade *ŏ* og *ŭ* har עֹז Styrke, עָזִּי og עֻזִּי, עָזְּךָ og עֻזְּךָ. — β) Undertiden udelades *Dāghēš* foran ךָ og כֶם (§ 6 *d* Anm.): חֹק, חָקְךָ, חָקְכֶם. — γ) I nogle Ord svækkes *ă* i dagescherede Stavelser til *ĭ*: פַּת, פִּתְּךָ; צַד, צִדָּהּ; *chăth* Frygt (חֲת), חִתְּכֶם. — δ) Er den Konsonant, der skal fordobles, en Strubelyd eller ר, saa forlænges i *pl.* altid *ă*: הַר, הַרְכֶם, הָרֵי שֹׁמְרוֹן; צַר, צָרִי, צָרֵיהֶם; רַע, רֵעֵי גוֹיִם. — ε) הַר, פַּר, עַם, hedde med Artikel altid הָהָר, הַפָּר, הָעָם.

§ 27. § 27. Segolerede Hankjønsord. Segolerede Nominer kaldes de Nominer af Formerne *qaṭl*, *qiṭl*, *quṭl* (*qoṭl*), som ikke henhøre under § 26. De benævnes saaledes, fordi den Hjælpevokal, der ifølge § 11 *i* anvendes til at danne den afformativløse *sg.*, særligt hyppigt er *S*ᵉ*ghôl*.

Segolatformerne deles i tre Klasser: 1. de af stærke Stammer (til dem høre ogsaa Stammerne med Strubelyde), der i *sg.* og i *pl.* have en Hjælpevokal; 2. de af ע״ו- og ע״י-Stammer, der for det meste kun i *sg.* have en Hjælpevokal; 3. de af ל״ה-Stammer med Hjælpevokal i *pl.*

§ 28. § 28. Segolerede Hankjønsord af stærke

a. Stammer. Enstavelses Grundformen beholdes i Singularis foran alle Afformativer, fordi den

sidste Konsonant nu henføres til den følgende Stavelse, og en Hjælpevokal saaledes bliver unødvendig: *malk* מַלְכּוֹ hans Konge, *siphr* סִפְרִי min Bog, *arṣ* אַרְצָה כְּנַעַן til Kanaans Land. — Dog fremtræder i St. f. et oprindeligt *ŭ* (se dog § *i*) altid *ŏ*: *qudš* קָדְשׁוֹ hans Hellighed. — Ogsaa et oprindeligt *ă* svækkes ifølge § 11 *f* 1 ofte til *ĭ*: *ṣadq* צִדְקִי min Retfærdighed. — Er den næstsidste Konsonant en Strubelyd, lettes Udtalen for det meste ved et indskudt *Chāṭēph*: נַעֲרוֹ, פָּעֳלוֹ § 5 *d*, efter § 5 *e* נַעַרְךָ, פָּעָלְךָ. — Fast Lukning af Stavelsen findes f. Ex. i זַעְמוֹ af זַעַם, og sædvanligt ved ח, f. Ex. לֶחֶם, altid לַחְמִי etc.; רֶחֶם, altid רַחְמָה.

Ogsaa Dualis dannes sædvanligt af Grundformen: אַלְפַּיִם, קַרְנַיִם, רַגְלַיִם, אָזְנַיִם. *b.*

I den afformativløse Singularis (*st. abs.* og *c.*) aabnes Grundformens dobbelt lukkede Stavelse ved en (tonløs) Hjælpevokal, der sættes under den næstsidste Konsonant. Denne Hjælpevokal er for det meste ֶ. Herved bliver *c.*

ă til *ė* *malk* מֶלֶךְ Konge
ĭ til *ē* *siphr* סֵפֶר Bog
(*ŭ*) *ŏ* til *ō* *qodš* קֹדֶשׁ Hellighed.

Er den tredje eller den anden Radikal en Strubelyd, anvendes i Almindelighed *Páthăch* som Hjælpevokal: זֶרַע, נֹגַהּ, רֹחַב, תֹּאַר; dog, naar א er Endekonsonant, *S*ᵉ*ghôl*: פֶּרֶא vildt Æsel, דֶּשֶׁא Grønt (Undtagelser: *d.*

חֵטְא Synd, שָׁוְא § 29 *c*, גַּיְא Dal § 29 *a*). — Endekonsonanten i בֶּכֶה, הֶגֶה er ifølge § 2 *b* ikke nogen Strubelyd.

e. Naar den anden Stammekonsonant er en Strubelyd, bliver et oprindeligt *a* under den første for det meste uforandret (§ 12 *l*): נַעַר, שַׁחַר, לַהַט. Dog לֶחֶם Brød, og sædvanligt רֶחֶם (4 Gange רַחַם).

f. I Pausa (§ 14, 1 γ) blive ֶ og ַ under Tonestavelsen for det meste til ָ: דָּרֶךְ, כָּסֶף, נָעַר (uforandrede blive særligt מֶלֶךְ, צֶדֶק); sjælden sker det samme med ֵ: שֵׁבֶט, שָׁבֶט.

g. I Pluralis indskydes et Hjælpeqāmĕṣ, hvis Forbliven, eventuelt Udfalden retter sig efter § 11 *c*. מְלָכִים f. *mălākhîm*, saaledes med *suff. levia:* מְלָכֵינוּ, מְלָכֶיהָ; med fremadflyttet Tone מַלְכֵיהֶם, מַלְכֵי מִדְיָן. Ligeledes חֹדֶשׁ, חָדְשֵׁיכֶם. Angaaende de halvt lukkede Stavelser smlgn. § 25 *a*.

h. נֶגֶב Sydlandet, נֶגֶד lige overfor, נֶכֶד Efterkommere, have foran Afformativer i *sg.* ֶ: הַנֶּגְבָּה, נֶגְדִּי, נֶגְדְּךָ, וּלְנֶכְדִּי. Ligeledes næsten altid de Nominer, der begynde med חֶ og עֶ, f. Ex. עֵגֶל Kalv, עֶגְלְךָ, עֲגָלִים, עֶגְלֵי זָהָב.

i. Af Nominer, der have Formen *quṭl*, have kun følgende bevaret *ŭ*: גָּדְלוֹ ψ 150, 2 (5 Gange גָּדְלוֹ), קָמְצוֹ hans fulde Haand (3), רֻכְסֵי אִישׁ Sammensværgelser af Mennesker ψ 31, 21.

k. Kort *o* i St. f. *Šᵉvâ* har i *pl. abs.* og i *pl.* med

suff. levia: גָּרְנִי, הַגְּרָנוֹת, endvidere קֳדָשִׁים, קָדָשַׁי og שֳׁרָשָׁיו, שָׁרָשֶׁיהָ (thi det første Tegn under ק׳ og שׁ׳ kan trods de jødiske Grammatikere ikke være *ā*; smlgn. § 4 *c* 2).

Anm. Pluralis af אֹהֶל Telt, hedder אֳהָלִים; ligeledes med *suff. levia,* derimod *st. c.* אָהֳלֵי.

Mange Ord have i en aabnet Stammestavelse snart ַ, snart ֶ, særligt יֵשַׁע og יֶשַׁע, נֵצַח og נֶצַח (i לָנֶצַח altid ֶ), נֵדֶר og נֶדֶר. Med *suff.* hedde de i saa Tilfælde altid: יִשְׁעֵנוּ, נִדְרוֹ. *l.*

Undtagelsesvis finder i *sg.* en halv Lukning af Stavelsen Sted i בִּגְדִי, בִּגְדוֹ af בֶּגֶד Klædning, i *pl.* en fast Lukning i כַּסְפֵּיהֶם af כֶּסֶף. *m.*

§ 29. Segolerede Hankjønsord af ע״י og ע״ו. § 29. *a.*
Naar i Nominer af Formen *qaṭl* den anden Radikal er et svagt י, saa tjener i den fuldt betonede Grundform (*st. abs.*) i *sg.* *ĭ* som Hjælpevokal, medens i *st. c.*, og overhovedet naar Tonen rykkes fremad, *aj* sammentrækkes til *ê*: זַיִת Olietræ, זֵית שֶׁמֶן, זֵיתְךָ, זֵיתִים, זֵיתֵיכֶם. — Naar א er Endekonsonant indskydes ingen Hjælpevokal: גַּיְא, *c.* גֵּיא הִנֹּם Hinnoms Dal.

Hjælpevokal i *pl.* have kun: תַּיִשׁ Gedebuk, תְּיָשִׁים; עַיִר ungt Æsel, עֲיָרִים (Gen. 32, 16 med ו *cop.* וַעְיָרִים; Gen. 49, 11 *sg.* med *suff.* 3. m. *sg.* עִירֹה). *b.*

Vâv som anden Stammekonsonant har i tre Ord en Hjælpevokal: מָוֶת Død, מוֹת שְׁלֹמֹה, מוֹתוֹ; אָוֶן Ulykke, *c.*

אוֹנָם; תָּוֶךְ Midte, תּוֹךְ הָעִיר, בְּתוֹכֵנוּ, בְּתוֹכֲכֶם. Smlgn. desuden שָׁוְא Falskhed, Intethed. — Hyppigere er *av* allerede i *st. abs.* sammentrukket til *ô*: שׁוֹר, שׁוֹט, קוֹץ.

d. Kun sjælden forekommer *pl.* med Hjælpevokal (1 Sam. 13, 6. Hos. 12, 12); sædvanligt קוֹצִים etc.

§ 30. **§ 30. Segolerede Hankjønsord af ל"ה** (smlgn.
a. § 74 *a*). Naar det tredje Stammebogstav er י eller ו, gaar det over til *î* eller *û* i den afformativløse *sg.* Dette *î* trækker Tonen til sig og fortrænger saaledes den forangaaende Vokal (§ 10 *e* β).

b. Nominer paa *î* beholde den i *pl.* indskudte Hjælpevokal *ā*, selv om Tonen rykkes fremad: גְּדִי Gedekid, *pl.* גְּדָיִים, *c.* גְּדָיֵי עִזִּים; לְחִי Kjæbeben, Kind, *dual.* לְחָיַיִם, *c.* לְחָיֵי.

c. Foran Afformativer og i Pausa faar i *sg.* den første Stammekonsonant sin Vokal igjen, § 14, 5 β: *jophj*, יְפִי Skjønhed, יֳ֫פִי, יָפְיוֹ; חֳלִי, חֹ֫לִי, חָלְיוֹ. — Et oprindeligt *ă* svækkes da i Reglen til *ĭ* (§ 11 *f* 1), men i Pausa og foran ךָ, undertiden ogsaa foran כֶם, כֶן til *ĕ*: פְּרִי, פֶּ֫רִי, פִּרְיִי, פֶּרְיְךָ, פִּרְיֵךְ, פִּרְיָם (5), †פִּרְיָן; †שִׁבְיְכֶם, †פִּרְיְהֶם, †פִּרְיְהֶן. Kun som *mater lectionis* (§ 1 *b*) tjener א i צְבָאִים, der forekommer ved Siden af צְבָיִים, og i פְּתָאִים (Anden Læsemaade: צְבָאִים, פְּתָאִים).

d. Nominer paa *û*: תֹּ֫הוּ f. *tohv*, בֹּ֫הוּ, שָׁ֫חוּ. Hertil høre følgende Former med Afformativer: שַׁלְוִי min

Ro ψ 30, 7, קַצְוֵי אֶרֶץ Jordens Grænser; חַגְוֵי הַסֶּלַע Klippekløfter.

§ 31. Sammentrækning af *j* med foregaaende *a* i Masculiner af ל״ה. Et oprindeligt *áj* § 31. *a.*
-ַי i Ordets Slutning (שָׂדַי Mark, ofte endnu i Poesi, f. Ex. ψ 8, 8, for שָׂדֶה) sammentrækkes i *st. abs. sg.* til *ė* (ֶה—). Foran *suff.* og i *pl.* udstødes denne Vokal (naturligvis ogsaa dens skriftlige Betegnelse ה, § 2*b*): רֹעֶה Hyrde, רֹעֵה צֹאנוֹ, רֹעִי, רֹעִים, רֹעֵי יִצְחָק, רֹעַי, רֹעֶיךָ, רֹעֵיהֶם, og med foranderlig første Vokal: שָׂדֶה, שְׂדֵה עֶפְרוֹן, שָׂדְךָ, שָׂדֵינוּ, שְׂדֵי מוֹאָב; פָּנִים (kun *pl.*), פָּנָיו, פְּנֵי הַמַּיִם, פְּנֵיהֶם.

Foran *suff.* ved Enkelttalsord har Stammeudlyden *b.*
ofte holdt sig, og det i forskjellig Skikkelse. De saaledes opstaaede Former se for det meste ud som Pluralisformer, særligt naar י er tilføjet i Skriften. Men at de ikke ere virkelige Pluralisformer kan ses deraf, at *pl.* af vedkommende Ord hverken forekommer i *st. abs.* eller i *st. c.* Af מִקְנֶה, Kvæg, findes f. Ex. følgende Former: מִקְנֶה, מִקְנֵה אַבְרָם, מִקְנַי, מִקְנְךָ og מִקְנֶיךָ, מִקְנֵהוּ, מִקְנֵנוּ, מִקְנֵכֶם og מִקְנֵיכֶם, מִקְנֵהֶם og מִקְנֵיהֶם (derimod ikke מִקְנִים eller מִקְנֵי). Paa samme Maade forekommer af מִשְׁתֶּה Gilde: מִשְׁתֵּה הַמֶּלֶךְ, מִשְׁתָּיו, מִשְׁתֵּיהֶם; מַרְאֶה Udseende, מַרְאֵה הַיְלָדִים, מַרְאַיִךְ, מַרְאֵהוּ, מַרְאֶהָ, מַרְאֵינוּ, מַרְאֵיהֶן; vel ogsaa af עָלֶה Blad, *coll.* Blade,

עֲלֵה־זַיִת, עָלֵהוּ, עָלֶהָ (עֲלֵי־זַיִת Neh. 8, 15, kun en anden Skrivemaade for עֲלֵה?).

c. Af *suff.* ved Enkeltalsord kan mærkes: *α*) 3. *m. sg.* næsten altid (ikke ו men) ־הוּ, f. Ex. מַעֲשֵׂהוּ; β) 3. *f. sg.* sædvanligt ־הָ, f. Ex. שָׂדָהּ altsaa med Bortkastelse af Stammeudlyden.

§ 32. § 32. Femininer med uforanderlige Vokaler. Paradigme se § 22. — Herunder henhøre ogsaa *femm.* af *mascc.* med foranderlig Vokal i næstsidste Stavelse § 23, f. Ex. כְּתִיבָה af כָּתִיב, fordi denne Vokal ifølge § 11 *c* 1 altid bortfalder, endvidere *femm.* af enstavelses Nominer med dobbelt Slutningsbogstav (§ 26), f. Ex. חֻקָּה af חֹק.

§ 33. § 33. Femininer med én foranderlig Vokal.
a. Lydregel § 11 *c* 1. — שָׂפָה Læbe, Rand, שְׂפַת הַיָּם, שְׂפָתָהּ, *dual.* שְׂפָתַיִם, שְׂפָתֶיךָ, שִׂפְתֵי שֶׁקֶר, שִׂפְתֵיהֶם; מַתָּנָה, מַתְּנַת יָדוֹ, מַתָּנוֹת, מַתְּנוֹתֵיכֶם. — שֵׁנָה Søvn, שְׁנַת עוֹלָם, שְׁנָתוֹ; עֵדָה Forsamling, עֲדַת יִשְׂרָאֵל, עֲדָתָם.

b. Flere Nominer, særligt de med foransat מ, lyde i *st. c. sg.* ikke *ath*, men med Hjælpevokal ־ֶת, eventuelt ־ַת, f. Ex. מַמְלָכָה, מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים; מִשְׁפָּחָה, מִשְׁפַּחַת אֲבִימֶלֶךְ. Med *suff.* מַמְלַכְתִּי, מִשְׁפַּחְתּוֹ (smlgn. מַלְכִּי, זַעְמוֹ). Smlgn. § 36, særligt *h.*

§ 34. § 34. Femininer med to foranderlige Vo-
a. kaler. Den første af de to Vokaler er ifølge § 11 *c* 1 i *st. abs. sg.* og *pl.* bortfalden paa Grund af Tonen,

der hviler paa Endelsen: *ṣadāqā,* צְדָקָה, צְדָקוֹת, og viser sig, sædvanligt svækket til *ĭ,* først igjen, naar Tonen flyttes endnu en Stavelse frem: צִדְקַת הַצַּדִּיקִים, צִדְקָתְךָ, צִדְקֹתֵינוּ, צִדְקוֹת ה׳ se § 11 *c* 2.

Begynder Ordet med א eller ח, beholdes, naar Tonen rykkes frem, det oprindelige *ă* (smlgn. § 25 *b*); b.
ח og ע erholde sædvanligt *S^eghôl.* אֲדָמָה Land, אַדְמַת הַכֹּהֲנִים, אַדְמָתֵנוּ, אַדְמַתְכֶם, *pl.* אֲדָמוֹת Landejendomme; עֲגָלָה Vogn, עֶגְלָתוֹ, עֲגָלוֹת, *c.* עֶגְלֹת.

I Ord med en Strubelyd som anden Radikal har c.
ă under den første Radikal holdt sig, naar Tonen er flyttet frem. Dette skyldes Indvirkningen fra den følgende Strubelyd (jfr. § 25 *b* נַהֲרֵי og נְהָרוֹת). *Chāṭēph* er sat ifølge § 5 *d.* סְעָרָה Storm, סַעֲרַת ה׳, סְעָרוֹת, סַעֲרוֹת תֵּימָן.

Af Enkeltheder mærkes: *α*) Undtagelsesvis har d.
בְּרָכָה, Velsignelse, fast lukket Stavelse, f. Ex. בִּרְכַּת ה׳, derimod בִּרְכָתִי. — β) בְּהֵמָה Kvæg, בֶּהֱמַת הַלְוִיִּם, בְּהֶמְתְּךָ, בְּהֶמְתֵּנוּ, בְּהֶמְתְּכֶם, בְּהֵמוֹת, בַּהֲמוֹת יַעַר.

§ 35. **Femininer af Segolatformer af stærke Stammer.** Smlgn. § 28. — Da Endelsen ָה— føjes § 35. a.
til den rene Stamme (smlgn. malk, מַלְכָּה Dronning, מַלְכִּי min Konge), bliver i *sg.* Stammevokalen uforandret. I *pl.* indtræder et Hjælpe-Qāmĕṣ, hvis Forbliven, eventuelt Udeladelse, ligesom ved segolerede Ord af Hankjønnet retter sig efter § 11 *c:*

מְלָכוֹת for *mălākhôth,* smlgn. מְלָכִים. *St. c.* og Former med *suff.* forekomme tilfældig ikke af disse Ord i *pl.*; de vilde hedde (med halvt lukket Stavelse); מַלְכוֹת, מַלְכוֹתַי, מַלְכְוֹתֵיכֶם. — Smlgn. חָרְבָּה Ødelæggelse, *pl.* חֳרָבוֹת Ruiner, חָרְבוֹת יְרוּשָׁלַםִ, חָרְבֹתַיִךְ, חָרְבוֹתֵיהֶם.

b. Et oprindeligt *ă* fremtræder i en ubetonet lukket Stavelse undertiden som *ĭ*; smlgn. כִּבְשָׂה *agna* med כִּבְשָׂה, כִּבְשַׂת הָאִישׁ, כִּבְשָׂת, כִּבְשׂת הַצֹּאן Gen. 21, 28. — ח og ע som første Radikal faa i samme Tilfælde i St. f. *ă* eller *ĭ* sædvanligt *ĕ*: חֶרְפָּה, חֶלְקַת לָשׁוֹן, עֶגְלָה, עֶגְלָתִי (עֵגֶל). Smlgn. § 28 *h.*

c. Undtagelsesvis med fast Lukning af Stavelsen: חֶרְפָּה Forhaanelse, חֲרָפוֹת, חֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ.

§ 36. *a.* § 36. Segolerede Hunkjønsord kalde vi de Nominer, til hvilke Hunkjønsendelsen ת er føjet ved en Hjælpevokal (ֶ, eventuelt ַ): *miš-mart* מִשְׁמֶרֶת, *tôkhacht* תּוֹכַחַת.

b. Deres Bøjning er i *sg.* som de segolerede Hankjønsords af stærke Stammer (§ 28): מִשְׁמֶרֶת, מִשְׁמַרְתְּךָ, תּוֹכַחְתִּי; naar Afformativer føjes til, bliver *ō* hyppigt til *ŭ* (smlgn. § 28 *a. i*), f. Ex. נְחֹשֶׁת Malm, נְחֻשְׁתָּם, *dual.* נְחֻשְׁתַּיִם Dobbeltkjæde, derimod גֻּלְגֹּלֶת, גֻּלְגְּלֹתוֹ. — Exempler paa Svækkelse af *ă* til *ĭ*: גְּבֶרֶת Herskerinde, גְּבִרְתָּהּ, גְּבִרְתֵּךְ; *inff.* שֶׁבֶת af יָשַׁב, לֶדֶת af יָלַד, רֶדֶת af יָרַד (§ 68 *e*), גֶּשֶׁת af נָגַשׁ (§ 67 *d*): שִׁבְתִּי, לִדְתָּהּ, רִדְתּוֹ, גִּשְׁתָּם. —

S^eghôl (smlgn. § 28 *h*) viser sig i *inf.* af הָלַךְ, לֶכֶת, לֶכְתָּם (§ 68 *g*).

I *pl.* forflygtiges sædvanligt den anden Stamme- *c.*
stavelses Vokal. Kun *ă* holder sig for det meste (dog se § *d*) i Stavelsen foran Tonen som *ā*, f. Ex. מִשְׁמָרוֹת; מַאֲכֶלֶת Kniv, מַאֲכָלוֹת; כֹּתֶרֶת Kapitæl, כְּתָרוֹת; תּוֹכָחוֹת; טַבַּעַת, טַבָּעֹת. Dog אִגֶּרֶת Brev, *pl. abs.* אִגְּרוֹת. Med fremadflyttet Tone: מִשְׁמְרֹתָם, טַבְּעוֹת זָהָב.

Herunder henhøre *femm.* af de Nominer, der *d.*
bøjes som יֹצֵר, אֹיֵב (§ 24 *d*), altsaa ogsaa *femm.* af *partt. Qal, Pi., Hithp.*, f. Ex. יֹלֵד *gignens*, יוֹלֶדֶת *pariens*, Moder, יוֹלַדְתּוֹ, יוֹלַדְתְּכֶם, הַיֹּלְדוֹת; מְדַבֵּר, מְדַבְּרִים, מְדַבֶּרֶת, מְדַבְּרוֹת.

Exempler med א som Endekonsonant: חַטָּאת Synd, *e.*
Syndoffer, חַטַּאת יְהוּדָה, חַטָּאתְךָ, חַטַּאתְכֶם, חַטָּאוֹת, חַטֹּאת, חַטֹּאתֵיכֶם, יָרָבְעָם (jfr. § 10 *c* 2); *part.* יֹצֵא, יֹצֵאת, יֹצְאוֹת.

Enkeltvis mærkes: כֻּתֹּנֶת *tunica*. כְּתֹנֶת יוֹסֵף, כֻּתָּנְתִּי, *f.*
כֻּתָּנְתֶּךָ, *pl. abs.* כֻּתֳּנוֹת, כָּתְנוֹת עוֹר, בְּכֻתֳּנֹתָם.

Mange Nominer have foruden Segolatformen ogsaa *g.*
en, undertiden langt hyppigere, *st. abs.* paa ־ָה: עֲצֶרֶת, ogsaa עֲצָרָה, Forsamling, עֲצֶרֶת בֹּגְדִים; תִּפְאֶרֶת, ogsaa תִּפְאָרָה, Smykke, תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, תִּפְאַרְתְּךָ, תִּפְאַרְתְּכֶם; אַיֶּלֶת og אַיָּלָה Hind, אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, אַיָּלוֹת, אַיְלוֹת הַשָּׂדֶה; מִלְחָמָה (†מִלְחֶמֶת) Krig (*st. c.* mangler), מִלְחַמְתִּי, מִלְחָמוֹת, מִלְחֲמוֹת ה׳, מִלְחֲמֹתָיו; מְלָאכָה f. *mal'ākhā* (†מְלֶאכֶת) Forretning, Arbejde, מְלֶאכֶת הַשָּׂדֶה, מְלַאכְתּוֹ, מַלְאֲכוֹתֶיךָ.

h. Flere Nominer, der i *st. abs.* altid ende paa ָה—, danne desuagtet *st. c.* i Analogi med Segolatformerne: עֲטָרָה Krone, עֲטֶרֶת זָהָב, עֲטָרוֹת, se § 33 *b*.

§ 37. **§ 37. Femininer paa ûth og îth.** Nominer
a. med Endelsen *ûth* danne *pl.* paa *ujjôth*; i Bibelen kun מַלְכוּת, מַלְכֻיּוֹת og הַחֲנֻיּוֹת Hvælvingen (*sg.* חָנוּת efterbibelsk). — Undtagelse: עֵדוּת Forordning, Lov, עֵדוּת ה׳, עֵדְוֹתֶיךָ.

b. Nominer med Endelsen *îth,* særligt *femm.* af *adjj.* paa *î,* have i *pl. ijjôth,* f. Ex. מַשְׂכִּית Forestilling, Tanke, מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב, מַשְׂכִּתוֹ; הָעַמּוֹנִי, הָעַמּוֹנִים, הָעַמֹּנִית, עַמֹּנִיּוֹת.

§ 38. **§ 38. Ejendommeligt dannede Nominer.**

אָב Fader, אֲבִי כְנַעַן (*c.* אַב Gen. 17, 4. 5); *suff.* אָבִי, אָבִיךָ, אָבִיו og אָבִיהוּ, אֲבִיהֶם (§ 22, 6). — *pl.* אָבוֹת, אֲבוֹת אֲבוֹתֶיךָ, אֲבֹתֵיכֶם.

[חָם] Svigerfader, חָמִיךָ, חָמִיהָ.

אָח Broder, אֲחִי אַבְרָם; *suff.* אָחִי, אָחִיךָ, אָחִיו og אָחִיהוּ, אֲחִיכֶם. — *pl.* אַחִים*), אֲחֵי יוֹסֵף, אַחַי, אֶחָי (§ 11 *f* 2), אֶחָיו, אַחֵינוּ, אֲחֵיכֶם.

אָחוֹת Søster, אֲחוֹת אַהֲרֹן, אֲחוֹתִי, אֲחוֹתְךָ. — *pl.* [אֲחָיוֹת] אַחְיֹתָיו, אַחְיוֹתֵיהֶם; אֲחוֹתַיִךְ, וְלַאֲחוֹתֵיכֶם.

חָמוֹת Svigermoder, חֲמוֹתֵךְ, חֲמוֹתָהּ.

אִישׁ Mand, אִשָּׁה. — *pl.* אֲנָשִׁים og אִישִׁים (3), אַנְשֵׁי סְדֹם, אֲנָשָׁיו, אַנְשֵׁיהֶן.

---

*) *pl.* har i *st. abs.* og foran *suff. levia Dag. f. implic.*

אִשָּׁה Kvinde, אֵשֶׁת אַבְרָם, אִשְׁתּוֹ, אִשְׁתְּךָ. — *pl.* נָשִׁים, נְשֵׁי לֶמֶךְ.

אָמָה Pige, אֲמָתִי, אֲמָתְךָ. — *pl.* אֲמָהוֹת, אַמְהוֹת עֲבָדָיו, אַמְהֹתַי, אַמְהֹתֵיכֶם.

בַּיִת Hus, בֵּית עַבְדְּכֶם, בֵּיתְךָ. — *pl.* בָּתִּים*) בָּתֵּי יְרוּשָׁלַםִ, בָּתֶּיךָ, בָּתֵּיכֶם.

בֵּן Søn, בֶּן־הָרָן (§ 24 *d*; Gen. 17, 17 בֶּן) בְּנִי, בִּנְךָ, בְּנֵךְ. — *pl.* בָּנִים, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בָּנֶיךָ, בְּנֵיהֶם.

בַּת Datter, בַּת־הָרָן, בִּתִּי, בִּתְּכֶם. — *pl.* בָּנוֹת, בְּנוֹת־לוֹט, בְּנֹתֶיךָ, בְּנֹתֵיכֶם.

יוֹם Dag, הַיּוֹם i Dag, יוֹם מוֹתִי, בְּיוֹמוֹ; יוֹמַיִם *biduum*. — *pl.* יָמִים, כָּל־יְמֵי אָדָם, יָמָיו, יְמֵיכֶם.

כְּלִי Redskab, כֶּלִי, כְּלִי נְחֹשֶׁת, כֶּלְיְךָ (§ 30 *c*). — *pl.* כֵּלִים, כְּלֵי זָהָב, כֵּלַי, כְּלֵיהֶם.

מַיִם**) Vand, הַמַּיְמָה (§ 20 *b*), מֵי הַמַּבּוּל, מֵימֵי הַיַּרְדֵּן, מֵימַי, מֵימֵיהֶם.

שָׁמַיִם**) Himmel, הַשָּׁמַיִם, וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, שָׁמֶיךָ, שְׁמֵיכֶם.

עִיר By, עִירְךָ. — *pl.* עָרִים, עָרֵי הַכִּכָּר, עָרֶיךָ, עָרֵיכֶם.

רֹאשׁ Hoved, רֹאשִׁי, רֹאשְׁכֶם. — *pl.* רָאשִׁים, רָאשֵׁי הָעָם, רָאשֵׁיהֶן.

פֶּה Mund, פִּי ה׳; *suff.* פִּי, פִּיו og פִּיהוּ, פִּיכֶם, פִּיהֶם.

§ 39. Talord. אֶחָד 1, *st. c.* אַחַד; *fem.* אַחַת, אֶחָת § 39.
(ֶ— ifølge § 11 *f* 2) er et *adj.*, f. Ex. מָקוֹם אֶחָד, בְּרָכָה *a.*
אַחַת; sjælden *subst. st. c.* אַחַד הֶהָרִים, אַחַת הֶעָרִים.

*) Udtales *bātîm, bātê* (Undtagelse til § 6 *a*).

**) Pluralis med tonløs Endelse.

b. שְׁנַיִם 2, *fem.* שְׁתַּיִם*), egentlig et abstrakt Substantiv: Tohed. Det talte staar enten i Apposition dertil: שְׁנַיִם פָּרִים, כְּרוּבִים שְׁנַיִם, שְׁתַּיִם נָשִׁים, עָרִים שְׁתַּיִם, eller underordnes som Genitiv: שְׁנֵי בָנִים, שְׁתֵּי נָשִׁים, שְׁתֵּי הַמִּשְׁפָּחוֹת.

c. Talordene fra 3 til 10 ere ligeledes abstrakte Nominer af Hankjøns- og Hunkjønsform; dog maa det bemærkes, at Hankjønsformen anvendes, naar det, der tælles, er et *fem.* og omvendt. (Se videre Syntax § 95 *b.*)

Hankjønsform forbunden med *feminn.*:			Hunkjønsform forbunden med *mascull.*:	
st. abs.		*st. cstr.*	*st. abs.*	*st. cstr.*
שָׁלֹשׁ	3	שְׁלֹשׁ	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשֶׁת
אַרְבַּע	4	אַרְבַּע	אַרְבָּעָה	אַרְבַּעַת
חָמֵשׁ	5	חֲמֵשׁ	חֲמִשָּׁה	חֲמֵשֶׁת
שֵׁשׁ	6	שֵׁשׁ	שִׁשָּׁה	שֵׁשֶׁת
שֶׁבַע	7	שְׁבַע	שִׁבְעָה	שִׁבְעַת
שְׁמֹנֶה	8	—	שְׁמֹנָה	שְׁמֹנַת
תֵּשַׁע	9	תְּשַׁע	תִּשְׁעָה	תִּשְׁעַת
עֶשֶׂר	10	עֶשֶׂר	עֲשָׂרָה	עֲשֶׂרֶת

Exempler: שְׁלֹשׁ עָרִים, עָרִים שָׁלֹשׁ; שְׁלֹשׁ סְאִים 3 Sea, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת; שְׁלֹשָׁה בָנִים, יָמִים שְׁלֹשָׁה; שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו.

d. I de sammensatte Tal fra 11 til 19 rette kun Enerne fra 3 til 9 sig efter den § *c* anførte Regel.

---

*) *Dāghēš lene* (imod § 5 *b.* 6 *a*), fordi Punktationen forudsætter Udtalen *eštajim, eštê*.

	Forbunden med *mascull.*:	Forbunden med *feminn.*:
11	אַחַד עָשָׂר, עַשְׁתֵּי עָשָׂר	אַחַת עֶשְׂרֵה, עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה
12	שְׁנֵים עָשָׂר (82)	שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה (31)
13	שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
14	אַרְבָּעָה עָשָׂר	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
15	חֲמִשָּׁה עָשָׂר	חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
16	שִׁשָּׁה עָשָׂר	שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
17	שִׁבְעָה עָשָׂר	שְׁבַע עֶשְׂרֵה
18	שְׁמֹנָה עָשָׂר	שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה
19	תִּשְׁעָה עָשָׂר	תְּשַׁע עֶשְׂרֵה

Anm. 1. Det tidligere uforstaaelige עַשְׁתֵּי findes som *ištin* i Assyrisk. — 2. Enerne fra 3 til 9 have Hunkjønsform og staa i *st. abs.* foran עָשָׂר, foran עֶשְׂרֵה have de Hankjønsform og staa i *st. c.* (undtagen שְׁמֹנֶה, hvoraf der ikke forekommer nogen *st. c.*); den første Ener staar i *st. c.*; den anden efter *K^{e}thîbh* næsten altid i *st. abs.*; thi שְׁנֵים עָשָׂר og שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה ere uden Tvivl *Q^{e}rî perpetuum* (§ 9 *b*) for שְׁנֵי עָ׳ og שְׁתֵּי עֶ׳, hvilke Former hver kun findes 4 Gange i Konsonanttexten.

Visse Nominer, der ofte tælles, sættes ved disse Tal (fra 11 til 19) sædvanligt i *sing.* (smlgn. „100 Mand“, „4 Fod“), f. Ex. אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם, שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ; שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נֶפֶשׁ, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה.

20 עֶשְׂרִים (*pl.* af עֶשֶׂר); 30 שְׁלֹשִׁים, 40 אַרְבָּעִים, 50 חֲמִשִּׁים, 60 שִׁשִּׁים, 70 שִׁבְעִים, 80 שְׁמֹנִים, 90 תִּשְׁעִים (altsaa *pl.* af de tilsvarende Enere).

Det talte Nomen staar sædvanligt i *sing.*, naar det følger efter Tieren og ikke er determineret: שִׁשִּׁים עִיר;

sjælden חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם Gen. 18, 24. Derimod שִׁשִּׁים אַמּוֹת שִׁשִּׁים og עָרִים גְּדֹלוֹת. Videre Syntax § 95 *c*.

f. Ved Tiernes Sammensætning med Enerne sættes enten (som i Dansk) Enerne foran (særligt i de ældre Bøger) eller (som i Svensk) Tierne, f. Ex. 35 חָמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים, 33 שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ.

g. 100 מֵאָה; 200 מָאתַיִם (§ 10 *c* 2); 300 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת; 400 אַרְבַּע מֵאוֹת (o. s. f. ligesom ved עֶשְׂרֵה). — 1000 אֶלֶף; 2000 אַלְפַּיִם; 3000 שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים; 4000 אַרְבַּעַת אֲלָפִים (o. s. f. efter § *c*, col. 4). — 10000 רְבָבָה μυριάς.

h. Ordenstal: רִאשׁוֹן første, שֵׁנִי anden, שְׁלִישִׁי tredje, רְבִיעִי fjerde, חֲמִישִׁי (חֲמִשִׁי [uden *Dāghēš*]) femte, שִׁשִּׁי sjette, שְׁבִיעִי syvende, שְׁמִינִי ottende, תְּשִׁיעִי niende, עֲשִׂירִי tiende.

I St. f. de fra 10 manglende Ordenstal anvendes de tilsvarende Grundtal, f. Ex. בְּעַשְׁתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ.

i. Som Brøktal bruges for det meste Femininerne af de nævnte Ordenstal: שְׁלִישִׁית Tredjedel, רְבִיעִית 1/4, חֲמִישִׁית (חֲמִשִׁית) 1/5, שִׁשִּׁית 1/6, שְׁבִיעִית 1/7, עֲשִׂירִית og עֲשִׂירִיָּה 1/10. — חֲצִי, חֵצִי 1/2, רֹבַע og רֶבַע 1/4, חֹמֶשׁ 1/5.

k. Begrebet *-foldig,* eller *Gange* udtrykkes ved *dual.* af vedkommende Grundtal i *fem.*; אַרְבַּעְתַּיִם, שִׁבְעָתַיִם.

C. Partikler (§ 40—46).

§ 40. *a.* § 40. **Partiklernes Forbindelse med Suffixer.** — Partiklerne forbindes sædvanligt med

Nominalsuffixer (§ 22). Hvad Bindevokalen angaar, maa følgende Afvigelser mærkes: 1) *ā* anvendes ofte, hvor der efter Nominet bruges *Šᵉvâ* eller *Ṣērê* eller *Sᵉghôl* (ָךְ for ֶךָ); 2) הֶם, הֶן forekomme undertiden uden Bindevokal (§ 43 *f*) eller uden at være sammendragne med denne (§ 43 *d*).

Verbalsuffixet (§ 78 *c*) forekommer undertiden **b.**
ved følgende Ord: 1. הֵן, הִנֵּה *ecce*, הִנְנִי *ecce me*, הִנֵּנִי og (med *Nûn demonstrativum* § 79) הִנֶּנִּי, baade הִנֶּנּוּ *ecce nos* og הִנְנוּ, הִנֵּנוּ; 2. *p*. הִנְּךָ, *f*. הִנָּךְ, הִנְּכֶם; 3. *p*. הִנּוֹ, הִנָּם.

2. עוֹד endnu. עוֹדֶנִּי הַיּוֹם חָזָק jeg er endnu stærk, עוֹדֶנּוּ חָי han er endnu i Live, *f*. עוֹדֶנָּה; 2. *p*. עוֹדְךָ, *f*. עוֹדָךְ; 3. *pl*. עוֹדָם. — בְּעוֹדִי saa længe jeg endnu er til (lever) ψ 104, 33 og בְּעוֹדֶנִּי; בְּעוֹדֶנּוּ חַי Gen. 25, 6. — מֵעוֹדִי saalænge jeg har været til (levet) Gen. 48, 15.

3. יֵשׁ, יֶשׁ־ det er, var (Modsætning til אַיִן): יֶשְׁנוֹ (4) han er, יֶשְׁךָ du er, יֶשְׁכֶם עֹשִׂים חֶסֶד I vise Naade Gen. 24, 49, הֲיִשְׁכֶם. Om de andre Tilfælde, hvori Verbalsuffixer anvendes, se אַיִן § 41, 2; אַיֶּכָּה § 42, 5; תַּחְתֶּנָּה § 43 *b*; כָּמוֹנִי § 45 *b*.

§ 41. **Negationer.** 1. לֹא oὐ, Negation af en **§ 41.**
Handlen: *ikke*; uden Verbum: *nej*.

2. אַיִן (egentlig *subst*. Intethed) benægter en Persons eller Tings Tilværelse, hvorfor det ikke forbindes med Verber, men med Nominer (Particc.); det

danner en Modsætning til יֵשׁ: אַיִן מַיִם der er intet Vand; אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם der er intet Brød og intet Vand; אֵין יוֹסֵף בַּבּוֹר J. var ikke i Graven Gen. 37, 29. — Med *suff.*: אֵינְךָ du er ikke ... (אֵינְךָ יוֹדֵעַ du ved ikke), אֵינֵךְ, אֵינְכֶם, אֵינָם; med Verbalsuff.: אֵינֶנִּי jeg er ikke; אֵינֶנּוּ han er ikke, אֵינֶנָּה; אֵינֶנּוּ vi ere ikke.

3. אַל μή, *ne,* med Jussiv (§ 47 *b*), i Særdeleshed ved Forbud og til at udtrykke Ønsket om, at noget ikke maa ske: אַל־תַּשְׁחֵת *ne perdas.*

4. פֶּן־ (altid med *Maqqēph*), μή, *ne,* særligt α) efter Udtryk, der betegne en Frygt, β) = for at ikke.

5. לְבִלְתִּי *c. inf.*, se i det Hele Syntax §§ 116—118.

§ 42. § 42. Spørgeord. 1. הֲ, direkte Spørgsmaal, saavel naar Svaret er uvist (הֲשָׁלוֹם לוֹ gaar det ham godt), som ogsaa særligt (ligesom *num*), naar benægtende Svar ventes (הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי er jeg vel min Broders Vogter?). — Ogsaa i indirekte Spørgsmaal: לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם for at se, om Vandet var faldet Gen. 8, 8. — הֲלֹא *nonne.*

Anm. ה *interrogativum* faar: α) foran Ikke-Gutturaler med Vokal altid *Chāṭēph-Páthăch*: הֲתַשְׁחִית vil du ødelægge? Gen. 18, 28; הֲתֵלְכִי vil du gaa? Gen. 24, 58. — β) foran Ikke-Gutturaler med *Šᵉvâ* enten *Páthăch* med følgende *Dāg. f.*: הַלְּבֶן Gen. 17, 17, הַכְּצַעֲקָתָהּ Gen. 18, 21, הַכְּתֹנֶת Gen. 37, 32, eller *Páthăch* uden følgende *Dāg. f.*: הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם skal jeg skjule for Abraham? Gen. 18, 17, הַיְדַעְתֶּם kjende I? Gen. 29, 5, smlgn. Gen. 27, 38. 30, 15. — γ) foran Gutturaler med *Qāmĕṣ Sᵉghôl* (smlgn. § 11 *f* 2): הֶחָשֵׁב Gen 24, 5. הֶאָנֹכִי. — δ) ellers foran Gutturaler

Pâthăch, rimeligvis med *Dāg. f. implic.* הַעוֹד לָכֶם אָח har I endnu en Broder?

2. אִם, om, i indirekte Spørgsmaal.

3. אִם . . הֲ, i disjunktive Spørgsmaal, direkte (Gen. 37, 8) og indirekte (Gen. 24, 21. 27, 21. 37, 32).

4. מִי, מָה se § 16 *c*. — לָמָה (særligt foran Gutturaler og ved de større adskillende Accenter) og לָמָּה i hvilken Hensigt? hvorfor? Smlgn. desuden § 45 *c* 5.

5. *aj* hvor?, kun i Sammensætninger: אַיּוֹ hvor er han? אַיָּם. אַיֶּכָּה hvor er du? אַיֵּה hvor? אֵי זֶה hvilken? אֵי מִזֶּה hvorfra?

Anm. זֶה, זֹאת til at give Spørgsmaalet større Livlighed: מִי־זֶה *quisnam?*, לָמָּה זֶּה hvorfor dog? Se i det Hele Syntax §§ 119—121.

§ 43. Selvstændige Præpositioner. אֶל til, § 43.
עַד indtil, עַל over, endte oprindelig paa *aj*, og a.
have endnu ofte i Poesi Formerne: אֱלֵי, עֲדֵי, עֲלֵי. Foran *suff.* anvendes altid den fuldere Form; forbundne med *suff.* synes disse *praep.* derfor at staa i Pluralis: אֵלַי; אֵלֶיךָ, אֵלַיִךְ; אֵלָיו, אֵלֶיהָ; אֵלֵינוּ; אֲלֵיכֶם, אֲלֵיכֶן; אֲלֵיהֶם (defekt. אֲלֵהֶם), *poet.* אֵלֵימוֹ (smlgn. § 22, 9 e), אֲלֵיהֶן. — עָדַי; עָדֶיךָ; עָדָיו, עָדֶיהָ; עֲדֵיכֶם. — עָלַי; עָלֶיךָ, עָלַיִךְ; עָלָיו, עָלֶיהָ; עָלֵינוּ; עֲלֵיכֶם; עֲלֵיהֶם, *poet.* עָלֵימוֹ, עֲלֵיהֶן.

I egentligt Flertal sættes foran *suff.*: סָבִיב rundt b.
om, אַחַר bagefter, תַּחַת under. — סְבִיבֶיךָ, סְבִיבַיִךְ; סְבִיבָיו, סְבִיבֶיהָ. Hyppigere: סְבִיבוֹת, סְבִיבוֹתַי rundt om mig, o. s. v. — Hyppigere endnu end אַחַר er אַחֲרֵי.

Med *suff.* altid: אַחֲרַי bagved mig, אַחֲרֶיךָ o. s. v. — תַּחְתֵּיהֶם; תַּחְתֵּיכֶם; תַּחְתֵּינוּ; תַּחְתֶּיהָ, תַּחְתָּיו; תַּחְתֶּיךָ; תַּחְתַּי og תַּחְתָּם, תַּחְתֵּיהֶן. Med Verbalsuffix תַּחְתֶּנָּה Gen. 2, 21.

c. בֵּין imellem. בֵּינִי, בֵּינְךָ, בֵּינוֹ. Flertalssuffixer føjes derimod til *plur.* deraf: בֵּינֵינוּ, בֵּינֵיכֶם, בֵּינֵיהֶם, ogsaa til *pl.* i Hunkjøn בֵּינוֹתֵינוּ, בֵּינוֹתָם.

d. עִם med. עִמִּי; עִמְּךָ, עִמָּךְ, *f.* עִמָּךְ; עִמּוֹ, עִמָּהּ; עִמָּנוּ; עִמָּכֶם; †עִמָּהֶם og עִמָּם (5). — For עִמִּי, i Særdeleshed i ældre Tid, hyppigere: עִמָּדִי.

e. אֵת, אֶת־ med: אִתִּי; אִתְּךָ, אִתָּךְ, *f.* אִתָּךְ, אִתּוֹ, אִתָּהּ, אִתָּנוּ; אִתְּכֶם; אִתָּם.

f. אֵת, אֶת־ (Partikel til at betegne den determinerede *acc.*, § 20 *d*): אֹתִי mig, אֹתְךָ, אֹתָךְ, *f.* אֹתָךְ; אֹתוֹ, אֹתָהּ; אֹתָנוּ; אֶתְכֶם; אֹתָם, אֶתְהֶן. Sjælden אֶתְהֶם (2) og †אֹתָן. — Ofte skrevet plene: אוֹתִי etc.

§ 44. § 44. מִן fra, har næsten kun bevaret sin Selv-
a. stændighed i følgende Tilfælde: 1. ofte i Poesi: מִן־אֹיְבַי, מִן־קָמַי; 2. især foran Artiklen: מִן־הָאָרֶץ, מִן־הָעֵץ. — Ellers sammensmelter מִן til et Ord med det følgende *subst.*: *α*) i Reglen indtræder da Assimilering: מִן + יָם bliver til מִיָּם, מִקֶּדֶם, מִבַּיִת. I Bogstaver med *Šᵉvâ* udelades *Dāghēš* undertiden, se § 6 *d* Anm. 3; β) begynder det følgende Ord med יְ, indtræder en Kontraktion til מִי: מִימִינֶךָ fra din højre Haand, מִירוּשָׁלַםִ, מִידֵי רָשָׁע; γ) foran Gutturaler og ר indtræder en Forlængelse til Erstatning for det udeladte *Dāg. f.*, f. Ex.: מֵאִישׁ,

מֵחָרָן, מֵעֵדֶן, מֵרָחֹק, foran Artiklen מֵהָעוֹף; מֵיְהוָה se § 9 *b*; δ) foran ה og ח undertiden virtuel Fordobling: מִחוּץ, מִחוּט Gen. 14, 23, מֵהְיוֹת. — Poetisk Biform מִנִּי.

Med *suff.* מִכֶּם, מֵהֶם, מֵהֵנָּה. Ellers fordoblet: מִמֶּנִּי *b.*
fra mig; מִמְּךָ, מִמֶּךָּ, *f.* מִמֵּךְ; מִמֶּנּוּ fra ham, מִמֶּנָּה fra hende; מִמֶּנּוּ fra os.

§ 45. Præfixerne בְּ, כְּ, לְ. Præpositionerne בְּ (i), § 45.
ל (Dativmærke) og Sammenligningspartiklen (Syntax *a.*
§ 92 *b*) כְּ (som) ere som korte Proklitika altid sammensmeltede med det følgende Ord til et Hele. Kun i Poesien findes følgende fuldere Former, der danne et eget Ord: בְּמוֹ, לְמוֹ, כְּמוֹ (om כְּמוֹ med *suff.* se § *b*). Se herom videre Syntax § 92 *c*.

בְּ med *suff.*: בִּי; בְּךָ, בָּךְ; *f.* בָּךְ; בּוֹ, בָּהּ; בָּנוּ; בָּכֶם; *b.*
בָּהֶם og בָּם, בָּהֵן (15) og בָּהֶן (3).

לְ med *suff.*: לִי; לְךָ og לְכָה (smlgn. § 22, 9 *a*), לָךְ, *f.* לָךְ; לוֹ, לָהּ; לָנוּ; לָכֶם (*f.* לָכֵנָה Ez. 13, 18); לָהֶם, לָהֶן. — *poet.* לָמוֹ (smlgn. § 22, 9 ε), f. Ex. Gen. 9, 27 = לָהֶם; Jes. 44, 15. 53, 8 = לוֹ.

כְּ med *suff.*: כָּכֶם, כָּהֶם. Ellers כמו (se § *a*): כָּמוֹנִי som jeg; 2. *m.* כָּמוֹךָ; כָּמוֹהוּ, כָּמוֹהָ; כָּמוֹנוּ; כְּמוֹכֶם (1), כְּמוֹהֶם (3).

Med Hensyn til Punktationen maa det endnu *c.*
mærkes:

1. foran en Vokal have de *Š*[e]*vâ:* בְּבַיִת, לְמֶלֶךְ, כְּדָוִד;
2. foran en Strubelyd med *Chāṭēph* den tilsvarende

korte Vokal: לֶאֱלִיעֶזֶר, לַחֲמֹרוֹ, dog לֵאמֹר, כֵּאלֹהִים, בַּאדֹנָי, se § 11 *g* 1;

3. foran *Šᵉvâ* have de *ĭ:* לִשְׁלֹמֹה, dog לִיהוּדָה, se § 11 *g* 2;

4. foran Tonestavelsen staar undertiden *ā:* ofte foran זֶה, זֹאת og אֵלֶּה, f. Ex. בָּזֶה, כָּזֹאת, לָאֵלֶּה;

5. foran מה *Páthăch* med følgende *Dāghēš*: בַּמֶּה, i Pausa og foran א בַּמָּה; כַּמָּה; om לָמָה og לָמָּה se § 42, 4;

6. foran Artiklen: לַמֶּלֶךְ, בָּהָר, se § 17 *b*.

7. ל foran Tonestavelsen faar *ā* α) foran *Inff.*: לָלֶכֶת at gaa, לָלֶדֶת at føde, לָשֶׁבֶת, לָרֶדֶת, לָבוֹא, לָגוּר, undtagen naar *inf.* slutter sig nær til det følgende Ord, f. Ex. לְשֶׁבֶת אַבְרָם; — β) i Pausa ved Ordforbindelserne: בֵּין מַיִם לָמָיִם Gen. 1, 6; — γ) enkeltvis maa mærkes: לָבֶטַח i Sikkerhed, לָעַד og לָנֶצַח i Evighed, לָרֹב i Mængde.

§ 46. § 46. Vâv copulativum. 1. Foran en Vokal har ו *Šᵉvâ:* וְהָאָרֶץ, וְחֹשֶׁךְ, וְרוּחַ. — 2. Foran en Strubelyd med *Chāṭēph* staar den tilsvarende Vokal: וַעֲבָדִים, וַחֲמֹרִים; derimod וֵאלֹהִים, וַאדֹנָי (וַיהוָה) se § 11 *g* 1. — 3. Foran *Šᵉvâ* og Læbebogstaverne skriver man וּ: וּבָקָר, וּמֶלֶךְ; וּשְׁפָחוֹת, וּגְמַלִּים, se § 11 *g* 3; ligeledes וְזָהָב Gen. 2, 12, fordi det staar for זָהָב + וְ. Med Hensyn til וֶהְיִיתֶם, וֶחְיֵה etc. se § 76 *b. c.* וִיחִי (og han leve) ifølge § 11 *g* 2 af יְחִי + וְ. — 4. Foran Tone-

stavelsen ofte ָ, særligt *α*) i Forbindelser som Gen. 1, 2. 8, 22, תֹּהוּ וָבֹהוּ ,יוֹם וָלַיְלָה ,כָּבוֹד וָעֹז ,לֶחֶם וָמַיִם, עָפָר וָאֵפֶר ,בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ; *β*) i Slutningen af en Sætning eller Sætningsdel.

D. Verberne (§ 47—79).

§ 47. Udtryk for Tempora og Modi. Det hebraiske Verbum har ingen særlige Former for Tiderne (Nutid, Fortid, Fremtid); Handlingen betegnes kun efter, om den er fuldendt eller ufuldendt (i visse Tilfælde: forestillet): *Perfectum* og *Imperfectum*. Se Syntax §§ 81—84. § 47. a.

Som særlige Modifikationer af *ipf.* maa mærkes:

1. *Jussiv* til at betegne en Befaling eller et Ønske, kun brugelig i 2. og 3. *p.* Ydre Kjendetegn findes kun i den afformativløse *sing.* (altsaa ikke i 2. *fem.*); de bestaa i: *α*) Vokalens Forkortelse i den sidste Stavelse i alle *ipff.*, hvor Vokalen er *î* (altsaa mest i *Hiphʿîl*) og i *ipf. Qal* af ע״ו, f. Ex. יַכְרִית, *juss.* יַכְרֵת; יָשִׁיב, *juss.* יָשֵׁב; יָשׁוּב, *juss.* יָשֹׁב; *β*) Bortkastelse af Endelsen ֶה— ved Verberne ל״ה, se § 74 *n. o.* b.

2. *Cohortativ* eller *Voluntativ* dannes ved Tilføjelse af ָה— til 1. *p.* (*sg.:* jeg vil, jeg kunde ønske; *pl.:* vi ville, lad os). Smlgn. ָה— til at angive Retningen § 20 *b.* — *Cohortativ* og det kun foran *suff.* bevarede c.

Nûn demonstrativum (§ 79) ere Rester af en gammel *Modus Energicus*.

d. Om Brugen af *perf.* og *ipf.* med *Vâv consecutivum* se § 64.

e. *Participium* og *Infinitiv* indtage en Mellemstilling mellem Verber og Nominer. Se Syntax § 85.

§ 48.

§ 48. Det hebraiske Verbums Oprindelse.

a. Det hebraiske (semitiske) Verbum er fremstaaet ved en Sammensætning af et *nomen* med det § 15 *a* omtalte personlige Pronomen.

b. *Perfectum* er dannet ved et konkret (eller participialt) Nomen, *nomen agentis*, og et efterfølgende personligt Pronomen: קְטַל־תָּ en Drabsmand du = dræbt har du = du har dræbt.

c. *Imperfectum* udtrykkes ved et (sandsynligvis) abstrakt eller infinitivisk Nomen, *nomen actionis,* med et forangaaende personligt Pronomen: תְּ־קְטֹל du at dræbe = du vil dræbe.

d. Det personlige Pronomens forskjellige Stilling er psychologisk letforstaaelig: ved den fuldendte Handling interesserer særligt Faktum; ved det, der endnu er ufuldendt, tager man mere Andel i den handlendes Person.

e. Dels af denne Verbernes Oprindelse, dels af den hyppige Brug af 3. Person kan det forklares, at der i 3. *p.* (i det mindste i *perf.*) ikke finder nogen

Betegnelse af Personen Sted, og at 3. *p. m. sg. perf.* *Qal* altsaa er Verbets Grundform, og som den simpleste Verbalform i Lexika tjener som Grundform.*)

§ 49. Verbernes Genera (Konjugationer). § 49.
Paa samme Maade som man i Græsk skjælner mellem a.
tre genera verbi (Aktiv, Passiv, Medium), gives der i Hebraisk 7 hyppigt forekommende og nogle sjældne Modifikationer af Verbalbegrebet, for hvilke Navnet Konjugation er bleven almindeligt; et uheldigt Navn, da det i Latin bruges i en helt anden Betydning.

Disse benævnes sædvanligt efter den Form, som b.
de have i det gamle Paradigme פָּעַל (gjøre**). Kun den første Konjugation eller den rene Stamme har et særligt Navn, קַל, d. e. let, fordi den er uden Forøgelse.

Nyere lærde benævne mere hensigtsmæssigt disse Konjugationer efter den Skikkelse, de have i det nu brugte Paradigme קָטַל.

II. *Niph'al,* נִפְעַל (נִקְטַל): 1. reflexivt, f. Ex. נִשְׁמַר c.
vogte sig, נִסְתַּר skjule sig; 2. reciprokt, f. Ex. נִשְׁפַּט gaa i Rette med hinanden, נִלְחַם *proeliari,* יָעַץ raade,

*) Kun ved de Verber, hvis anden Radical quiescerer (ע"ו § 71, ע"י § 72) benyttes *inf.* (*constructus*) i dette Øjemed.

**) Efter dette Paradigme betegnes det første Stammebogstav af et Verbum ved פ, det andet ved ע, det tredje ved ל. Verba פ"נ ere altsaa Verber med נ som første Radikal, Verba ל"א Verber med א som sidste Radikal. Med ע"ע betegnes de Verber, hvis anden Radikal er lig med den tredje.

נוֹעַץ holde Raad; 3. passivisk, f. Ex. קָבַר, נִקְבַּר og שָׂרַף, נִשְׂרַף.

d. III. *Piʿēl,* פִּעֵל (קִטֵּל), betegner en Stigning af Begrebet, i Særdeleshed 1. iterativt: צָחַק le, *Pi.* spøge, קָבַר begrave, *Pi.* begrave mange; 2. kausativt: לָמַד lære, לִמֵּד undervise, יָלַד føde, *Pi.* yde Fødselshjælp; derfor ogsaa deklarativt: צִדֵּק erklære for retfærdig; 3. undertiden (særligt i Denominativer) privativt: שֹׁרֶשׁ Rod, שֵׁרֵשׁ rykke op med Rod, udrydde.

IV. *Puʿal,* פֻּעַל (קֻטַּל), *pass.* til III.

e. V. *Hiphʿîl,* הִפְעִיל (הִקְטִיל), Kausativ til I. Det bruges: 1. med personligt Objekt, indirekte kausativt. שָׁמַע høre, הִשְׁמִיעַ lade en høre; derfor ogsaa deklarativt: הִצְדִּיק erklære for retfærdig; רָשַׁע være ugudelig, הִרְשִׁיעַ erklære for skyldig; 2. saaledes at den ved *Qal* betegnede Handling (Tilstand) er Objekt, direkte kausativt*): הִגְבִּיר udøve Tilstanden at være stærk, d. e. vise sig stærk, הִזְקִין blive gammel, הִשְׁרִישׁ (denomin. af שֹׁרֶשׁ) skyde Rødder. — Ofte har den samme *Hiphʿîl* begge Betydninger: זָכַר mindes; הִזְכִּיר fremkalde Erindring α) hos andre β) hos sig selv, d. e. omtale.

VI. *Hophʿal,* הָפְעַל (הָקְטַל), *pass.* til V.

---

*) Andre tyske Forfattere kalde disse Verber „innerlich transitiv" eller „innerlich causativ". Fejlagtige ere de hyppige Udtryk „intr." eller „som Qal".

VII. *Hithpaʿēl*, הִתְפַּעֵל (הִתְקַטֵּל). 1. reflexivt: הִתְאַזֵּר omgjorde sig, הִתְקַדֵּשׁ hellige sig; 2. reciprokt: הִתְיָעֵץ; 3. medialt (*sibi*): הָלַךְ gaa, הִתְהַלֵּךְ gaa (for sin egen Skyld); 4. at vise sig eller anstille sig som noget: הִתְעַשֵּׁר anstille sig som rig, הִתְרוֹשֵׁשׁ anstille sig som fattig. f.

II og VII kaldes ogsaa Reflexivstammer; VII Reflexiv-Forstærkningsstamme;* III, IV aktiv og passiv Forstærkningsstamme; V, VI aktiv og passiv Kausativstamme. g.

Desuden gives der endnu nogle, dog sjældnere Konjugationer, af hvilke den vigtigste, *Pôʿēl,* skal omtales særligt her. פּוֹעֵל, קוֹטֵל Tendentsstamme, dannes ved Indskydelse af *ô* (oprindeligt *â*) efter det første Stammebogstav. Af det stærke Verbum er der faa Exempler, saaledes מְלוֹשְׁנִי (*Qᵉrî* מְלָשְׁנִי) min Bagtaler ψ 101, 5 (af לשן); oftere af Verberne ע״ע (§ 73 *c*). — *Pôlēl* se § 71 *b*; *Pilpēl* § 71 *b*. 72 *e*. 73 *d*; *Piʿlēl* § 74 *a* Anm. h.

§ 50. Lyd- og Toneregler. Lydregler. Smlgn. § 11 *c*. *d*. — Fra den for Verbernes Bøjning gjældende Regel (§ 11 *d*), at foran betonede Vokalafformativer*) forflygtiges det andet Stammebogstavs Vokal, selv om det staar umiddelbart foran Tonen, maa følgende Undtagelser mærkes: 1. foran *suff.* *a*) *Hiphʿîl,* f. Ex. § 50. a.

---

*) Ogsaa den § 78 *e* omtalte saakaldte Bindevokal betragtes her af praktiske Grunde, som om Afformativet (*suff.*) begyndte dermed.

הִקְטִילָם; β) *perf. Qal,* f. Ex. נְתָנָהּ, שְׁפָטוּךָ; γ) *ipf. Qal* paa *a,* f. Ex. יִשְׁלָחֵנִי, יִקְרָאֻהוּ; δ) *imper. Qal* paa *a,* f. Ex. שְׁלָחֵנִי, שְׁמָעוּנִי. — 2. i *pausa* foran de fuldere og derfor altid betonede Endelser *ûn* og *în,* f. Ex. יִלְקֹטוּן, תִּדְבָּקִין (smlgn. § 14, 6).

b. Toneregler. Altid betonede ere: Grundformens sidste Stavelse og Endelserne תֶּם, תֶּן (§ 51). — Ogsaa Endelserne ָה, וּ, ִי (§§ 51. 52. 53) have altid Tonen, undtagen: 1. *Hiph'îl* og 2. Verberne ע״ו (§ 71 *d*), ע״ע (§ 73 *f*). — Ubetonede ere Endelserne תָּ, תִּי, נוּ; נָה, ןָ. Smlgn. § 13, 5. 6.

§ 51. *a.* § 51. Perfekts Endelser. 3. *sg. m.* er uden Endelse ‖ 3. *sg. f.* ָה. Det ældre ַת altid foran *suff.*, ellers sjælden. ‖ 3. *pl.* וּ, tre Gange det ældre וּן. Oprindeligt *ûna* (en gammel, i Arabisk endnu bevaret, Pluralisendelse for Hankjønsord). Smlgn. § 48 *b. e.*

b. 2. *sg. m.* תָּ, ogsaa תָּה (smlgn. אַתָּה). ‖ 2. *sg. f.* תְּ, undertiden i *K^{e}thîbh* תִי, foran *suff:* altid תְּ, תִּי (smlgn. *attî* § 15 *b β*). ‖ 2. *pl. m.* תֶּם, foran *suff.* תּוּ (אַתֶּם, arab. *antum*). ‖ 2. *pl. f.* תֶּן, intet Exempel med *suff.*

c. 1. *sg.* תִּי (אָנֹכִי Ombytning af ת og כ se § 22, 1). ‖ 1. *pl.* נוּ (smlgn. אֲנוּ).

§ 52. *a.* § 52. Imperativs Endelser. 2. *sg. m.* er uden Endelse. ‖ 2. *sg. f.* ִי (smlgn. *î* i *attî*).

b. 2. *pl. m.* וּ. ‖ 2. *pl. f.* ubetonet נָה, sjælden ן (med Hensyn til denne gamle Endelse for *pl. f.* smlgn. det

aramæiske ָ־ן, endvidere de hebraiske הֵנָּה, אַתֵּנָה). Foran *suff.* se § 78 *d* β.

Anm. ָ־ה føjet til Grundformen tjener ofte til Forstærkning, men staar ikke sjælden ogsaa uden særligt Eftertryk.

§ 53. Bøjning af Imperfektum. 3. *sg. m.* י***. ‖ § 53.
3. *sg. f.* ת*** (Hunkjønsendelsen ת). ‖ 3. *pl. m.* י***וּ; a.
den ældre Endelse וּן findes særligt i og kort foran Pausa. ‖ 3. *pl. f.* ת***נָה, sjælden ת***ָן; altsaa med dobbelt Betegnelse af Kjønnet. Foran *suff.* ת***וּ, smlgn. § 78 *d* β.

2. *sg. m.* ת*** (smlgn. אַתָּה). ‖ 2. *sg. f.* ת***ִי; b.
den ældre Endelse ִ־ין særligt i Pausa (smlgn. *attîn* § 15 *b* β). ‖ 2. *pl. m.* ת***וּ, ogsaa ת***וּן, se 3. *pl. m.* (ת, smlgn. אַתֶּם, til at betegne 2. Person). ‖ 2. *pl. f.* ת***נָה, sjælden ת***ָן. Foran *suff.* ת***וּ.

1. *sg.* א*** (אֲנִי). ‖ 1. *pl.* נ*** (oprindelig *nă*, c.
smlgn. אֲנַחְנוּ).

Anm. 1. Paa Dannelsen af 3. *pl. f.* havde maaske Analogien med 2. *pl. f.* Indflydelse. — 2. 1. *pl.* har ikke nogen Pluralisendelse. — 3. Om *Cohort.* א***ָה, *pl.* נ***ָה se § 47 *c*.

§ 54. Stærke Verber. Perfektum Qal (§ 51). § 54.
Det *transitive perf.* hedder (smlgn. desuden § 11 *c. d*): a.

	Plur.		Singul.		
	קָטְלוּ	3.	קָטְלָה *f.*	קָטַל *m.*	3.
קְטַלְתֶּן *f.*	קְטַלְתֶּם *m.*	2.	קָטַלְתְּ	קָטַלְתָּ *m.*	2.
	קָטַלְנוּ	1.		קָטַלְתִּי	1.

Pausalformer: קָטָֽלָה, קָטָֽלוּ ifølge § 14, 5. Ellers forlænges ifølge § 14, 1 et betonet ַ til ָ, f. Ex. קָטָֽל, קָטָֽלְתְּ. Uforandret blive altsaa: קְטַלְתֶּם, קְטַלְתֶּן.

b. Perfektum med almindelig intrans. Udtale (kaldet *med. ē* paa Grund af det andet Stammebogstavs Vokal) adskiller sig fra transit. *prf.* alene i 3. *p.* (i 3. *f. sg.* og i 3. *pl.* dog kun i Pausa og foran Suffixer), f. Ex. כָּבֵד, כָּבֵֽדָה, חָדֵֽלּוּ. אָהֵב elske, אֲהֵבוּם *amant eos,* derimod af חָפֵץ: חָפַצְתִּי, חֲפֵצְנוּ.

c. Perfektum med forstærket intrans. Udtale (*med. ō*) beholder *o*-Lyden overalt (undtagen hvor den forflygtiges ifølge § 11 *d*), i betonet Stavelse som *ō*, i ubetonet som *ŏ*: יָכֹל; יָכְלָה; יָכְלוּ, יָכֹֽלוּ. — יָגֹרְתָּ, יָגֹרְתִּי. — 2. *pl.* forekommer ikke. Ifølge Analogien med יְכָלְתִּיו *superavi eum* maa det uden Tvivl hedde *j^e^kholtèm.*

d. Anm. 1. Mange Verber have uden Forskjel i Betydningen *ē* og *a* i Grundformens anden Stavelse. I Pausa og foran Suffixer bruges da udelukkende *ē*: אָהֵב og אָהַב, dog altid אָהָֽב. — 2. Da der ofte ikke findes den pausale Grundform af intransitive Verber, lader disses oprindelige Vokal sig kun bestemme ved de afledede Former. Saaledes גָּבַר udenfor Pausa (6 Gange), men גָּבֵֽרוּ.

§ 55. a. § 55. Infinitiv Qal. *Inf. Qal* hedder for det meste קְטֹל. — Sjældnere Former:

1. קְטַל. Kun ved Verber, der have *a* i *ipf.*, f. Ex. שְׁכַב; særligt ved *med. gutt.* foran *suff.*: וּלְסַעֲדָהּ og for at støtte hende, בְּזַעֲקֵךְ medens du skriger; uden *suff.* זְעֹק.

2. קִטְלָה (קִ), קָטְלָה (קָ), altsaa Nominalformer med Hunkjønsendelse: אַהֲבָה at elske, Kjærlighed; שִׂנְאָה at hade, Had; יִרְאָה at frygte, Frygt; חֶמְלָה at forskaane Gen. 19, 16; אַחֲרֵי זִקְנָתָהּ efter at hun var bleven gammel Gen. 24, 36.

Verberne *med.* $\bar{e}$ danne for det meste *inf.* paa $\bar{o}$: יְרֹא, שְׂנֹא, יְשֹׁן, חֲדֹל. *b.*

Ved Sammensætning med ל indtræder en fast Lukning af Stavelsen (jfr. § 12 *r*): לִשְׁכַּב, לִקְבֹּר, kun sjælden ved בְּ og כְּ, f. Ex. בִּשְׁכֹּן Gen. 35, 22. Sædvanligt altsaa: כִּנְפֹל, בִּנְפֹל. *c.*

Foran *suff.* flyttes den karakteristiske Vokal (*a* svækket til *i*) hen under det første Stammebogstav (dog אֲכָלְכֶם Gen. 3, 5), hvorved Stavelsen foran *suff.*, der begynde med en Vokal, bliver halvt lukket. Af *q^{e}ṭōl* bliver altsaa *qoṭl; q^{e}ṭal* bliver til *qiṭl*: בְּעָמְדוֹ medens han stod Gen. 41, 46, לְהָרְגֶךָ Gen. 27, 42, בְּשִׁכְבָהּ Gen. 19, 33; derimod בְּשָׁכְבְךָ. — Undtagelse הָפְכִּי min Omstyrten Gen. 19, 21. *d.*

§ 56. Imperativ Qal (smlgn. § 52). § 56.

Trans.:	קְטֹלְנָה *f.*	קִטְלוּ *m. Pl.* ‖	קִטְלִי *f.*	קְטֹל *m. Sg.*	*a.*
I Pausa:		קְטֹלוּ	קְטֹלִי		
Intr.:	שְׁמַעְנָה *f.*	חִדְלוּ *m. Pl.* ‖	שִׁכְבִי *f.*	שְׁכַב *m. Sg.*	*b.*
I Pausa:		שְׁמָעוּ	שְׂמָחִי		

Imper. paa *a* overalt, hvor der er *a* i *ipf.*

c. Foran Endelserne ִי—, וּ, ָה— flyttes den karakteristiske Vokal hen under den første Stammekonsonant. Halv Lukning af Stavelsen: כָּתְבָה (§ 52 Anm.) skriv dog. Derved svækkes *ă* altid til *ĭ*: לְבַשׁ, לִבְשִׁי, לִבְשׁוּ, שִׁכְבָה. Det samme finder Sted med *ŏ* næsten altid foran ִי— og וּ, f. Ex. שְׁפֹךְ, שִׁפְכִי, שִׁפְכוּ, derimod שָׁמְרָה, זָכְרָה. Former som מָלְכִי, hersk f., og מִכְרָה, sælg dog Gen. 25, 31, ere altsaa Undtagelser.

d. Grundformen for *imper.* med *o* har ogsaa foran *suff.* *o* under den første Radikal: כָּתְבֵם skriv dem, שָׁמְרֵנִי bevar mig, רָדְפֵהוּ forfølg ham. — Derimod *pl.* עִזְבוּ, עִזְבוּהָ *derelinquite eam.* — Om *imper.* med *a* foran *suff.* smlgn. § 50 *a* δ.

§ 57. **§ 57. Imperfektum Qal** (smlgn. § 53). Det
a. *trans. ipf.* hedder

Plur.			Singul.		
f. תִּקְטֹלְנָה	*m.* יִקְטְלוּ	3.	*f.* תִּקְטֹל	*m.* יִקְטֹל	3.
f. תִּקְטֹלְנָה	*m.* תִּקְטְלוּ	2.	*f.* תִּקְטְלִי	*m.* תִּקְטֹל	2.
(נִקְטְלָה) נִקְטֹל		1.	(אֶקְטְלָה) אֶקְטֹל		1.

I Pausa: תִּקְטֹלִי, תִּקְטֹלוּ; אֶקְטֹלָה, נִקְטֹלָה.

b. Det *intr. ipf.* har *ă* (i Pausa *ā*) i St. f. *ō*: יִלְבַּשׁ, תִּלְבַּשׁ, תִּלְבְּשִׁי, תִּלְבְּשׁוּ, יִלְבְּשׁוּ, תִּלְבַּשְׁנָה; יִלְבָּשׁ, תִּלְבָּשִׁי. — *Ipff.* med *intr.* Udtale dannes ogsaa af mange Verber, der i *prf.* kun have *a*, f. Ex. שָׁכַב, שָׁכָב, *ipf.* kun יִשְׁכַּב; men det finder ingenlunde Sted ved alle Verber med *intr.*

Betydning, smlgn. f. Ex. מָלֵךְ, יִמְלֹךְ. *in* og *ûn*: תִּדְבָּקִין (§ 50 *a* 2); תִּשְׁרְפוּן, יִלְקְטוּן; תִּשְׁכְּבוּן, תִּשְׁכָּבְךָ.

I Præformativerne er et oprindeligt *ă* svækket *c.*
til *ĭ* (§ 11 *f*. 65 *e*. 71 *l*. 73 *i*); kun i 1 *sg*. til ֶ, hvad der maa være bevirket ved, at א foretrækker *S^eghôl* (smlgn. § 5 *c*).

§ 58. Participium Qal. *Part.* med *trans.* Udtale, § 58.
der iøvrigt ogsaa dannes af mange Verber *med. ē* *a.*
(f. Ex. שָׂנֵא, אהב), hedder i *act.*: קֹטֵל (קוֹטֵל). *O*-Lyden under den første Stavelse er opstaaet ved en Fordunkling af *ā* (*qāṭil*, smlgn. § 71 *f*. *a*). Bøjning som אֹיֵב, יֹצֵר § 24 *d*; *fem.* for det meste קֹטֶלֶת, Bøjning se יוֹלֶדֶת § 36 *d*, *st. abs.* ogsaa קוֹטְלָה. — *Pass.* קָטוּל, קְטוּלִים; קְטוּלָה, קְטוּלוֹת, §§ 23. 32.

Part. med *intr.* Udtale (Verbaladjektiv): כָּבֵד tung, *b.*
מָלֵא fuld, רָעֵב sulten. Bøjning se § 25 *f*.

§ 59. Niph'al. Karakteristisk for Konjugationen § 59.
Niph'al er det foran Stammen satte נ. *a.*

I-Lyden, som i *perf.* og *part.* forbinder dette נ *b.*
med Verbalstammen (נִקְטַל og נִקְטָל), er et oprindeligt *ă*, der er bleven svækket (smlgn. *prim. gutt.* § 65 *g* Anm., פ״י § 68 *c* β, ע״ו § 71 *l*, ע״ע § 73 *i*).

I *inf.*, *imper.* *ipf.* sættes Stavelsen *hin* (med Aandelyd *c.*
for at gjøre *ĭ*, der gaar foran *n*, hørligt, smlgn. arab. *VII inqătălă*) foran, og dets נ assimilerer sig regel-

mæssigt med første Radikal: *inf.* הִקָּטֵל, *imper.* הִקָּטֵל, *ipf.* יִקָּטֵל (med Syncope af ה, af *j*^{e}*hiqqāṭēl*).

d. 1. *sg. ipf.* hedder ved Siden af אֶקָּבֵר, אֶסָּתֵר ogsaa אִמָּלֵט, אִדָּרֵשׁ; *Voluntat.* altid *ĭ*: אִמָּלְטָה, אִנָּקְמָה. Smlgn. § 68 *f.*

e. 2. og 3. *f. pl.* (*imper.* og) *ipf.* have ֶ under anden Radikal, endskjønt Grundformens ֵ er forlænget af *ĭ* (arab. *inqătil* og *janqătĭlu*), f. Ex. תִּשָּׁרַפְנָה, תִּשָּׁבַרְנָה, ligeledes i Pausa: תִּשָּׁגַלְנָה. Paa *imper.* findes tilfældig ikke noget Exempel.

§ 60. § 60. Piʿēl og Puʿăl. Det karakteristiske ved

a. *Piʿēl* og *Puʿal* ligesom ogsaa ved *Hithpaʿēl,* altsaa ved Intensiv- eller Forstærkningsstammer (§ 49), er Fordoblingen af anden Radikal. — Naar dette Bogstav har *Š*^{e}*vâ* under sig, udelades *Dāghēš* ifølge § 6 *d*, Anm. undertiden: saaledes altid i *Piʿēl* af בִּקֵּשׁ (søge), med Undtagelse af *imper.* (altsaa בִּקְשׁוּ, יְבַקְשׁוּ, מְבַקְשִׁים; derimod בַּקְּשׁוּ). Andre Exempler, i hvilke Hørligheden af *Š*^{e}*vâ* udtrykkeligt er angivet (ved et *Chăṭēph*): הַלְלוּ (§ 5 *c*) f. *hall*^{e}*lû*, לֻקֳחָה Gen. 2, 23.

b. Til at betegne *pass.* (*Puʿal*) tjener ligesom i Kausativstammen (*Hophʿal*) en mørk Vokal.

c. *Perf. Piʿēl* havde oprindeligt *ă* i begge Stammestavelser (arab. *qattălă*). Det første *ă* er altid svækket til *ĭ* (se dog נַשַּׁנִי § 76 *e*). Det andet *ă* har holdt sig *α*) foran Konsonantafformativer קִטַּלְתָּ, קִטַּלְנוּ o. s. v.;

β) ofte i Grundformen udenfor Pausa (smlgn. § 14, 1 *b*): אִבַּד, גִּדַּל, יִסַּד, לִמַּד, קִדַּשׁ, שִׁלַּם o. a., særligt ved emphatiske Endekonsonanter: חִזַּק, מִלַּט, שִׁקַּץ, og sædvanligt, naar den sidste eller næstsidste Radikal er ר eller en Strubelyd (§ 10 *a* 2. *b* 2): שִׁבַּר, בֵּרַךְ; רִחַם, שִׁלַּח. Ellers er dette *ă* altid bleven til *ē*, maaske ved en Analogi med Vokalen i *ipf.*: קִטֵּל, קִטְּלָה, קִטְּלוּ; endvidere גִּדֵּל, גִּדֵּלָה, שִׁלֵּמוּ, שִׁבֵּר, בֵּרֵךְ, שִׁלֵּחוּ.

Enkeltvis maa mærkes דִּבֶּר, כִּבֶּס, כִּפֶּר; דִּבֵּר, כִּבֵּס. *d.*
(Af det tredje Verbum forekommer Pausalformen tilfældig ikke.)

I Pausa bliver *a* foran תִּי næsten altid, foran תָּ, *e.*
תְּ, נוּ ofte uforlænget. F. Ex. altid דִּבַּרְתִּי, דִּבַּרְתָּ; שִׁבַּרְתָּ, שִׁבַּרְתִּי.

I de øvrige Maader er *ă* i den førte Stamme- *f.*
stavelse bibeholdt, det oprindelige *ĭ* i den anden forlænget til *ē* ved Tonens Indflydelse: *inf.* קַטֵּל, *imper.* קַטֵּל (arab. *qattil*), *ipf.* יְקַטֵּל, *part.* מְקַטֵּל.

Præformativet מְ, der anvendes til at danne Parti- *g.*
cipierne for Piel og alle efterfølgende Konjugationer, er beslægtet med *pron.* מִי.

Part. Piʿēl: מְקַטֵּל og מְקַטֶּלֶת (Bøjning som *Qal*). — *h.*
Part. Puʿal: מְקֻטָּל, מְקֻטָּלִים; מְקֻטֶּלֶת, מְקֻטָּלוֹת.

De to rent passive Konjugationer have i Reglen *i.*
hverken *imper.* eller *inf.* — De eneste Undtagelser: *imper. Hoph.* Ez. 32, 19. Jer. 49, 8; *inf. Pu.* ψ 132, 1;

inf. Hoph. הֻלֶּדֶת (af יָלַד § 68 *c* Anm.) Gen. 40, 20, endvidere Ez. 16, 4. 5.

§ 61. **§ 61. Hiphʿîl og Hophʿal.** I *Hiphʿîl* og *Hophʿal*
a. gaar der foran det første vokalløse Stammebogstav en ved Aandelyden ה indledet Vokal.

Anm. Endelserne ָה—, וּ, ִי— have i *Hiphʿîl* ikke Tonen (smlgn. § 50 *b* 1).

b. *Perf. Hiphʿîl* havde oprindeligt *ă* i begge Stavelser (arab. *aqtălă*). Det første *ă* er altid svækket til *ĭ* (smlgn. dog §§ 65 *g*. 68 *c* β. 69 *b*. § 74 *r* ε). Det andet *ă* har holdt sig foran Konsonantafformativer, f. Ex. הִקְטַלְתָּ, הִקְטַלְתֶּם, ellers er det, maaske under Indvirkning af *î* i *ipf.* o. s. v., blevet til *î*: הִקְטִיל, הִקְטִילָה, הִקְטִילוּ. (Om Tonens Sted se § 50 *b* 1.)

c. I Pausa forbliver *a* ofte uforlænget.

d. I *inf., ipf. part.* er et oprindeligt *ĭ**) under anden Radikal forlænget til *î*, vel i Analogi med Vokalen i יָקִים (*Hiph.* ע״ו § 71 *k*): *inf.* הַקְטִיל; *ipf.* יַקְטִיל og *part.* מַקְטִיל med en Syncope of ה (smlgn. § 59 *c*).

e. Regelmæssig Forlængelse til *ē* (smlgn. קָטֵל § 58 *a*) finder kun Sted: i Grundformen for *imper.* הַקְטֵל, i Jussiv (§ 47 *b*) יַקְטֵל og foran det ubetonede Afformativ ־נָה: *imper.* הַקְטֵלְנָה (*ipf.* תַּקְטֵלְנָה forekommer tilfældig ikke). Derimod hedder den forlængede *imper.*: הַקְטִילָה.

f. I Steden for *ŏ* findes i *Hophʿal* ofte *ŭ*; i *part.* er

*) De arabiske Former hedde: *juqtilu, aqtil, muqtil* (un).

ŭ paa Grund af Indvirkning fra Læbelyden מ endog det sædvanlige. F. Ex. הָשְׁלְכָה ved Siden af הָשְׁלַכְתִּי; *part.* מֻשְׁלָךְ. Smlgn. פ"נ § 67 *f.*

Part. Hiphʿîl: מַקְטִיל, מַקְטִילִים; מַקְטֶלֶת, מַקְטִילוֹת. — g.
Part. Hophʿal: מָקְטָל (מֻ'), מָקְטָלִים; מָקְטֶלֶת, מָקְטָלוֹת.

§ 62. Hithpaʿēl. Kjendetegnene for *Hithpaʿēl* ere: § 62.
den anden Radikals Fordobling og Foransætning a.
af Stavelsen הִתְ, hvis ה synkoperes i *ipf.* og *part.* (§§ 59 *c.* 61 *d*).

Naar Forstavelsen הִתְ tilføjes, maa følgende Regler b.
mærkes: *α*) Er den første Radikal en *t*-Lyd, assimileres ת dermed, f. Ex. הַמִּטַּהֵר *qui mundandus est,* מִדַּבֵּר *colloquens.* Ogsaa i nogle andre Tilfælde finder en Assimilering Sted, f. Ex. הִנַּבְּאוּ *prophetaverunt.* β) Er den første Radikal en Hvislelyd, stilles ת efter denne og assimileres i Haardhedsgrad (se § 3) dermed, f. Ex. שָׁמַר, אֶשְׁתַּמֵּר jeg vil vogte mig; סתר, מִסְתַּתֵּר skjulende sig; צָדַק, נִצְטַדָּק vi ville retfærdiggjøre os.

Bøjning som *Piʿēl.* — Dog: *α*) Foran נָה (*imper.*, *ipf.*) c.
synes den anden Radikal hyppigere at have haft *a* end *ē,* f. Ex. הִתְחַזֵּק. — β) I Grundf. for *prf., imper., ipf.* ofte *á* i St. f. *ē.* — γ) I Pausa bliver *ē* i *perf., imper., ipf.* til *ā* (§ 14 2 β); f. Ex. הִתְאַזָּר *perf.,* הִתְקַדָּשׁוּ *ipmer.,* יִתְהַלָּךְ, יִתְקַדָּשׁוּ *ipf.*

§ 63. Infinitivus absolutus. Foruden den § 63.
sædvanlige *inf.* (eller *infinitivus constructus*) gives der a.
i Hebraisk desuden en *infinitivus absolutus,* der be-

nævnes saaledes, fordi den sædvanligt er underordnet et *verb. fin.* som absolut Objekt og hverken kan styres af en Genitiv (*suff.*) eller af en Præposition. Se videre Syntax § 85 *b*.

b. *Inf. abs.* har i den anden Stammestavelse *ô* i I, II sjælden i III og i det enestaaende Exempel fra IV (גֻּנֹּב Gen. 40, 15); *ê* for det meste i III, altid i V, VI, VII. — Altsaa: I קָטוֹל (קָטֹל). II נִקְטֹל, הִקָּטֹל. III קַטֵּל, sjælden קַטֹּל. IV קֻטֹּל. V הַקְטֵל. VI הָקְטֵל. VII הִתְקַטֵּל.

§ 64. § 64. Vâv consecutivum. Verbernes consecu-
a. tive Forhold, om hvis syntaktiske Bestemmelser se §§ 127—131, betegnes ved et foranstillet *vă*, det saakaldte *Vâv consecutivum.*

b. I. *Vâv consecutivum perfecti* er svækket til וְ, altsaa med Hensyn til Vokalisationen lig med *Vâv copŭlativum.* Derimod adskiller det sig ofte fra dette ved den Plads, Tonen har i den følgende Verbalform. Tonen flyttes nemlig frem paa sidste Stavelse efter *Vâv cons.*, hvad der vel er begrundet i Udsagnets fremadvisende Karakter. — Denne Flytning af Tonen udøver ikke nogen Indflydelse paa Verbalformens Vokalisation (§ 11 *c* 1 kommer ikke til Anvendelse). — Exempler: עָמַדְתִּי *steti,* אֵצֵא וְעָמַדְתִּי לְיַד־אָבִי jeg vil gaa ud og (da) staa ved min Faders Side, 1 Sam. 19, 3; עָמַדְתָּ *stetisti,* וְעָמַדְתָּ בָהָר gaa ud og staa (da) paa Bjærget 1 Kong. 19, 11.

Flytningen af Tonen fremad udebliver: regelmæssigt *a*) i Pausa וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ og du skal spise og blive mæt Deut. 8, 10; undertiden ved andre adskillende Accenter, f. Ex. 1 Sam. 29, 8 לֹא אָבוֹא וְנִלְחַמְתִּי ikke vil jeg komme og kæmpe; β) i 1 *pl.*: en tre Dages Rejse ville vi drage i Ørkenen og (da) ofre נֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְזָבַחְנוּ Ex. 8, 23; γ) i *Hiph'il* ved Afformativerne ־ָה og ־וּ: og (Markens vilde Dyr) skulle udrydde Eders Kvæg og formindske Eders Tal וְהִכְרִיתָה אֶת־בְּהֶמְתְּכֶם וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם Lev. 26, 22; — i Reglen δ) naar ellers to Tonestavelser vilde træffe umiddelbart sammen: naar du kommer ind i Landet og (saa) bor i det וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ Deutr. 17, 14; ε) i *Qal* af Verberne ל״ה og ל״א: og jeg vil udslette וּמָחִיתִי Gen. 7, 4, og du skal kalde hans Navn וְקָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ Gen. 17, 19; — ofte ζ) ved Afformativerne ־ָה og ־וּ i *Qal* og *Niph'al* af Verberne ע״ו og ע״ע, f. Ex. וְסָרָה og (Ephraims Avind) skal vige Jes. 11, 13 (af סוּר); dog ogsaa וְסָרוּ. **c.**

II. *Vâv consecutivum imperfecti* hedder וַ· (וַיִּקְטֹל; foran א forlænges Vokalen til Erstatning for det udeladte *Dāg. f.* וָאֶקְטֹל), f. Ex.: han døde, og de begravede ham וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ; og hun gav Kamelerne at drikke, da spurgte jeg hende וָאֶשְׁאַל אֹתָהּ Gen. 24, 47. **d.**

Anm. Præformativet יְ faar aldrig *Dāghēš* (§ 6 *d* Anm. 3): וַיְחִי, וַיְכַלּוּ, וַיְקַדֵּשׁ, וַיְסַפֵּר; derimod וַנְּסַפֵּר, וַתְּדַבֵּר.

Det uforkortede Præfix *va* (*præfix. grave*) trækker **e.**

Tonen til sig. Derved forklares, at den afformativløse sidste Stavelse i *ipf.* ofte enten mister Tonen (naturligvis kun, naar den næstsidste Stavelse er aaben, smlgn. § 13, 9) eller dog forkortes (derfor ligner et saadant *ipf.* med *Vâv cons.* ofte *juss.*). I Pausa flyttes Tonen igjen til Ultima.

f. 1. *sg.* beholder Tonen paa Ultima og bliver ogsaa ellers uforandret: וָאַשְׁמִיד, וָאַשְׁלִיךְ og defektiv וָאַשְׁלִךְ; derimod וַיַּשְׁמֵד, וַיַּשְׁלֵךְ. Ligeledes af פ״י (§ 68 *e*): וָאֵשֵׁב, derimod וַיֵּשֶׁב; af ע״ו (§ 71 *t*): וָאָשׁוּב, וָאָשֻׁב, derimod וַיָּשָׁב. — Undtagelser: *α*) ved Verba ל״ה ofte, § 74 *p*; β) af הָלַךְ: baade וָאֵלָךְ (1) og וָאֵלֵךְ (5 Gange, udenfor Pausa); וָאוֹלֵךְ (4); *Hiph.* af עוּד: וָאָעֵד (2) og וָאָעִיד (1); *Hiph.* af שׁוּב: וָאָשֵׁב (1) og וָאָשִׁיב (1).

g. Ofte er *Vâv cons.* forbundet med *Cohort.*, 4 Gange i Pent.: וָאֶשְׁלְחָה Gen. 32, 6, וַנַּחַלְמָה Gen. 41, 11, וַנִּפְתְּחָה Gen. 43, 21, וָאֶתְּנָה Num. 8, 19; i 5 ψψ: 3, 6. 7, 5. 69, 12. 90, 10. 119.

h. *Vâv cons.* ved stærke Verber: *α*) *Niph'al* וַיִּקָּבֵר, וַתִּקָּבֵר, וַיִּמָּלֵט; וַיִּגָּמַל, Tilbageflytning af Tonen kun i וַיִּצָּמֶד Num. 25, 3. — β) *Hiph'îl*, *î* bliver til *ē*: וַיַּבְדֵּל, וַיַּשְׁכֵּן, וַיַּקְרֵב.

i. *Vâv cons.* ved *verb. guttur.* Ligesom § *h*; dog *α*) i *Niph'al* undertiden Tilbageflytning af Tonen, f. Ex. וַיִּלָּחֶם (altid), baade וַיֵּאָסַף (4) og וַיֵּאָסֵף (2), וַיֵּעָתֵר;

derimod וַתִּשְׁתַּחוּ, וַיֵּאָבֵק, וַיֵּחָלֵק; β) i *Pi'ēl* ved *verb. med.* ר altid Tilbageflytning af Tonen: וַיְגָרֶשׁ, וַתְּגָרֶשׁ, וַיְשָׁרֶת.

Vāv cons. ved de svage Verber undtagen ל״ה. Her komme *Qal* og *Hiph'îl* i Betragtning. I *Hiph'îl* indtræder Tonens Tilbageflytning overalt, hvor Præformativstavelsen er aaben. Enkeltheder: k.

פ״א. אָכַל, יֹאכַל, וַיֹּאכַל, וַיֹּאכַל.

פ״י. יָשַׁב, יֵשֵׁב, וַיֵּשֶׁב, וַיֵּשֵׁב. *Hi.* יוֹסִיף, יוֹסֵף, וַיּוֹסֶף. / יָבֵשׁ, יִיבַשׁ, וַיִּיבַשׁ.

פ״י. יטב, יִיטַב, וַיִּיטַב. *Hiph.* יֵיטִיב, וַיֵּיטֶב.

ע״ו. יָשׁוּב, יָשֹׁב, וַיָּשָׁב, וַיָּשֹׁב. *Hiph.* יָשִׁיב, וַיָּשֶׁב.

ע״ע. סבב, יָסֹב, וַיָּסָב, וַיָּסֹב. *Hiph.* יָפֵר, וַיָּפֶר.

Vâv cons. ved *verb.* ל״ה. Her bortkastes for det meste Endelsen ה ֶ, saa at Formen bliver lig *juss.* (§ 74 *n. o. p*). l.

§ 65. Gutturalverber. *Verba gutturalia* ere Verber, i hvilke en af Radikalerne er en Strubelyd. Særskilt behandles ל״א § 75 og nogle פ״א § 66. I ל״ה § 74 er ה kun *mater lectionis* (§ 2 *b*). Derimod høre ל״הּ-Verberne herunder, idet deres ה er en fast Kons., f. Ex. (תָּמַהּ forbavses) תָּמַהּ, וַיִּתְמְהוּ. — Lydregler § 10 *a*. § 65. a.

I. I Steden for *Dāghēš forte* indtræder enten 1. Vokalforlængelse som Erstatning: saaledes regelmæssigt i *inf., imper., ipf. Niph'al,* f. Ex. יִקָּטֵל: יֵאָסֵר, הֵאָסְרוּ, אַל־תֵּעָצְבוּ, בְּהֵאָבְקוֹ, endvidere foran ר, f. Ex. קִדֵּשׁ: בֵּרֵךְ b.

velsigne, מְבֹרָךְ, וָאֲבָרֵךְ; ofte foran א, f. Ex. פֵּאֵר, וַיְמָאֵן forherlige; — eller 2. virtuel Fordobling: næsten altid ved ח, f. Ex. קִטֵּל: וְשִׁחֵת, לְשַׁחֵת[α], og ה, f. Ex. קִטֵּל: מִהֵר, *f.* מַהֲרִי, וּמִהַרְתֶּם[β]; for det meste ved ע, f. Ex. תְּבַעֵת *terrebit,* תִּעֲבוּנִי *abominati sunt me, Inf.* תַּעֵב[γ]; ofte ved א, f. Ex. נִאֲפוּ *adulterati sunt,* נִאֵץ forhaane, יְנַאֵץ[δ].

Anm. α) Eneste Undtagelse vel *prf. Pi.* אֵחַר nøle, tøve, derimod מְאַחֲרִים. — β) Undtagelse נֵהַלְתָּ lede, derimod יְנַהֵל, מְנַהֵל. — γ) *part.* og *ipf. Pi.* af תעב vakle mellem *Páthăch* og *Qāmĕṣ*. — δ) נאץ *Pi.* altid med kort Vokal.

c. II. Gutturalverberne foretrække Vokalen *a*. — 1. Altsaa *Páthăch furt.* (§ 4 *d*) efter en heterogen lang Vokal, f. Ex. *inf.* קְטֹל: שְׁלֹחַ; שָׁלֵחַ, נִשְׁלוֹחַ; מְקַטֵּל, מְשַׁלֵּחַ; הִקְטִיל: הִשְׁמִיעַ, מַשְׁמִיעַ.

d. 2. *a* i St. f. andre Vokaler, der kunne udskydes: *α*) for *ō* i *imper.* og *ipf. Qal:* שְׁלַח, יִשְׁלַח, ogsaa ved *med. gutt.:* בְּחַר udvælg, יִבְחַר; β) for *ē*, der dog altid vender tilbage i Pausa, f. Ex. תְּקַטֵּל: תְּשַׁכַּח, תְּשַׁכֵּחַ; קִטֵּל: שִׁלַּח (§ 60 *c* β); *inf.* קַטֵּל: שַׁלַּח og שַׁלֵּחַ, שַׁלֵּחַ; *imper.* קַטֵּל: שַׁלַּח; יְקַטֵּל: יְשַׁלַּח, יְשַׁלֵּחַ.

Anm. Undtagelse: *imper.* paa *ō*: וּטְבֹחַ Gen. 43, 16.

e. 3. *a* vender tilbage igjen, hvor det oprindelig stod, navnlig under Præformativet for *ipf. Qal* (§ 57 *c*). Med fast Lukning af Stavelsen, særligt foran ח, f. Ex. יַחְמֹד, יַחְמֹל, יַחְשֹׁב, וַיַּחְפֹּר, יַּחְפְּרוּ; sjælden foran ע og ה, f. Ex. יַעְזְרוּ, וַיַּעְזְרוּ. Meget ofte *Chāṭēph* ifølge

§ 10 *a* 4: יַחְלֹם, יַהֲרֹג, יַעֲבֹד, יַעֲבֹר, יַעֲמֹד, יַעֲזָר־לִי; foran *Šᵉvâ* da ifølge § 5 *e*: וַיַּהַרְגוּ, וַיַּעַמְדוּ, וַיַּחַלְמוּ.

Anm. *Sᵉghôl* forbliver i 1. *sg. ipf. Qal*: אֶהֱרֹג, אֶחְמֹל. Undtagelser kun וְאַהַרְגָה Gen. 27, 41, וְאַחְדְּלָה Ijob 16, 6.

4. I Steden for det oprindelige *a* staar ofte det beslægtede *Sᵉghôl,* navnlig i Stavelsen foran Tonen: *a*) i *Ipf. Qal* for det første, naar den anden Radikal har *a*, f. Ex. יֶאֱבַל, יֶאֱהַב, וַיֶּאֱהַל, יֶאֱמַץ, יֶאֱנַף; יֶחְדַּל, יֶחְכַּם, יֶחְסַר, יֶחֱזַק, יֶחֱרַד; יֶעְתַּר; for det andet, naar Stammen begynder med א, f. Ex. תֶּאֱזוֹר, יֶאֱסֹף, יֶאֱרֹב, וַיֶּאֱסֹר; ellers sjælden: וַיֶּחֱשֹׂף ψ 29, 9. Ved Udeladelse af Vokalen under andet Stammebogstav bliver ifølge § 5 *e* ֶ ֱ til ֶ ְ, f. Ex. יֶחֶרְדוּ. f.

Anm. De andre Verber med א ere: יֶאְשַׁר, יֶאֱלַף, וַתֶּאֱרַכְנָה, יֶאְשַׁם; יֶאֱתֶה; יֶאֱחֹז, תֹּאחֵז (§ 66, 6), יֶאֱנֹק, יֶאֱרֹגוּ.

β) I *Perf. Niph.* og *Hiph.* — נֶחְשַׁב, נֶחְמַד, נֶהְפַּךְ; נֶאֱסַף, נֶאֱחַז, נֶעֱזַב, נֶעֱזַרְתִּי, נֶהֱרַס; *fem.* og 3. *pl.* ifølge § 5 *e* נֶאֶסְפָה, נֶאֶסְפוּ. — *Hiph.* הֶאֱמִין; הֶעֱבִיר, הֶעֱמִיד; וְהֶחֱרִישׁ, וְהֶחֱלַף. g.

Anm. Et oprindeligt *a* (§ 59 *b*) under נ, der føjes til *Niph.*, fremtræder i נַחְבֵּאתָ *occultavisti te* Gen. 31, 27; i נַעֲרָץ *tremendus* ψ 89, 8 og ofte i עָשָׂה gjøre (§ 74): נַעֲשָׂה, *pl.* נַעֲשׂוּ, *part.* נַעֲשָׂה, נַעֲשִׂים, dog 3. *f. sg. prf.* נֶעֶשְׂתָה og נֶעֶשָׂתָה.

γ) Ved fremadrykket Tone forekommer for ֶ, eventuelt ֶ ֱ, ofte ַ, eventuelt ַ ֲ, f. Ex. *Impf. Qal* יַחְסְרוּן, וַיַּחְדְּלוּ, יַאַסְפֵנִי, וַיַּאַסְפוּ, וַיַּאַסְרֻהוּ; — *Prf. Hiph.* ved *Vâv cons.*: הֶאֱכַלְתִּי, וְהַאֲכַלְתִּי; הֶעֱבַרְתִּי, וְהַעֲבַרְתִּי; הֶעֱמַדְתָּ, וְהַעֲמַדְתָּ, derimod הֶעֱמַדְתִּיךָ. h.

i. III. Forandringer med Hensyn til *Šᵉvâ*. — 1. I Steden for *Šᵉvâ mob.* sædvanligt *Chāṭēph-Páthăch* (§ 10 *a* 3). קְטַלְתֶּם : עֲמַדְתֶּם ; קָטְלָה : צָחֲקָה ; וַיִּקְטְלוּ : וַיִּשְׁאֲלוּ ; וַיְקַטְּלוּ : וַיְמַהֲרוּ.

Anm. *Chāṭēph-Sᵉghôl* (§ 10 *a* 3): אֱמֹר at tale, tal (לֵאמֹר § 10 *c* 3); אֱכֹל spis, לֶאֱכֹל at spise. Ved fremadflyttet Tone: אֱכָל־מִמֶּנּוּ at spise af det.

k. 2. *Šᵉvâ quiescens* α) bliver uforandret i en betonet Pænultima, f. Ex. שָׁלַחְתִּי, desuden foran תֶּם, תֶּן, f. Ex. שְׁלַחְתֶּם, יְדַעְתֶּן. — β) Ellers lettes i en ubetonet Stavelse Udtalen for det meste ved *Chāṭēph*, se § 10 *a* 4, smlgn. desuden אֶעֱבֹד, אֶהֱרֹג, אַעֲמִיד, יַחֲרֵם; dog ogsaa אֶחְמוֹל, וָאֶחְשֹׂךְ, וַיֶּעְתַּק. *Chāṭēph* indskydes ogsaa i 1. *pl. prf.*, naar Tonens Plads forandres ved *suff.*, f. Ex. יָדַעְנוּ, יְדַעֲנוּךָ vi kjende dig, שְׁכַחֲנוּךָ, שְׁמַעֲנוּהָ. — γ) I betonet Ultima, d. e. særligt i 2. *f. sg. prf.*, indskydes et Hjælpe-*Páthăch* et efterfølgende ת beholder dog *Dāghēš* og *Šᵉvâ*, f. Ex. קָטַלְתְּ : שָׁכַחַתְּ, לָקַחַתְּ, הִגַּעַתְּ (*Hiph.* af נָגַע). Gen. 4, 23 שְׁמַעַן i St. f. שְׁמַעְנָה.

l. Enkeltheder. 1. Tonens Sted efter *Vâv cons.* se § 64 *i*. — 2. *Verba med. gutt.* α) *Imper. Qal* בְּחַר, *pl.* בַּחֲרוּ; זְעַק, זַעֲקִי, זַעֲקוּ; β) I *Pi.* af ברךְ faar ר *Chāṭēph-Páthăch* i St. f. *Šᵉvâ*, naar Vokalen efter כ er betonet, f. Ex. וַיְבָרֲכוּ, וְהִתְבָּרֲכוּ, derimod ψ 72, 17 וְיִתְבָּרְכוּ בוֹ; γ) I Formen Gen. 21, 6 יִצֲחַק־לִי tjener *Chāṭēph* til at lette Udtalen. — 3. *Verba tert. gutt.:* α) *Part. Qal f.* ַ ַת for ֶ ֶת, קֹטֶלֶת, בֹּרַחַ, בֹּרַחַת. β) I (de Former af) *imper.*,

juss., *impf.* med *Vâv cons.* af *Hiph'îl* (der ikke have Vokalafformativer) har den anden Radikal *a* i St. f. *ē*, f. Ex. יַקְטֵל: יַבְטַח, תַּשְׁמַע; וַיַּשְׁבַּע, וַיַּצְמַח; הַצְלַח, הוֹדַע (af יָדַע § 68). Derimod i 1. *sg. ipf.* ifølge § 64 *f* וָאַשְׁבִּעַ.

§ 66. **Svage Verber.** Verba פ״א. De med א begyndende Verber ere *verba prim. gutt.*, se § 65 (særligt *i* Anm.). Her kommer kun Dannelsen af *ipf. Qal* ved nogle saadanne Verber i Betragtning. — I *ipf. Qal* quiescerer א i *ô* i følgende Verber § 66. a.

altid: 1. אָבַד *perire*, יֹאבֵד, יֹאבַד, יֹאבְדוּ, וַתֹּאבַדְנָה.

2. אָכַל spise; יֹאכַל, יֹאכֵל; וַיֹּאכַל, וַיֹּאכֵל. אֹכַל, אֹכֵל; וָאֹכַל, וָאֹכֵל.

3. אָמַר tale; יֹאמַר, יֹאמֶר; וַיֹּאמֶר, וַיֹּאמַר (Ijob poet. וַיֹּאמַר). אֹמַר; וָאֹמַר (udenfor Pausa);

endvidere to Verber, der tillige ere ל״ה (§ 74):

4. אָבָה ville, יֹאבֶה.

5. אָפָה bage, 3. *m. pl.* יֹאפוּ;

for det meste: 6. אָחַז gribe: יֹאחֵז, וַיֹּאחֶז; 1. *sg.* וָאֹחֵז (17 Gange *ô*, 3 Gange efter § 65 *f* Anm.);

sjælden: 7. אָסַף rive bort (44 Gange som *prim. gutt.*; 3 Gange *ô*: תֹּסֵף ψ 104, 29, אֹסְפָה, וַיֹּסֶף).

אָהַב (§ 54 *d*) elske, har i 1. *sg.* baade אֹהַב (4) og אֶהַב (1), i de andre Former altid יֶאֱהַב etc. (§ 65 *f*). b.

אחר danner 1. *sg.* וָאֵחַר og jeg tøvede Gen. 32, 5 (ellers kun *Pi.*, se § 65 *b* Anm.).

Radikalen א bortfalder altid i 1. *sg. ipf. Qal* (אֹכַל, c.

אֹמַר), sjælden i andre Personer, smlgn. ovenfor אסף og תֹּמְרוּ 2. Sam. 19, 14 f. תֹּאמְרוּ.

§ 67. a. § 67. Verba פ"נ. Verberne פ"נ assimilere deres נ (§ 10 *f*) med den anden Radikal, naar נ har *Šᵉvâ quiescens* under sig, f. Ex. יִקְטֹל, men af נָפַל (falde) יִפֹּל; הִקְטִיל, הִפִּיל. — Derimod קְטֹל, *inf.*, *imper.* נְפֹל og derfor *inf.* med לִ: לִנְפֹּל (§ 55 *c*).

Anm. Assimileringen udelades ikke sjælden i Pausa, f. Ex. יִצְּרוּ, derimod יִנְצֹרוּ (4); יִנְקֹפוּ og תִּנְגְּשׁוּ.

b. Verberne פ"נ, der tillige ere *med. gutt.*, beholde נ, f. Ex. יִנְאַף, יִנְאַץ, יִנְהַג. En *ipf.* paa *ō* (imod § 65 *d α*): יִנְהֹם (knurre, larme). — Undtagelser: *α*) *Niph'al*, נִחַם, נִחַת *descendit*; *β*) *Ipf. Qal* יֵחַת ved Siden af תִּנְחַת.

c. *Ipf.* paa *a* have (foruden *med. gutt.* § *b*): יִגַּשׁ nærme sig, יִשַּׁק kysse, יִזַּל flyde (og de sjælden forekommende יִתַּךְ, יִתַּר, יִשַּׁל). — *ō* og *a* have: יִשֹּׁךְ (1), יִשַּׁךְ (2) bide; יִדֹּר og וַתִּדֹּר (11), וַיִּדַּר (3) gjøre et Løfte; יִדּוֹד (1) og יִדֹּדוּן (1), וַתִּדַּד (2) flakke om, flygte.

d. Fire Verber bortkaste i *inf. Qal* altid eller for det meste נ og erholde saa til Erstatning herfor Endelsen ת (smlgn. § 68 *e*. 74 *i*): גֶּשֶׁת (9), *suff.* גִּשְׁתָּם (§ 36 *b*); פַּחַת (1) at blæse; תֵּת f. *tint* (smlgn. § 26 *b*) og שְׂאֵת (med לִ: לָשֵׂאת); ved Siden af disse Formerne נְתֹן (2), נְשֹׂא (4). — Desuden maa mærkes: גַּעַת (2), berøre, ved Siden af נְגֹעַ (6) og טַעַת (1), plante, ved Siden af נְטֹעַ (4).

De samme fire Verber, ligesom ogsaa נָגַע, endvidere נָסַע bryde op, נָשַׁל *exuere,* נָשַׁק bortkaste נ i *imper. Qal.* — Følgende Former forekomme: גַּשׁ, גֶּשׁ־הָלְאָה Gen. 19, 9, גְּשָׁה, גְּשׁוּ, ogsaa גֹּשִׁי, גֹּשׁוּ. — פְּחִי (1). — תֵּן, תְּנָה, תְּנִי, תֱּנִי, תְּנוּ. — שָׂא, שְׂאִי, שְׂאוּ; Undtagelser נְשָׂא ψ 10, 12, נְסָה ψ 4, 7. — גַּע (3); סְעוּ (4); שַׁל (2) gjør Bytte, וּשְׁקָה Gen. 27, 26. — Derimod נִדְרוּ, וְנִמְעוּ, נְהַג, נִפְלוּ. *e.*

Passiv-Vokalen for *Hophʿal* hedder altid ֻ, f. Ex. הֻגַּד, הֻגְּשׁוּ, מֻגָּשׁ (smlgn. § 61 *f*). *f.*

לָקַח, tage, bøjes med Undtagelse af *Niphʿal* (נִלְקַח) som Verba פ״נ (נפח): *imper.* קַח; *inf.* קַחַת, med ל: לָקַחַת (לָקַחַתְּ 2. *f. sg. prf.*); *ipf.* יִקַּח, *pl.* יִקְחוּ (uden *Dāg.*, se § 6 *d* Anm. 3); *Hoph. ipf.* יֻקַּח. *g.*

נָתַן give, assimilerer sin sidste Radikal med et efterfølgende ת (§ 10 *f*), f. Ex. נְתַתֶּם; 2. *m. sg. prf.* sædvanligt plene נָתַתָּה; 1. *pl.* נָתַנּוּ; *inf.* תֵּת, *suff.* תִּתִּי; *imper.* תֵּן se § *e*; *ipf.* יִתֵּן; *Niph.* נִתַּן; *Hoph. ipf.* יֻתַּן. *h.*

For de dobbelt svage Verber som: נָשָׂא, נשׂא; נָטָה, נכה, נסה, נקה, נשׁה gjælde Reglerne § *a* og f. Jøvrigt smlgn. § 76. *i.*

§ 68. **Verba** פו״י (פ״י I. Klasse, oprindelig פ״ו). § 68. Verba פו״י ere saadanne Verber, hvis første Radikal oprindelig var ו (יָלַד, arab. *vălădă*). Dette ו er i I, III, IV, tildels VII gaaet over til י (§ 10 *d*), men er, *a.*

paa Grund af Konjugationspræformativet, bevaret i II, V, VI, tildels ogsaa i VII, nemlig:

b. 1. i Begyndelsen af Stavelsen som Konsonant: *α*) altid i *Niphʿal:* יִוָּלֵד, יוֹם הִוָּלְדוֹ hans Fødsels Dag; β) undertiden i *Hithp.:* הִתְוַדָּה bekjende, בְּהִתְוַדַּע Gen. 45, 1 da han gav sig tilkjende, יִתְוַכַּח gaa i Rette. — Ved יָלַד, יחשׂ, יָעַץ beholdes י i *Hithp.*

c. 2. i Slutningen af Stavelsen som Vokal, saa at det *α*) smelter sammen med den homogene Vokal i *Hophʿal:* הָקְטַל, הוּרַד, תּוּרַד; β) kontraheres med et oprindeligt *ă* til *ô* i *Niphʿal* (§ 59 *b*): נוֹלַד *natus est,* נוֹלָד *natus* og i *Hiphʿîl* (§ 61 *b*) הוֹלִיד *genuit,* יוֹלִיד, מוֹלִיד, וַיּוֹלֶד.

I *Qal* findes to Dannelsesmaader:

d. 1. *ipf.* med Vokalerne *î—á:* יָבֵשׁ blive tør, *inf.* יְבשׁ og Gen. 8, 7 יְבֹשֶׁת, *ipf.* יִיבַשׁ, וַיִּיבַשׁ, וַיִּיבָשׁ. ‖ יָרֵא frygte, *inf.* יְרֹא, *imper.* יְרָא, *ipf.* יִירָא, וַיִּירָא, se § 76 *f.* ‖ יָשֵׁן sove, *inf.* (med ל) לִישׁוֹן, *ipf.* אִישַׁן, וַיִּישַׁן, וַיִּישָׁן. ‖ יָרַשׁ tage i Besiddelse, besidde (*med. ē,* smlgn. וִירֵשׁוּהָ), *inf.* רֶשֶׁת (49 Gange; Domm. 14, 15 לְיָרְשֵׁנוּ), *imper.* רֵשׁ (2), רַשׁ og יְרָשָׁה (1); *ipf.* יִירַשׁ, וַיִּירַשׁ. ‖ — Paa samme Maade dannes *ipf.* af følgende Verber: יעק (*med. ē*), יגע, יעד, יָעַץ (*inf.* og *imper.* mangle). ‖ — Af יָסַד grunde, *inf.* (med ל) לִיסֹד (*ipf., imper.* mangle).

Anm. יקר være kostbar, *ipf.* יִיקַר og וַיִּיקַר, יֵקַר. — יקד brænde, *ipf.* תִּיקַד og יֵקַד.

2. *ipf.* med Vokalerne *ê—ē*, eventuelt *ê—á* (7 *e.*
Verber): יָשַׁב, sidde, bo; *inf.* שֶׁבֶת, *suff.* שִׁבְתִּי (§ 36 *b*); *imper.* שֵׁב, שְׁבָה, שְׁבִי, שְׁבוּ; *ipf.* יֵשֵׁב, וַיֵּשֶׁב, וַיֵּשַׁב. — Saaledes bøjes følgende Verber: יָלַד, *peperit, genuit, ipf.* תֵּלֵד, וַתֵּלֶד (ikke i Pausa), תֵּלַדְנָה; endvidere יָרַד *descendit, imper.* רֵד, רְדָה, רֵדָה; *ipf.* יֵרֵד, וַיֵּרֶד, וַיֵּרַד; om יצא se § 76 *f.* — Desuden tre Verber *tert.*, eller *med. gutt.*: יָדַע, vide, *inf.* דַּעַת, *imper.* דַּע; *ipf.* יֵדַע, וַיֵּדַע, וַתֵּדַע; יקע gaa af Led, *ipf.* וַתֵּקַע Gen. 32, 26; יחד forene sig, *ipf.* תֵּחַד Gen. 49, 6.

Anm. 1. *inf.* undertiden paa ־ָה (smlgn. § 55 *a* 2): דֵּעָה (ofte), לֵדָה (4), מֵרְדָה (1). ‖ 2. יָכֹל kunne, *inf.* יְכֹלֶת, *ipf.* יוּכַל. ‖ 3. יהב give; kun *imper.* הַב; הָבָה og הָבוּ velan.

1. *sg. ipf. Niph.* har altid *ĭ*: אִוָּרֵשׁ, וָאִוָּדַע. Smlgn. *f.*
§ 59 *d.*

הָלַךְ, gaa, danner *inf., imper., ipf. Qal* og hele *Hiphʿîl* *g.*
i Analogi med יָרַד: *inf.* לֶכֶת (dog med *suff.* לֶכְתִּי); *imper.* לֵךְ, לְכָה, לְכִי, לְכוּ, לֵכְנָה; *ipf.* יֵלֵךְ, וַיֵּלֶךְ, וַיֵּלַךְ, תֵּלַכְנָה; *Hiph.* הוֹלִיךְ. — Derimod נֶהֱלַכְתִּי, הִתְהַלֵּךְ. — Undtagelser f. Ex. יַהֲלֹךְ etc., תְּהֲלַךְ.

§ 69. Verba פי״י (פ״י II. Klasse, oprindelig פ״י). § 69.
a.
Qal Inf. og *imper.* forekomme ikke. — *Ipf.* ייטב være god, יִיטַב og יֵיטַב, וַיִּיטַב; יָנַק die, יִינַק; יקץ vaagne, וָאִיקַץ, וַיִּיקַץ, derimod Gen. 9, 24 וַיִּיקֶץ.

Hiphʿîl. aj (om *a* i Præformativet for *prf. Hiph.* *b.*

smlgn. § 61 *b*) contraheres til *ê:* הֵיטִיב, מֵיטִיב, יֵיטִיב etc.

Anm. Ukontraherede Former: יֵיְשְׁרוּ Ordspr. 4, 25, הַיְשַׁר jævn (din Vej) *imper.* ψ 5, 9 *Q^e rî* (הוֹשַׁר *K^e thîbh*). Smlgn. ogsaa Gen. 8, 17 הַיְצֵא *Q.* (הוֹצֵא *K^e thîbh*).

c. Undertiden Dobbeltdannelser יְיֵטִיב, יְיֵלִיל etc.

§ 70. § 70. **Verba** פי"צ (פ"י III. Klasse). Nogle Verba פ"י, særligt saadanne, hvis anden Radikal er צ, assimilere ligesom פ"נ deres første Stammebogstav med det andet, naar det første har *Š^e vâ quiescens* under sig. I Formerne er der mangfoldige Forskjelligheder, saaledes som følgende Oversigt viser:

יָצַק udgyde, *inf.* צֶקֶת; *imper.* יְצֹק og צֹק; *ipf.* יִצֹּק og (f. Ex. Gen. 28, 18. 35, 14) יִצֹק (intr. וַיִּצַּק udgyde sig). *Hiph.* הִצִּיק sætte; *Hoph.* הוּצַק blive støbt, יוּצַק, מוּצָק.

יָצַר danne, *ipf.* יִצְּרֵהוּ ved Siden af וַיִּיצֶר, וַיִּצֶר. *Niph.* נוֹצַר; *Hoph.* יוּצַר.

יצת antænde, *ipf.* תִּצַּתְנָה. *Niph.* נִצַּת blive antændt; *Hiph.* הִצִּית.

(יצג), *Hiph.* הִצִּיג stille, מַצִּיג, אַצִּיגָה. *Hoph. ipf.* יֻצַּג.

(יצע), *Hiph.* rede et Leje. יַצִּיעַ; יֻצַּע *ipf. Hoph.* eller *prf. Pu.*

(יצב), *Hithp.* הִתְיַצֵּב (stille sig) høre næppe herhen; thi *Niph.* נִצַּבְתָּ, *Hiph.* הִצִּיב, *Hoph.* מֻצָּב maa vel snarere afledes fra נצב (פ"נ).

§ 71.[1] Verba ע״ו. Paa Grund af sin halvvokalske § 71. Natur (smlgn. § 10 *d*) bliver ו som anden Konsonant a. enten bortkastet eller mister dog sin Konsonantværdi: i alle ellers ikke svage Verber (f. Ex. קוּם at staa op, רוּם at være høj, שׁוּב at vende tilbage), og i de fleste *verb. gutt.* (f. Ex. נוּחַ hvile). — Ved disse Verber tjener Infinitiv som Grundform i Lexica (§ 48 *e*).

Anm. ו vedbliver at være fast Konsonant i alle Verba ל״ה og i nogle Verber med en Strubelyd (f. Ex. גָּוַע dø).

I. Intensivstammernes Dannelse. — Kun b. sjælden forekommer en Fordobling af ו eller det י, der sættes i dets Sted for at lette Udtalen (mærk særligt קִיֵּם af קוּם); sjælden er ogsaa *Pilpēl*-dannelsen (תְּשַׂגְשֵׂגִי du vil omgjærde Jes. 17, 11 af שׂוּג). I Reglen er for at hævde Intensivkarakteren den tredje Stammekonsonant bleven fordoblet: קִטֵּל: קוֹמֵם (af *qavmēm*, smlgn. § 60 *a*); קֻטַּל: קוֹמַם; הִתְקַטֵּל: הִתְקוֹמֵם. — Paa Grund af den ved *Vâvs* Svaghed frembragte Forandring af den første Vokal, kaldes disse Stammer *Pôlēl, Pôlal, Hithpôlēl.*

Det aktiviske *Pôlēl* og det passiviske *Pôlal* ad- c. skille sig fra hinanden (fraregnet *pl. part.*, smlgn. § 60 *h*) kun i de afformativløse Former og i Pausalformerne med Vokalafformativer:

act. קוֹמֵם *f.* קוֹמְמָה, קוֹמֵמָה. יְקוֹמֵם. מְקוֹמֵם.
pass. קוֹמַם *f.* קוֹמְמָה, קוֹמָמָה. יְקוֹמַם. מְקוֹמָם.

d. II. De øvrige Konjugationer. — Toneregel. Endelserne ָה—, וּ, ִי— ere ikke betonede (§ 50 *b*), for at den forkortede Verbalstamme kan faa mere Vægt. — α) Om Betoningen af *prf.* med ָה— og וּ efter *Vâv cons.* se § 64 *c* ζ. — β) den forlængede *imper.* har foran et umiddelbart efterfølgende א, derfor ogsaa foran יהוה (= אדני), for det meste Tonen paa Endelsen ָה—, f. Ex. ψ 3, 8 קוּמָה ה׳, Jes 44, 22 שׁוּבָה אֵלַי.

e. *Trans. Qal* (§ *e f g*). — 1. I *prf.* har den karakteristiske *a*-Lyd ved anden Radikal fuldstændig fortrængt ו samt den forangaaende Vokal: קַמְתָּ, קַמְתֶּם. Vokalforlængelsen i 3. *m. sg.* קָם har samme Grund som Betoningen af Stammestavelsen i 3. *f. sg.* קָמָה og 3. *pl.* קָמוּ.

f. 2. *Part.* α) *Part. act.* קָם maa forklares af Grundformen for *part.* (smlgn. § 58 *a*, arab. *qâtĭl.* — *qâvĭm [qâĭm], qâm*). — β) I *part. pass.* קוּם havde den mørke Passivvokal *û* Overvægten.

g. 3. I de øvrige Maader blev *qvum* til *qûm:* קוּם *inf.* og *imper.*, יָקוּם *ipf.* (Derimod *inf. abs.* קָטוֹל: קוֹם).

h. *Intrans. Qal* (*med. ē* og *ō*). — מֵת dø, *f.* מֵתָה, 2. מַתָּה, 1. מַתִּי, *pl.* מֵתוּ, מַתְנוּ; *part.* מֵת *mortuus, f.* מֵתָה *mortua; inf.* מוּת (*abs.* מוֹת); *imper.* מֻת (skrevet defektiv); *ipf.* יָמוּת. ‖ בּוֹשׁ skamme sig, בּוֹשָׁה, 2. *f.* בֹּשְׁתְּ, 1. בֹּשְׁתִּי; *pl.* בּוֹשׁוּ, 1. בֹּשְׁנוּ (2. *pl.* havde rimeligvis et

kort *o*); *part. pl.* בּוֹשִׁים; *imper.* בֹּשִׁי, בּוֹשׁוּ; *ipf.* יֵבוֹשׁ.
אוֹר lyse, אֹרוּ; *imper. f.* אוֹרִי.

Niph'al. — Vokalen i den til *en* Stavelse forkortede Stamme hedder i alle Modi *ô*. *Inf.* og *imper.* הִקָּטֵל: הִקּוֹם; *ipf.* יִקָּטֵל: יִקּוֹם. *i.*

Hiph'îl. — Paa Grund af den efterfølgende heterogene Vokal er ו her fuldstændigt fortrængt, uden at kunne modificere denne, *ipf.* יָקִים. *k.*

Vokalen i Præformativstavelsen (§ *l m n*). — *l.*
1. Idet ו som Konsonant bortfalder, bliver Præformativstavelsen for det meste aaben. Den faar derfor, naar den staar foran den betonede Stavelse, lang Vokal: *α*) *ă* bliver til *ā*. יַקְטִיל: יָקִים; הַקְטִיל: הָקִים; הַקְטֵל: הָקֵם, og dette gjælder ikke blot, hvor *ă* endnu findes i det stærke Verbum, men ogsaa hvor det er svækket til *ĭ*: *ipf. Qal* יִקְטֹל (§ 57 *c*): יָקוּם; *prf. Niph.* נִקְטַל (§ 59 *b*): נָקוֹם. Ved fremadflyttet Tone udelades Vokalen ifølge § 11 *c* 1 יְקוּמוּן, יְקִימוּן.

β) I *Hiph'îl* bliver *ĭ* til *ē*. הִקְטִיל: הֵקִים og saaledes ogsaa, med abnorm Forlængelse: *part.* מֵקִים (מַקְטִיל; samme Forlængelse ved ע"ע, § 73 *i*). — Ved fremadflyttet Tone: מְקִימִים. Præformativet ה har ofte ֱ i St. f. ֲ: altid i 3. Person, f. Ex. הֱמִתֻהוּ de have dræbt ham; sjælden i 1. og 2. Person, f. Ex. הֱשִׁיבֹנוּ vi have svaret (ikke efter *Vâv cons.* eller foran *suff.*, altsaa הֲפִיצוֹתִיךָ jeg har adspredt dig o. s. v). *m.*

n. 2. *Hophʿal* har overalt *û*. Paa Grund af denne Lyds Fylde behøvede Stammestavelsens Vokal ikke at forlænges. הָקְטַל: הוּקַם, הוּקְמָה, הוּקַמְתֶּם, יוּקַם (samme Form har הוּרַד § 68 *c*).

o. Skillevokal (§ *o*—*r*). — Til at støtte den lange (forlængede) Vokal i den til *en* Stavelse forkortede Stamme holdes Stammestavelsen foran Afformativerne ת og נ aaben ved en saakaldt Skillevokal, nemlig ved *ō* i *perf.*, ved *ê* (ֶי—, ֶ—) i *ipf.* — Denne Vokal bruges altid i *prf. Niphʿal,* aldrig i *Hophʿal* og *prf. Qal* (ifølge § *e* og *n* behøves den ikke), for det meste i de andre Tilfælde (altsaa, da der tilfældig ikke forekommer noget herhen hørende Exempel af *ipf. Niphʿal:* i *prf. Niph.* og *Hiph.,* i *ipf. Qal* og *Hiph.*). Exempler: הֲקִימוֹתִי, הֵקִים; תְּקוּמֶינָה, יָקוּם.

Anm. Skillevokalen er vel egentlig ikke nogen indskudt Vokal, men en bevaret vokalisk Stammeudlyd; altsaa analog med den saakaldte „Bindevokal" (§ 22, 5. 78 *e*).

p. I *prf. Niph.* bliver, i det mindste naar Tonen ved Skillevokalen flyttes *en* Stavelse frem, *ō* i Stammestavelsen til *û:* נָסוֹג han er vegen tilbage, נְסוּגֹתִי. — Paa de fire Steder, hvor Tonen foran תֶם er flyttet to Stavelser frem, er *ō* blevet staaende: נָפֹצוּ de ere adspredte, נְפֹצוֹתֶם.

q. Undertiden udelades Skillevokalen. De efterfølgende Exempler vise, hvilke Forandringer af

Stammevokalen, der bevirkes derved. *Ipf. Qal* תְּשֻׁבֶינָה, תָּשֹׁבְןָ; *prf. Hiph.* הֲנִיפֹתִי jeg har svunget, הֲנַפֹּתָ du har s.; *f. pl. ipf. Hiph.* תְּבִיאֶינָה de ville bringe, תְּשֵׁבְנָה de ville bringe tilbage.

Anm. Regelmæssig udelades Skillevokalen i *Hiph.* af מוּת, f. Ex. הֵמַתָּה *interfecisti*, הֵמַתִּי, ved fremadrykket Tone וַהֲמִתִּיהָ *et interficiam eam*, הֲמִתֶּם; ofte i בּוֹא § 76 *h*.

I *prf. Hiph.* har Stammestavelsen trods Skillevokalen undertiden *ē* i St. f. *î*, særligt i den anden Stavelse foran Tonestavelsen, f. Ex. הֲקִימֹתִי, derimod וַהֲקֵמֹתָ og du skal oprejse. *r.*

Jussiv. Qal יָקֹם. — *Hiph.* יָקֵם, *tert. gutt.* יָרַח. *s.*

Vâv cons. Qal וַיָּקָם, וַיָּקֹם; derimod 1. *sg.* (ifølge § 64 *f*) וָאָקוּם, וָאָקֻם; *tert. gutt.* eller ר: וַיָּנַח, וַיָּסַר (Undtagelse וַיָּגָר). — *Hiph.* וַיָּקֶם; *tert. gutt.* eller ר: וַיָּרַח, וַיָּסַר; men וָאָקִים. *t.*

Enkeltheder: *a*) נוּחַ, hvile, danner et dobbelt *Hiphʿîl*: הֵנִיחַ *quiescere fecit*, יָנִיחַ etc.; הִנִּיחַ lægge hen, kaste hen, יַנִּיחַ, וַיַּנַּח. ‖ β) מוּל omskære. *Niphʿal* נִמּוֹל, *pl.* נִמֹּלוּ, *part. pl.* נִמֹּלִים. *u.*

§ 72. **Verba** ע״ר. — Ikke faa Verba ע״ר lade deres ו mere eller mindre hyppigt gaa over til י (smlgn. § 10 *d*). Da Stammestavelsens Vokal i dette Tilfælde retter sig efter dette י, opstaa mange Former, der ligne forkortede *Hiphʿîl*former, og derfor ogsaa af mange lærde betragtes som saadanne, f. Ex. *§ 72. a.*

בִּין han mærkede. Disse Verber ere: בּוּן, גּוּחַ, גּוּל, דּוּג, דּוּן, דּוּשׁ, לוּן, רוּב, שׂוּחַ, שׂוּם, שׂוּשׂ, שׁוּר, שׁוּת; חוּל, חוּשׁ.

b. *Qal* (§ *b. c*). — *Prf.* og *part.* ligesom ע״ו, f. Ex. בַּנְתָּ, גַּלְתִּי, דָּן, דָּנוּ, רָב, רַבְתָּ, בָּנִים (*part. pl.*) o. s. v. — *Prf.* med *î* forekommer kun fire Gange: בִּין Dan., בִּינֹתִי Dan., רִיבוֹתָ Ijob, וְדִיגוּם Jer.

c. I de øvrige Maader forekommer *î* overvejende i: *ipf.* יָבִין, *juss.* יָבֵן, *Vâv cons.* וַיָּבֶן, *inf.* בִּין, *imper.* בִּין, בִּינָה; endvidere: יָגִיל, יָדִין *α*, יָלִין *β*, יָרִיב, יָשִׂיחַ *γ*, יָשִׂים *δ*, יָשִׂישׂ *ε*, יָשִׁיר *ζ*, יָשִׁית. Overvejende *û* have: חוּל, *ipf.* תָּחוּל, *imper.* חוּלִי *η*, og חוּשׁ, *ipf.* יָחוּשׁ, *imper.* חוּשָׁה.

α) יָדוֹן Gen. 6, 3 i anden Betydning. — *β*) *inf.* לָלוּן (6), לָלִין (1). — *γ*) *inf.* לָשִׂיחַ ψ 119, 148 og לָשׂוּחַ Gen. 24, 63. — *δ*) *inf.* næsten altid שׂוּם. — *ε*) *inf.* kun לָשׂוּשׂ (1). — *ζ*) לָשׁוּר *Kᵉthîbh*, לָשִׁיר *Qᵉrî* (1). — *η*) ogsaa חִילוּ.

Anm. 1. *Ipff.* af Formen יָבִין kunne enten slet ikke eller kun ved Betydningen adskilles fra *ipff. Hiph.* 2. *Inf.* paa *î* bruges ogsaa som *inf. abs.*; smlgn. dog שֹׁת Jes. 22, 7, רֹב Domm. 11, 25, שׂוֹם Neh. 8, 8, שׂוֹשׂ Jes. 61, 10.

d. *Niph'al, Hiph'îl* (*Hoph'al*) ligesom ע״ו: נָבוֹן have Indsigt; *Hiph. inf.* הָבִין, *ipf.* יָבִין.

e. Kun i faa Verber er י oprindelig: קָץ *prf. denomin.* (tilbringe Sommeren) Jes. 18, 6 af קַיִץ Sommer. — Endvidere *Pilpēl* כִּלְכֵּל opholde, forsørge: וְכִלְכַּלְתִּי, אֲכַלְכֵּל, וַיְכַלְכֵּל, og maaske ogsaa זיד bruse op, være overmodig, *prf.* זָדוּ, *ipf.* יָזִיד; *Hiph.* הֵזִידוּ, וַיָּזֶד.

f. Med Hensyn til Tonens Sted gjælder det samme som for ע״ו § 71 *d*, f. Ex. שִׁיתָה ה׳ ψ 9, 21, שָׂמוּ אֹתִי

בְּבוֹרִי Gen. 40, 15. Ogsaa ellers blive undertiden, særligt foran en efterfølgende Strubelyd, Endelserne ה—ָ, וּ, ־ִי betonede: רַבּוּ Gen. 26, 22.

י er sjælden fast Konsonant, f. Ex. אֵיבָתִי, אוֹיֵב. *g.*

§ 73. Verba ע״ע. Saaledes kaldes de Verber, hvis tredje Radikal er lig med anden. § 73. *a.*

I. Intensivstammerne (§ *b*—*e*). — 1. Regelmæssig Dannelse. *Pi'ēl:* הִלֵּל, חִלֵּל, מִלֵּל, קִלֵּל, *ipf.* אֲרַנֵּן, יְמַשֵּׁשׁ, יְפַלֵּל; *inf.* med בְּ og *suff.* בְּעַנְנִי Gen. 9, 14 (בְּ § 5 *c*); *med.* ר: אֲרָרָה, אֲמָרֵר. *Pu'al:* יְהֻלַּל, מְחֻלָּל. *Hithp.:* יִתְחַנֵּן, הִתְפַּלֵּל, תִּתַּמָּם ψ 18, 26. *b.*

2. Indskydelse af et uforanderligt *ô* efter den første Radikal (smlgn. III i Arabisk og § 49 *h*): *Pô'ēl*, *Pô'al*, *Hithpô'ēl* (i Formen lig *Pôlēl* etc. og bøjes paa samme Maade, § 71 *b. c.*). Exempler: יְהוֹלֵל han erklærer for Daare; מְהוֹלָל afsindig, יִתְהֹלְלוּ de ville blive afsindige; תְּסוֹבֵב hun vil omgive; וַיִּתְרֹצֲצוּ brødes Gen. 25, 22; לְהִתְגֹּלֵל Gen. 43, 18. *c.*

3. *Pilpēl:* גִּלֵּל, גִּלְגַּלְתִּי, הִתְגַּלְגְּלוּ. *d.*

Nogle Verber danne Intensivstammer paa flere end en af de tre angivne Maader: ofte uden Forskjel i Betydningen, f. Ex. רִצַּצְתָּ du har knust, וַיְרֹצֲצוּ; ofte med forskjellige Betydninger, som יְהַלֵּל han vil prise, יְהוֹלֵל (§ *c*). *e.*

II. De øvrige Konjugationer. Hovedregel. De to identiske Konsonanter sammentrækkes til en *f.*

Dobbeltkonsonant; det andet Stammebogstavs Vokal sættes under det første. Paa Grund af Verbalstammernes Forkortning blive Verbalendelserne תָ—, הּ, י— ubetonede (smlgn. § 71 *d*): חתת være forskrækket: *prf.* חַת, *f.* חַתָּה, *pl.* חַתּוּ; סבב, *inf.* og *imper.* סֹב.

g. Undtagelser. Indenfor *Qal* forblive ukontraherede α) altid *partt.* og *inf. abs.* סֹבֵב, שֹׁדֵד, שָׁדוּד; שָׁדוֹד; β) for det meste 3. *prf.* af *transit.* Verber, særligt foran *suff.*: סָבַב, סְבָבוּ, סְבָבוּנִי; dog ogsaa סַבּוּנִי; γ) undertiden *inf.* efter לְ, f. Ex. לִגְזֹז Gen. 31, 19, dog ogsaa לָגֹז.

h. Forlængelse af Stammestavelsens Vokal. Naar Dobbeltkonsonanten slutter Ordet, bortfalder *Dāghēš forte; ă* forlænges da ikke (smlgn. § 11 *e* 2). Stammevokalen for *Hiph'îl* er *ē* (*î* foran Dobbeltkonsonanten er ikke mulig), f. Ex. הִקְטִיל: הָקֵל, הָסֵב; — eller særligt i *prf.* 3. *pl.* og 3. *m. sg.*, *ă*: הֵסַבּוּ, הֵדַק han kar knust.

i. Præformativstavelsens Vokal. Ligesom ע״ו (§ 71 *l. m. n*). 1. *α*: *Hiph. ipf.* יָפֵר, *inf.* og *imper.* הָפֵר; *Qal ipf.* יָסֹב, *Niph. prf.* נָסַב. *β*: *Hiph. prf.* הֵפֵר, *part.* מֵפֵר (smlgn. מְקִים § 71 *m*). 2.: *Hoph'al* הוּסַב, fast *û*.

k. Skillevokalen. (Smlgn. § 71 *o—r*). For at sikre den tydelige Udtale af Dobbeltkonsonanten er der foran Afformativerne ת og נ i alle fire Konjugationer

indskudt en Skillevokal: *ō* i *prf.*, *ė* (ֵי—, ֵ—) i *ipf.* og*) *imper.* Miste paa Grund heraf *ō* og *ē* i den dagescherede Stammestavelse Tonen, forkortes de til *ŭ* og *ĭ* (da en lang Vokal ikke kan staa i en fast lukket ubetonet Stavelse). *ō: Qal* סַבּוֹתִי, סַבֹּתֶם; *Niph.* נְקַלֹּתִי; *Hiph.* הֲסִבֹּתָ. *ė: Qal* יָסֹבּוּ, תְּסֻבֶּינָה; *Hiph.* תְּחִלֶּינָה, יָחֵלּוּ.

Anm. Af *Hoph.* forekomme tilfældig ingen Exempler med en Skillevokal. At *û* ikke forandrer sig ved Præformativerne, fremgaar af *part. f. pl.* מוּסַבּוֹת.

Erstatningsfordobling. Da Endekonsonanten i de afformativløse Former ikke i det ydre fremtræder som Dobbeltkonsonant, er den første Radikal til Erstatning herfor undertiden fordoblet: altsaa ved Siden af *Qal* יָסֹב ogsaa יִסֹּב, וַיִּקֹּד, יִיתֹּם; *Hiph. ipf.* יָסֵב og וַיַּסֵּב. I *pl.* er denne Fordobling sjælden: וַיִּקְדוּ (uden *Dag.* i anden Radikal), וַיַּסֵּבוּ. — (I Aramæisk er denne Dannelse den almindelige). *l.*

Udeladelse af Fordobling. At Dobbeltkonsonanten i Slutningen af Ordet ikke kan kjendes som saadan hverken i Udtale eller i trykte Texter, forklarer, at Fordoblingen ogsaa stundom ellers udelades. *Qal ipf.* 3. *pl.* יָסֹבּוּ, יָזֹמּוּ de ville udtænke Gen. 11, 6; 1. *pl.* נָסֹב, *cohort.* נָסֹבָּה (forekommer tilfældig ikke), נָבְלָה vi ville forvirre Gen. 11, 7; *Niph. prf.* 3. *f. sg.* נָשַׁמָּה, *m.*

*) Sandsynligvis; Exempler forekomme tilfældig ikke.

נָפְצָה Gen. 9, 19; 2. *m. pl.* נְמַקֹּתֶם I ere svundne hen, וּנְמַלְתֶּם Gen. 17, 11.

n. *Intrans. Qal. a) prf.* med *ō:* רֹבּוּ Gen. 49, 23, af *rābhōbh.* — β) *ipf.* ofte med Vokalerne *ē—á* (smlgn. יִכְבַּד), særligt יֵמַר er bitter; וָאֵקַל og jeg var ringe, *pl.* יֵקַלּוּ; יֵחַת, יֵחַתּוּ; יֵרַע, וַיֵּרַע, dog וַתֵּקַל Gen. 16, 4; יֵצַר, וַיֵּצֶר og det var trangt (maa ikke afledes af יצר); תֵּשָׁם Gen. 47, 19 af שָׁמֵם.

o. *Vâv consec.* יָסֹב: וַיָּסָב; *Hiph.* וַיָּגֶל.

§ 74. § 74. **Verba ל״ה.** — Verba ל״ה ere oprindelig
a. ל״י. Dette ses α) i *part. pass. Qal:* גָּלוּי, שְׁבֻיוֹת חָרֶב *gladio captae* Gen. 31, 26; β) undertiden foran Endelserne ־ָה, ־וּ, ־ִי, særligt i og foran Pausa: יִשְׁתָּיוּן *bibent,* חָסָיָה נַפְשִׁי min Sjæl flygter.

Anm. I enkelte Tilfælde viser ו sig som 3 Radikal. Mærk særligt שָׁלֵו *tranquillus,* שַׁלְוָתִי ved Siden af יִשְׁלָיוּ; desuden *Pi'lēl* — dannelserne: נָאֲוָה være yndig (af נאה), *part.* כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת som Bueskytter Gen. 21, 16 (af טחה) og det hyppige הִשְׁתַּחֲוָה (§ *r*).

b. I alle andre Tilfælde end de i § *a* omtalte har den tredje Radikal mistet sin Konsonantværdi og sammensmeltes enten med den forangaaende Vokal eller bortfalder fuldstændigt. I begge Tilfælde føjes *mater lectionis* ה (§ 2 *b*) til Slutningen af Ordet for at antyde den lange Vokal. — Smlgn. ogsaa § 31 *a*.

c. I. En Sammensmeltning af י med den forangaaende Vokal *a* (§ *c—f*) finder Sted i *ipff., partt.* og *imperr.*, naar de ere afformativløse, ligeledes foran

ת og נ. (Smlgn. *st. constr. sûsaj,* med *suff.* סוּסֶיךָ, סוּסֵינוּ.) De saaledes opstaaede Vokaler ere:

1. *ė* i alle *ipff.* og *partt.* og, foran נָה, ogsaa i *imperr.*: d.
יִרְאֶה, יִמָּנֶה, אַשְׁקֶה, יְצַוֶּה; רֹאֶה, הַנִּרְאֶה, מַרְאֶה visende (*part. pass. Qal* se § *a α*). — Foran נָה beholdes י sædvanligt i trykte Texter: וַתִּרְאֶינָה, וַתִּכְהֶיןָ; *imper.* רְאֶינָה.

Anm. Naar Verbet tillige er *prim. gutt.*, har *ipf. Qal* (med Undtagelse af 1. *sg.*) samme Form som *Hiph.* יַעֲלֶה *Qal* (smlgn. יַעֲמֹד) han vil stige op, *Hiph.* (smlgn. יַקְטִיל, יַעֲמִיד) han vil føre op. — 1. *sg. Qal* אֶעֱלֶה, *Hiph.* אַעֲלֶה.

2. *ê* i Grundformen for *imperr.*, f. Ex. רְאֵה, צַוֵּה, e.
se § *h*, הַקְרֵה, og, under Bibeholdelse af י i trykte Texter, foran ת og נ i de passive *perff.* (*Pu.*, *Hoph.*, for det meste *Niph.*), f. Ex. צֻוֵּיתָה *iussus es,* נִבְנֵית, נִגְלֵיתִי, הָחֳלֵיתִי jeg er afkræftet.

3. *î* (næsten altid ִי—) foran ת og נ i *perff.* α) altid f.
i *Qal:* רָאִיתִי, רָאִיתָ, רָאִינוּ; β) for det meste i de andre aktive Konjugationer og i *Hithp.*: כִּסִּיתָ, כִּסִּיתִי, כִּסִּינוּ, הִשְׁקִינוּ, הִתְעַנִּיתָ; undertiden *ê,* særligt i 1. *sg.* †קִוֵּיתִי ved Siden af קִוִּיתִי (γ), וְהִפְרֵיתִי, וְהִפְרֵתִי, וְהִרְבֵּיתִי; γ) altid i 1. *pl.* *Niph.*: נִגְלִינוּ.

II. Udeladelse af י, med Bibeholdelse af den for- g.
angaaende oprindelige Vokal (og Forlængelse af denne, naar den er kort), finder Sted:

1. I Grundformen for alle *perff.*, קָטַל: עָשָׂה, עָלָה; נִקְטַל: נִרְאָה; קִדֵּשׁ (§ 60 *c*): כִּלָּה, צִוָּה; צֻוָּה; הִשְׁקָה (smlgn. § 61 *b* הִקְטַלְתָּ); הָקְטַל, הָגְלָה; הִתְחַזֵּק (§ 62 *c* β): הִתְוַדָּה.

h. 2. I *inf. absol.*: קָטֹל, רָאֹה, ogsaa רָאוֹ; קַטֵּל, קַוֵּה; הַקְטֵל, הַרְבֵּה (§ *r* γ), og i *imper.* fra *Niph'al* af, f. Ex. קַטֵּל : צַוֵּה; הַקְטֵל : הַקְרֵה.

i. 3. I *inf.* (*constr.*), der i alle Konjugationer erholder Endelsen ת (smlgn. § 67 *d*) med forangaaende *ô*: רְאוֹת, לְהַרְאוֹת. — Undtagelsesvis uden ת: רְאֹה Gen. 48, 11. עֲשׂה Gen. 50, 20. עֲשׂוֹ Gen. 31, 28.

k. 4. 3. *f. sg. perf.* hed med den gamle Endelse *ath*: *galajath,* hvoraf *gālâth* er opstaaet, f. Ex. עָשָׂת Lev. 25, 21; sædvanligt derimod med dobbelt *fem.*-Endelse עָנְתָה, הָיְתָה, עָשְׂתָה.

l. III. Udeladelse af י samt den forangaaende Vokal eller *Šᵉvâ mobile* finder Sted foran Afformativerne וּ, ִי— (ָה— *cohort.* se § *q*), f. Ex. קָטְלוּ og קָטְלוּ, רָבוּ; קְטֹלוּ, רְבוּ; וַתִּקְטְלִי, וַתִּרְבִּי; הִקְטִילוּ, הִרְבּוּ; endvidere foran *suff.*, f. Ex. רָאָם.

m. IV. Udeladelse af י tilligemed den forangaaende Vokal i Slutningen af Ordet (§ *m*—*p*) findes: *A.* sjælden i *imper. Pi. Hiph., Hithp.*: צַוֵּה (3) og צַו (10) befal; נַס prøv; הַרְבֵּה (1) og הֶרֶב mangfoldiggjør; הַרְפֵּה (2) og הֶרֶף (6); הַעַל (3) før op; הַטֵּה (7) og הַט (6) af נָטָה § 76 *e*; הַכֵּה (1) og הַךְ (6) af נכה, se sammesteds.

n. *B.* I *juss.* og efter *Vâv consec. impf.*: — 1 *Qal*: α) וַיִּשְׁבְּ. — β) med Forlængelse af Vokalen וַיֵּשְׁתְּ, וַיֵּרְדְּ, וַיֵּבְךְּ; *juss.* אַל־תֵּשְׁתְּ. — γ) for det meste med Hjælpevokal (§ 12 *m*) וַיִּבֶן, וַיִּגֶל, וַיִּפֶן, וַיִּרֶב, וַיִּרֶף etc.,

juss. יִגֶל, יִרֶב etc.; *med. gutt.* וַיִּשַׁע, וַיִּמַח Gen. 7, 23. — δ) med Hjælpevokal og Vokalforlængelse וַתֵּבֶן (se γ), וַתֵּרֶב (γ), וַתֵּרֶא, *juss.* תֵּרֶא, יֵרֶא (Gen. 41, 33 Baer יֵרֶא); *med. gutt.* וַתֵּכַהּ, וַתֵּתַע. — ε) *prim. gutt.* (*Qal* og *Hiph.* have samme Form): וַיַּעַל, וַיַּעַשׂ, וַתַּעַשׂ, וָאַעַשׂ, וַיִּחַץ, וַתִּחַר, *juss.* יַעַל.

Anm. 1. Trods Strubelyden i Begyndelsen וַיִּחַר, וַיִּחַן, dog *pl.* וַיֶּחֱנוּ. — 2. היה, חיה se § 76 *b. c.* — 3. Af ראה hedder den meget hyppige 3. *m. sg. ipf. Qal* med ו *cons.* וַיַּרְא; de andre Former af *ipf.* og *juss.* følge § *n* δ.

2. *Niph'al:* תִּגָּל; *prim. gutt.* יֵרָא, וַיֵּרָא, וָאֵרָא; *med. gutt.* וַיִּמַּח. *o.*

3. Intensivstammer. Uden Erstatningsforlængelse (smlgn. § 26 *b*), f. Ex. וַיְצַו, וַיְכַל, וַיִּתְגַּל; *ă* ogsaa ved *med. gutt.:* וַתְּעַר, אַל־תְּעַר (endskjønt *ipf. Pi.* hedder יְעָרֶה).

4. *Hiph'îl* α) וַיַּשְׁקְ, וַתַּשְׁקְ, וַיַּרְא (ligesom *Qal*), *juss.* יַפְתְּ. — β) med Hjælpevokal וַיֶּגֶל, וַיֶּפֶן, וַיֶּפֶר, *juss.* יֶרֶב. — γ) *prim. gutt.* וַיַּעַל.

Apocope af ֶה— i *ipf.* udebliver ikke sjælden α) i *p.* *jussiv*, f. Ex. וְתֵרָאֶה Gen. 1, 9; β) efter *Vâv cons.*, særligt i 1. *sg.* (f. Ex. וָאֶרְאֶה og וָאֵרֶא) og i senere Bøger, dog ogsaa ellers, f. Ex. וַיִּשְׁתֶּה, וַתִּבְכֶּה, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה etc.

I Steden for *Cohort.*, der kun forekommer 3 Gange, *q.* bruges *indic.:* נַעֲשֶׂה אָדָם vi ville gjøre; אֶעֱלֶה־נָּא jeg vil dog stige op.

Enkeltheder: α) *ipf.* har i de afformativløse *r.*

Former undertiden ֵה i St. f. ֶה, særligt i Pausa eller foran et efterfølgende א eller ע, altsaa af rhythmiske eller euphoniske Grunde, f. Ex. תַּעֲשֵׂה עִמָּנוּ Gen. 26, 29. — β) הִשְׁתַּחֲוָה, *Hithpa'lel* af שׁחה (§ *a* Anm.) bøje sig, falde ned, 2. *m. sg.* הִשְׁתַּחֲוִיתָ; *ipf.* יִשְׁתַּחֲוֶה, *pl.* יִשְׁתַּחֲווּ, med *Vâv cons. sg.* וַיִּשְׁתַּחוּ f. *vajjištáchav*, וַיִּשְׁתַּחוּ, *pl.* וַיִּשְׁתַּחֲווּ. — γ) הַרְבֵּה bruges adverbielt: „meget“, „i Mængde“; som *inf. absol.* tjener Hunkjønsformen הַרְבָּה. — δ) *Niph.* af עָשָׂה se § 65 *g* Anm. — ε) Undertiden, navnlig i 3. *m. sg.*, hedder Præformativets Vokal for *perf. Hiph.* ֶ (smlgn. § 61 *b*), særligt kan mærkes: הֶרְאָה (5), הֶגְלָה (12) og הִגְלָה (1); foran *suff.* הֶרְאָם (3), הֶרְאַנִי (1) ved Siden af הִרְאַנִי (9). Af andre Personer forekomme kun: הֶלְאֵתִיךָ jeg har trættet dig Micha 6, 3, הֶרְאִיתִיךָ Deut. 34, 4.

§ 75. a. § 75. Verba ל"א. — א beholder sin konsonantiske Natur foran Vokalafformativer, f. Ex. מָצְאָה, מָצְאוּ, men er en saa svag Konsonant (smlgn. § 10 *c*), at det hverken kan have en kort Vokal foran sig eller *Š*^{e}*vâ* (*quiescens*) under sig. Vokalen foran det forlænges altid, som om Stavelsen var aaben, f. Ex. קָטַל: מָצָא finde, נִקְטַל: נִמְצָא, og foran ת og נ tages der i Punktationen intet Hensyn til det, f. Ex. קָטַלְתָּ: מָצָאתָ, קָטַלְנוּ: מָצָאנוּ. Derfor beholdes *ē* i de *intrans. prff.* ogsaa foran ת og נ, f. Ex. חָפַצְתָּ: יָרֵאתָ, חָפַצְתִּי: מָלֵאתִי.

א er en Strubelyd. Derfor 1. foretrækker det *b.*
a-Lyden, i *imper., ipf. Qal:* מְצָא, יִמְצָא; 2. faar ikke *Šᵉvâ mobile* men *Chāṭēph,* יִלְדְךָ: מְצָאֲךָ. *Páthăch furt.* forekommer dog ikke ved א paa Grund af dettes svage Lyd: מֹצֵא, כָּלוּא, הִמְצִיא.

Anm. א-Lydens Svaghed forklarer følgende: *α)* א udelades undertiden i Slutningen af Ordet: מַחֲטִו Gen. 20, 6 f. מחטוא; i Midten af Ordet: יָצָתִי Ijob 1, 21, מִלֵּתִי Ijob 32, 18. — *β) Šᵉvâ mob.* elideres undertiden foran א, og Vokalen efter א overføres til den forangaaende Konsonant (smlgn. § 10 *c* 2): יִרְאוּ (3), frygter, af יָרֵא, og, med Bortkastelse af א ogsaa i trykte Texter: אֲחַטֶּנָּה Gen. 31, 39 f. אחטְאֶנָּה, smlgn. § *d.*

Indvirkning fra Analogien med ל״ה. — 1. Foran *c.*
נָה quiescerer א i *Sᵉghôl,* f. Ex. תִּבְכֶּינָה: תִּקְרֶאנָה, תִּבְנֶינָה: תִּמְצֶאנָה, *imper.* רְאֶינָה: מְצֶאןָ finder (f.). — 2. I samtlige *perff.* af *Niph'al* og de følgende Konjugationer quiescerer א foran ת og נ i *Ṣērê:* נִגְלֵיתִי: נִמְצֵאתִי, מִלֵּאתִי, מִלֵּאנוּ.

Slægtskab mellem Verba ל״א og ל״ה. — Af *d.*
Verba ל״א dannes ikke sjælden Former helt eller delvis i Analogi med ל״ה: *a)* helt, f. Ex. יִכְלֶה Gen. 23, 6 af כלא nægte; *β)* med Vokaler fra ל״ה, f. Ex. חֹטֶא, רִפֵּאתִי; *γ)* med Konsonanterne fra ל״ה, f. Ex. רְפָה helbred ψ 60, 4, יְמַלֵּה han vil fylde.

Omvendt følge ofte Verba ל״ה Analogien med ל״א, *e.*
f. Ex. יִקְרָא Gen. 49, 1, יִקְרָאֶנּוּ Gen. 42, 4, וּקְרָאָהוּ Gen. 42, 38 af קָרָה møde.

§ 76.

§ 76. Verber med flere svage Radikaler.

a. אבה, אפה § 66 *a*; נוּחַ § 71 *u a*; נָתַן § 67 *h*.

b. הָיָה være, הָיְתָה, הֱיִיתֶם; *inf. abs.* הָיֹה og הָיוֹ; *inf. constr.* הֱיוֹת; *imper.* הֱיֵה, הֱיִי, הֱיוּ; *ipf.* יִהְיֶה, יְהִי, *Vâv cop.* וִיהִי (§ 11 *g* 2) וִיהִי, וַיְהִי, תִּהְיֶיןָ. Naar de Former, der begynde med et *Chāṭēph,* forbindes med Præfixerne בְּ, כְּ, לְ, וְ, faa disse Vokalen *i,* ה derimod *Šᵉvâ quiescens:* וִהְיִיתֶם, לִהְיוֹת, מִהְיוֹת, וִהְיוּ, undtagen וֶהְיֵה.

c. חָיָה leve (punkteres efter Præfixer som הָיָה), וִחְיִיתֶם, חָיֹה og חָיוֹ, לִחְיוֹת; *imper.* חֲיֵה, וִחְיֵה, חֲיִי, וִחְיוּ; *ipf.* יִחְיֶה, יְחִי, וִיחִי, וַיְחִי, וַיֶּחִי. *Pi.* חִיָּה og *Hiph.* הֶחֱיָה oplive, lade i Live, הֶחֱיֵיתִי, הֶחֱיִתָנוּ, הַחֲיִיתֶם, לְהַחֲיוֹת. — Herfra maa adskilles det til ע״ע hørende Verbum חיי, *prf.* חַי, med *Vâv cons.* וָחַי Gen. 3, 22.

d. פ״נ og ל״א. — נבא, *Niph.* og *Hith.* προφητεύειν, נִבֵּאתָ, לְהִנָּבֵא, בְּהִנָּבְאוֹ; יִתְנַבֵּא. Smlgn. desuden § 62 *b a*. | נָשָׂא *tollere,* נָשָׂאתִי; *inf.* שְׂאֵת, med לְ: לָשֵׂאת; *imper.* שָׂא, שְׂאִי (Undtagelse til *inf., imper.* § 67 *d e*); *ipf.* יִשָּׂא, יִשְׂאוּ (altid uden *Dāghēš,* § 6 *d* Anm. 3). *Niph.* נִשָּׂא, תִּנָּשֶׂאנָה. ‖ נשׁא, *Hiph.* bedrage, forføre. *Niph.* pass., *Niph.* נִשַּׁאוּ. *Hiph.* הִשִּׁיא, הִשֵּׁאתָ.

e. פ״נ og ל״ה. — נָטָה udstrække, bøje, נָטִיתִי, נָטוּ, נֹטֶה, נָטוּי, נְטֵה; *ipf.* יִטֶּה, אַל־תֵּט, וַיֵּט. *Niph.* נִטּוּ, יִנָּטוּ. *Hiph.* הִטָּה, הִטִּיתֶם, מַטֶּה, לְהַטּוֹת; *imper.* הַטֵּה og apokoperet הַט (§ 74 *m*), הַטִּי; *ipf.* יַטֶּה, אַל־תַּט, וַיַּט. ‖ נכה, *Hiph.* slaa. *Hoph.* pass. (sjælden *Niph.* og *Pu.*). *Niph.*

נִכָּה. *Pu.* נֻכּוּ. *Hiph.* הִכָּה, הִכִּיתָ, הִכֵּיתִי, הִכּוּ, מַכֶּה, מַכִּים; *ipf.* יַךְ, אַכֶּה; הֻכָּה, הֻכְּתָה, הֻכֵּיתִי, מֻכֶּה, תֻּכּוּ. ‖ נסה, kun *Pi.* prøve, נִסִּיתִי, מְנַסֶּה, נַסּוֹת, נַס, אֲנַסֶּה, וַיְנַסּוּ. ‖ נקה *Niph.* være uskyldig, være ustraffet. *Pi.* lade ustraffet, erklære for uskyldig. *Niph.* נִקָּה, נִקָּתָה, וְנִקִּיתָ Gen. 24, 8, נִקֵּיתִי, יִנָּקֶה. *Pi.* נִקֵּיתִי, יְנַקֶּה. ‖ נשׁה 1. forglemme, נְשִׁיתִי. *Hiph.* יַשֶּׁה; נַשַּׁנִי har ladet mig forglemme Gen. 41, 51 (*Pa'ēl* i St. f. *Pi.*); 2. laane נָשׁוּ, נשֶׁה.

פו״י og ל״א. — יָרֵא (§ 68 *d*), יָרֵאתִי, יְרֵאתֶם (§ 75 *a*); *inf.* יְרֹא og יִרְאָה (§ 55 *a*); *imper.* יְרָא, יִראוּ (§ 75 *b* Anm.); *ipf.* יִירָא, וַיִּירָא, תִּירְאִי, וַיִּירְאוּ og וַיֵּרְאוּ (וַיִּרְאוּ af רָאָה). *Niph. part.* נוֹרָא; *ipf.* תִּוָּרֵא. ‖ יָצָא gaa ud, יָצָאנוּ, יְצָאתֶם; *part.* יוֹצֵא, יֹצֵאת, יֹצְאוֹת; *inf. abs.* יָצֹא; *inf. c.* צֵאת; *imper.* צֵא, צְאוּ, צְאֶינָה; *ipf.* אֵצֵא, וַתֵּצֵא, וַיֵּצְאוּ, תֵּצֶאנָה, וַיֵּצְאוּ. *Hiph.* הוֹצִיא, הוֹצֵאתָ, מוֹצִיא; *inf.* לְהוֹצִיא; *imper.* הוֹצֵא (הַיְצֵא se § 69 *b*), med ה— *cohort.* הוֹצִיאָה; *ipf.* יוֹצִיא, *juss.* 3. *f. sg.* תּוֹצֵא, וַיּוֹצֵא (24, וַיּוֹצִא 4). *Hoph.* הוּצָאָה; *part.* מוּצֵאת, מוּצָאוֹת. *f.*

פו״י og ל״ה. — ידה *Hiph.* prise. *Hithp.* bekjende. *Hiph. prf.* הוֹדוּ, הוֹדִינוּ, מוֹדֶה, לְהוֹדוֹת; *imper.* הוֹדוּ; *ipf.* אוֹדֶה, יוֹדוּ. *Hithp.* הִתְוַדָּה (§ 68 *b*), וַיִּתְוַדּוּ. ‖ יָרָה (*Qal* kaste. *Hiph.* idem, anvise, særligt undervise), *inf.* לִירוֹת. *Hiph.* הוֹרֵיתִי, לְהוֹרֹת; *ipf.* אוֹרֶה, יוֹרוּ. *g.*

ע״ו og ל״א. — בּוֹא komme. *Hiph.* bringe. בָּא, בָּאָה*), *h.*

*) הַבָּאָה som er kommen Gen. 18, 21; 46, 27, *verb. fin.* med Artikel.

וּבָאתָ, בָּאת (בָּאתְ § 5 *a* 2), בָּאתֶם; *part.* בָּא, בָּאָה, הַבָּאָה, בָּאִים; *inf.* בּוֹא, בֹּאֲךָ og בְּאֲכָה (§ 22, 9 *a*); *imper.* בּוֹא og בֹּא, בֹּאוּ; *ipf.* יָבֹא, יַיָּבֹא, וְאָבוֹאָה, 3. *f. pl.* תָּבוֹאנָה og תָּבֹאןָ (12, תְּבֹאֶינָה 2, smlgn. § 71 *q*). *Hiph.* הֵבִיא, הֵבֵאתָ, הֵבֵאתִי, הֲבֵאתֶם (11, הֲבִיאֹתֶם 1, Skillevokalen forekommer i *perf.* ellers kun foran *suff.*); *part.* מֵבִיא, מְבִיאִים; *inf.* לְהָבִיא; *imper.* הָבֵא, הָבִיאָה, הָבִיאוּ; *ipf.* יָבִיא, וַיָּבֵא, וָאָבִיא, תְּבִיאֶינָה. *Hoph.* הוּבָא, 3. *f. sg.* הֻבָאת Gen. 33, 11, הוּבְאוּ, מוּבָאִים, יוּבָא.

§ 77. § 77. Verberne med Suffixer (§ 77—78). I. Inf.

a. og Part. — *Inf.* og *part.* forbindes som Nominer sædvanligt med *suff.* for *gen.,* d. e. Nominalsuffixerne (§ 22). Da denne *gen.* ikke blot kan være *gen. subjecti* (חֲמָסוֹ hans Uret ψ 7, 17), men ogsaa *gen. objecti* (חֲמָסִי Uret imod mig Gen. 16, 5), saa betegner *suff.* ved *inf.* og *part.* ofte ogsaa *acc.,* f. Ex. יִרְאָה (§ 55 *a*), יִרְאָתְךָ din Frygt Ijob 4, 6 og Frygten for dig Deut. 2, 25; שַׁלְּחוֹ: han skal lade (eder) drage bort Exod. 11, 1 og: lad ham drage bort Exod. 4, 23; דַּבְּרוֹ hans Tale og, Gen. 37, 4, Talen til ham.

b. Kun *acc.* af 1. *sg.* udtrykkes ved en særlig Accusativform נִי (Verbalsuffix § 78 *c*): ved *inf.* regelmæssigt, ved *part.* kun i *sing.* og tilmed kun digterisk. *Inf.* בְּשַׁלְּחִי naar jeg sender Ez. 5, 16, לְשַׁלְּחֵנִי for at sende mig 2 Sam. 13, 16: saaledes לְבַקְשֵׁנִי (ק uden *Dāg.* § 60 *a*), לַהֲמִיתֵנִי. — *Part.* הַמְאַזְּרֵנִי som

omgjorder mig ψ 18, 33; עֹשֵׂנִי der skabte mig Ijob 31, 15. 32, 22, dog ogsaa עֹשָׂ֑י min Skaber (smlgn. § 31 *b*) Ijob 35, 10; רֹאָ֑נִי den der ser mig (*ā* pausal for *ē*, smlgn. § 78 *e*) Jes. 47, 10, dog 3 Gange רֹאִי. Langt hyppigere מְפַלְטִי min Frelser ψ 18, 3, כָּל־מֹצְאִי enhver der finder mig Gen. 4, 14 og lignende.

§ 78. II. Perf., Ipf. og Imper. — Suffixerne ved *perf.*, *ipf.* og *imper.* betegne *acc.* af de personlige Pronominer. Denne *acc.* kan ogsaa udtrykkes ved את (§ 43 *f*): וַיִּשְׁמְרֵנוּ og וַיִּשְׁמֹר אֹתָנוּ og han vogtede os. Dette sker næsten uden Undtagelse ved *pron.* 2. *pl.*: כֶן forekommer overhovedet ikke som Verbalsuffix, כֶם kun en Gang ved *prf.* (בֵּרַכְנוּכֶם ψ 118, 26) og fem. Gange ved *ipf.*: Sproget undgaar nemlig lange Ordformer; desuden vilde der opstaa uhebraiske Former i *perf.* *Qal* ved Tilføjelse af כֶם og כֶן til 3. *f. sg.* og 3. *pl.* § 78. *a.*

Ingen Verbalform forbindes med det til samme Person hørende Suffix. Til Erstatning for disse Forbindelser tjene Reflexivstammer (*Niph.*, *Hith.*). For *dat.* af *pron. refl.* staar hyppigt לְ (§ 45) med *suff.*: וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים og L. tog sig to Hustruer Gen. 4, 19, כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ לָהֶם alt hvad de havde taget sig 1 Sam. 30, 19. *b.*

Selve Verbalsuffixet er lig med Nominalsuffixet (§ 22); kun *suff.* for 1. *sg.* hedder ved Nominer *î*, ved *c.*

Verber *nî:* קוֹלִי, derimod רָאוּנִי *viderunt me*, יִרְאוּנִי *videbunt me*. — *Suff*. 3. *m. pl.* מוֹ ofte i Poesien, f. Ex. יְבַהֲלֵמוֹ ψ 2, 5 (§ 22, 9 ε).

d. Verbalformerne have i Forbindelse med *suff.* delvis en anden ældre Skikkelse, end de nu have uden *suff.* (smlgn. § 51—53):

α) *perf.* 3. *f. sg.* ־ַת: בָּאַתְנוּ, הֶחֱזִקַתְנוּ.

2. *f. sg.* ־תִי, sædvanligt def. ־תְּ: רִמִּיתִנִי, נְתַתִּיהוּ.

2. *pl.* ־תוּ: הֶעֱלִיתֻנוּ I have ført os op Num. 20, 5. 21, 5, צַמְתֻּנִי I have fastet for mig Zak. 7, 5 (vel de eneste Exempler);

β) *ipf., imper. f. pl.* ־ָה. — *ipf.*: תַּחְשְׁבֻנִי Ijob 19, 15, תּוֹכִחֻךְ Jer. 2, 19 (3. *pl.*) og תִּרְאֻנִי Højs. 1, 6 (2. *pl.*) ere de eneste Exempler. — Paa *imper.* findes neppe noget Exempel (heller ikke Højs. 2, 5).

e. Imellem *suff.*, der begynde med en Kons. og Verbalformer, der ende paa en Kons., træffer man ofte en Vokal (foran ךָ i Almindelighed kun som Antydning af en Vokal, *Šᵉvâ mobile;* Pausa ־ֶךָּ), den saakaldte Bindevokal, som man nu betragter som en Rest af en Vokaludlyd, der er blevet bevaret foran Suffixerne (smlgn. § 22, 5. 71 *o*). Denne Vokal viser sig som *a* i *perf.*, i *ipf.* og *imper.* som *ē*:

prf.	שְׁמָרַנִי (*	נְתָנוֹ (**	נְתָנָנוּ	נְתָנָם
ipf.	יִשְׁמְרֵנִי	יִתְּנֵהוּ	יִתְּנֵנוּ	יִתְּנֵם
imper.	שָׁמְרֵנִי	תְּנֵהוּ	לַמְּדֵנוּ	תְּנֵם

Anm. *ē* ved *perf.* forekommer regelmæssigt foran *suff.* 2. *f. sg.* ךְ, f. Ex. שְׁבָרֵךְ, שְׁלָחֵךְ, שְׁאֵלֵךְ, הֶחֱזִיקֵךְ (ךְ— kun 2 Gange, efter אר: Jes. 54, 6. 60, 9). Efter 3. *f. sg. prf.* bliver dette *e* tonløst אֲהֵבָתֶךְ (§ *g* 2). — *a* undertiden ved *ipf.:* תִּדְבָּקַנִי Gen. 19, 19, יֶאֱהָבַנִי Gen. 29, 32.

Lydregler. § 11 *d.* יִרְדְּפֵם, ד uden Vokal ligesom *f.*
i יִרְדְּפוּ. — § 50 *a* 1. *a*) *Hiphʿîl:* הוֹצִיאָם, הִצִּילַנִי; β) *prf. Qal:* מְכָרָנוּ, מְכָרוֹ, מְכָרוּם, יְלָדְךָ; γ) *ipf. Qal* paa *a:* וַיִּשְׁלָחֵנִי, וַיִּשְׁאָלֵהוּ, תִּשְׁמָעוּהָ; δ) *imper. Qal* paa *a:* שְׁמָעֵנִי, בְּחָנוּנִי.

Toneregler. 1. *Suff.* נִי, נוּ, הוּ, הָ (og poet. מוֹ) ere *g.*
altid ubetonede: זְכַרְתַּנִי, יִשְׁטְמֵנוּ, וַיִּשְׁטְמֵהוּ, וָאֶקְבְּרֶהָ. — 2. Endelsen ת— for 3. *f. sg. prf.* har altid trukket Tonen til sig: גְּנָבָתַם R. havde stjaalet dem Gen. 31, 32, אֲהֵבָתֶךְ, אֲחָזָתַם.

Enkeltheder. *a*) 3. *f. sg. prf.* hedder i Forbindelse *h.*
med הוּ ofte תּוּ—, i Forbindelse med הָ altid תָּה—. Exempler גְּנָבַתּוּ, גְּמָלַתּוּ og גְּמָלַתְהוּ, i Pausa altid שָׂמָתְהוּ *posuit eum,* etc.; אֲחָזָתָּה, כִּעֲסַתָּה *irritavit eam.* — β) Ved 2. *m. sg. prf.* mærkes den ved Analogien med שְׁמָרַנִי etc. bevirkede Korthed af Vokalen foran נִי, f. Ex. הִזְכַּרְתַּנִי, הוֹצֵאתַנִי, חִיִּיתַנִי; i Pausa שְׁלַחְתָּנִי etc.

---

*) Om Páthăch i Endelsen נִי— se § 12 *c.*

**) Kontraheret af *āhû* (smlgn. § 22, 5 β), hvilken Form undertiden findes i Pausa, f. Ex. שְׂמֵחָהוּ.

§ 79. § 79. **Nûn demonstrativum.** — Ofte, særligt i Pausa, sættes foran *suff.* ־נִי, ־ךָ, ־הוּ, ־הָ, naar de føjes til *ipf.* eller til Grundformen for *imper.*, Stavelsen *an*, en Rest af en (nu betydningsløs) *Modus energicus* (§ 47 *c*), som derfor hellere maa kaldes *Nûn demonstrativum* end *Nûn epentheticum*, der er dens sædvanlige Navn. Vokalen *ā* har holdt sig foran ־נִי, ellers er den gaaet over til et betonet ֶ. נ har assimileret sig med et følgende ךְ; derimod er et ה, der følger efter נ, sædvanligt selv forvandlet til נּ. Saaledes ere, bortset fra enkelte Undtagelser, følgende Former opstaaede:

ַ־נִּי mig, תְּבָרֲכַנִּי, תְּבַעֲתַנִּי.
ֶ־ךָּ dig *m.*, יְבָרֲכֶךָּ, יֶאֱהָבֶךָּ, אֲרָאֶךָּ, יַעַזְרֶךָּ.
ֶ־נּוּ ham, נְמַכְּרֶנּוּ, אֶדְרְשֶׁנּוּ — יִצְּרֶנְהוּ, יְבָרֲכֶנְהוּ.
ֶ־נָּה hende, תְּבַקְשֶׁנָּה, תְּכַלֶּנָּה, יִקָּחֶנָּה; קְרָאֶנָּה.

Anm. 1. *Nûn demonstr.* forekommer ikke ved *perf.*; *Dāghĕš*-Tegnet i דָּנַנִּי Gen. 30, 6 er *Dāg. forte euphon.*

Anm. 2. Fra *Nûn demonstr.* maa vel adskilles den gamle Pluralisendelse *ûn* (§ 51), der ogsaa undertiden findes foran *suff.*, f. Ex. Ordspr. 1, 28 יִקְרָאֻנְנִי, יְמַצְאֻנְנִי, יְשַׁחֲרֻנְנִי.

Paradigmer*).

A. Det regelmæssige (stærke) Verbum (§ 51—64), se Side 116—117.

B. Gutturalverberne**) (§ 65), se Side 118—120.

C. Uregelmæssige (svage) Verber**) (§ 66—75), se Side 120—124.

---

*) Formerne uden Henvisninger i de runde Klammer ere sjældne.

**) De romerske Zifre betegne Konjugationerne (III *Piʿēl*, V *Hiphʿîl*, VII *Hithp.* osv.); Bogstaverne foroven til venstre ved de afvigende Former henvise til Afsnittene i den §, der er nævnt i vedkommende Overskrift. — Formerne, for hvilke en sikker Analogi mangler, ere indesluttede i kantede Klammer.

A. Det regelmæssige (stærke) Verbum (§ 51—64).

I. *Perfectum.*

I.	קָטַלְתִּי 1.	קָטַלְתְּ *f.*	קָטַלְתָּ 2.	קָטְלָה *f.*	קָטַל 3. *sg.*		*Qal*
	קָטַלְנוּ	קְטַלְתֶּן	קְטַלְתֶּם		קָטְלוּ	*pl.*	
II.	נִקְטַלְתִּי *s.*	נִקְטַלְתְּ	נִקְטַלְתָּ *s.*	נִקְטְלָה	נִקְטַל	*sg.*	*Niph'al*
	נִקְטַלְנוּ	נִקְטַלְתֶּן	נִקְטַלְתֶּם		נִקְטְלוּ	*pl.*	
III.	קִטַּלְתִּי *s.*	קִטַּלְתְּ	קִטַּלְתָּ *s.*	קִטְּלָה	קִטֵּל	*sg.*	*Pi'ēl*
	קִטַּלְנוּ	קִטַּלְתֶּן	קִטַּלְתֶּם		קִטְּלוּ	*pl.*	
IV.	קֻטַּלְתִּי *s.*	קֻטַּלְתְּ	קֻטַּלְתָּ *s.*	קֻטְּלָה	קֻטַּל	*sg.*	*Pu'al*
	קֻטַּלְנוּ	קֻטַּלְתֶּן	קֻטַּלְתֶּם		קֻטְּלוּ	*pl.*	
V.	הִקְטַלְתִּי *s.*	הִקְטַלְתְּ	הִקְטַלְתָּ *s.*	הִקְטִילָה	הִקְטִיל	*sg.*	*Hiph'îl*
	הִקְטַלְנוּ	הִקְטַלְתֶּן	הִקְטַלְתֶּם		הִקְטִילוּ	*pl.*	
VI.	הָקְטַלְתִּי *s.*	הָקְטַלְתְּ	הָקְטַלְתָּ *s.*	הָקְטְלָה	הָקְטַל	*sg.*	*Hoph'al*
	הָקְטַלְנוּ	הָקְטַלְתֶּן	הָקְטַלְתֶּם		הָקְטְלוּ	*pl.*	
VII.	הִתְקַטַּלְתִּי *s.*	הִתְקַטַּלְתְּ	הִתְקַטַּלְתָּ *s.*	הִתְקַטְּלָה	הִתְקַטֵּל	*sg.*	*Hithp.*
	הִתְקַטַּלְנוּ	הִתְקַטַּלְתֶּן	הִתְקַטַּלְתֶּם		הִתְקַטְּלוּ	*pl.*	

III. *Imperativ.* / II. *Inf.**)

קְטֹלְנָה *f.*	קִטְלוּ *Pl.*	קִטְלִי *f.*	קְטֹל *Sg.*	קְטֹל	*Qal*
§ 59 *e*	הִקָּטְלוּ	הִקָּטְלִי	הִקָּטֵל	הִקָּטֵל	*Niph.*
קַטֵּלְנָה	קַטְּלוּ	קַטְּלִי	קַטֵּל	קַטֵּל	*Pi.*
הַקְטֵלְנָה	הַקְטִילוּ	הַקְטִילִי	הַקְטֵל	הַקְטִיל	*Hiph.*
§ 62 *c α*	הִתְקַטְּלוּ	הִתְקַטְּלִי	הִתְקַטֵּל	הִתְקַטֵּל	*Hithp.*

*) *Inf. abs.* se § 63 *b.*

IV. *Imperfectum.*

		3. m.	3. *f.*	2.	*f.*	1.	*Cohortat.*
Qal	*sg.*	יִקְטֹל	*f.* תִּקְטֹל	2. תִּקְטֹל	*f.* תִּקְטְלִי	1. אֶקְטֹל	אֶקְטְלָה
	pl.	יִקְטְלוּ	תִּקְטֹלְנָה	תִּקְטְלוּ	תִּקְטֹלְנָה	נִקְטֹל	נִקְטְלָה
Niph.	*sg.*	יִקָּטֵל	תִּקָּטֵל	תִּקָּטֵל	תִּקָּטְלִי	אֶקָּטֵל	אִקָּטְלָה
	pl.	יִקָּטְלוּ	תִּקָּטַלְנָה	תִּקָּטְלוּ	תִּקָּטַלְנָה	נִקָּטֵל	נִקָּטְלָה
Piʿēl	*sg.*	יְקַטֵּל	תְּקַטֵּל	תְּקַטֵּל	תְּקַטְּלִי	אֲקַטֵּל	אֲקַטְּלָה
	pl.	יְקַטְּלוּ	תְּקַטֵּלְנָה	תְּקַטְּלוּ	תְּקַטֵּלְנָה	נְקַטֵּל	נְקַטְּלָה
Puʿal	*sg.*	יְקֻטַּל	תְּקֻטַּל	תְּקֻטַּל	תְּקֻטְּלִי	אֲקֻטַּל	
	pl.	יְקֻטְּלוּ	תְּקֻטַּלְנָה	תְּקֻטְּלוּ	תְּקֻטַּלְנָה	נְקֻטַּל	
Hiph.	*sg.*	יַקְטִיל	תַּקְטִיל	תַּקְטִיל	תַּקְטִילִי	אַקְטִיל	אַקְטִילָה
	pl.	יַקְטִילוּ	תַּקְטֵלְנָה	תַּקְטִילוּ	תַּקְטֵלְנָה	נַקְטִיל	נַקְטִילָה
Hoph.	*sg.*	יָקְטַל	תָּקְטַל	תָּקְטַל	תָּקְטְלִי	אָקְטַל	
	pl.	יָקְטְלוּ	תָּקְטַלְנָה	תָּקְטְלוּ	תָּקְטַלְנָה	נָקְטַל	
Hithp.	*sg.*	יִתְקַטֵּל	תִּתְקַטֵּל	תִּתְקַטֵּל	תִּתְקַטְּלִי	אֶתְקַטֵּל	אֶתְקַטְּלָה
	pl.	יִתְקַטְּלוּ	§ 62 *c α*	תִּתְקַטְּלוּ	§ 62 *c α*	נִתְקַטֵּל	נִתְקַטְּלָה

V. *Participium.*

Qal	קֹטֵל, קֹטְלִים ;	*f.* קֹטֶלֶת og קֹטְלָה (קֹטֵלָה), קֹטְלוֹת
	קָטוּל, קְטוּלִים ;	קְטוּלָה, קְטוּלוֹת
Niph.	נִקְטָל, נִקְטָלִים ;	(נִקְטֶלֶת) נִקְטָלָה, נִקְטָלוֹת
Piʿēl	מְקַטֵּל, מְקַטְּלִים ;	מְקַטֶּלֶת (מְקַטְּלָה), מְקַטְּלוֹת
Puʿal	מְקֻטָּל, מְקֻטָּלִים ;	מְקֻטֶּלֶת og מְקֻטָּלָה, מְקֻטָּלוֹת
Hiph.	מַקְטִיל, מַקְטִילִים ;	מַקְטֶלֶת (מַקְטִילָה), מַקְטִילוֹת
Hoph.	מָקְטָל, מָקְטָלִים ;	מָקְטֶלֶת, מָקְטָלוֹת
Hithp.	מִתְקַטֵּל, מִתְקַטְּלִים ;	מִתְקַטֶּלֶת (מִתְקַטְּלָה)

B. Gutturalverberne (§ 65).

Verba primae gutturalis (§ 65).

Perf. I עָמַד; 2. *pl.* עֲמַדְתֶּם[i] עֲמַדְתֶּן. — II נֶעֱמַד[g] נֶעֶמְדָה[g], נֶעֱמַדְתָּ; *pl.* נֶעֶמְדוּ[g], נֶעֱמַדְתֶּם. — V הֶעֱמִיד[g] הֶעֱמִידָה, הֶעֱמַדְתָּ. — VI הָעֳמַד[kβ] הָעָמְדָה (§ 5 *e*), הָעֳמַדְתָּ; *pl.* הָעָמְדוּ, הָעֳמַדְתֶּם.

Inf. I עֲמֹד[i]. — II הֵעָמֵד[b1]. — V הַעֲמִיד[kβ].

Imper. I עֲמֹד[i] עִמְדִי; עִמְדוּ עֲמֹדְנָה. — II הֵעָמֵד[b1] הֵעָמְדִי. — V הַעֲמֵד[kβ] הַעֲמִידִי.

Ipf. I יַעֲמֹד[e] תַּעֲמֹד, תַּעֲמֹד תַּעַמְדִי[e], אֶעֱמֹד; *pl.* יַעַמְדוּ[e] תַּעֲמֹדְנָה, תַּעַמְדוּ תַּעֲמֹדְנָה, נַעֲמֹד. — II יֵעָמֵד[b1] תֵּעָמֵד. — V יַעֲמִיד[kβ] תַּעֲמִיד, תַּעֲמִידִי. — VI יָעֳמַד[kβ] תָּעֳמַד, תָּעֳמַד תָּעָמְדִי, אָעֳמַד; *pl.* יָעָמְדוּ תָּעֳמַדְנָה, תָּעָמְדוּ תָּעֳמַדְנָה, נָעֳמַד.

Part. I אָסוּר, אֲסוּרִים. — II נֶעֱמָד[g]. — V מַעֲמִיד[kβ]. — VI מָעֳמָד.

Verba mediae gutturalis (§ 65).

Perf. I שָׁחַט שָׁחֲטָה[i]; *pl.* שָׁחֲטוּ[i]. — II נִשְׁחַט נִשְׁחֲטָה; *pl.* נִשְׁחֲטוּ. — III נִחַם[b2] נִחֲמָה[i]; *pl.* נִחֲמוּ. בֵּרַךְ[b1] בֵּרְכָה; *pl.* בֵּרְכוּ. — IV נֻחַם[b2] נֻחֲמָה; *pl.* נֻחֲמוּ. בֹּרַךְ[b1] בֹּרְכָה; *pl.* בֹּרְכוּ. — VI הָשְׁחַט הָשְׁחֲטָה; *pl.* הָשְׁחֲטוּ. — VII הִתְנַחֵם[b2] הִתְנַחֲמָה; *pl.* הִתְנַחֲמוּ. הִתְבָּרֵךְ[b1] הִתְבָּרֲכָה; *pl.* הִתְבָּרֲכוּ.

I *Imper.* שְׁחַט[d] שַׁחֲטִי[l2], שַׁחֲטוּ שְׁחַטְנָה. — II הִשָּׁחֵט הִשָּׁחֲטִי הִשָּׁחֲטוּ. — III נַחֵם[b2] נַחֲמִי; נַחֲמוּ [נַחֵמְנָה]. בָּרֵךְ[b1] בָּרֲכִי, בָּרֲכוּ בָּרֵכְנָה. — VII הִתְנַחֵם[b2] הִתְבָּרֵךְ (som III).

I *Ipf.* יִשְׁחַט[d], 2. *f.* תִּשְׁחֲטִי; *pl.* יִשְׁחֲטוּ תִּשְׁחַטְנָה. — II יִשָּׁחֵט, 2. *f.* תִּשָּׁחֲטִי; *pl.* יִשָּׁחֲטוּ תִּשָּׁחַטְנָה, תִּשָּׁחֵטוּ. — III יְנַחֵם[b2], 2. *f.* תְּנַחֲמִי; *pl.* יְנַחֲמוּ תְּנַחֵמְנָה, תְּנַחֲמוּ. יְבָרֵךְ[b1], 2. *f.* תְּבָרֲכִי; *pl.* יְבָרֲכוּ. — IV יְנֻחַם, 2. *f.* תְּנֻחֲמִי; *pl.* יְנֻחֲמוּ. יְבֹרַךְ, 2. *f.* תְּבֹרֲכִי; *pl.* יְבֹרֲכוּ. — VI יָשְׁחַת, 2. *f.* תָּשְׁחֲתִי; *pl.* יָשְׁחֲתוּ. — VII יִתְנַחֵם יִתְבָּרֵךְ (som III).

I *Part.* שֹׁחֵט, שֹׁחֲטִים. — III מְנַחֵם, מְנַחֲמִים. מְבָרֵךְ, מְבָרֲכִים. — IV מְנֻחָם[b2] מְבֹרָךְ[b1]. — VII מִתְנַחֵם מִתְבָּרֵךְ (som III).

Verba tertiae gutturalis (§ 65).

I *Perf.* שָׁלַח, 2. *f.* שָׁלַחַתְּ[kγ]. — II נִשְׁלַח, 2. *f.* נִשְׁלַחַתְּ. — III שִׁלַּח[d] שִׁלֵּחַ, 2. *f.* שִׁלַּחַתְּ. — IV שֻׁלַּח, 2. *f.* שֻׁלַּחַתְּ. — V הִשְׁלִיחַ[c] הִשְׁלִיחָה, הִשְׁלַחְתָּ הִשְׁלַחַתְּ. — VI הָשְׁלַח, 2. *f.* הָשְׁלַחַתְּ. — VII הִשְׁתַּלַּח, 2. *f.* הִשְׁתַּלַּחַתְּ.

I *Inf.* שְׁלֹחַ[c]. — II הִשָּׁלַח[dβ]. — III שַׁלַּח (שַׁלֵּחַ). — V הַשְׁלִיחַ[c]. — VII הִשְׁתַּלַּח.

I *Imper.* שְׁלַח[dα] שִׁלְחִי, שִׁלְחוּ שְׁלַחְנָה. — II הִשָּׁלַח[dβ]. — III שַׁלַּח[dβ] שַׁלְּחִי, שַׁלְּחוּ שַׁלַּחְנָה. — V הַשְׁלַח[l3] הַשְׁלִיחִי; הַשְׁלִיחוּ הַשְׁלַחְנָה. — VII הִשְׁתַּלַּח.

I *Ipf.* יִשְׁלַח[dα] 2. *f. pl.* תִּשְׁלַחְנָה. — II יִשָּׁלַח[dβ] יִשָּׁלֵחַ; 2. *f. pl.* תִּשָּׁלַחְנָה. — III יְשַׁלַּח יְשַׁלֵּחַ, *f. pl.* תְּשַׁלַּחְנָה. — V יַשְׁלִיחַ[c] (*juss.* יַשְׁלַח[l3]) 2. *f.* תַּשְׁלִיחִי; *pl.* יַשְׁלִיחוּ תַּשְׁלַחְנָה[l3], 1 נַשְׁלִיחַ. — VII יִשְׁתַּלַּח (som III).

Part. שֹׁלֵחַ[c], שֹׁלְחִים; *f.* שֹׁלַחַת[13]. שָׁלוּחַ, שְׁלוּחִים. III
מְשַׁלֵּחַ. — V מַשְׁלִיחַ. — VII מִשְׁתַּלֵּחַ.
Inf. abs. I שָׁלֹחַ[c]. — II נִשְׁלֹחַ.

C. De uregelmæssige (svage) Verber (§ 66—75).

Verba פ"א (§ 66).

Ipf. I יֹאכַל[a] תֹּאכַל, תֹּאכַל תֹּאכְלִי, אֹכַל[c]; *pl.* יֹאכְלוּ תֹּאכַלְנָה,
תֹּאכְלוּ תֹּאכַלְנָה, נֹאכַל. ‖ (*Vâv cons.* se § *a*).

Verba פ"נ (§ 67).

Perf. II נִגַּשׁ[a] נִגְּשָׁה, נִגַּשְׁתָּ. — V הִגִּישׁ[a] הִגִּישָׁה, הִגַּשְׁתָּ.
— VI הֻגַּשׁ[f] הֻגְּשָׁה, הֻגַּשְׁתָּ.
Inf. I נְפֹל. גֶּשֶׁת[d]. — V הַגִּישׁ[a].
Imper. I נְפֹל. גַּשׁ גְּשִׁי גְּשׁוּ [גַּשְׁנָה]. — V הַגֵּשׁ[a] הַגִּישִׁי;
הַגִּישׁוּ הַגֵּשְׁנָה.
Ipf. I יִפֹּל[a] תִּפֹּל, תִּפֹּל תִּפְּלִי, אֶפֹּל; יִפְּלוּ תִּפֹּלְנָה. יִגַּשׁ
תִּגַּשׁ, 2. *f.* תִּגְּשִׁי; *pl.* יִגְּשׁוּ תִּגַּשְׁנָה. — V יַגִּישׁ, 2. *f.* תַּגִּישִׁי;
pl. יַגִּישׁוּ תַּגֵּשְׁנָה. — VI יֻגַּשׁ[f], 2. *f.* תֻּגְּשִׁי; *pl.* יֻגְּשׁוּ תֻּגַּשְׁנָה.
Part. II נִגָּשׁ[a]. — V מַגִּישׁ[a]. — VI מֻגָּשׁ.

Verba פו"י (פ"י I. Klasse) § 68.

Perf. II נוֹשַׁב[cβ] נוֹשְׁבָה, נוֹשַׁבְתָּ; 2. *pl.* נוֹשַׁבְתֶּם. —
V הוֹשִׁיב[cβ] הוֹשִׁיבָה, הוֹשַׁבְתָּ; 2 *pl.* הוֹשַׁבְתֶּם. — VI הוּשַׁב[cα]
הוּשְׁבָה, הוּשַׁבְתָּ; 2. *pl.* הוּשַׁבְתֶּם.
Inf. I יְבֹשׁ[d]. שֶׁבֶת[e]. — II הִוָּשֵׁב[bα]. — V הוֹשִׁיב[cβ].
Imper. I יְרָא[d]. שֵׁב[e] שְׁבִי; שְׁבוּ שֵׁבְנָה. — II הִוָּשֵׁב[bα]
הִוָּשְׁבִי; הִוָּשְׁבוּ. — V הוֹשֵׁב[cβ] הוֹשִׁיבִי; הוֹשִׁיבוּ הוֹשֵׁבְנָה.

I Ipf. יִיבַשׁ[d]; *pl.* יִֽיבְשׁוּ (יָבְשׁוּ). יֵשֵׁב[e] תֵּשֵׁב, תֵּשֵׁב תֵּשְׁבִי
אֵשֵׁב; *pl.* יֵשְׁבוּ תֵּשַׁבְנָה, תֵּשְׁבוּ תֵּשַׁבְנָה, נֵשֵׁב. — II יִוָּשֵׁב[ba]. —
V יוֹשִׁיב[cβ] 2. *f.* תּוֹשִׁיבִי; *pl.* יוֹשִׁיבוּ תּוֹשֵׁבְנָה. — VI יוּשַׁב,
2. *f.* תּוּשְׁבִי; *pl.* יוּשְׁבוּ תּוּשַׁבְנָה.
II *Part.* נוֹשָׁב. — V מוֹשִׁיב. — VI מוּשָׁב.

Verba פ״י (פ״י II. Klasse) § 69.

V *Perf.* הֵיטִיב[b] הֵיטִיבָה, הֵיטַבְתָּ; 2. *pl.* הֵיטַבְתֶּם.
I *Ipf.* יִיטַב[a], 2. *f.* תִּיטְבִי; *pl.* יִיטְבוּ (יִטְבוּ) תִּיטַבְנָה. —
V יֵיטִיב[b], 2. *f.* תֵּיטִיבִי.
V *Part.* מֵיטִיב.

Verba ע״ו § 71.

I *Perf.* קָם[e] קָמָה, קַמְתָּ קַמְתְּ, קַמְתִּי; *pl.* קָמוּ, קַמְתֶּם
קַמְתֶּן, קַמְנוּ. — II נָקוֹם[l, i] נָקוֹמָה, נְקוּמוֹתָ[p] נְקוּמוֹת, נְקוּמוֹתִי;
pl. נָקוֹמוּ, נְקוּמוֹתֶם[o, p] נְקוּמוֹתֶן, נְקוּמוֹנוּ. — III קוֹמֵם[b] קוֹמֲמָה,
קוֹמַמְתָּ; 2. *pl.* קוֹמַמְתֶּם. — IV קוֹמַם[b] קוֹמֲמָה[c], קוֹמַמְתָּ. —
V הֵקִים[m, k] הֵקִימָה, הֲקִימוֹתָ[o] הֲקִימוֹת, הֲקִימוֹתִי; *pl.* הֵקִימוּ,
הֲקִימוֹתֶם הֲקִימוֹתֶן, הֲקִימוֹנוּ. — VI הוּקַם[n] הוּקְמָה, הוּקַמְתָּ;
2. *pl.* הוּקַמְתֶּם. — VII הִתְקוֹמֵם (som III).
I *Inf.* קוּם[g]. — II הִקּוֹם[i]. — III קוֹמֵם. — V הָקִים[k].
I *Imper.* קוּם[g] קוּמִי; קוּמוּ קֹמְנָה. — II הִקּוֹם[i] הִקּוֹמִי;
הִקּוֹמוּ [הִקֹּמְנָה]. — III קוֹמֵם קוֹמֲמִי; קוֹמֲמוּ קוֹמֵמְנָה. —
V הָקֵם הָקִימִי; הָקִימוּ [הָקֵמְנָה]. — VII הִתְקוֹמֵם (som III).
I *Ipf.* יָקוּם (יָקֹם[s] *juss.*; וַיָּקָם[t]) תָּקוּם, תָּקוּם תָּקוּמִי,
אָקוּם; יָקוּמוּ תְּקוּמֶינָה, תָּקוּמוּ תְּקוּמֶינָה, נָקוּם. — II יִקּוֹם[i],
2. *f.* תִּקּוֹמִי, אֶקּוֹם; *pl.* יִקּוֹמוּ [תִּקֹּמֶינָה]. — III יְקוֹמֵם[b] 2. *f.*

תְּקוֹמֲמִי[c]; *pl.* יְקוֹמֲמוּ תְּקוֹמֵמְנָה. — IV יְקוֹמַם[b], 2.*f.* תְּקוֹמֲמִי[c];
pl. יְקוֹמֲמוּ תְּקוֹמַמְנָה. — V יָקִים[k] (יָקֵם[s] *juss.*; וַיָּקֶם[t]), 2.*f.*
תָּקִימִי; *pl.* יָקִימוּ תְּקִימֶינָה[o] og תָּקֵמְנָה. — VI יוּקַם[n], 2. *f.*
תּוּקְמִי; יוּקְמוּ תּוּקַמְנָה. — VII יִתְקוֹמֵם (som III).

I *Part.* קָם[f], *f.* קָמָה; *pass.* קוּם[f]. — II נָקוֹם[l], נְקוֹמִים.
— III מְקוֹמֵם. — IV מְקוֹמָם. — V מֵקִים[m], מְקִימִים. —
VI מוּקָם. — VII מִתְקוֹמֵם.

I *Inf. abs.* קוֹם[g]. — II הִקּוֹם[i]. — V הָקֵם.

Verba ע"ע § 73.

I *Perf.* סָבַב[gβ] סָבֲבָה (קַל קַלָּה *intr.*), סַבּוֹתָ[k] סַבּוֹת, סַבּוֹתִי;
pl. סָבֲבוּ[gβ] (קַלּוּ *intr.*) סַבּוֹתֶם סַבּוֹתֶן, סַבּוֹנוּ. — II נָסַב[i] נָסַבָּה,
נְסַבּוֹתָ[k] נְסַבּוֹת, נְסַבּוֹתִי; *pl.* נָסַבּוּ, נְסַבּוֹתֶם נְסַבּוֹתֶן, נְסַבּוֹנוּ. —
III סוֹבֵב (som *Pi.*) og הִלֵּל. — IV סוֹבַב og הֻלַּל. — V
הֵסֵב[i,h] (הֵסַב) הֵסֵבָּה, הֲסִבּוֹתָ[k] הֲסִבּוֹת, הֲסִבּוֹתִי; *pl.* הֵסֵבּוּ
(הֵסַבּוּ[h]), הֲסִבּוֹתֶם, הֲסִבּוֹתֶן, הֲסִבּוֹנוּ. — VI הוּסַב[i] הוּסַבָּה,
[הוּסַבּוֹתָ[k Anm.]]; *pl.* הוּסַבּוּ, [הוּסַבּוֹתֶם]. — VII הִסְתּוֹבֵב
og הִתְהַלֵּל.

I *Inf.* סֹב[f]. — II הִסֵּב. — III סוֹבֵב. הַלֵּל. — V הָסֵב.

I *Imper.* סֹב סֹבִּי; סֹבּוּ [סֻבֶּינָה[k]]. — II הִסֵּב הִסַּבִּי;
הִסַּבּוּ [הִסַּבֶּינָה]. — III סוֹבֵב סוֹבְבִי og הַלֵּל הַלְלִי (§ 5 *c*).
— V הָסֵב הָסֵבִּי; הָסֵבּוּ [הֲסִבֶּינָה].

I *Ipf.* יָסֹב (וַיָּסָב *cons.*), 2. *f.* תָּסֹבִּי; *pl.* יָסֹבּוּ תְּסֻבֶּינָה,
תָּסֹבּוּ תְּסֻבֶּינָה, נָסֹב (יִסֹּב[l]; יִסְּבוּ[l]). (יֵקַל[n]; יֵקַלּוּ *intr.*). —
II יִסַּב, 2. *f.* תִּסַּבִּי; יִסַּבּוּ [תִּסַּבֶּינָה], 1 נִסַּב. — III יְסוֹבֵב
og יְהַלֵּל. — IV יְסוֹבַב og יְהֻלַּל. — V יָסֵב, 2. *f.* תָּסֵבִּי; *pl.*

יָסֵבּוּ תְּסִבֶּינָה, תָּסֵבּוּ תְּסִבֶּינָה, נָסֵב. — VI יוּסַב; *pl.* יוּסַבּוּ [תּוּסַבֶּינָה[k Anm.]].

Part. סֹבֵב; *pass.* סָבוּב. — II נָסָב. — III מְסוֹבֵב. — IV מְסוֹבָב. — V מֵסֵב. — VI מוּסָב, *f. pl.* מְוּסַבּוֹת.

Inf. abs. I סָבוֹב. — II הִסּוֹב.

Verba ל"ה § 74.

I *Perf.* גָּלָה[g] גָּֽלְתָה[k], גָּלִיתָ[fα] גָּלִית (תְ § 5 *a* 2), גָּלִיתִי; *pl.* גָּלוּ[l], גְּלִיתֶם גְּלִיתֶן, גָּלִינוּ. — II נִגְלָה[g] נִגְלְתָה[k], נִגְלֵיתָ[e] נִגְלֵית, נִגְלֵיתִי; *pl.* נִגְלוּ[l], נִגְלֵיתֶם[e] נִגְלֵיתֶן, נִגְלִינוּ[fγ]. — III גִּלָּה[g] גִּלְּתָה[k], גִּלִּיתָ[fβ]; *pl.* גִּלּוּ[l], גִּלִּיתֶם. — IV גֻּלָּה[g] גֻּלְּתָה[k] גֻּלֵּיתָ[e]; *pl.* גֻּלּוּ[l], גֻּלֵּיתֶם. — V הִגְלָה[g] (הֶגְלָה[rε]) הִגְלְתָה[k], הִגְלִיתָ[fβ]; *pl.* הִגְלוּ[l], הִגְלִיתֶם. — VI הָגְלָה[g] הָגְלְתָה[k], הָגְלֵיתָ[e]; *pl.* הָגְלוּ[l], הָגְלֵיתֶם. — VII הִתְגַּלָּה[g] הִתְגַּלְּתָה[k], הִתְגַּלִּיתָ[fβ]; *pl.* הִתְגַּלּוּ[l], הִתְגַּלִּיתֶם.

I *Imper.* גְּלֵה[e] גְּלִי[l]; גְּלוּ[l] גְּלֶינָה[d]. — II הִגָּלֵה[e] הִגָּלִי[l]; הִגָּלוּ. — III גַּלֵּה[e] גַּלִּי[l]; גַּלּוּ גַּלֶּינָה[d]. — V הַגְלֵה[e] הַגְלִי[l]; הַגְלוּ הַגְלֶינָה[d]. — VII הִתְגַּלֵּה[e] (som III).

I *Ipf.* יִגְלֶה[d] תִּגְלֶה, תִּגְלֶה תִּגְלִי[l], אֶגְלֶה; *pl.* יִגְלוּ[l] תִּגְלֶינָה[d], תִּגְלוּ[l] תִּגְלֶינָה[d], נִגְלֶה. — II יִגָּלֶה[d], 2. *f.* תִּגָּלִי[l]; יִגָּלוּ תִּגָּלֶינָה[d] — III יְגַלֶּה[d], 2. *f.* תְּגַלִּי[l]; *pl.* יְגַלּוּ תְּגַלֶּינָה[d]. — IV יְגֻלֶּה[d], 2. *f.* תְּגֻלִּי[l]; *pl.* יְגֻלּוּ תְּגֻלֶּינָה[d]. — V יַגְלֶה[d], 2. *f.* תַּגְלִי[l]; *pl.* יַגְלוּ תַּגְלֶינָה[d]. — VI יָגְלֶה[d], 2. *f.* תָּגְלִי[l]; *pl.* יָגְלוּ תָּגְלֶינָה[d]. — VII יִתְגַּלֶּה (som III). — (*Ipf. apoc.* § *n. o*).

I *Part.* גֹּלֶה[d] גֹּלִים: *pass.* גָּלוּי[a]. — II נִגְלֶה[d]. — III מְגַלֶּה. — IV מְגֻלֶּה. — V מַגְלֶה. — VI מָגְלֶה. — VII מִתְגַּלֶּה.

Inf. I גְּלוֹתִ׳. — II הִגָּלוֹתִ׳. — III גַּלּוֹת. — V הַגְלוֹת. — VII הִתְגַּלּוֹת.

Verba ל״א § 75.

Perf. I מָצָא[a] מָֽצְאָה, מָצָאתָ[a] מָצָאת (תְ § 5 *a* 2), מָצָאתִי; *pl.* מָֽצְאוּ, מְצָאתֶם[a] מְצָאתֶן, מָצָאנוּ. (*intr.* מָלֵא מָֽלְאָה, מָלֵאתָ[a]) — II נִמְצָא[a], נִמְצְאָה, נִמְצֵאתָ[c2]-נִמְצֵאת, נִמְצֵאתִי; *pl.* נִמְצְאוּ, נִמְצֵאתֶם[c2]. — III מִצֵּא מִצְּאָה, מִצֵּאתָ[c2]; *pl.* מִצְּאוּ, מִצֵּאתֶם. — IV מֻצָּא מֻצְּאָה, מֻצֵּאתָ[c2]. — V הִמְצִיא הִמְצִיאָה, הִמְצֵאתָ[c2]; *pl.* הִמְצִיאוּ, הִמְצֵאתֶם. — VI הָמְצָא. — VII הִתְמַצֵּא (som III).

Inf. I מְצֹא. — II הִמָּצֵא. — III מַצֵּא. — V הַמְצִיא.

Imper. I מְצָא[b] מִצְאִי; מִצְאוּ מְצֶאנָה[c1]. — II הִמָּצֵא הִמָּֽצְאִי; הִמָּֽצְאוּ הִמָּצֶאנָה[c1]. — III מַצֵּא, *f.pl.* מַצֶּאנָה[c1]. — V הַמְצֵא הַמְצִיאִי; הַמְצִיאוּ הַמְצֶאנָה[c1]. — VII הִתְמַצֵּא (som III).

Ipf. I יִמְצָא[b], 2. *f.* תִּמְצְאִי; *pl.* יִמְצְאוּ תִּמְצֶאנָה[c1], תִּמְצְאוּ תִּמְצֶאנָה[c1], נִמְצָא. — II יִמָּצֵא; *pl.* יִמָּֽצְאוּ תִּמָּצֶאנָה[c1]. — III יְמַצֵּא; *pl.* יְמַצְּאוּ תְּמַצֶּאנָה[c1]. — IV יְמֻצָּא[a]; *pl.* יְמֻצְּאוּ תְּמֻצֶּאנָה. — V יַמְצִיא[b]; *pl.* יַמְצִיאוּ תַּמְצֶאנָה. — VI יָמְצָא[a]; *pl.* יָמְצְאוּ תָּמְצֶאנָה. — VII יִתְמַצֵּא (som III).

Part. I מֹצֵא[b], מֹצְאִים, *f.* מֹצֵאת (מָלֵא, מְלֵאִים *intr.* § 25 *f*); *pass.* מָצוּא. — II נִמְצָא, *f.* נִמְצֵאת. — III מְמַצֵּא. — IV מְמֻצָּא. — V מַמְצִיא. — VI מָמְצָא. — VII מִתְמַצֵּא.

SYNTAX.

FREMSTILLET

AF

FR. BUHL.

III. Syntax (§ 80—143).

A. Enkelte Ord og Ordgruppers Syntax (§ 80—106).

1. Det bestemte Nomen (Artiklen).

§ 80. Artiklen (§ 17) anvendes i Hebraisk i Hovedtrækkene som i vore Sprog til Betegnelse af det i og for sig eller ved Sammenhængen bestemte Ord, f. Ex. הַשָּׁמַיִם Himlen, הַגָּן Haven, Gen. 2, 9 (nemlig den v. 8 omtalte), hvorved dog maa erindres, at den ved Sammenhængen givne Bestemthed i Hebraisk ofte har et større Omfang end hos os, saaledes Gen. 16, 7 den (bekjendte, der værende) Vandkilde, ligesaa 28, 11 הַמָּקוֹם Stedet (smlgn. τὸ ὄρος Mt. 5, 1). Ofte bruges Artiklen, hvor vi tilføje et Ejendomspronomen, f. Ex. 1 Sm. 18, 11. 1, 9. — Egennavne have kun Artiklen, forsaavidt deres oprindelige Betydning endnu skinner igjennem, f. Ex. הַלְּבָנוֹן eg. det hvide. § 80. a.

b. Særligt maa mærkes, at Artiklen i Hebraisk ikke blot anvendes foran Ord, der sammenfatte en hel Art i et singularisk Udtryk („Kvinden“, „Løven“, „Hebræeren“), men ogsaa kan bruges, naar Talen er om

et enkelt Exemplar af Arten, der ligesom repræsenterer dennes ejendommelige Egenskaber (smlgn. „Ræven“, Ulven“ osv. i Eventyrene). Saaledes Am. 5, 19, hvor vi vilde sige: en Løve, en Bjørn, smlgn. Gen. 3, 1. Især gjælder dette, naar den omtalte enkelte paa særlig Maade repræsenterer Arten, har dennes Egenskaber i udmærket Forstand, f. Ex. הָאָדָם Mennesket, Gen. 2, 7; הַשָּׂטָן Modstanderen, Zak. 3, 1; הָאֱלֹהִים den sande Gud; smlgn. הַמִּדְבָּר den arabiske Ørken, Gen. 14, 6; הָהָר det judaiske Bjergland, Jos. 10, 40, o. l.

c. Omvendt udelader det digteriske Sprog ofte Artiklen foran bestemte Ord, baade naar disse betegne en hel Art (smlgn. vort: alle, baade rig og fattig o. l.) f. Ex. Jes. 29, 20 עָרִיץ alt, hvad der indbefattes under Begrebet: Tyran, ψ 12, 2 — og naar der er Tale om enkelte Individer, hvorved der ofte kan fremkomme en vis, om Egennavne mindende, Prægnans i Udtrykket; saaledes מֶלֶךְ Kongen, ψ 21, 2; צַדִּיק en retfærdig (nemlig Gud) Ords. 21, 12. ψ 2, 1 f. 4. 14, 1. 22, 28. Mi. 5, 3. Jes. 31, 8. Enkelte digteriske eller gammeldags Ord forekomme stedse uden Artikel, som תֵּבֵל Jorden, רֹזֵן Magthaver, תְּהוֹם Dybet, שְׁאוֹל Dødsriget o. l.

d. I Vocativ kan Artiklen beholdes, navnlig naar en lavere staaende mere omtaler end tiltaler den overordnede, f. Ex. הַמֶּלֶךְ 1 Sm. 23, 20. 2 Sm. 14, 4, הַכֹּהֵן Zak. 3, 8; smlgn. Jo. 1, 2.

Efter det sammenlignende כְּ bruges Artiklen, naar det Punkt, som Sammenligningen gjælder, er fælleds for den hele Art, f. Ex. Jes. 42, 13 Jahve drager ud כַּגִּבּוֹר som en Helt; 1, 18. ψ 37, 6 o. oft.; ligeledes Ps. 90, 5 כֶּחָצִיר som Græsset, der skyder frem; Jes. 61, 10. Er der derimod til det sammenlignede Ord knyttet en Tilføjelse, der kun gjælder det enkelte Individ eller Exemplar, bruges Artiklen ikke, f. Ex. ψ 19, 6a. Jes. 53, 7. 29, 5 (derimod ψ 1, 4). Mi. 5, 7. Dog findes disse Regler ikke gjennemførte overalt. *e.*

Om Artiklens Brug ved Appositioner og Constructforhold s. § 89, 93*f*. *f.*

Om Artiklens Betydning som Relativord s. § 135*a*. *g.*

Om אֵת foran determinerede Objecter s. § 98. *h.*

2. Brugen af Verbets Former, navnlig efter deres Tidsbestemthed.

§ 81. At Hebraisk ikke kjender egentlige Tempora, er allerede bemærket § 47*a*. Verberne fremstilles alene efter to Hovedsynspunkter, som betegnende en *fuldendt* Handling (Perfect), eller en *ufuldendt*, vordende Handling (Imperfect), altsaa billedligt udtrykt: enten som Cirkel eller som fortløbende Linie. Ligesaa godt som derfor en fremtidig Handling kan anskues som fuldført og udtrykkes ved Perfect § 81.

ligesaa godt kan en fortidig Handling skildres i sin Vorden og Udvikling og betegnes ved Imperfect, om end i Reglen det fuldendte vil høre Fortiden, det ufuldendte Fremtiden til. Til Imperfect slutte sig de modificerede Former, Voluntativ og Jussiv, der betegne Handlingen som Gjenstand for Ønske eller Vilje, forsaavidt dette (i Tiltale) ikke finder sit directe Udtryk ved Imperativ.

Med Hensyn til Enkelthederne maa følgende mærkes:

§ 82. § 82. I. Perfect bruges om det fuldendte, altsaa
a. nærmest om *Fortid*, om dette end finder langt sjeldnere Sted, end man kunde vente det, paa Grund af den overordentlige Udbredelse af de consecutive Former (§ 127 ff.). Et saadant Perfect kan da enten 1. i Almindelighed angive, hvad der engang i Fortiden er sket, f. Ex. ved Herrens Ord נַעֲשׂוּ skabtes Himlene — eller 2. relativt betegne, hvad der er indtruffet forud for en anden fortidig Handling (Plusquamperfect). Saaledes Gen. 2, 2: Gud hvilede efter sit Arbeide, som han עָשָׂה havde gjort. Smlgn. hermed § 126 om Tilstandsætninger.

b. Til vort *Præsens* kommer det hebr. Perfect til at svare 1. ved forskjellige Verba, der betegne en Tilstand, hvori man er kommet, et Resultat, der nu foreligger for Iagttagelsen, f. Ex. יָדַע (smlgn. οἶδα, novi)

Jer. 1, 6, שָׂנֵא (odi) ψ 5, 6, אָהֵב Hos. 12, 8, חָפֵץ. ψ 40, 7, זָכַר (memini), שָׁכַח o. l. — og overhovedet 2. ved forskjellige Skildringer, forsaavidt Sandsningen, Iagttagelsen, Fornemmelsen gaar forud for Udsagnet, der saaledes kommer til at vise tilbage til det opfattede Billede; saaledes Zak. 4, 2 רָאִיתִי jeg ser; ψ 6, 3 f. Jes. 3, 16 ff., ψ 1, 1. 10, 3 — sjeldnere 3. ved almengyldige Udsagn som Ords. 11, 2.

Om *Fremtiden* bruges Perfect 1., naar der er Tale c.
om en Handling, der i Fremtiden gaar forud for en anden (Fut. exact.) f. Ex. Mi. 5, 2, ψ 4, 4. 102, 17 og videre § 139 *d*. — 2. naar noget sættes, antages, betragtes som givet, derfor i Betingelsessætninger § 140 *b*. — 3. ved Løfter og Forsikringer eller Trudsler f. Ex. Gen. 15, 18. Jes. 5, 13 eller ved Udtalelse af en urokkelig Forvisning, der ligesom foregriber Virkeligheden, f. Ex. ψ 6, 10. 26, 12 — og nær beslægtet dermed 4. ved Profeternes Skildringer af de Fremtidsbilleder, som deres indre Syn har set som udførte og afsluttede, Jes. 9, 1. 5. o. oft. — Mere usikkert er det, om Perfect 5. ogsaa kan udtrykke, hvad man indtrængende ønsker og beder om, hvor nær denne Forklaring end maa siges at ligge f. Ex. Jes. 65, 15. Jj. 21, 16. ψ 22, 22 smlgn. 4, 1. 31, 6. 71, 3.

Om Perfect i Spørgsmaal s. § 121. d.

Ang. det consecutive Perfect s. § 127 *c*. e.

§ 83. § 83. II. **Imperfect** bruges om det ufuldendte, a. vordende og derfor nærmest om *Fremtid*, i Reglen 1. objectivt om det, der vil indtræffe, f. Ex. Jes. 1, 26: derefter vil man kalde dig יִקָּרֵא Retfærdigheds By, ψ 1, 5, — men undertiden 2. ogsaa om det, som man vil, skal eller bør (hvor det utvetydigere og hyppigere Udtryk er Voluntativ, Jussiv eller Imperativ), f. Ex. Jes. 1, 24. Gen. 1, 9. 2, 16. 6, 17; særlig i Spørgsmaal om, hvad man skal eller tør, som Mi. 6, 6. ψ 13, 3. 15, 1. 24, 3. Jes. 33, 14. Herhen hører ogsaa Imperfect med לֹא i forbydende Betydning § 116*b*.

b. Ligesaa almindelig bruges Imperfect om den *nærværende Tid*, idet det enten 1. udtrykker, hvad der netop nu finder Sted f. Ex. Gen. 44, 7: hvorfor יְדַבֵּר taler min Herre saaledes? Ex. 2, 13 — eller 2. beskriver en vedvarende Tilstand, der ogsaa gjælder i det nærværende Øjeblik f. Ex. Jes. 3, 4 Børn herske יִמְשְׁלוּ over dem, 5, 8. ψ 10, 8, eller noget, der bestandig gjentager sig eller som en almengyldig Sætning gjælder til alle Tider. Saaledes Am. 3, 7. ψ 18, 26 ff. Hos. 4, 11 og især i Ordsprogene, f. Ex. 10, 1 ff. — Et saadant Imperfect træffer ofte i Anvendelsen sammen med det § 82*b* omtalte præsentiske Perfect, og hyppigt skifte disse to Former i sideordnede Sætninger for Afvekslingens Skyld.

c. Endelig anvendes Imperfect temmelig hyppigt om

Fortiden. Dette kan enten ske umiddelbart, i det den talende 1. paa levende, anskuelig Maade kan skildre en forbigangen Scene som nærværende f. Ex. 1 Kg. 21, 6. Ex. 15, 15, eller 2. fremstille en tidligere Handling som Gjenstand for Beslutning f. Ex. ψ 30, 9. 32, 5, eller 3. skildre, hvad der i Fortiden gjentog sig, udviklede sig eller varede ved, f. Ex. 1 Sm. 1, 7, saaledes plejede han at gjøre יַעֲשֶׂה hvert Aar, ψ 95, 10. Ij. 10, 10, — eller det kan ske middelbart, naar 4. Talen er om, hvad der paa et givet Punkt i Fortiden endnu var fremtidigt, selv om det nu forlængst er blevet til Virkelighed, f. Ex. Gen. 43, 25: de hørte, at de skulde spise יֹאכְלוּ der; 2 Kg. 17, 28. Ij. 36, 10. Paa denne sidste Maade kan man forklare sig Brugen af Imperfect efter אָז *da, derpaa*, der indfører, hvad der paa en foregaaende Sætnings Standpunkt endnu var usket, Ex. 15, 1. 1 Kg. 3, 16. Dt. 4, 41. ψ 126, 2 og efter טֶרֶם eller בְּטֶרֶם (§ 137*c*), *endnu ikke*, Gen. 2, 5. 37, 18, samt den yderst vigtige Brug af det consecutive Imperfect § 127*b*.

Om Brugen af Imperfect om det blot tænkte s. § 144*d*. *d.*

§ 84. III. Med Hensyn til Anvendelsen af Jussiv og Voluntativ udenfor de Tilfælde, hvor disse Former ligefrem udtrykke et Ønske, en Befaling eller Beslutning, maa henvises til § 132, 140*c*. § 84. *a.*

b. Om den særlige Brug af to **Imperativer** som For- og Eftersætning s. § 133. Om Imperativ i nægtende Sætninger § 116 *c*.

§ 85. *a.* § 85. **Verbaladjectiver** (**Participier**) og **Verbalabstracta** (**Infinitiver**) høre kun paa anden Haand til Verberne (s. videre § 97 og 115), hvormed det ogsaa hænger sammen, at de mangle enhver udpræget Tidsbestemthed. Om et Particip som Prædicat gjælder derfor med Hensyn til Tiden ganske hvad nedenfor (§ 109 *a*) vil blive udviklet om et almindeligt Prædicat i en Nominalsætning, og ligeledes kan alene Tanken selv afgjøre om et appositionelt eller substantivisk brugt Particip hører til Fortiden f. Ex. יֹרְדֵי de nedstegne, ψ 28, 1. 30, 4. נֹטֶה Zak. 12, 1. Jes. 44, 24 — til Nutiden f. Ex. Jes. 5, 11 — eller til Fremtiden f. Ex. ψ 22, 32. 102, 19. Særlig maa kun mærkes Brugen af Participier om det, der staar *i Begreb* med at ske, f. Ex. Jon. 1, 3, et Skib, der stod i Begreb med at afsejle בָּאָה, Jes. 5, 5; og Brugen af Partic. pass. i Betydning af det latinske *Gerundiv*, som נֶחְמָד lystelig Gen. 2, 9. 3, 6. נוֹרָא frygtelig 28, 17 o. l. — Ang. Particip i Tilstandsætninger s. § 126.

b. Om Inf. absolutus s. § 97 *c*, 103, 104, 105, 115 *c*, 122, 123.

Om Inf. constructus s. § 97 *c*, 103, 104, 106, 115 *b*. *c*, 136.

3. Ordgrupper.

§ 86. Paa en hel Række Punkter af den hebraiske, § 86.
og overhovedet den semitiske Syntax viser det sig, at Sproget endnu ned til dets seneste Tider sporadisk har ladet sig nøje med simpelthen at sammenstille to Begreber eller Udsagn, der efter vore Sprogs Fordringer kræve en bestemt Over- og Underordning, og en nøjere Undersøgelse vil overalt godtgjøre, at denne umiddelbare Sammenstilling repræsenterer den ældste og oprindeligste Taleform, som senere er blevet erstattet ved et utvetydigere Udtryk for de to Begrebers eller Sætningers Forhold, men saaledes, at det nye Udtryk ikke er blevet det ene herskende, men i større eller mindre Omfang har ladet den mere primitive Form blive staaende ved Siden af sig. Det rigtigste er derfor ved Behandlingen at gaa ud fra disse primitive Udtryk og først derefter betragte de mere udviklede Former. Exempler herpaa findes § 87, 125, 134 og 140.

Sammenknyttede Nominer.

1. Ved Apposition.

§ 87. At den § 86 omtalte ligefremme Sideord- § 87.
ning har været den oprindeligste Udtryksmaade i *a.*

Hebraisk ved Forbindelser mellem tvende Nominer, og har omfattet Tilfælde, hvor Sproget senere har indført et bestemtere Udtryk for det ene Nomens Underordning under det andet (§ 90), fremgaar endnu tydelig af flere Udtryk, hvor den mere elementære Form er blevet staaende ved Siden af den senere indførte, mere bestemte Udtryksmaade. Saadanne Levninger ere f. Ex. הַבָּקָר הַנְּחֹשֶׁת 2 Kg. 16, 17 Okser (af) Kobber, eller som vi kunne udtrykke det ved en Sammensætning: Kobberokser, מָסָךְ עֶשְׂרִים אַמָּה Ex. 27, 16, et Forhæng (paa) 20 Alen; הַבַּת הַשֶּׁמֶן Hez. 45, 14 et Maal Olie; הָאֶבֶן הַבְּדִיל Zak. 4, 10 Blyvægten; יָמִים מִסְפָּר Nm. 9, 20, et ringe Antal Dage; הָאָרוֹן הַבְּרִית Jos. 3, 14, Pagtens Ark; דְּבָרִים נִחוּמִים Zak. 1, 13 Trøsteord; מַיִם לַחַץ Jes. 30, 20 Trængselsvand; יַיִן תַּרְעֵלָה ψ 60, 5, Beruselsesvin; ja endog saa dristige Udtryk som טַלְטֵלָה גָּבֶר Jes. 22, 17, Mandskast; מַיִם בִּרְכַּיִם Hez. 47, 4, Vand, der naar til Knæerne.

Anm. Masoreterne ville ikke altid anerkjende disse Sideordninger, og udtale derfor undertiden det første Ord som stat. const. selv om det har Artiklen, f. Ex. הַמִּזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת 2 Kg. 16, 14; men de derved fremkomne Blandingsformer ere sikkert ikke oprindelige (smlgn. § 93 *f*).

b. Til saadanne omfattende Appositioner maa i Hebraisk ogsaa henregnes en Række Tilfælde, hvor der til et Flertalsord eller et determineret Ord føjes en indetermineret Singularis. Dette finder navnlig

Sted ved en bestemt Gruppe Talord (§ 95 *c*) f. Ex. שְׁלֹשִׁים אִישׁ 30 Mand, men ogsaa i Forbindelser som הַכְּרוּבִים זָהָב 1 Kr. 28, 18 Keruberne (af) Guld; שְׁלֹשׁ סְאִים קֶמַח Gen. 18, 6, tre Maal Mel; מִשְׁנֶה כֶסֶף Gen. 43, 15 den dobbelte Værdi (i) Sølv; Ex. 28, 17* o. l. Imidlertid viser Arabisk, at disse Forbindelser snarere ere at opfatte saaledes, at det andet Ord staar underordnet i *Accusativ*, men da dette ikke bliver synligt i Hebraisk, blive saadanne Udtryk at behandle under Appositionerne. Det samme gjælder om Forbindelser som מַחֲסִי עֹז ψ 71, 7 mit Tilflugtsted (i) Styrke; אֹיְבַי שֶׁקֶר 35, 19. 38, 20, mine grundløse Fjender, o. l. og i ethvert Tilfælde om Udtryk som הָאֵל בֵּית־אֵל Gen. 31, 13 Guden (fra) Betel; הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר Jes. 36, 8 Kongen (over) Assur; Jer. 48, 32, ligesom man ved Navne som אָבֵל כְּרָמִים eller כַּתֹּק פְּלִשְׁתִּים maa betragte det andet Ord som en parenthetisk tilføjet Apposition, hvis Hensigt er at adskille disse Steder fra andre Steder af samme Navn.

§ 88. Efter at Sproget senere har optaget en § 88.
mere tydelig Form (§ 90) istedetfor de § 87 omtalte *a.*
uegentlige Appositioner er Appositionsforholdet væsentlig blevet begrændset til alle de Tilfælde, hvor vi ogsaa bruge umiddelbare Sammenstillinger af to Substantiver eller af et Substantiv med et Adjectiv.

Ved alle Appositioner hersker den Grundregel, *b.*

at Hovedbegrebet staar foran, medens det nærmere bestemmende Ord følger efter. Altsaa גּוֹי גָּדוֹל et stort Folk, נַעֲרָה בְתוּלָה en jomfruelig Pige. Efter samme Regel siger man הָאָרֶץ כְּנַעַן Nm. 34, 2 Landet (nemlig) Kanaan; הַבַּת יְרוּשָׁלַםִ Klag. 2, 13 Datteren J.; הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה Kongen (nemlig) Salomo, medens den omvendte Stilling דָּוִד הַמֶּלֶךְ 2 Sm. 13, 39 Kong David, er langt sjeldnere. Heller ikke Udtryk som זֶה מֹשֶׁה Ex. 32, 1 denne, Moses, ψ 34, 7 stride mod den anførte Regel, da ogsaa her det andet Ord slutter sig som en nærmere Bestemmelse til det første, selvstændige Ord. Derimod vil man ikke kunne paavise et sikkert Exempel paa et Adjectiv, der er stillet foran sit Substantiv; kun Flertalsformen af רַב, talrig, synes undertiden at være stillet paa denne Maade, f. Ex. ψ 32, 10. 89, 51. Ords. 7, 26. 31, 29. Neh. 9, 28; men dette finder maaske sin Forklaring i, at man ved dette Ord har rettet sig efter Talordenes Construction (§ 95).

c. Et appositionelt Adjectiv retter sig i Tal og Kjøn efter det foranstaaende Ord, dog saaledes, at det staar i Flertal efter et Ord i Dualis, f. Ex. עֵינַיִם רָמוֹת ψ 18, 28. Jes. 35, 3. Smlgn. § 114 *a*.

§ 89. § 89. Er det første Ord i Appositionsforholdet
a. bestemt, d. e. naar det har Artiklen, eller er et Egennavn eller et Led af et Constructforhold (§ 93 *f*),

skal det andet Ord have Artiklen. Saaledes הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ den salvede Præst; חֲבַקּוּק הַנָּבִיא Profeten H.; אֲחִיכֶם הַקָּטֹן Eders lille (d. e. yngste) Broder. Det samme gjælder om de paapegende Pronominer, הַיּוֹם הַהוּא denne Dag; הַמֶּלֶךְ הַזֶּה denne Konge o. l.

Dog finder man undertiden Artiklen udeladt foran det andet Ord, skjønt det første er bestemt. Navnlig sker dette, naar det andet Ord er et paapegende Pronomen, der i sig selv er tilstrækkeligt bestemt, f. Ex. בַּלַּיְלָה הוּא i denne Nat, Gen. 19, 33. 32, 23; Jer. 31, 21, men ogsaa i andre Tilfælde, som הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה Jer. 2, 21. ψ 143, 10. Hag. 1, 4, og ved Talord, naar disse efter den sjeldnere Ordstilling følge efter deres Substantiv (§ 95 *c*), f. Ex. הַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר 1 Kg. 7, 44, de 12 Okser, ved אֶחָד Gen. 42, 19. 43, 14. — Undertiden er endog Udeladelsen af Artiklen ved det andet Ord nødvendig, da dens Anvendelse vilde give en anden Tanke end den tilsigtede; saaledes er דִּבָּתָם רָעָה Gen. 37, 2: en daarlig Omtale af dem, medens דִּבָּתָם הָרָעָה vilde være: deres daarlige Rygte. *b.*

Anm. Udeladelsen af Artiklen har i disse Tilfælde i Reglen den samme Betydning som paa Græsk, nemlig at fremhæve det paagjældende Ords Beskaffenhed netop i det omtalte Øjeblik; smlgn. Madvig, Græsk Ordføjningslære (2 Udg.) § 12.

Omvendt finder man undertiden Artiklen udeladt foran det første Ord og kun anvendt foran det andet. *c.*

Saaledes Gen. 41, 26 פָּרֹת הַטֹּבֹת de fede Køer; Jer. 17, 2 גְּבָעוֹת הַגְּבֹהוֹת de høje Bakker, 38, 14. 1 Kg. 7, 8. Smlgn. Zak. 11, 2. 14, 10. Neh. 3, 6, der dog ogsaa kunne forklares efter § 90*c* som st. c., hvad ogsaa gjælder om יוֹם Gen. 1, 31. 2, 3. Ex. 20, 10. Dt. 5, 14 o. oft. smlgn. § 90*d*. — Forskjelligt derfra er det, naar Artiklen foran et Particip har Betydning af et relativ Pronomen, og saaledes kan knyttes til et virkelig ubestemt Ord, f. Ex. Jes. 7, 20 תַּעַר הַשְּׂכִירָה en Ragekniv, der er lejet, Jer. 46, 16 (§ 135*a*).

Anm. Flere af de Steder, hvor det første Ord mangler Artiklen, ere noget tvivlsomme, idet de enten bero paa Masoreternes Udtale f. Ex. 2 Sm. 12, 4. Neh. 9, 35 (smlgn. omvendt Jer. 40, 3) eller paa en mulig urigtig Stilling af ה f. Ex. Zak. 4, 7. Jer. 6, 20. ψ 62, 4. 104, 18. Andre Steder synes Parallelismen at have været medvirkende, som Lev. 24, 10. Dm. 6, 25 ff. Jer. 32, 14.

2. Ved Status constructus.

§ 90. § 90. Til Tydeliggjørelse af de Tilfælde, hvor to
a. Substantiver ikke staa sideordnede, men i et gjensidigt Over- og Underordningsforhold (§ 87), brugte Hebraisk senere det saakaldte Status constructus-Forhold, der nærmest kommer til at svare til vore Sprogs Genitivforhold. Idet denne Udtryksmaade som en senere Udformning gaar ud fra den ovenfor omtalte Apposition, er Rækkefølgen af Ordene allerede givet; ogsaa her staar Hovedbegrebet foran, og

det nærmere bestemmende eller beskrivende Ord følger efter. Men det nye er, at det første Ords Bestemthed ved det andet anskueliggjøres, ved at det mister sin Selvstændighed og paa proklitisk Maade forenes med det følgende til en nøje sammenhængende Enhed (§ 21). (Denne Udtryksmaade danner følgelig en directe Modsætning til vore Ordsammensætninger, som Kongesøn, Landsherre, hvor det Ord, der skal bestemmes, staar tilsidst som det betonede Ord, medens det bestemmende Begreb uselvstændig føjes til Begyndelsen deraf). Det saaledes dannede Forhold kalder man et Constructforhold (eller Annexionsforhold) og det første Ord (Hovedbegrebet) siges at staa i *status constructus.* Istedetfor de § 87 omtalte elementære Sammenstillinger, som הַבָּקָר הַנְּחֹשֶׁת, træder altsaa det mere betegnende Udtryk אֱלִילֵי כֶסֶף Gudebilleder, der høre ind under Sølv d. e. ere af Sølv; istedetfor אֲנָשִׁים מְעַט Mænd, et ringe Antal, træffer man מְתֵי מְעַט Dt. 26, 5 Mænd af et ringe Antal; istedetfor זְבָחִים שְׁלָמִים Ex. 24, 5 Ofre, Fredsofre; hedder det hyppigere זֶבַח שְׁלָמִים osv. Og ligesom man appositionelt kan sige אֹיְבַי בְּנֶפֶשׁ ψ 17, 9 mine Fjender med Begjærlighed, kan det ogsaa hedde med Anvendelsen af *st. const.* אֱלֹהֵי מִקָּרֹב Jer. 23, 23 en Gud nærved, o. l.

Idet Constructforholdet paa denne Maade har *b.*

afløst Appositionsforholdet, er det let at forstaa, at det undertiden ogsaa er trængt ind, hvor Appositionen i Virkeligheden maa betragtes som den logisk rigtige Udtryksmaade og som den Form, der maa anvendes ved Oversættelsen til vore Sprog; saaledes det hyppige בַּת צִיּוֹן Sions Datter d. e. S. forestillet som Datter, eller ung Kvinde, smlgn. בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן Jes. 37, 22 (s. § 88*b*); endvidere אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אוֹב 1 Sm. 28,7 en Spaakvinde; Dm. 19,22. 2 Kg. 10,6. Jer.24,2; אֶרֶץ כְּנַעַן Kanaans Land; נְהַר פְּרָת Eufratfloden o. l.

c. Imidlertid maa man her vogte sig for at indblande en Del Forbindelser, der kun tilsyneladende høre hertil. Saaledes er det umuligt, at et Substantiv skulde kunne staa i *st. c.* til sit eget Adjectiv, og de Exempler, der kunne synes at være formede saaledes, ere i Virkeligheden opstaaede ved, at Adjectivet er behandlet neutrisk som Substantiv (et Gode, et Hele o. l. smlgn. § 91 *d*) hvorved det naturlig ikke retter sig efter Substantivets Kjøn eller Tal. Saaledes בִּרְכוֹת טוֹב ψ 21, 4 gode (eg. et Godes) Velsignelser, Ordsp. 24, 25; אֵשֶׁת רָע 6, 24 en ond Kvinde; צִיצַת נֹבֵל Jes. 28, 4 en visnende Blomst, 22, 24. Præd. 8, 10; אֲרוֹן אֶחָד 2 Kg. 12, 10 én Kiste, Lev. 24, 22. Jes. 36, 9. Herhen hører vel ogsaa מַלְאֲכֵי רָעִים ψ 78, 49 onde Engle, og מֵי הַמָּרִים Nm. 5, 18, bittert Vand, i det Adjectivets Flertal kan forklares ifølge

§ 93 *b*, saa at Udtrykket egentlig skulde lyde מַלְאֲכֵי רָע og מֵי הַמַּר.

Anm. הֶרֶךְ הַטּוֹבָה 1 Sm. 12, 23 kan forklares som en saadan st. c., idet det neutriske Adjectiv har faaet feminin Form; dog kan det ogsaa opfattes efter § 89 *c*. Forbindelser som דַּם הַנָּקִי Jer. 22, 17. Dt. 19, 13 (smlgn. Dt. 19, 10. 27, 25) kunne enten forklares paa den omtalte Maade, eller (efter Jer. 19, 4) oversættes ved: de uskyldiges Blod (נָקִי collectiv). — Foran Adjectiver kunne חֵיל בֵּית גֵּיא udtales som גֵּיא osv.; men denne Sammentrækning foregaar saa let, at her ikke er Tale om egentlig *st. c.* Zak. 14, 4. 2 Kg. 25, 9. Jes. 36, 2.

Heller ikke de Tilfælde, hvor et Ord staar i st. *d.*
constr. foran et Ordenstal (indtil 10), kunne umiddelbart anføres som Exempler paa den § *b* omtalte Udtryksmaade. Disse Forbindelser ere nemlig opstaaede ved Paavirkning fra Tallene over 10, der ikke danne egentlige Ordenstal, og hvor man — istedet for den fuldstændige Udtryksmaade שְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה (eg. det Aar, der fremkom, da Aarene bleve 600, d. e. det 600. Aar) f. Ex. 2 Kg. 13, 1. 10. 14, 23. 15, 1 — ofte træffer en kortere Form, som שְׁנַת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה det 12. Aar, 2 Kg. 17, 1. 1 Kg. 16, 10. Paa samme Maade kan man nu ogsaa ved Enerne sige med Benyttelse af Grundtallene istedet for Ordenstallene: בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ 2 Kg. 18, 1, i Aaret 3; 1 Kg. 15, 25. Esr. 1, 1, og endelig har man i Analogi hermed sagt ved Ordenstallene f. Ex. שְׁנַת הָרְבִיעִית det 4. Aar Jer. 46, 2. 51, 59.

2 Kg. 17, 6 ved Siden af det regelmæssige הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית 2 Kg. 18, 9. 11, 4.

Anm. Istedet for Forbindelsen שְׁנַת אַרְבָּעִים det 40. Aar, finder man ogsaa med Omstilling אַרְבָּעִים שָׁנָה altsaa ganske som ved Grundtallet (§ 95 *c*); saaledes Dt. 1, 3. Gen. 14, 4; ved יוֹם 7, 11.

§ 91. § 91. Bortset fra de § 90*b* omtalte appositionelle
a. Constructforhold, er den hebraiske Stat. constr. den Form, der nærmest kommer til at svare til vore Sprogs Genitivforhold, om dens Anvendelse end er noget mere omfattende og paa flere Punkter frembyder forskjellige Ejendommeligheder. De væsentligste Enkeltheder ville komme frem i følgende Oversigt.

b. Status constr. bruges:

1. hvor der er Tale om et egentligt *Ejendomsforhold* f. Ex. בֵּית הַמֶּלֶךְ Kongens Palads; בְּנֵי אֱלֹהִים Guds Sønner. Særlig maa mærkes den Maade, hvorpaa det hebraiske Sprog med dets stærke Trang til concrete og malende Udtryk anvender Ord som בַּעַל בֵּן אִישׁ til i Forening med en følgende Genitiv at omskrive Adjectiver o. l.; f. Ex. בַּעַל חֵמָה Nah. 1, 2, Hieronymus: habens furorem; Prov. 22, 24; בַּעֲלַת־אוֹב 1 Sm. 28, 7 ἔχουσα πνεῦμα πύθωνα; Gen. 14, 13. 37, 19. 49, 23. Jes. 41, 15; אִישׁ דְּבָרִים Ex. 4, 10 veltalende; Jer. 15, 10. Jes. 53, 3. 28, 14; בֶּן־שֶׁמֶן Jes. 5, 1 fed; בִּן הַכּוֹת Dt. 25, 2 hjemfalden til Slag;

c. 2. hvor der er Tale om et *partitivt* Forhold, idet

det første Ord hører til det andet som en Del til det hele. Saaledes מְעַט־מַיִם lidt Vand; חֲצִי הַדָּם Halvdelen af Blodet; מִבְחַר־עֲמָקַיִךְ Jes. 22, 7, Udvalget d. e. det bedste af dine Dale. Den prægnante Betydning, som מבחר har i dette sidste Exempel, have ogsaa de Adjectiver, der staa som første Led af et partitivt Constructforhold, saa at de maa oversættes ved Superlativ f. Ex. עֲנִיֵּי הַצֹּאן Zak. 11, 7. Jer. 49, 20, de elendigste Faar; Jes. 19, 11. 29, 19. Hez. 7, 24; גְּדוֹלָם Jer. 31, 34 den største blandt dem.

Anm. Den samme superlativiske Betydning har Adjectivet ogsaa, naar det partitive Forhold udtrykkes ved en bestemt Exponent, f. Ex. אַמִּיץ לִבּוֹ בַּגִּבּוֹרִים Am. 2, 16, den mest behjertede blandt Heltene.

3. hvor et Substantiv tjener til at angive et andet Ords *Egenskab*, f. Ex. הַר קָדְשִׁי ψ 2, 6 mit hellige Bjerg; 4, 6. Jes. 30, 9. Jos. 2, 12. Hos. 1, 2. Herhen høre de § 90*c* omtalte Udtryk. *d.*

4. Af særlig Betydning ere de Constructforhold, i hvilke det første Ord er et *Verbalabstractum* eller et *Verbaladjectiv*, i det Genitiven her kan træde i de forskjelligste Relationer til den i Verbet liggende Betydning: *e.*

A. Er det første Led af Constructforholdet et *Verbalabstractum*, kan det andet Ord ikke blot angive Handlingens Subject, som i חֲמַס כָּל־הַיֹּשְׁבִים Hez. 12, 19, alle Indbyggernes Voldshandling, men ogsaa dens Object, *f.*

f. Ex. חֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה Jo. 4, 19 Mishandlingen af Judæerne; יִרְאַת יהוה Jes. 11, 2 Herrens Frygt; אֵבֶל יָחִיד Am. 8, 10 Sorg over den enbaarne.

Anm. At det forholder sig noget anderledes ved egentlige Infinitiver, vil blive omtalt § 97 *c*.

g. B. Er det første Led af Forholdet et *Verbaladjectiv* (Particip), kan det andet Ord

a) repræsentere alle de forskjellige Betydninger, som en til Verbet knyttet Accusativ kan have (§ 99). Altsaa nærmest Handlingens Gjenstand f. Ex. מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ ψ 19, 8 sjælevederkvægende; עֹשֵׂה רְמִיָּה ψ 101, 7 handlende falsk, Jes. 28, 6; יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ ψ 84, 5 dine Husbeboere; יוֹרְדֵי בוֹר ψ 28, 1 de i Graven nedstegne (§ 85 *a*) — videre Handlingens Maade f. Ex. הֹלְכֵי תֹם Ords. 2, 7, som vandre i Retskaffenhed; Jes. 33, 15 — og navnlig den begrændsende Accusativ, der angiver den enkelte Side af Subjectet, hvorom Verbet egentlig gjælder, f. Ex. אִישׁ נְשׂוּא־פֶשַׁע ψ 32, 1. Jes. 33, 24 en Mand, hvis Synd er tilgivet; טְמֵא־שְׂפָתַיִם Jes. 6, 5 hvis Læber ere urene, 28, 11; יְפַת־מַרְאֶה Gen. 12, 11 skjøn (*fem.*) af Udseende; אֹבַד עֵצוֹת Dt. 32, 28 hvis Planer mislykkes; og ved passivt Partic. קְרֻעֵי בְגָדִים 2 Sm. 13, 31 med sønderrevne Klæder. Verbaladjectivet retter sig i disse Forbindelser altid efter det foregaaende Substantiv, ikke efter Genitiven, hvad der ogsaa er Tilfældet, naar Genitiven er forsynet med et tilbagevi-

sønde Suffix f. Ex. אֵלָה נֹבֶלֶת עָלֶהָ Jes. 1, 30 et Træ med visnende Løv; אַמִּיץ לִבּוֹ Am 2, 16 behjertet. Endelig kan Genitiven ved passive Participier af Verber, der styre to Accusativer, repræsentere den anden af disse f. Ex. לְבוּשׁ הַבַּדִּים Hez. 9, 11, iført den linnede Dragt. — At alle disse Constructforbindelser ere af en løsere Art end de sædvanlige, vil blive omtalt § 93 *f*, 94 *a*.

Anm. Med de her omtalte Constructioner kunne sammenlignes de § 99 *e* omtalte Accusativer af Participier med et tilføjet begrændsende Ord. — Om Participiernes Construction s. videre § 97 *b*.

β) Genitiv efter et Verbaladjectiv kan imidlertid ogsaa bruges, selv om Verbet ikke forbindes med Accusativ, men kræver en tydeliggjørende Præposition efter sig, idet denne udelades i Constructforholdet, naar der ikke kan opstaa nogen Misforstaaelse. Saaledes forbindes שׁוּב med Præpositionen מִן, men det er tilstrækkeligt at sige שׁוּבֵי מִלְחָמָה de fra Krigen bortvendte, eller afvante, Mi. 2, 8; קוּם med עַל betyder angribe, men „mine Angribere" kan udtrykkes ved קָמַי Ps. 18, 40. Ligesaa שְׂמֵחֵי רָעָתִי Ps. 35, 26, som glæde sig over min Ulykke, men שָׂמֵחַ לְ (smlgn. ψ 22, 16, hvor Masoreterne imidlertid læse st. abs.). Og medens man efter et Verbum i Passiv kun kan indføre det active Subject ved en Præposition (en Udtryksmaade, som dog i det Hele saa vidt mulig undgaas § 101 *c* anm.), kan man ved Verbaladjectiver *h.*

sige בְּזוּי עָם ψ 22, 7, foragtet af Folk, יְלוּד אִשָּׁה Ij. 14, 1 kvindefødt; חַלְלֵי־חֶרֶב Jes. 22, 2 gjennemborede af Sværdet, o. l.

i. 5. Om st. constr. foran hele Sætninger s. § 137 *c.*

§ 92. *a.* § 92. Til Constructforbindelserne høre nøjere betragtet alle de hebraiske Præpositioner med deres Styrelser. Ved enkelte af dem er det endnu tydeligt, at de ere oprindelige Substantiver, da de undertiden kunne forekomme paa anden Maade end som adverbiel Accusativ f. Ex. מִן (Del), der 2 Sm. 11, 17 staar som Subject, Ex. 17, 5 som Object — eller som adverbiel Accusativ uden nogen følgende Genitiv f. Ex. תַּחַת forneden, אַחַר (ogsaa i plur.) bagved, בַּעַד eg. Adskillelse, Mellemrum osv. Men i Reglen bruges de nu alene som Præpositioner d. e. som adverbiel Accusativ med en følgende Styrelse, og hyppigt ere de da stærkt forkortede, som אֶל, עַד og עַל (§ 43 *a*), og endnu mere בְּ og לְ, der ere blevne til proklitiske Partikler.

b. Paa lignende Maade som med ב og ל forholder det sig med כְּ, der oprindelig synes at have været et Substantiv med Betydningen: Værdi, Størrelse, Gjenbillede. Det kan ikke uden videre sammenstilles med vort *ligesom*, da det kan staa som et hvilketsomhelst Sætningsled, om end aldrig uden en følgende Genitiv; saaledes findes det som Subject 1 Sm. 20, 3: der er כְּפֶשַׂע Størrelsen af et Skridt mellem mig

og Døden; som Prædicat Gen. 3, 5: I skulle blive כֵּאלֹהִים Guds Lige, Hos. 11, 4; som Accusativ i denne Casus' forskjellige Betydninger, f. Ex. Dt. 1, 11 Herren vil forøge Eder med כָּכֶם Eders Antal 1000 Gange; Ij. 29, 2; כְּיוֹם מִדְיָן Jes. 9, 3 paa en Gjentagelse af Midjans Dag; Jes. 1, 25 כַּבֹּר med et tilsvarende til Lud o. l.

Hyppigt gjøres בְּ, לְ og כְּ selvstændige ved Indskydelsen af et מוֹ (d. e. מָה) med ubestemt relativ Betydning f. Ex. בְּמוֹ־אֹפֶל ψ 11, 2 i (hvad der er) Mørke; לְמוֹ Ij. 27, 14; כְּמוֹ Jes. 41, 25. *c.*

§ 93. De forskjellige Regler, der gjælde for Constructforholdene, kunne alle udledes af disse Forbindelsers ejendommelige Mellemstilling mellem de for os adskilte grammatiske Kategorier Apposition, Sammensætning og Rection. De vigtigste af disse Regler kunne samles under følgende 4 Grupper. § 93. *a.*

1. Da begge Ordene i Constructforholdet trods deres nøje Sammenslutning endnu have deres Selvstændighed som Begreber, bliver kun det af dem stillet i Flertal, som begrebsmæssigt betegner Flerheden, saa at f. Ex. בְּנֵי הַמֶּלֶךְ betyder Kongens Sønner, שַׂר הַטַּבָּחִים Drabanternes Høvding. — Men alligevel har den nøje Sammenslutning bevirket, at undertiden Flertalsendelsen fra det første Ord ogsaa overføres paa det andet, uagtet dette i Virkeligheden er *b.*

Enkelttal. Saaledes בָּתֵּי כְלָאִים Jes. 42, 22 Fængselshuse (for בָּתֵּי כֶלֶא); מֵי מְנוּחוֹת Hvilens Vande, ψ 23, 2. 35, 20. Jos. 6, 4 og vel ogsaa בְּנֵי אֵלִים ψ 29, 1. 89, 7 Guds Sønner; smlgn. ψ 78, 49 (§ 90*c*). Endnu nærmere kommer Constructforholdet til at staa ved Ordsammensætningen, naar Flertalsendelsen føjes til det sidste Ord istedetfor til det første, der er det egentlige Pluralisbegreb; men dette finder mærkelig nok kun Sted ved Ordet בַּיִת i de to Udtryk בֵּית אָבוֹת Ex. 6, 14. Nm. 1, 2 o. oft. for בָּתֵּי אָב *plur.* af בֵּית אָב en Underafdeling af en Slægt; og בֵּית בָּמוֹת Offerhuse 1 Kg. 12, 31. 2 Kg. 17, 29 (smlgn. 1 Sm. 31, 9?).

c. 2. Af den nøje Sammenslutning af Ordene i Constructionsforholdet følger det, at egentlig kun to Ord kunne indgaa et saadant Forhold, i det dog den saaledes dannede Forbindelse atter kan blive Led af et nyt Constructforhold, og saaledes videre, saa at der endog kan opstaa saa vidtløftige Sammenkjedninger som f. Ex. Jes. 21, 17: Kedars Sønners Heltes Buers Antals Rest. Derimod maa der, naar enten det første eller andet Led i Forholdet bestaar af to ved *og* forenede Ord, egentlig dannes to selvstændige Forhold, saa at man altsaa istedet for „Mandens Sønner og Døtre“ ved Hjælp af et Suffix maa sige בְּנֵי הָאִישׁ וּבְנוֹתָיו, — og istedet for „Himlens og Jordens Gud“ ved Gjentagelse af Ordet selv אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי

הָאָרֶץ Gen. 24, 3. Imidlertid søger Sproget paa forskjellig Maade at undgaa denne besværlige og vidtløftige Udtryksmaade.

d. I første Tilfælde tilføjer man enten det andet Ord uden noget Suffix f. Ex. מַשְׁקֵה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְהָאֹפֶה Gen. 40, 1, Ægypterkongens Mundskjenk og Bager, מֻכֵּה אֱלֹהִים וּמְעֻנֶּה Jes. 53, 4, slaget og ramt af Gud (efter § 91*h*), eller man stiller endnu lettere de to sammenhørende Ord ved Siden af hinanden og tilføjer alene Genitiven til det sidste f. Ex. Jes. 11, 2 דַּעַת וְיִרְאַת יהוה Jahves Erkjendelse og Frygt, hvorved det første Ord enten kan staa i st. c. som i מִבְחַר וְטוֹב לְבָנוֹן Hez. 31, 16 Libanons Udvalg og bedste (§ 91*c*), eller træde tilbage i st. abs. som נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים Jes. 53, 3 foragtet og svigtet af Mennesker. — I det andet Tilfælde udelades ofte det første Ord foran den nye Genitiv, selvfølgelig dog kun, hvis denne ikke er et Ejendomspronomen, der ej kan staa alene. Saaledes רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה Jes. 11, 2 Visdoms og Forstands Aand; Gen. 14, 19. Ex. 3, 8.

e. 3. Af de to Ords nøje Sammenslutning følger endvidere, at der ikke maa træde noget fremmed Ord ind imellem dem, saa at f. Ex. et til det første Ord hørende Adjectiv maa stilles bagved Genitiven, som i בֶּן הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל Kongens ældste Søn (med Artikel efter § 89*a*), hvorved det undertiden kan blive noget tvivlsomt, om Adjectivet hører til det første eller

andet Led af Constructforholdet. Herfra er det ingen Undtagelse, naar Retningens â føjes til det første Ord, som i בְּאֵ֫רָה שֶׁבַע Gen. 46, 1, da dette â i Virkeligheden ikke er andet end en oprindelig Casusendelse (§ 20 *b*). Derimod findes der ikke faa Tilfælde, hvor en Præposition er trængt ind imellem de to Led, uden at det første vender tilbage til st. abs.; men disse Forbindelser — f. Ex. חוֹסֵי בוֹ ψ 2, 12, som tro paa ham, Gen. 49, 11. Ex. 15, 6. Jes. 9, 1 f. 56, 10. Hez. 13, 2. Hos. 7, 5. Mi. 7, 14 smlgn. Jes. 19, 8. 22, 16 — ere at betragte som Sammenblandinger af to Udtryksmaader, idet man istedet for de regelmæssige Former הַחוֹסִים בוֹ eller חוֹסָיו (efter § 91 *h*) har dannet en tredie uregelmæssig חוֹסֵי בוֹ. Paa samme Maade skyldes det en Sammenblanding af to forskjellige Constructioner, naar der undertiden efter et Particip i st. c. følger et Object i Accus. f. Ex. מְשָׁרְתֵי אֹתִי Jer. 33, 22, som tjene mig. Men umuligt kan der træde et וְ ind imellem de to Led af Constructforholdet, da disse to Forbindelser ophæve hinanden, og de Exempler, hvor dette synes at finde Sted — Jes. 33, 6. 35, 2. Hez. 26, 10 smlgn. 1 Kr. 9, 32 *Qre* — ere derfor at forklare ved, at den nøje Forbindelse paa udvortes Maade har fremkaldt en sløjfende Udtale. I Jes. 51, 21 שְׁכֻרַת וְלֹא מִיָּיִן beruset, men ej af Vin, fore-

ligger der en virkelig Constructforbindelse, der med Forsæt er blevet afbrudt.

4. Endelig følger det af det første Leds Uselvstændighed, at det kun modtager sin **Bestemthed** fra dets Forbindelse med det følgende Ord, hvad der udvortes viser sig ved, at det første Ord i et Constructforhold **ikke** maa have **Artiklen**. Det faar udelukkende sin Determination fra det følgende Ords Determination, hvorfor dette stedse skal være bestemt (ved Artiklen, som Egennavn eller ved et nyt Constructforhold), hvis det første Ord skal betragtes som determineret (smlgn. dog § 94). Deraf kommer det, at Artiklen undertiden staar foran det Ord, der for os er ubestemt, og ikke foran det egentlig bestemte, f. Ex. Dt. 20, 8 הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב den ængstelige og svage af Hjerte, hvor לבב kun har Artikel, for at רך kan blive bestemt (ang. ψ 34, 19 smlgn. § 80 *c*). — Undtagelser fra denne Regel finder sædvanligvis kun Sted, hvor Constructforbindelsen er løsere, nemlig 1. i de § *e* omtalte Tilfælde, hvor to Udtryk ere sammenblandede f. Ex. הַיֹּשַׁבְתִּי עַל־מְבוֹאֹת Hez. 27, 3 *Ktîb* boende ved Havets Havne (*î* efter § 20 *b*), ψ 113, 5. 123, 1, og 2. ved de uegentlige Constructforhold § 91 *g*, hvor Genitiven repræsenterer en af Verbet styret Accusativ f. Ex. הָעֹשׂוֹ hans Skaber, Ij. 40, 19. Jes. 9, 12. 63, 11. ψ 103, 4. Dt. 13, 6. Smlgn. § 135 *a*.

Anm. 1. Disse sidste Tilfælde kunne imidlertid ogsaa opfattes saaledes, at det andet Led er Accusativ og ikke Genitiv, og i Virkeligheden lyder paa det eneste Sted, hvor der forekommer et 1. Persons Pronomen i en saadan Forbindelse, Suffixet *nî* og ikke *î* (§ 77 *b*), ψ 18, 33 הַמְאַזְּרֵנִי.

Anm. 2. Foruden de ovenfor omtalte Steder forekommer der endnu nogle enkelte Tilfælde, hvor det første Ord i Constructforholdet har Artiklen; men disse Steder — Gen. 24, 67. Lev. 27, 23. Jos. 7, 21. 8, 33. 2 Kg. 15, 16. Jer. 32, 12. Mi. 2, 12. ψ 123, 4 smlgn. Jes. 24, 2. Ords. 16, 4 — ere for en Del noget tvivlsomme. Smlgn. § 87*a* anm.

g. Den samme Grund, der bevirker, at det første Ord i et Constructforhold ikke maa have Artiklen, medfører ogsaa, at man kun sjelden finder et Egennavn som første Led i et saadant Forhold. Dog hedder det hyppigt יְהוָה צְבָאוֹת Hærskarernes Jahve, istedetfor יהוה אֱלֹהֵי צְבָאֹת; og uden Vanskelighed kan et Egennavn, hvis appellativiske Betydning endnu er tydelig, staa i st. c. som אֲרַם נַהֲרַיִם, אֲרַם דַּמֶּשֶׂק. Derimod opfattes Udtryk som אוּר כַּשְׂדִּים og גַּת פְּלִשְׁתִּים vel bedre efter § 87*b* som Appositioner.

Anm. Senere, da man betragtede צבאות som et uforanderligt Egennavn (smlgn. LXX og Rm. 9, 29), sagde man i de elohistiske Psalmer אֱלֹהִים צְבָאוֹת ψ 80, 8. 84, 9. 59, 6.

§ 94. § 94. Ifølge § 93*f* maa det første Led i et Con-
a. structforhold betragtes som determineret, naar den følgende Genitiv er bestemt, som indetermineret derimod, naar Genitiven er ubestemt. Saaledes בֶּן הַמֶּלֶךְ Kongens Søn (den bekjendte), men מִצְוַת אֲנָשִׁים

Jes. 29, 13 et Menneskebud. Herfra skulde imidlertid egentlig de § 91*g* omtalte løsere (uegentlige) Constructforhold undtages, hvor det andet Ord ikke udøver en saadan determinerende Indflydelse paa det første, f. Ex. נֹבֶלֶת עָלֶהָ et Træ med visnende Løv, Jes. 1, 30; יְרֵא אֱלֹהִים en gudsfrygtig, Gen. 22, 12. Dog overholdes denne Sondring ikke bestemt i Hebraisk. Man træffer uegentlige Constructforbindelser, hvor det sidste Ord determinerer det første, som אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ ψ 5, 12 de, der elske dit Navn, og omvendt gives der Tilfælde, hvor det sidste Ord i et virkeligt Constructforhold, uagtet det selv er bestemt, ikke har determineret det første f. Ex. בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל Dt. 22, 19, en Israels Jomfru, אִישׁ בִּנְיָמִן 1 Sm. 4, 12 en Benjaminæer. Om Steder som Gen. 16, 7 s. dog § 80 *a*.

Iøvrigt ejer Sproget et utvetydigt Middel til at *b.*
angive, naar et med en bestemt Genitiv forbundet Ord skal opfattes som indetermineret. Enhver Constructforbindelse kan nemlig omskrives ved Præpositionen לְ eller ved אֲשֶׁר לְ, hvilken Form navnlig benyttes for at bryde en længere Række Constructformer f. Ex. 1 Kg. 14, 29. Højs. 1, 1. Denne Omskrivning tillader nu tydelig at angive, om det første Ord er bestemt eller ikke, og saaledes kan man umisforstaaelig udtrykke: en af Drabanthøvdingens Tjenere, ved עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים Gen. 41, 12, eller: to af Sim'is

Tjenere, ved שְׁנֵי־עֲבָדִים לְשִׁמְעִי 1 Kg. 2, 39, medens עֶבֶד ש״ ה״ vilde betyde: Drabanthøvdingens (bestemte) Tjener. Ligesaa מִזְמוֹר לְדָוִד en Davidspsalme.

3. Talordenes Forbindelser.

§ 95. a. § 95. **Talordenes** forskjellige Constructioner lade sig alle henføre under de i det foregaaende omtalte forskjellige Nominalforbindelser, men for den praktiske Oversigts Skyld vil det herhen hørende Stof i det følgende blive samlet under et.

b. Tallene fra 3—10 ere egentlig **Abstracta** med den abstracte Hunkjønsendelse og i Betydningen svarende til Ord som Trehed, Dusin, Dekade o. l. De forbindes med Genitiven af det talte Ord i Flertal efter § 91 *c*, f. Ex. שְׁלֹשֶׁת בָּנִים tre Sønner. Paa samme Maade skulde Talordet egentlig ogsaa lyde foran Hunkjønsord, men idet Sproget i disse Talord erkjendte Tilføjelser af adjectivisk Art, søgte man at udtrykke deres Afhængighed af det talte Ords Kjøn ved foran Hunkjønsord at give Talordet et andet Kjøn, der altsaa maatte blive *masculinum* (smlgn. § 39 *c*). Tillige traadte da Talordet tilbage i st. abs., saa at altsaa 3 Døtre udtrykkes ved שָׁלֹשׁ בָּנוֹת. Paa samme Maade kom derefter ogsaa undertiden det egentlige Talabstractum til at staa i st. abs., f. Ex. שְׁלֹשָׁה בָנִים Gen. 6, 10. 1 Kg. 7, 25; og endelig fuldendte

man Opfattelsen af disse Talord som Adjectiver ved at stille dem bagved det talte Ord (§ 88 *b*), עָרִים שָׁלֹשׁ Jos. 21, 32. 1 Kr. 25, 5. — Kun yderst sjelden finder man ved disse Talord det talte Ord i Enkelttal, som שְׁמֹנֶה שָׁנָה 2 Kg. 22, 1 (derimod 8, 17 *Qre*); ligeledes עֲשָׂרָה אֶלֶף Hez. 45, 1, ti Tusind, ved Siden af עֲשָׂרָה אֲלָפִים.

Anm. Om Tallene fra 11—19 s. § 39 *d*.

Tallene fra 20—90, der have Form af Flertalsord, følges regelmæssig af det talte Ord i Enkelttal i Overenstemmelse med § 87 *b*. Saaledes שְׁלֹשִׁים אִישׁ vort: 30 Mand. Undertiden virker imidlertid Analogien fra de lavere Tal (§ *b*), saa at man baade kan finde det talte Ord i Flertal f. Ex. חֲמִשִּׁים צַדִּיקִים 50 retfærdige, Gen. 18, 24. Ex. 26, 5, og Talordet stillet bagved, i hvilket Tilfælde det talte Ord altid er Flertal, f. Ex. אַמּוֹת שִׁשִּׁים 60 Alen, 2 Kr. 3, 3. — Paa samme Maade forbindes de sammensatte Tal 21, 22 osv. *c.*

Af de øvrige Talord behandles אֶחָד som et Adjectiv, der følger efter sit Substantiv, אִישׁ אֶחָד én Mand, אִשָּׁה אַחַת én Kvinde; eller det stilles neutrisk i Constructforhold til sit Ord efter § 90 *c*. — שְׁנַיִם forbindes ganske som Tallene fra 3—10 (§ *b*), kun at det directe retter sig efter Ordets Kjøn. — Ved מֵאָה og אֶלֶף med deres Afledninger (§ 39 *g*) findes *d.*

snart st. abs. eller constr. fulgt af det talte Ord i Enkelttal — מֵאָה שָׁנָה Gen. 17, 17. מֵאָה אֶלֶף 2 Kg. 3,4, מְאַת שָׁנָה Gen. 25, 7 — snart st. abs. fulgt af Flertal — מֵאָה צִמֻּקִים 100 Rosiner, 1 Sm. 25, 18. Gen. 26, 12.

Anm. Kun sjelden svarer אחד til vor ubestemte Artikel, 1 Sm. 1, 1. 1 Kg. 19, 4. 2 Kg. 4, 1. — אֶחָד קָדוֹשׁ Dan. 8, 13 betyder: en, nemlig en hellig.

e. Om Ordenstallene s. § 90 *d.*

Verber med underordnede Nominer.

§ 96. § 96. Medene Genitiv er den hyppigste Casus, naar to Nominer stilles sammen i et Over- og Underordningsforhold, er ved Nominernes Tilknytning til et Verbum Accusativ den dominerende Casus, medens den ellers i Hebraisk kun viser sig i nogle enkelte, og ikke utvetydige Tilfælde ved Sammenstilling af to Nominer (§ 87 *b*).

§ 97. § 97. Evnen til at styre et Ord i Accusativ til-
a. kommer alle transitive Verbers finite Former, men kan ogsaa tildels træde frem ved Verbalnominerne, der ifølge deres ejendommelige Mellemstilling snart have Characteren af Verber, snart af Nominer. I Hebraisk kommer dette Forhold imidlertid tilsyne paa en noget forskjellig Maade, eftersom Verbalnominerne ere abstracte eller personlige.

b. Ved *Verbaladjectiverne* (Participierne) ere begge Constructioner, med Accus. og Genitiv, ligemeget i

Brug. Ved Siden af de § 91 *g* omtalte Exempler paa Genitivforbindelser træffer man saaledes ogsaa Udtryk som אֹיֵב אֶת־דָּוִד 1 Sm. 18, 29 bekjæmpende David, הַיּוֹרְדִים מִצְרַיִם Jes. 31, 1, eller med Objectssuffix הַמְאַזְּרֵנִי ψ 18, 33 smlgn. § 93 *f* anm. 1. Ligesaa efter Verbaladjectiver som חָפֵץ ψ 5, 5. 34, 13. 35, 27, יְרֵא 2 Kg. 4, 1 o. l.

Paa samme Maade kan der efter *Verbalabstracta* ikke blot følge Genitiv med objectiv Betydning (s. § 91 *f*), men ogsaa Accusativ, f. Ex. efter יִרְאָה Dt. 4, 10. 5, 26; efter אַהֲבָה Dt. 11, 13; efter מַהְפֵּכָה Jes. 13, 19; efter מַסַּע Nm. 10, 2. Derimod synes Forholdet at stille sig anderledes ved de egentlige *Infinitiver*. Her træffer man ofte Accus. f. Ex. חֲפֹךְ אֶת־הֶעָרִים Gen. 19, 29 at ødelægge Byerne; בְּלֶדֶת אֹתָם 25, 26 ved at føde dem; Am. 8, 11; men at der ogsaa skulde kunne følge en Genitiv efter dem, lader sig ikke bestemt paavise. Det følgende Ord kan nemlig ogsaa være Accus., selv om det ikke er indført ved אֵת (§ 98), og ialtfald synes Masoreterne overalt at have opfattet Forholdet saaledes, da de ved *inf. hif.* bestandigt beholde *Qamez antetonicum*, selv om der ikke staar את foran det følgende Ord, hvad de næppe vilde have gjort, hvis de havde betragtet Infinitivet som st. c. Saaledes לְהָמִית צַדִּיק Gen. 18, 25, forat dræbe en retfærdig; Jes. 28, 19. — Følger der efter Infinitivet

baade Subject og Object, er det sidste i ethvert Tilfælde Accusativ, f. Ex. Jes. 10, 15. 13, 19. Gen. 39, 18, hvad der ogsaa gjælder i de sjeldnere Tilfælde, hvor Objectet staar foran Subjectet, som Gen. 4, 15. Jes. 5, 24. 20, 1. Esr. 9, 8. — Inf. abs. kan efter sin Natur kun forbindes med Accus.

Anm. Paa samme Maade udtale Masoreterne Inf. constr., naar det følges af Subjectet, som de altsaa ikke have opfattet som subjectiv Genitiv, men som Nominativ, f. Ex. בְּהָמִיר אֶרֶץ ved Jordens Vaklen, ψ 46, 3. Dt. 25, 19. Jes. 10, 15. Derimod kan der efter et andet Verbalabstractum følge en subjectiv Genitiv; s. Dt. 1, 27. 7, 8. Jes. 13, 19. — Om Nominativ efter *Inf. abs.* s. § 115*c*, 123.

§ 98. a. § 98. Da den oprindelige accusativiske Endelse â (§ 20 *b*) i Hebraisk er indskrænket til at angive Retningen henimod, maa i Reglen **Ordstillingen** angive de Tilfælde, hvor et Substantiv staar som accusativisk Tilføjelse til et Verbum. Dog har Sproget i enkelte Tilfælde et **særligt Ord**, hvormed det peger paa de Led, der repræsentere en saadan Accusativ, nemlig det mærkelige אֵת (§ 20 *d*, 43 *f*), der gjenfindes i flere af de semitiske Sprog, og hvis oprindelige Betydning synes at have været: Selv, Væsen el. lgn. Det virkelige Object kommer da til at staa i Constructforhold (eller Appositionsforhold) til dette אֵת.

b. Med den angivne Oprindelse hænger det sammen, at dette Ord kun bruges foran *determinerede* Objecter, altsaa i Reglen foran Ord med Artiklen, Egennavne

eller determinerede Constructformer. Saaledes אֶת־הַדָּגָן Jo. 2, 19 Kornet; אֶת־רוּחַ יהוה Jes. 40, 13; אֶת־יהוה Jes. 11, 9; אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה Jes. 5, 5, hvad jeg vil gjøre (§ 135 *d*) אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ Jos. 2, 10, at han har udtørret (§ 138 *b*) o. l. At det i Poesi undertiden staar foran Ord uden Artikel, danner ifølge § 80 *c* ingen Undtagelse, da disse Ord dog kunne være bestemte f. Ex. Jes. 50, 4. Ords. 13, 21. Ogsaa kan det bruges foran כֹּל, selv om der ikke følger en Artikel efter, da dette Begreb (enhver, al) i og for sig er bestemt; saaledes Gen. 1, 21. — Imidlertid findes את ingenlunde altid anvendt i de her angivne Tilfælde; kun naar et Objectsuffix af en eller anden Grund ikke kan føjes umiddelbart til Verbet, maa det nødvendig indføres paa denne Maade, ellers er Brugen deraf overladt til den talendes frie Valg.

Den hyppigste Anvendelse af dette את er foran *c.*
Verbets egentlige Object f. Ex. אֶת־מִי hvem? Jes. 6, 8. 1 Sm. 28, 11, altsaa ifølge § 99 *a* ogsaa efter Verber som הָלַךְ Dm. 19, 18, נִגַּשׁ Nm. 4, 19 o. l.; ligeledes efter de § 101 *b* anm. omtalte upersonlige Udtryk, og efter Passiv § 101. Endvidere bruges det foran begrændsende Accusativer (§ 99 *g*) f. Ex. חָלָה אֶת־רַגְלָיו 1 Kg. 15, 23 han var syg i sine Fødder; samt ved Tidsangivelser (§ 99 *f*) אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים Ex. 13, 7. Dt. 9, 25.

d. Foran Nominativ staar det aldrig directe, derimod tjener det undertiden til at pointere et i Spidsen af Sætningen stillet Ord, ikke blot naar dette foregriber Sætningens Object, f. Ex. Gen. 21, 13, men ogsaa dens Subject, saa at את altsaa nærmest faar Betydning af: betræffende, angaaende. Saaledes Hez. 17, 21. 35, 10. 44, 3. Zak. 8, 17. Neh. 9, 19. Særlig bruges det hos senere Forfattere foran et relativt אֲשֶׁר, der slutter sig til et foregaaende Ord som en ny videre Bestemmelse; saaledes Jer. 27, 8 det Folk, der ikke tjener Nebukadresar, וְאֵת אֲשֶׁר og den, som ikke etc. Hez. 14, 22. Zak. 12, 10.

§ 99. a. § 99. Accusativens Betydninger. Blandt de mange Betydninger, som en til Verbet føjet Accusativ kan have, er Stillingen som Handlingens directe *Gjenstand* den væsentligste. I Hebraisk føjes et saadant Object til en Del Verber, der for os ikke have directe transitiv Kraft og derfor enten maa sammensættes med en Partikel eller kræve en Præposition foran det dertil hørende Substantiv. Saadanne Verber ere de, der betyde at *boe*, *opholde sig*, som שָׁכַן גּוּר יָשַׁב, endog med personligt Object: boe hos, ψ 5, 5. 120, 5; endvidere de, der betyde at *gaa*, eller *bevæge sig*, hvor da Accusativen kan angive de forskjelligste Relationer som: Stedet hvor, hvorhen og hvorfra; saaledes בּוֹא ψ 100, 4, הָלַךְ Dt. 1, 19; יָצָא Gen. 44, 4;

דָּרַךְ Ij. 22, 15, smlgn. Udtryk som Gen. 31, 4; videre de, der betyde at *iføre sig*, som לָבַשׁ Lev. 6, 3. עָדָה Jes. 61, 10; fremdeles *være fuld af,* strømme over med, eller omvendt *være tom paa*, mangle, som מָלֵא Gen. 6, 13. Jes. 1, 15, שָׂבַע Ex. 16, 12, חָסֵר Gen. 18, 28, שָׁכֹל 27, 45 o. l.; endelig forskjellige andre Verber som רִיב stride med Jes. 27, 8 (forsvare Jes. 1, 17); חָפֵץ have Behag i, ψ 40, 7; יָכֹל omfatte, overvinde, ψ 13, 5; eller ifølge en Elipse עָרַךְ angribe, Ij. 6, 4 (eg. עָרַךְ מִלְחָמָה ruste sig til Krig), נָשָׂא udtale, ψ 15, 3. 81, 3, (eg. נָשָׂא קוֹל opløfte Stemmen), og meget andet, som kun Ordbogen kan lære.

Intransitive Verber kunne desuden ligesom i andre Sprog forbindes med et Object af *samme Stamme*, der i Forening med et Adjectiv eller en anden Tilføjelse tjener til at characterisere Handlingen. Saaledes צָעַק צְעָקָה גְּדֹלָה Gen. 27, 34 skrige et stort Skrig, smlgn. v. 33; 2 Sm. 4, 5 eller kortere אִישַׁן הַמָּוֶת ψ 13, 4, sove Døden, for: Dødens Søvn. Ogsaa kan dette Object staa uden nogen Tilføjelse, hvorved det faar en egen Prægnans, f. Ex. Zak. 1, 2 vredes en Vrede d. e. en stærk Vrede. Smlgn. § 100 *c* og 105. b.

Videre kan en til Verbet føjet Accusativ paa mange andre Maader tjene til nærmere at bestemme eller begrændse Handlingen. Saaledes kan den c.

1. beskrive Handlingens *Maade* og *Art*, hvad enten

den er ledsaget af en nærmere Tilføjelse, f. Ex. ψ 12, 3 tale שְׂפַת חֲלָקוֹת med glatte Læber, smlgn. שְׁכֶם אֶחָד endrægtig, לֵב אֶחָד; eller פֶּה אֶחָד enstemmig — eller staar alene som adverbiel Bestemmelse. I Virkeligheden ere de hebraiske Adverbier gjennemgaaende intet andet end Substantiver, der i Accusativ underordnes Verbet, som אֱמוּנָה i Trofasthed Ps. 119, 75; מֵישָׁרִים retfærdigt, ψ 58, 2. Højs. 1, 4; נְדָבָה frivilligt; מְהֵרָה hastigt; דּוּמִיָּה i Stilhed, osv. Smlgn. § 104 *d.* — Dog anvendes ogsaa undertiden Adjectiver som Adverbier, som מַר bittert Jes. 33, 7, medens andre Steder vel bedre forklares efter § *e*, idet Adjectivet hører til Subjectet, som Jo. 4, 4. Jes. 5, 26.

Anm. De her omtalte adverbielle Substantiver indføres ligesaa hyppigt ved en Præposition, især ved בְּ.

d. 2. Beslægtede med de under § *c* omtalte Tilfælde ere de Forbindelser, hvor Accusativen angiver den *Norm*, hvorefter Handlingen retter sig, f. Ex. Ij. 1, 5, han bragte Ofre מִסְפַּר כֻּלָּם efter deres fulde Antal; maaske ogsaa Hag. 2, 5 jeg er med Eder אֶת־הַדָּבָר efter det Ord, jeg forjættede; smlgn. den dristig sammentrukne Sætning ψ 27, 8.

3. Dertil slutte sig de Tilfælde, hvor Accusativen angiver Handlingens *Aarsag*, som Jes. 7, 25, man gaar ikke derind יִרְאַת af Frygt for.

e. 4. Ogsaa hvor Tilføjelsen for os ikke slutter sig

til Verbet men *til Subjectet,* og hvor vi derfor tænke paa en Apposition i Nominativ, opfatte de semitiske Sprog Ordet som en til Verbet knyttet Accusativ. Saaledes ved Adjectiver: Am. 2, 16 flygte עָרוֹם nøgen; Ij. 24, 7. Gen. 33, 18; ved Participier ψ 7, 3. Jer. 41, 6, ved Substantiver, Zak. 2, 8 Jerusalem skal ligge פְּרָזוֹת som aabent Land, Jes. 5, 6. Klag. 3, 48. 2 Kg. 5, 2. Am. 5, 3. Smlgn. § 109 *b* og videre 104 *b*, 126 *b*. — Til et saadant underordnet Particip kan yderligere føjes et begrændsende Subject, f. Ex. 2 Sm. 15, 32 han kom קָרוּעַ כֻּתָּנְתּוֹ med sønderrevet Kjortel; smlgn. § 91 *g* anm. og 101 *a*.

Anm. Ogsaa disse Accusativer kunne indføres med בְּ, der da betyder: under Form af, identisk med, f. Ex. ψ 35, 2. 39, 7. 102, 4. Ex. 6, 3. Smlgn. § 108 *d*.

5. Endelig kan en Accusativ paa forskjellig Maade tjene til at *begrændse* Handlingen. En saadan Begrændsning kan gjælde *Tiden* og *Stedet*. Herhen hører først og fremmest de egentlige Tidsbestemmelser, der baade kunne angive Tidens Udstrækning — f. Ex. han levede מְאַת שָׁנָה 100 Aar; כָּל הַיּוֹם hele Dagen — og det enkelte Tidspunkt, som בֹּקֶר om Morgenen, ψ 5, 4; עֶרֶב om Aftenen, Ex. 16, 6; הַיּוֹם idag, Gen. 4, 14; עֵת רָצוֹן ψ 69, 14 i Naadens Tid (smlgn. Jes. 49, 8). Paa samme Maade Stedsbestemmelserne, der imidlertid i Reglen falde ind under de § *a* omtalte Accusativer efter Ver- *f.*

ber: at gaa, eller opholde sig, men dog ogsaa ligefrem kunne angive *Stedet hvor* f. Ex. Hos. 12, 5. Gen. 18, 1.

g. Men ogsaa paa anden Maade kan Verbet begrændses ved en saadan Accusativ. Er Verbet intransitivt, kan Accusativen angive, hvilken *Del* eller *Side* af Subjectet det nærmere gjælder, f. Ex. 1 Kg. 15, 23: være syg אֶת־רַגְלָיו i Fødderne; være større הַכִּסֵּא med Hensyn til Tronen Gen. 41, 40; blive borte דֶּרֶךְ med Hensyn til Vejen ψ 2, 12 (ti det er Vejen, der אָבַד bliver borte ψ 1, 6). Ved transitive Verber kan Accusativen ikke blot angive den Del af Subjectet, der er virksom — f. Ex. ψ 44, 3 du fordrev dem יָדְךָ med din Haand; 60, 7; raabe קוֹלִי med sin Stemme, ψ 3, 5. 27, 7. Jes. 10, 30 — men ogsaa det fra Subjectet forskjellige *Redskab*, hvormed Handlingen udføres, f. Ex. Mi. 7, 2 fange חֵרֶם med Nettet; ψ 17, 13 befri חֶרֶב med Sværdet; Jes. 1, 25 rense כַּבֹּר som med Lud (§ 92*b*). Dog ere disse sidste Udtryk sjeldne, idet de i Reglen indføres med en Præposition.

Anm. De af de anførte Exempler, hvor det tilføjede Ord staar bagved det grammatiske Subject, kunne ogsaa opfattes saaledes, at det tilføjede Ord er *Nominativ* som Permutativ til Subjectet, i Lighed med Udtryk som ψ 11, 4. 73, 2. — Den samme dobbelte Opfattelse er mulig, naar et saadant specificerende Led slutter sig til Objectet i Sætningen, som ψ 3, 8. Gen. 3, 15.

§ 100. a. § 100. I de § 99*g* omtalte Tilfælde, hvor der til et transitivt Verbum, der følges af et Object, føjes en

begrændsende Accusativ, møder os allerede Verber, der styre *to Accusativer*. En Underordning af et dobbelt Object kan imidlertid ogsaa finde Sted ved andre Verber, der kunne inddeles efter det forskjellige Forhold, hvori Objecterne slutte sig til det styrende Verbum. Herhen høre

1. de Tilfælde, hvor Verber, der snart forbindes med et *personligt* Object, snart med et *sagligt* efter den forskjellige Betydning, der er den fremherskende, forene begge disse Objecter under sig i samme Sætning. Saaledes kan שָׁאַל, æske, baade styre den adspurgte og det spurgte i Acc., og derefter kan det hedde ψ 137, 3 שְׁאֵלוּנוּ דִּבְרֵי de fordrede Sange af os. Jes. 45, 11. Hag. 2, 11, medens andre Steder det personlige Object indføres med מִן (smlgn. Constructionerne af αἰτεῖν). Det samme gjælder om Verber: at lære, undervise, som הוֹרָה ψ 27, 11. 45, 5. הֵבִין Jes 28, 9; at befale, צִוָּה Jer. 7, 23; kalde, קָרָא Jes. 60, 18; idømme עָנַשׁ Dt. 22, 19; give i Commission, שָׁלַח Jes 50, 1. 55, 11; betale, שִׁלֵּם Ords. 13, 21; fylde (§ 99*a*) מִלֵּא Jer. 16, 18 smlgn. זָרַע saa, Dt. 22, 9. Jes. 30, 23; מָשַׁח salve ψ 45, 8 (Am. 6, 6); רָגַם kaste, ramme Lev. 24, 23 o. l. — Mærkes kan ogsaa זָבַד skjænke, Gen. 30, 20, medens נָתַן kun underordner sig Personen, hvem der gives, i Accusativ, naar denne er et Suffix f. Ex. Jes. 27, 4. Jer. 9, 1 (smlgn.

noget lignende ved עָשָׂה כָלָה Neh. 9, 31, og Jes. 5, 6).

c. Mere specielt kan det samme opstaa, naar der efter § 99 *b* føjes et Object af samme Stamme til et Verbum, der allerede har en Gjenstand i Accusativ, f. Ex. ψ 25, 19, de hade mig שִׂנְאַת חָמָס med skaanselsløst Had, 2 Sm. 13, 15; smlgn. passivisk Jes. 45, 17.

d. 2. Derimod træder det ene af Objecterne kun i middelbart Forhold til Verbet, naar dette er et *Causativ* af et transitivt Verbum, idet det fjernere Object kun refererer sig til den egentlige Verbalbetydning, ikke til det causative Begreb, hvortil det første Object slutter sig. Saaledes mangfoldige Hiphʿîls- og Piʿēlsformer (§ 49 *d e*) som לִמֵּד lade indøve, ψ 25, 4; הִלְבִּישׁ iføre, Gen. 41, 42; שִׂבַּע mætte, ψ 90, 14; חִסֵּר lade mangle, ψ 8, 6; הִרְאָה vise, Am. 7, 1 o. l. hvortil nogle Verber slutte sig, der allerede i Qal kunne faa causativ Betydning, som חגר Ex. 29, 9; נעל Hez. 16, 10.

e. 3. Endelig kunne de to Objecter forholde sig til hinanden som *Subject* til *Prædicat,* idet Sætningen udsiger, hvad det første Object bliver til som Følge af Verbets Indflydelse. Saaledes navnlig efter עָשָׂה, שִׂים, נָתַן gjøre til, f. Ex. Gen. 17, 5. ψ 39, 9. 104, 3, men ogsaa efter andre Verber f. Ex. 1 Kg. 18, 32, han byggede Stenene til et Altar, Ex. 30, 25, eller omvendt (i det Form og Stof kunne ombyttes smlgn.

§ 107 *b*): han dannede Mennesket til Støv, Gen. 2, 7. Ex. 38, 3. ψ 104, 4; endnu friere: Am. 6, 11 slaa Huset רְסִיסִים istykker; Ij. 28, 2, smlgn. passivisk Mi. 3, 12. Zak. 14, 4. Hyppig indføres det andet Object med כְּ, der da efter § 92 *b* bliver den egentlige Accusativ, f. Ex. ψ 18, 43 knuse dem כְּעָפָר til hvad der ligner Støv.

Anm. Efter עשׂה, נתן og שׂים kan det andet Object ogsaa indledes med לְ, smlgn. Udtrykket היה ל, blive til.

Forskjellige derfra ere de Sætninger, hvor den anden Accusativ angiver den Tilstand, hvori Gjenstanden var, da den ramtes af Handlingen, f. Ex. Ex. 14, 9, de traf dem חֹנִים lejrede; eller med כְּ Hez. 1, 24 jeg hørte Lyden af deres Vinger כְּקוֹל, der lød som mægtige Vande. En saadan Accusativ bliver at forklare efter § 99 *e*. *f.*

§ 101. Naar et Verbum, der forbindes med to Accusativer (§ 100), bliver forandret til Passiv, bliver (ligesom i visse Tilfælde i Græsk) den anden Accusativ uforandret, medens den første danner det passive Subject. Saaledes ved Verber, der forbindes med et personligt og sagligt Object (§ 100 *b*) f. Ex. 1 Kg. 14, 6 שָׁלוּחַ קָשָׁה sendt med ond Besked; ved causative Verber (§ 100 *d*), som Ex. 25, 40 אֲשֶׁר־אַתָּה מָרְאֶה det, som vistes dig (sjeldnere med Omstilling af de to Objecter, Lev. 13, 49: Pletten הָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן vises § 101. *a.*

Præsten); כָּסּוּ פָנָיו חֲרֻלִּים dens Overflade bedækkes med Nelder, Ords. 24, 31. ψ 80, 11. Ij. 7, 3, og efter Particip 1 Kg. 22, 10; Hab. 2, 19; fremdeles ved Prædicatsaccusativerne § 100*e* f. Ex. Ij. 22, 16 נָהָר יוּצַק יְסוֹדָם deres Grund opløses til Strømme; endelig ved de begrændsende Accusativer § 99*g*, som 2 Sm. 15, 32 (s. § 99*e*).

b. Paa samme Maade behandles ogsaa ofte de Verber, der kun styre et enkelt Object, saa at altsaa Verbets passive Form kommer til at staa som et Slags upersonligt Udtryk, der indeholder sit eget Subject og er istand til at styre en Accusativ. At Objectet virkelig er bevaret i Accusativ, viser sig enten ved, at det indføres med אֵת (§ 98) f. Ex. Am. 4, 2 נִשָּׂא אֶתְכֶם I skulle bæres; Gen. 27, 42 og især ved יֻלַּד Gen. 4, 18. 35, 26. 21, 5, — eller ved, at det passive Verbum ikke retter sig efter Subjectet i Person og Tal, f. Ex. עַוְלָה לֹא־נִמְצָא Mal. 2, 6 Uret findes ikke; ψ 87, 3. Jes. 14, 3.

Anm. En Parallel til disse Udtryk frembyder en Række *upersonlige* Verber, der underordne sig det Ord, der for os er Subjectet, som Accusativ. Saaledes ויִּיטַב 1 Sm. 20, 13 *Ktîb*, smlgn. 2 Sm. 11, 25. Neh. 9, 32. Jos. 22, 17; חיה ל Gen. 47, 24. Ex. 12, 49. 28, 7. Nm. 9, 14.

c. Denne Behandling af det enkelte Object overføres undertiden igjen paa de Verber, der styre to Objecter, saa at disse Objecter altsaa begge blive

uforandrede i Passiv; saaledes Gen. 17, 5 ikke skal kaldes אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם dit Navn Abram.

Anm. Om det hebraiske Passiv i Almindelighed gjælder, at det i Reglen kun anvendes, naar det active Subject er ligegyldigt og ikke nævnes; smlgn. § 91 *h*.

§ 102. Medens ifølge det foregaaende den hebraiske Accusativ omfatter en Del Tilfælde, hvor vi fordre en Præposition efter Verbet, kan omvendt undertiden et Ord, der for os staar som directe Object, paa Hebraisk indføres ved en *Præposition*. Naar saaledes Gjenstanden opfattes som det, ved hvilket Handlingen bliver til, som dens Middel, kan den indføres ved בְּ, saa at f. Ex. קָרָא med בְּ ikke umiddelbart betyder at udraabe, men at anraabe under Anvendelse af, Udtalelse af et Navn. Andre Exempler herpaa ere פֵּרֵשׂ udbrede, Jes. 1, 15. Klag. 1, 17; פָּעַר opspærre, Jes. 5, 14. Ij. 16, 10. קָרַץ klemme sammen Ords. 6, 13, נָתַן בְּקוֹל Jer. 12, 8 og דִּבֵּר בְּ. Opfattes derimod Gjenstanden som det, for hvis Skyld, med Hensyn til hvilket Handlingen udføres, bruges לְ. Saaledes Dt. 3, 20. Jes 29, 2. 14, 3. Am. 8, 9. Hos. 11, 3. ψ 25, 18. 72, 4 osv. I begge Tilfælde staar Verbet som et i sig afsluttet, selvstændigt Begreb, der ikke directe kræver et Supplement, altsaa paa en lignende Maade, som naar transitive Verber undertiden bruges helt uden Object, f. Ex. עָשָׂה virke, ψ 22, 32; Jes. 44, 23. יָדַע være vidende, ψ 56, 10. Jes. 44, 9. § 102. a.

— Derimod findes den aramaiserende Brug af לְ foran det directe Object kun i Skrifter fra en sen Tid f. Ex. Klag. 4, 5.

b. Om de Verber, der ellers forbindes med Præpositioner, og om de saakaldte prægnante Udtryk maa henvises til Ordbogen.

Underordnede Verber.

§ 103. a. § 103. Naar i Hebraisk et Verbum staar som Gjenstand for et andet, antager det den samme Form, som naar det overhovedet skal indtage et Nomens Plads, nemlig *Infinitiv,* hyppigst *Infinitiv constr.,* sjeldnere *Inf. abs.*

Anm. 1. Saaledes findes *Inf. constr.* som Subject, Ords. 28, 21 הַכֵּר־פָּנִים at gjøre Personsforskjel er ilde; 17, 26. 18, 5. 21, 19; en enkelt Gang *Inf. abs.* Præd. 4, 17 smlgn. Ords. 25, 27; som Genitiv: ψ 32, 9 אֵין הָבִין uden Forstaaen § 117 *a*, og navnlig hyppig efter forskjellige Præpositioner.

Anm. 2. Udtryk som טוֹב לָשֶׁבֶת Ords. 21, 9 høre ikke herhen, men under § 104 *d*, idet det i for sig selvstændige טוֹב nærmere bestemmes ved Inf. med לְ: det gode viser sig ved at; § 115 *a*.

b. Sjeldnest træffer man ved et som Object staaende Verbum Inf. abs., som Jes. 1, 17 לִמְדוּ הֵיטֵב lærer at handle vel; 7, 15; oftere bruges Inf. constr., f. Ex. Jer. 9, 4, de have lært דַּבֵּר at tale Løgn; efter יָדַע Am. 3, 10. 1 Kg. 3, 7; efter שָׂנֵא ψ 101, 3; efter נָתַן tilstede, ψ 55, 23 (smlgn. 2 Kr. 20, 10). Men endnu oftere stilles der et לְ foran Infinitiven

(smlgn. § 104*d*), forat det i denne Form kan tjene til at fuldstændiggjøre det foranstaaende Verbum (smlgn. tysk *zu* foran Infinitiv). Saaledes efter אָהֵב Hos. 12, 8; efter דִּמָּה foresætte sig, Nm. 33, 56. Dm. 20, 5; בִּקֵּשׁ søge, Zak. 12, 9; efter למד Dt. 14, 23; efter כִּלָּה Am. 7, 2 o. l.

§ 104. Paa anden Maade forholder det sig med de Forbindelser, hvor det underordnede Verbum ikke staar som directe Object for et andet, men blot nærmere *bestemmer* det, og tjener til at give det Indhold og Fylde (*udfyldende Verber*). § 104. *a.*

1. Dette finder Sted ved en Række intransitive Verber, der ere rent formelle og derfor ikke kunne staa uden et udfyldende Supplement, som Verberne: at begynde, vedblive, gjentage, være istand til, villig til o. l. Her træffer man ofte det andet Verbum umiddelbart føjet til det første i finit Form, idet det danner et af de § 126*b* beskrevne Tilstandsudtryk, der svare til en underordnet Accusativ § 99*e*. Saaledes אָשׁוּבָה אֶרְעֶה Gen. 30, 31, jeg vil atter vogte; Zak. 8, 15, ved יָכֹל Klag. 4, 14; ved הוֹסִיף vedblive, Hos. 1, 6. Jes. 52, 1; הֵחֵל begynde, Dt. 2, 24; הוֹאִיל være villig, Hos. 5, 11. Dt. 1, 5; הִשְׁכִּים være ivrig, Zef. 3, 7; הִרְבָּה, הִשְׁפִּיל o. l. *b.*

Men Sproget kan ogsaa udtrykke dette Forhold paa andre Maader. Enten har man opløst Verberne *c.*

til to selvstændige Sætninger ved at indskyde et *og* f. Ex. Gen. 26, 18. 25, 1. Dm. 19, 6. Jes. 6, 13 — eller man har hyppigere antydet det andet Verbums logiske Underordning ved at bruge en af de § 103 *b* omtalte 3 Former: *Inf. constr.* alene, *Inf. constr.* med לְ, og *Inf. abs. Inf. constr.* alene findes saaledes f. Ex. efter הוֹסִיף Jes. 7, 10. Gen. 4, 12. 37, 5. Hos. 9, 15; הֵחֵל Dt. 2, 25; יָכֹל Ij. 4, 2; אָבָה være villig, Jes. 28, 12, מֵאֵן være uvillig, Jer. 15, 18; הֵיטִיב ψ 33, 3; *Inf. constr.* med לְ findes efter שׁוּב Ij. 7, 7; efter הוֹסִיף Gen. 4, 2. Jes. 29, 14; יָכֹל Gen. 13, 6; אָבָה Ex. 10, 27; מֵאֵן Ex. 7, 14; הֵחֵל Gen. 10, 8; הִגְדִּיל Jo. 2, 20. ψ 126, 2; הִשְׁפִּיל ψ 113, 6; הֶעֱמִיק Jes. 29, 15; הִרְבָּה Am. 4, 4; *Inf. abs.* endelig efter חָדַל Jes. 1, 16; אָבָה Jes. 42, 24 (kan dog ifølge Ords. 1, 25 ogsaa være Object efter § 103 *b*); med Foranstilling Jer. 9, 4 smlgn. Ords. 25, 27.

d. 2. Men et saadant nærmere beskrivende Verbum kan ogsaa føjes til Verber, der i og for sig indeholde et afsluttet Begreb, men hvis Art og Maade dog kan modtage en nøjere Bestemmelse. Her ere kun to Udtryksmaader mulige, nemlig enten *Inf. constr.* med לְ — f. Ex. Gen. 2, 3 בָּרָא לַעֲשׂוֹת skabte ved at udføre; Dm. 9, 56. 2 Sm. 19, 6 f. ψ 10, 14. 78, 18. 103, 20. 119, 9, og især det hyppige לֵאמֹר dicendo — eller endnu oftere *Inf. abs.*, der da kommer til at staa i Accus. paa den § 99 *c* angivne Maade. Saaledes

Zak. 7, 3 græde הִנָּזֵר under Afholdenhed; Gen. 21, 16. Jes. 7, 11. 19, 22. 57, 17. Jer. 12, 17. Ij. 15, 2f. Enkelte saadanne absolute Infinitiver ere efterhaanden blevne rene Adverbier, der kunne anvendes friere, som הֵיטֵב Dt. 9, 21. 13, 15. Jon. 4, 4. הַשְׁכֵּם ivrigt, Ords. 27, 14, og især הַרְבֵּה, der endog kan stilles i Apposition til et Substantiv, f. Ex. Gen. 15, 1. 2 Sm. 8, 8. Jes. 30, 33.

§ 105. Ligesom et Verbum kan modtage en nøjere Bestemmelse ved en tilføjet Accusativ af samme Stamme (§ 99 *b*), saaledes kan det ogsaa paa prægnant Maade bestemmes nærmere ved Tilføjelsen af dets eget absolute Infinitiv. Det gjør her i Reglen en Forskjel, om dette Infinitiv stilles foran eller efter Verbet. § 105. *a.*

Staar det absolute Infinitiv *efter* sit Verbum, meddeler det dette i de fleste Tilfælde Betydningen af det vedholdende og udtømmende, hvad der gjentager sig, indtil Maalet naas, eller i Almindelighed vedbliver at være i Virksomhed. Saaledes נֵלְכָה הָלוֹךְ Zak. 8, 21, lad os vedblive at gaa; Gen. 19, 9. Jes. 6, 9. Ij. 13, 17 smlgn. Jes. 29, 14. Undertiden kan der til et saadant Infinitiv knyttes et andet, der paa videre Maade tjener til at bestemme Handlingen, som Gen. 8, 7 וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב den vedblev at flyve frem og tilbage; Jes. 31, 5; eller det nye Infinitiv kan stilles ind mellem Verbet og dets egen Infinitiv, f. Ex. Gen. 8, 3. 12, 9. Jer. 7, 13. 25. 11, 7. *b.*

c. Staar derimod det absolute Infinitiv umiddelbart *foran* Verbet, har det den Virkning, at Handlingen træder frem som sikker og uudblivelig, som Modsætning til noget andet eller med Betydningen af det afsluttede og færdige. Saaledes Gen. 2, 17 מוֹת תָּמוּת du skal uundgaaelig dø; ψ 40, 2 jeg stolede af al Kraft; ψ 118, 13 vel har du nedslaaet mig, men; Am. 9, 8, fuldstændig udrydde; Gen. 15, 13. 37, 8. 43, 3. Am. 5, 5. Hab. 2, 3. Dog overholdes denne Forskjel i Betydningen mellem det foran- og efterstillede Inf. ikke altid; saaledes har det foranstillede Inf. undertiden Betydning af det vedvarende, Jes. 3, 16. Hos. 4, 18, og omvendt det efterstillede undertiden Betydning af det pointerende, Nm. 23, 11. Gen. 31, 15.

Anm. Temmelig hyppig er det foranstillede *Inf.* uforandret *Qal.*, selv om der følger en anden Conjugation f. Ex. Gen. 37, 33; 1 Sm. 23, 22; kun sjeldnere er dette Tilfældet ved det efterstillede; Jes. 31, 5.

§ 106. § 106. Naar et Infinitiv med ל slutter sig til
a. Verbet הָיָה, faar det Betydning af det forestaaende, paahvilende eller lige paabegyndte. Den nærmere Forstaaelse afhænger af, hvorvidt Verbet skal opfattes activisk eller passivisk, hvad alene Sammenhængen kan afgjøre. Saaledes Gen. 15, 12 Solen var לָבוֹא ved at gaa ned; men ψ 109, 13 hans Afkom skal være לְהַכְרִית til at udryddes; Jes. 5, 5. 6, 13. Det

samme gjælder, naar Begrebet af היה er indeholdt i Negtelser som אֵין f. Ex. Præd. 3, 14, eller לֹא f. Ex. Dm. 1, 19, hyppigere upersonlig f. Ex. Am. 6, 10. Mi. 3, 1.

Anm. Digterisk findes לְ udeladt efter אֵין ψ 40, 6, smlgn. en lignende Udeladelse i en anden Forbindelse Ij. 3, 8.

En særegen Betydning faa disse Udtryk ved at b.
היה stundom udelades, hvorved der fremkommer en ejendommelig Omskrivning for Imperfect med Bibetydning af, hvad der er i Begreb med at ske, hvad der bør eller kan ske. Saaledes med activ Betydning Jes. 21, 1 Storme, לַחֲלֹף der ere ifærd med at fare frem; 38, 20 Herren er beredt til at hjælpe; 10, 32. 44, 14. 28. Jer. 17, 10. Hab. 1, 17. ψ 104, 21. Ords. 18, 24. 19, 8. Med passiv Betydning ψ 32, 9, medens Steder som Hos. 9, 13. Ij. 30, 6 kunne opfattes paa begge Maader. Smlgn. ogsaa Udtrykket מַה־לַּעֲשׂוֹת hvad skal der gjøres? f. Ex. Jes. 5, 4.

B. Sætningen (§ 107—123).

1. Subject og Prædicat.

§ 107. Til at danne et Udsagn er det i Hebraisk § 107.
tilstrækkeligt umiddelbart at sammenstille Subject og a.
Prædicat uden noget formidlende Led (Copula). Saaledes betyder אָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר jeg (er) Støv og Aske; אַתָּה קָדוֹשׁ du (er) hellig osv. Det samme gjælder om

de Udsagn, der ikke i Almindelighed beskrive Subjectet, men angive, at det er tilstede eller befinder sig paa en vis Maade, som הַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ Kongen (befinder sig) ved Taflet; din Bolig er בְּתוֹךְ מִרְמָה midt i Falskhed, eller hvor der er Tale om et bestemt Forhold, som יוֹם לַיהוה (der er) en Dag for Herren.

b. Det hebraiske Sprog tillader endvidere, bortset fra Manglen paa Copula, saadanne Sammenstillinger af et Grundord og et beskrivende Led i et langt videre Omfang, end vore Sprog kjende det, idet vi ikke uden videre kunne sige, at Tingen *er* sin Størrelse eller sit Maal, det Hele sine enkelte Dele, eller Formen sit Stof. Hvor let dette derimod lader sig gjøre i Hebraisk, vise Udtryk som Hez. 41, 22 dets Vægge (ere af) Træ; Dt. 33, 25, din Laas (er af) Jern og Kobber; Jes. 5, 12, deres Drikkelag er Cither og Harpe, Pauke og Fløjte og Vin; o. l. smlgn § 100*e*. Mærkes maa ogsaa den hyppige Anvendelse af et Abstractum som Prædicat, f. Ex. mit Bæger er Overflødighed (d. e. strømmer over) ψ 23, 5. 35, 6. 1 Sm. 21, 6. Jer. 44, 2. Ij. 5, 24 osv.

§ 108. *a.* § 108. Overalt hvor Subjectet er bestemt, medens Prædicatet er ubestemt, kan der ifølge § 89*a* ikke være Tvivl om, at der foreligger et Udsagn. Ere de derimod begge bestemte eller begge ubestemte, vil kun Sammenhængen kunne afgjøre, om de skulle opfattes som en Apposition eller som et Udsagn. Saa-

ledes kan יהוה אֱלֹהָי ligesaa godt betyde: Jahve, min Gud, som: Jahve er min Gud; og פִּי הַמְדַבֵּר kan baade være: min Mund, som taler og: min Mund er det, som taler.

Imidlertid raader Sproget over Udtryksmaader, der gjøre det utvivlsomt, at de tvende Ord ikke ere sideordnede, men danne et fuldstændigt Udsagn.

1. Herhen hører Anvendelsen af et 3. *Persons Pronomen* efter Subjectet, hvorved dette pointeres („denne og ingen anden“ smlgn. § 113*b*), og hvorved det tillige tydelig sondres fra Prædicatet. Et saadant Pronomen retter sig i Kjøn og Tal efter Sætningens Subject. Saaledes Gen. 42, 6 Josef הוּא הַשַּׁלִּיט han er Herskeren; Hos. 11, 5; Ij. 28, 28: Herrens Frygt הִיא חָכְמָא den er Visdom; Jes. 33, 6; Gen. 25, 16: disse הֵם בְּנֵי de ere Ismaels Sønner. Ofte bruges disse Stedord efter de spørgende Pronominer f. Ex. Gen. 27, 33. Jes. 50, 9. ψ 24, 10. Zak. 1, 9. Mærkeligst er Anvendelsen deraf efter de personlige Pronominer for 1. og 2. Person, f. Ex. ψ 44, 5 אַתָּה־הוּא מַלְכִּי du (alene) er min Konge; 2 Sm. 7, 28. 2 Kg. 19, 15. Jes. 37, 16. 43, 25. 51, 9. Jer. 14, 22. — Er Prædicatet et Verbum, retter dette sig efter det egentlige Subject, ikke efter הוּא, med Hensyn til Person, f. Ex. Jer. 49, 12 אַתָּה הוּא תִּנָּקֶה, du (en saadan) skulde slippe fri! b.

At vi i alle disse Tilfælde have at gjøre med en c.

pointerende Gjentagelse af Subjectet, ikke med et foreløbigt Prædicat, synes bestemt at fremgaa af de Steder, hvor det saaledes tilføjede Pronomen sættes bag ved Prædicatet, hvad der efter § 112 ofte finder Sted ved en almindelig Sammenstilling af Subject og Prædicat. Saaledes Gen. 41, 26, de 7 fede Køer שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה de ere 7 Aar; 31, 43 og ved Tiltale Zef. 2, 12. Her kan Pronominet undertiden rette sig i Tal og Kjøn efter Prædicatet, f. Ex. Jer. 10, 3, Hedningenes Love הֶבֶל הוּא de ere Tomhed. Enkelte Steder, hvor det egentlige Subject er et anden eller første Persons Pronomen, bruges undertiden ikke הוּא, men er Gjentagelse af Pronominet selv, f. Ex. ψ 76, 8 אַתָּה נוֹרָא אַתָּה du, du er frygtelig.

Anm. Med dette הוּא maa ikke forveksles det rent paapegende זֶה f. Ex. Gen. 27, 24 אַתָּה זֶה du dér.

d. 2. Andre Steder bliver Prædicatet Sondring fra Subjectet tydeligt ved, at dette sidste kommer til at staa som et i sig afsluttet Udsagn (Vedkommende er til eller er tilstede), medens Prædicatet angiver i hvilken Tilstand Subjectet befinder sig.

a. Dette kan ske ved, at Prædicatet indføres med בְּ; smlgn. det § 99 *e* anm. bemærkede, hvorefter dette בְּ (de ældre Grammatikeres בְּ *essentiæ*) angiver: i hvilken Egenskab, under hvilken Form Subjectet i det givne Øjeblik befinder sig. Saaledes Ij. 23, 13 הוּא

בְּאֶחָד han er til som én og den samme; Ex. 18, 4. ψ 68, 5.

β. Endvidere kan det ske ved, at Subjectet træder *e.*
i Forbindelse med et af de § 110*b* omtalte Smaaord יֵשׁ, אַיִן o. l., der i Forening med Subjectet angive, at dette er tilstede (ikke er, vedvarende er etc.), hvortil Prædicatet saa slutter sig med en nærmere Angivelse af Subjectets Tilstand i det nævnte Øjeblik. Hyppig er Prædicatet da et Participium (§ 85 *a*) f. Ex. יֶשְׁךָ מַצְלִיחַ Gen. 24, 42, du er lykkebringende; אֵינֶנִּי נֹתֵן Ex. 5, 10, jeg giver ikke; Ij. 1, 17; men det kan ogsaa bestaa af andre Ord f. Ex. Gen. 37, 29, Josef var ikke בַּבּוֹר i Cisternen.

§ 109. En anden Ufuldkommenhed ved den § 107 § 109.
omtalte uformidlede Sammenstilling af Subject og *a.*
Prædicat er, at Sætningens Tid paa denne Maade ikke bliver angivet, saa at kun Sammenhængen kan afgjøre, om den hører til Fortid, Nutid eller Fremtid. Saaledes maa Hos. 11, 1 oversættes: Israel (var) en Yngling; Dm. 4, 4 Debora (var) en Profetinde, medens לַיְלָה לָכֶם Mi. 3, 6 betyder: der skal være Nat for Eder.

Anm. Om Modus i Nominalsætninger smlgn. § 123.

Skal altsaa Tidsmomentet bestemt udtrykkes, *b.*
kræves dertil en tydeliggjørende Omskrivning. I denne Hensigt anvendes Verbet הָיָה, der imidlertid er langt fra at svare til vort almindelige Copula. For

det første betyder הָיָה ikke umiddelbart at være, men at indtræffe, ske, og først derigjennem den saaledes indledede Tilstand, og for det andet er Prædicatet egentlig at opfatte som en Accusativ i Lighed med de § 99 *e* omtalte, der træder til som en nærmere Bestemmelse af det i הָיָה liggende afsluttede Begreb. Saaledes Gen. 1, 2 Jorden הָיְתָה var (eg. var blevet) øde; Jes. 5, 1. 3, 7 לֹא־אֶהְיֶה jeg vil ikke være Læge; Gen. 42, 11 dine Tjenere לֹא־הָיוּ ere ikke Spejdere.

§ 110. a. § 110. Naar der kun siges om Subjectet, at det er til eller tilstede, maa dette Begreb, der danner det egentlige Prædicat, selvfølgelig udtrykkes, idet Tilfælde som Nah. 2, 9, hvor det i en underordnet Sætning hedder מִימֵי הִיא fra den Tid, det (Ninive) var til, staa ganske undtagelsesvis.

Som Prædicat til et saadant Subject kan anvendes det § 109 *b* omtalte Verbum הָיָה for at betegne, hvad der er blevet til og derefter er. Saaledes Gen. 2, 5. Jes. 30, 15.

b. Endnu hyppigere anvendes imidlertid i dette Tilfælde det for Hebraisk ejendommelige Abstractum יֵשׁ Væren, med dets Paralleler אַיִן Ikkeværen, עוֹד Vedvaren, אֶפֶס Ophør, idet disse Ord i Forening med Genitiven af Grundordet danne et Udsagn, der indeholder den fornødne Verbalbetydning (smlgn. § 108 *e*). Saaledes יֵשׁ תִּקְוָה Klag. 3, 29 Haabs Væren d. e. der

er Haab, אֵין אֱלֹהִים ψ 14, 1, Gud er der ikke; Gen. 5, 24; Jon. 3, 4. Jes. 46, 9. — Først efterhaanden anvendes disse Ord friere som egentlige Prædicater, der følge efter Subjectet f. Ex. Jes. 43, 8 עִוְרִים יֵשׁ Mi. 7, 2. 2 Sm. 1, 9.

Anm. Ifølge deres Verbalbetydning forbindes disse Ord med Verbalsuffixer (§ 40 smlgn. „det er mig"), en enkelt Gang endog med אֶת (§ 98) Hag. 2, 17.

En anden Betydning fremkommer, naar Prædicatet efter et Subject alene bestaar af et 3. Personspronomen. Saadanne Tilfælde, der ikke maa forveksles med de § 108 *b* omtalte, indeholde altid en vis Emfasis og betyde aldrig alene, at Subjectet er; de sammenstille nærmere Subjectet med et givet Begreb, der enten kan være Subjectet selv, hvorved altsaa הוּא faar Betydningen ὁ αὐτός den samme, eller et Begreb, der kan omskrives ved: den, paa hvem det kommer an, den, der i Sandhed er, paa absolut Maade realiserer den i Ordet liggende Ide. Særlig Betydning have disse Udtryk faaet ved at afgive den Form, hvorved det g. T. betegner det absolute Gudsbegreb, Begrebet af den uforanderlige, eneste virkelig værende Gud; ψ 102, 28 אַתָּה הוּא. Jes. 41, 4. 43, 10. 13. 46, 4. 48, 12. Det følger af sig selv, at Subjectet i et saadant Udtryk ikke kan fremhæves ved et andet הוּא (§ 108 *b*); skal det betones stærkere, maa det selv gjentages, *c.*

som i אֲנִי אֲנִי הוּא Dt. 32, 39 jeg alene er den, der er.

§ 111. § 111. Prædicatet i en Sætning kan være et Verbum, hvorved Sætningen bliver til en Verbalsætning i Modsætning til de § 107 omtalte Nominalsætninger. Da Verbets 3. Pers. i sig indeholder et almindeligt Subject (han, hun, de), danner det en betydningsfuld Forskjel, om en saadan Sætning, hvis Prædicat er et Verbum, er en egentlig Verbalsætning, hvor Verbet staar i Spidsen, medens Subjectet følger efter som en Apposition til det i Verbet liggende Subject, eller om Subjectet gaar forud, idet det gjentages ved Verbets immanente Subject. Hvorledes denne Forskjel i Stillingen af Subject og Verbum fører ind i et af de vigtigste Afsnit af den semitiske Syntax, vil blive udviklet nedenfor § 125 *b*.

2. Ordstilling. Sætningsdelenes Overensstemmelse og Udeladelse.

§ 112. § 112. Ordstilling. I Nominalsætninger
a. (§ 107) staar Subjectet jevnlig foran, men ingenlunde altid. Den første Plads indtages nemlig af det Ord, der indeholder det egentlig nye i Udtrykket, Fremskridtet fra det foregaaende, og dette er ofte Prædicatet, navnlig naar dette er et Adjectiv eller Participium, der nævner en ny Egenskab ved et allerede

omtalt Subject. Saaledes גָּדוֹל יהוה stor er Jahve, ψ 48, 2. 25, 16. Nah. 1, 7. 1 Sm. 26, 16. 29, 6. Smlgn. de hyppige Sværgeformler חַי יהוה saa sandt J. lever, חֵי נַפְשְׁךָ ved din levende Sjæl. Det samme kan ogsaa være Tilfældet, naar Prædicatet efter § 109 *b* indføres ved הָיָה f. Ex. Jes. 7, 24.

I en Verbalsætning træder, udenfor de § 126 om- *b.*
talte Tilstandsætninger, Verbet gjerne i Spidsen, dog i Hebraisk ingenlunde altid. Ogsaa her begynder Sætningen gjennemgaaende med det Ord, der betegner det nye, som fører Tanken videre, f. Ex. Jes. 9, 12 וְהָעָם men Folket derimod omvendte sig ikke, Hab. 3, 3. Nah. 1, 5. Navnlig trækker et foranstillet הִנֵּה let Subjectet til sig som det Led, Opmærksomheden særlig skal fæstes paa, f. Ex. Ex. 32, 34.

Objectet stilles ikke sjelden i Spidsen af en egent- *c.*
lig Verbalsætning f. Ex. Jes. 9, 7. 33, 17; sjeldnere derimod i en Sætning, hvor Subjectet staar foran Verbet som ψ 10, 7. Undertiden indtager det ogsaa den midterste Plads, saa at Stillingen enten bliver: Verbum-Object-Subject, som ψ 34, 22. Jes. 63, 11, eller: Subject-Object-Verbum, som ψ 11, 5. Jes. 13, 18. — Ang. Stillingen af Subject og Object ved Infinitiv s. § 97 *c*.

Anm. Et ved גַּם og אַף eller אַךְ og רַק fremhævet Ord følger regelmæssig umiddelbart efter disse Ord f. Ex. Jes. 31, 2; kun

naar de mere træde i Forhold til hele Sætningen, kan det nærmest betonede Ord staa i Slutningen af Udsagnet, som Jj. 14, 3. 23, 6. Ords. 13, 10.

§ 113. a. § 113. Skal et enkelt Ord i Sætningen fremhæves endnu stærkere end paa den § 112 nævnte Maade, kan det ske ved at lade det tilsvarende Pronomen følge umiddelbart efter det. Saaledes Jes. 7, 14, da I ikke ville tage mod det tilbudte Tegn, saa vil אֲדֹנָי הוּא Herren selv (uopfordret) give etc. Mi. 7, 3. Hag. 1, 4 לָכֶם אַתֶּם for Eder selv. 1 Sm. 25, 24. Nm. 14, 32. Navnlig finder dette Sted efter גַּם f. Ex. ψ 38, 11. Gen. 4, 26. 27, 34.

Anm. En Gjentagelse af Ordet selv har en ganske anden Virkning, nemlig at give Betydningen af det mangfoldige og gjentagne som Gen. 14, 10. Jo. 4, 14, eller distributive, som Zak. 12, 14.

b. Hyppigere anskueliggjøres imidlertid det forstærkede Eftertryk ved, at Ordet stilles i Spidsen af Sætningen og først gjentages paa sin egentlige Plads ved et tilsvarende Pronomen. (Smlgn. § 108 *b*.) Saaledes ψ 11, 4 Jahve, i Himlen er hans Trone כִּסְאוֹ 18, 31. 35, 13. Hos. 6, 11. Zak. 9, 11. Et foran et 1. eller 2. Persons Verbum stillet אַתָּה אֲנִי o. s. v. f. Ex. 1 Sm. 29, 6, staar derfor intetsteds uden Eftertryk, saalidt som i Forbindelser som אֲנִי בְּרִיתִי Gen. 17, 4 jeg, min Pagt er med dig. — At et saadant foranstillet Led kan indføres med אֵת, er allerede bemærket § 98 *d*. — Smlgn. ogsaa § 128 *a*. 129 *a*.

Anm. Hvorvidt et saadant foranstillet Ord kan pointeres ved לְ, med Hensyn til, er noget usikkert; dog synes det at være Tilfældet Nm. 18, 8. Præd. 9, 4, medens Steder som Jes. 32, 1. ψ 16, 3. 17, 4 ere temmelig tvivlsomme.

§ 114. Sætningsdelenes Overensstemmelse. § 114.
I Reglen hersker der, ligesom ved de appositionelle a.
Adjectiver, Overensstemmelse mellem Subject og Prædicat i Tal, Kjøn og Person, idet dog ogsaa her Dualis følges af Flertal (smlgn. § 88*c*) f. Ex. Gen. 29, 17. Mi. 7, 10, sjeldnere af Enkelttal, 1 Sm. 4, 15 (?). Dog forekommer der jevnlig Afvigelser fra denne Regel, fremkaldte ved forskjellige Aarsager.

1. Saaledes kan Prædicatet afvige fra Subjectet, b.
fordi dettes Form ikke fuldstændig dækker dets Indhold. Dette er Tilfældet *α.* ved Enkelttalsord, der betegne en Flerhed, og som derfor følges af et Prædicat i Flertal, f. Ex. ψ 11, 7 יָשָׁר יֶחֱזוּ de retfærdige skue; Jes. 16, 4. 25, 3. Am. 1, 5.

Omvendt kunne β. Flertalsord opfattes under et c.
Begreb, idet de enkelte Dele ikke optræde selvstændig, men samle sig i en Enhed. Prædicatet er da i Reglen *fem. sing.*, det hyppige Udtryk for abstracte Begreber. Saaledes Jes. 59, 12 vore Synder עָנְתָה vidne; ψ 37, 31. Jo. 1, 20. Hez. 32, 13.

Anm. De masculine Flertalsformer med abstract Betydning, som נְעֻרִים זְקֻנִים חַיִּים o. l., forbindes mærkelig nok gjennem-

gaaende med Prædicatet i Flertal, f. Ex. ψ 31, 11. 88, 4. Jes. 3, 4. En Undtagelse som ψ 103, 5 er sjelden.

d. γ. Ord, der gjennem Sprogbrug have faaet en personlig Betydning, der oprindelig er dem fremmed, forbindes naturlig efter deres nye Brug. Saaledes er Prædicatet efter קֹהֶלֶת „Prædikeren“ Hankjøn, Præd. 12, 9, efter רְנָנִים (eg. Skrig, derpaa) Hunstruds, fem. sing. Ij. 39, 13 f. — Majestætsflertalsformerne אֲדֹנִים og בְּעָלִים følges af Enkelttal, f. Ex. ψ 2, 4 (smlgn. Jes 19, 4) Ex. 21, 4, hvad der ogsaa gjælder om det oprindelige Abstractum אֱלֹהִים, naar det betegner den sande Gud, f. Ex. Gen. 1, 1. Undtagelser herfra have alle deres bestemte Aarsag, som en nærmere Betragtning af hvert enkelt Sted vil vise.

e. 2. Uoverensstemmelsen mellem Subjectet og Prædicatet kan ogsaa fremkomme ved, at Prædicatet stilles foran Subjectet, og derfor staar foreløbig i den nærmeste Form d. e. *sing. masc.* Saaledes ψ 10, 10 נָפַל חֵלְכָּאִים de lidende falde; Gen. 1, 14. 5, 23. ψ 57, 2. 124, 5. Eller Prædicatet til et Ord i *fem. plur.* er *masc.*, medens det dog retter sig efter Ordets Tal, f. Ex. ψ 16, 4, יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם deres Smerter ere mangfoldige.

f. 3. Bestaar Subjectet af et Constructforhold, kan det andet Ord i dette ikke blot modificere det førstes Begreb og derved indvirke paa Prædicatets Form. f. Ex. 1 Sm. 2, 4, Heltenes Bue (d. e. Buer) *ere* brudte

(derimod 2 Sm. 1, 21), men ogsaa paa udvortes Maade ved Attraction forandre dets Tal eller Kjøn, f. Ex. Jes. 2, 11. Lev. 13, 9. Untertiden anerkjender *Qrê* ikke en saadan Afvigelse, ψ 140, 10. — Naar det første Ord i Constructforholdet er Ordet קוֹל, retter Prædicatet sig gjennemgaaende efter det andet Ords Form, da קוֹל næsten har faaet Betydning af en Interjection: hør. Saaledes Gen. 4, 10. Jes. 52, 8.

4. Naar det samme Prædicat gjælder flere ved *og* forbundne Subjecter, sættes det snart i sing., snart i plur., ligesom ogsaa dets Kjøn kan være forskjelligt. Dog kan det, hvis det følger *efter* Subjecterne, kun være sing., hvis et af disse træder frem som Hovedbegrebet, hvortil det andet, resp. de andre, slutte sig paa underordnende Maade; i saadanne Tilfælde faar da *og* Betydning af: tilligemed, i Forening med. Saaledes Jes. 7, 1. Ex. 9, 19. o. oft. *g.*

Anm. Den samme underordnende Betydning kan וְ ogsaa have udenfor de nævnte Tilfælde, f. Ex. Jes. 42, 5. Nah. 1, 5, Jorden med alle dens Beboere.

5. Om Prædicatets Forhold til det indskudte הוּא s. § 108 *b*. *h.*

§ 115. Ellipser. Ligesom efter § 110 *a. b* et enkelt Subject undertiden er istand til at danne et helt Udsagn, saaledes kan ogsaa et enkelt Prædicat i og for sig indeholde det ubestemte, farveløse Subject, § 115. *a.*

som vi udtrykke ved et ubetonet „det“ f. Ex. טוֹב, det er godt. Paa denne Maade bruges hyppig en Række Adjectiver som צַר snæver, רַע ond, מַר bitter, חַם hed, רַב rigelig, i Forbindelse med en Dativ af et Ord for at udtrykke dettes Tilstand og Forhold, f. Ex. צַר לִי det er trangt for mig. Det samme ubestemte Subject ligger ofte i Verbets 3. Person, som i det hyppig forekommende וַיְהִי og וְהָיָה § 128*c*. 129*c*, eller וַיִּחַר Gen. 31, 36, det blev hedt, וַתֵּצֶר 1 Sm. 30, 6 o. l.

Anm. 1. Et Infinitiv, der slutter sig som nærmere Bestemmelse til et saadant ubestemt Subject, indføres med לְ f. Ex. טוֹב לָשֶׁבֶת det er godt at sidde; 2 Sm. 18, 11. Mi. 3, 1. Smlgn § 103*a*.

Anm. 2. Af de omtalte Adjectiver צַר osv. har der udviklet sig enkelte virkelige Verbalformer, s. f. Ex. Hos. 10, 1. Hag. 1, 6. Jes. 28, 20.

b. Verbets 3. Person Enkelttal angiver ogsaa hyppig et ubestemt Subject af personlig Natur (man) f. Ex. Gen. 11, 9 קָרָא man kaldte; 16, 14. 25, 26. Jes. 8, 4. 9, 5. Dog er her egentlig ikke Tale om nogen Ellipse, idet Verbet bestandig tænkes indeholdende et almindeligt pronominelt Subject (§ 111), saaledes at „man“ i Virkeligheden er udtrykt ved „han“. Det samme gjælder undertiden om Participier, der ifølge deres halv verbale Natur (§ 85*a*) ogsaa kunne indeholde et pronominelt Subject; saaledes זֹרֶה Jes. 30, 24 man renser. Endog ved constructe Infinitiver kan

dette finde Sted, f. Ex. Gen. 33, 10, כִּרְאֹת som naar (man) ser; Jes. 7, 22. ψ 102, 22.

Anm. „Man“ kan ogsaa udtrykkes ved 3. Pers. Flertal f. Ex. Gen. 26, 18, som Particip Jes. 32, 12 — eller ved 2 Pers. Enkelttal f. Ex. Jes. 7, 25.

I Talens Løb kunne forskjellige Led underforstaas c.
fra det foregaaende, ikke blot som hos os i Sætninger, der tilknyttes ved „og“ (§ 124) men ogsaa i andre Tilfælde. Saaledes f. Ex. ψ 16, 8 כִּי מִימִינִי, naar (han) er ved min højre Side; הֲטוֹבִים Am. 6, 2 ere (de) bedre? Derimod bliver det ifølge § *b* snarere at forklare efter Analogien med Imperfect og Perfect, naar Subjectet ofte er underforstaaet ved et Particip f. Ex. אֹהֵב han elsker ψ 33, 5. 7. Nah. 1, 4. Am. 7, 4. Jes. 29, 8, ved et passivt Particip 2 Sm. 1, 18; det samme gjelder om Infinitiver f. Ex. ψ 101, 6. Jes. 5, 2. — Særlig maa mærkes Brugen af Inf. abs. som Fortsættelse af et Verbum i finit Form, der har angivet det bestemte Subject, f. Ex. Zak. 7, 5, naar I faste וְסָפוֹד og sørge, Jes. 37, 19. Am. 4, 4 f. Hag. 1, 6. — Dette absolute Inf. bruges saa hyppig, at det undertiden endog staar med et udtrykkelig nævnet Subject ψ 17, 5. Ij. 40, 2.

3. Særegne Sætninger.

Negtende Sætninger.

§ 116. § 116. De egentlige Sætningsnegationer ere לֹא og
a. אַל, ti selv om de i Verbalsætninger i Reglen søge deres Plads foran Verbet, omfatter dog deres negtende Betydning det hele Udsagn. — Et særlig betonet Led af Sætningen stilles foran Negtelsen f. Ex. Nm. 23, 13, undertiden ogsaa umiddelbart efter den, som Nm. 16, 29.

b. לֹא (hvis oprindelige substantiviske Betydning endnu viser sig Ords. 19, 7. Ij. 6, 21) negter paa *objectiv* Maade, og kan derfor referere sig til en hvilkensomhelst Tid, f. Ex. Gen. 2, 5. 4, 5. ψ 1, 1. Jes. 5, 12. Am. 7, 14. Jes. 7, 7. 43, 2. Dog forekommer לֹא med Imperfect (meget sjelden Jussiv) ogsaa i Forbud, men som den stærkest mulige Form, idet Muligheden til det modsatte ligesom afvises; saaledes i Guds Befalinger Gen. 2, 17. Ex. 20, 3, i Herrens Bud til Tjeneren, Gn. 24, 3, smlgn. Am. 2, 12, eller om det, der ikke bør ske Gen. 20, 9. Smlgn. § 83 *a*.

Anm. Indeholder Sætningen et כֹּל i Betydningen „enhver" (ikke: hel), danner dette i Forening med Negtelsen Begrebet „ingen", f. Ex. Gen. 3, 1. ψ 34, 11. 49, 18. Det samme gjælder om אִישׁ 1 Sm. 11, 13, om לָנֶצַח Hab. 1, 4 o. l.

c. אַל (brugt som Substantiv Ij. 24, 25) negter *subjectivt*, og er altsaa det staaende Udtryk for Forbud,

og for hvad man ikke ønsker, eller antager ikke vil ske (afviser). Det følges derfor af Jussiv eller Voluntativ og træder altid frem, hvor et Imperativ skulde forbindes med en Negtelse. Saaledes Gen. 43, 23 אַל תִּירָאוּ frygter ikke; אַל אֵבוֹשָׁה ψ 25, 2 lad mig ikke beskjemmes; 2 Kg. 6, 27: Jahve vil neppe hjelpe dig. Undertiden kan Verbet efter אל underforstaas, f. Ex. 2 Sm. 1, 21. Ords. 17, 12, især det almindelige יְהִי Gen. 19, 18. 33, 10.

Medens אַל ifølge sin Natur altid gjælder den hele Sætning (Ords. 12, 28 er ialtfald meget tvivlsomt), træder לֹא hyppig i Forbindelse med et enkelt Sætningsled. Det stilles da umiddelbart foran vedkommende Ord, saa at de næsten danne et Compositum, hvilket baade er muligt ved Adjectiver, som לֹא חָסִיד ikke-from, ψ 43, 1. Dt. 32, 6. Hos. 13, 13, og ved Substantiver לֹא־עֵץ et Ikke-træ, Jes. 10, 15. 31, 8. Dt. 32,21. Am. 6,13. Hos. 1, 9. Paa løsere Maade kan בְּלֹא komme til at betyde: uden, f. Ex. ψ 17, 1. Jes. 55, 1. Hez. 22, 29, hvad digterisk undertiden udtrykkes ved לֹא alene, ψ 59, 4. Ij. 12, 24. *d.*

§ 117. אֵין benegter oprindelig kun det Ords Tilstedeværelse eller Tilværelse, som følger umiddelbart efter det som Genitiv, smlgn. § 110 *b*. Det bruges navnlig i underordnede Tilføjelser, som אֵין מִסְפָּר Jo. 1, 6 talløs, אֵין בִּינָה Jes. 33, 19 uden Forstaaen s. § 117. *a.*

videre § 126. Men derefter anvendes det friere som Sætningsnegtelse, enten i st. c. foran Prædicatet, f. Ex. Ex. 5, 16. Præd. 7, 20, eller i st. abs. i Sætningens Slutning, f. Ex. Nm. 20, 5; smlgn. den absolute Brug 1 Sm. 9, 4. 2 Sm. 17, 6. Kun yderst sjelden og digterisk forekommer det i en Verbalsætning s. Ij. 35, 15.

Anm. Ex. 3, 2. Præd. 8, 11. Jer. 38, 5 høre ikke herhen.

b. Ogsaa בְּלִי (af בלה svinde, høre op) bruges fortrinsvis som Benegtelse af *Nominer,* f. Ex. passive Participier, ψ 19, 4; 2 Sm. 1, 21 og navnlig af Ord, der styres af en Præposition. Paa denne Maade bliver בִּבְלִי lig בְּלֹא § 116*d*, f. Ex. Dt. 4, 42, ligesom man ogsaa her digterisk kan finde בְּ udeladt, saa at בְּלִי (som Accusativ) alene betyder: uden, saaledes Ij. 8, 11. En enkelt Gang findes det istedetfor בִּלְתִּי som Negtelse af en hel Sætning, der er styret af en Præposition (§ *d*) s. Gen. 31, 20 עַל־בְּלִי הִגִּיד fordi han ikke meddelte, men kun meget sjelden staar det som en almindelig Sætningsnegation i Verbalsætninger, Ij. 41, 18. Hos. 8, 7. 9, 16 (s. dog *Qré* til det sidste Sted).

c. Derimod bruges det korte בַּל, der hører til samme Rod som בְּלִי, næsten udelukkende som Negtelse i Verbalsætninger, endog i forbydende Sætninger, som Jes. 14, 21; kun sjelden findes det i Nominalsætninger, f. Ex. Ords. 23, 7. 24, 23.

בִּלְתִּי skiller sig kun ved sin Hunkjønsendelse fra d.
בְּלִי (ang. dets î s. § 20 *b*), og kan ogsaa som dette bruges (i Accusativ) foran enkelte Ord i Betydningen „uden", f. Ex. Jes. 14, 6. Gen. 21, 26. Men særlig bruges denne Form som Negtelse af Verber eller hele Sætninger, der komme til at staa i Constructforhold dertil. Er den saaledes følgende Genitiv et enkelt Verbum eller en Verbalsætning, kunne disse efter § 103 *a* og 136 blive forandrede til Infinitiv; men ofte beholder Verbalsætningen efter § 137 *c* sin Form uforandret, hvad der regelmæssig er Tilfældet med Nominalsætninger. — Ogsaa her kan בִּלְתִּי staa i Accusativ i Betydningen „uden", f. Ex. Gen. 43, 3 (ved en Nominalsætning), men hyppigere er det styret af en Præposition, som i det positive Udtryk vilde have styret Verbet eller Sætningen selv, f. Ex. Gen. 3, 11 לְבִלְתִּי אֲכָל ikke at spise, Hez. 16, 28 (med Infinitiv), Ex. 20, 20. Jer. 23, 14. 27, 18. Hez. 13, 3 (med finit Verbum). — 1 Sm. 20, 26 synes det at staa foran en Subjectsætning („at han ikke er ren"). — Om בִּלְתִּי אִם s. § 138 *c*.

Anm. Med בִּלְתִּי kan sammenlignes det nær beslægtede זוּלַת, eller זוּלָתִי.

Ang. פֶּן og טֶרֶם s. § 137 *c*. e.

§ 118. Et negativt מִן (bort fra) foran en anden § 118.
Negtelse forstærker dennes Kraft; saaledes מֵאֵין Jes. a.

5, 9. 6, 11; מִבְּלִי og מִבַּלְעֲדֵי (af בַּל og עַד, ikke indtil eller indbefattende). Ligesaa forstærkes den negative Betydning ved Sammenstillinger som בְּלִי אֵין Ex. 14, 11. 2 Kg. 1, 16.

b. Ang. Negtelser i Copulativsætninger s. § 124.

Spørgende Sætninger.

§ 119. § 119. Det hebraiske Sprog er ikke istand til ved
a. Hjælp af Ordstillingen at betegne Indholdet af en Sætning som Gjenstand for Spørgsmaal; men alligevel kan undertiden en enkelt kort og livlig Sætning umiskjendelig træde frem som en Spørgesætning uden at indledes ved et bestemt Spørgeord, f. Ex. 2 Sm. 18, 29 שָׁלוֹם לַנַּעַר Drengen har det godt? Ij. 2, 9. 37, 18. 39, 2. 40, 30, negtende Klag. 3, 36 f. Især kan et negativt Spørgsmaal, hvis Besvarelse allerede ligger i det sagte, uden Spørgeord knyttes til det foregaaende ved et וְ, f. Ex. 1 Sm. 20, 9 det onde nærmer sig וְלֹא og jeg skulde ikke meddele dig det? Ij. 2, 10. 35, 15. Ex. 8, 22. Jon. 4, 11.

b. Imidlertid ville saadanne Sætninger ofte være tvivlsomme, og i det langt overvejende Antal Tilfælde betegnes derfor Spørgsmaalet paa synlig Maade ved Spørgeordet הֲ (§ 42), der kan bruges overalt uden Hensyn til Svarets Form. Ofte er det kun en rhetorisk Form for en Benegtelse f. Ex. Gen. 30, 2. Ij. 14, 14,

ligesom omvendt הֲלֹא mon ikke? er en stærk Bekræftelse, smlgn. f. Ex. 1 Kg. 11, 41. 14, 29 og lign. Steder med 14, 19, hvor der bruges הִנֵּה for הֲלֹא. Smlgn. § 144 *a*.

c. I indirecte Spørgsmaal kan bruges הֲ f. Ex. Gen. 8, 8 eller undertiden אִם „om“, 2 Kg. 1, 2. Højs. 7, 13. Den sædvanlige Brug af אִם (וְאִם) i Spørgsmaal er imidlertid at indlede den anden Del af et disjunctivt Spørgsmaal (directe eller indirecte), f. Ex. Gen. 27, 21. 2 Sm. 17, 6; hvorved det dog bliver at erindre, at de disjunctive Spørgesætninger i Hebraisk hyppig ikke repræsentere et Enten-Eller, men ere en ren Form, idet de to Spørgsmaal sige det samme, altsaa en af Parallelismens mange Former, f. Ex. Mi. 2, 7. — Undertiden udelades det første Led af et disjunctivt Spørgsmaal, saa at אִם (eller mon) tilsyneladende kommer til at indlede et enkelt directe Spørgsmaal f. Ex. Jes. 29, 16, eller mon Leret er at regne lige med Kunstneren? 1 Kg. 1, 27. Ij. 39, 13.

§ 120. a. § 120. Spørges der kun om et enkelt Ord af Sætningen, kan dette være af substantivisk, adjectivisk eller adverbiel Natur. Af de herhen hørende Spørgeord, der selvfølgelig udelukke Brugen af הֲ, er מִי hvo? rent substantivisk, hvad der ogsaa gjælder om Sætninger som Am. 7, 2 מִי יָקוּם som hvo skal Jakob rejse sig? hvor מִי er Acc. efter § 99 *e*. Derimod

anvendes מָה ikke blot substantivisk f. Ex. Zak. 4, 2, men undertiden ogsaa adjectivisk f. Ex. ψ 30, 10 מַה־בֶּצַע hvad Fordel? Baade מִי og מָה kunne staa som andet Led af et Constructforhold; at אֵת kan stilles foran מִי, er omtalt § 98 *c*. Til dem begge kan føjes et forstærkende זֶה, der smelter sammen med dem til en logisk Enhed, f. Ex. Jes. 63, 1 מִי־זֶה בָּא hvo kommer der? Ij. 38, 2. Jer. 49, 19. 1 Sm. 17, 55; מַה־זֶּה Gen. 27, 20. Ex. 4, 2.

b. Af de spørgende Adverbier אֵי, אַיֵּן, אָן hvor? אָנָה hvorhen? er אֵי mærkeligst, da det bruges til at stilles foran forskjellige demonstrative Ord for at give dem spørgende Betydning, hvorved en mulig Præposition ikke sættes foran אֵי, men foran det følgende Demonstrativ. Saaledes אֵי זֶה hvilken? og אֵי מִזֶּה fra hvilken? 2 Sm. 15, 2 — eller, da זֶה ogsaa kan være et Adverbium, hvor? og hvorfra? Jes. 50, 1; Gen. 16, 8; endvidere אֵיפֹה hvor? hvorledes? אֵיכָה, אֵיךְ hvorledes? o. l. Iøvrigt s. Ordbogen.

§ 121. § 121. I Spørgesætninger synes Perfect undertiden at være brugt i conjunctivisk Betydning. Ialtfald ligger denne Opfattelse meget nær i Udtryk som ψ 11, 3 hvad פָּעַל skulde vel den billig tænkende gjøre? Gen. 21, 7. Ij. 12, 9.

Udraabs- og Befalingssætninger.

§ 122. Som Udraab kunne Ord forekomme, der § 122.
staa løste fra al nærmere syntaktisk Forbindelse, uden at der kræves en bestemt Partikel; saaledes ikke blot Vocativer (smlgn. § 80 *d*), men ogsaa Udbrud som תִּפְלַצְתְּךָ Jer. 49, 16 Forfærdelse over dig! Jes. 29, 16. Hertil hører det hyppige אַשְׁרֵי fulgt af en Genitiv: dens Lykke, som, d. e. lykkelig den, som. Smlgn. ogsaa det profetiske נְאֻם יהוה Jahves Udsagn! og dermed ψ 29, 3. — Paa en saadan Maade bruges særlig det absolute Infinitiv, f. Ex. Jes. 21, 5. Hos. 4, 2 sværge, lyve, myrde, stjæle! d. e. hvor de sværge!

§ 123. En Befaling eller et Ønske udtrykkes § 123.
regelmæssig ved Imperativ og Jussiv (om Imperfect s. § 83 *a*, om Perfect § 82 *c*). Undertiden har ogsaa en Nominalsætning (§ 109 *a*) optativ Betydning f. Ex. בָּרוּךְ יהוה lovet (være) Jahve! ψ 18, 47. 28, 6. 31, 22. Gen. 14, 19. 43, 23. — Endelig kan en Befaling eller Opfordring udtrykkes ved det absolute Infinitiv, hvorved Udtrykket faar en meget stor Energi f. Ex. Ex. 13, 3 זָכוֹר erindrer! 20, 8. Dt. 5, 12. Jes. 14, 31; som Selvopfordring (for Voluntativ) Jes. 22, 13. Med tilføjet Subject (smlgn. § 115 *c*), Ordsp. 17, 12: lad en Bjørn møde en Mand!

C. Sætningsforbindelser (§ 124—144).

1. Copulativsætninger.

§ 124. § 124. Sammenknytning af Sætninger ved „og" eller lignende Ord tillader ikke blot en Del Underforstaaelser og Forkortelser i den anden Sætning (§ 115 *c*), men ogsaa, at kun den første Sætning træder frem under en særegen farvet Form, medens den følgende vender tilbage til de almindelige udsigende Former, der altsaa blive at se i Lyset af den første Sætnings ejendommelige Character. Saaledes træder i Reglen Imperfect og Perfect eller de consecutive Former istedetfor Infinitiv, f. Ex. Jes. 8, 11. Am. 1, 11. ψ 34, 1, og Particip, f. Ex. Gen. 27, 33. Am. 5, 7; ligeledes Imperfect istedetfor Imperativ f. Ex. Dt. 33, 7 (smlgn. § 129 *a*) og altsaa efter § 116 *c* לֹא istedetfor אַל f. Ex. Am. 5, 5; ligesaa לֹא efter פֶּן Hos. 2, 5 f. Herhen hører ogsaa, at en Negtelse undertiden alene sættes i den første Sætning og derfra behersker alt det følgende, f. Ex. Ij. 3, 10. Jes. 6, 10. — Derimod kan Voluntativ og Jussiv lettere bevares gjennem flere Led f. Ex. Jes. 1, 25 f. ψ 35, 4. Hab. 2, 1.

§ 125. § 125. Copulative Sætninger spille en overordent-
a. lig Rolle i Hebraisk og omfatte en Mængde Tilfælde, som vore Sprog tydeliggjøre ved forskjellige

Exponenter for det bestemte Forhold mellem Sætninger — en Særegenhed, der hænger sammen med, hvad der omtaltes § 86. De tydelige logiske Exponenter maa i saadanne Tilfælde tænkes erstattede ved den livfulde Betoning og Modulation. Som enkelte Exempler paa dette for Forstaaelsen af Hebraisk vigtige Forhold kunne nævnes ψ 28, 1: vær ikke tavs, for at du ikke skal tie *og* jeg gaa til Grunde — d. e. for at jeg ikke skal gaa tilgrunde, *naar* du tier; Gen. 44, 4: og træf dem og sig d. e. og naar du træffer dem, saa sig (smlgn. om Imperativ § 133); Ij. 5, 7, hvor „og" maa gjengives ved: ligesom; ψ 60, 13, hvor det er lig: ti, osv.

Denne Mangfoldighed af Betydninger indenfor Copulativsætningerne har imidlertid medført, at Sproget har udsondret forskjellige Grupper af saadanne Sætninger, der tydelig adskille sig fra hverandre, og angive meget forskjellige Sætningsforhold. Det vigtigste Punkt her er Tidsforholdet mellem de sammenføjede Sætninger, idet det kommer an paa, om den tilknyttede Sætning indeholder en ny Begivenhed, der følger efter den foregaaende, eller skildrer noget, der er samtidigt med den. Denne Forskjel betegnes ved Ordstillingen i den underordnede Sætning. En ny Begivenhed kræver regelmæssig en Verbalsætning (§ 111), og i denne træder Verbet *b.*

som det, der netop indeholder det nye, i Spidsen og slutter sig umiddelbart til „og“. I de Sætninger derimod, som skildre den Tilstand, under hvilken Begivenhederne finde Sted, og som derfor kaldes Tilstandssætninger, træder Subjectet i Spidsen, baade naar det er det samme som i den foregaaende Sætning, og naar det er forskjelligt derfra. Paa denne Maade kunne vi adskille et *sideordnende* ו og et *consecutivt* ו. Til det sidste slutter sig det *underordnende* ו, hvis Betydning nærmere vil blive omtalt i det følgende.

Sideordnede Copulativsætninger (Tilstandssætninger).

§ 126. § 126. Betegnende for Tilstandssætningerne er
a. altsaa efter § 125, at Subjectet umiddelbart følger efter וְ. Hyppig ere de Nominalsætninger, hvor Verbet træder frem som Particip, men dog ikke altid, og navnlig maa Verbet være Perfect, naar det bestemmer Tiden for Hovedsætningen ikke ved noget samtidigt, men noget forbigangent. Det ligger i Sagens Natur, at de ogsaa kunne danne en Modsætning til Hovedsætningen, saa at וְ ikke bliver at oversætte ved: *medens*, men ved: *uagtet*. — Saaledes ψ 28, 3 de tale fredeligt וְרָעָה בִּלְבָבָם medens (uagtet) der er Ondt i deres Hjerter; Gen. 9, 23; 19, 1 de kom וְלוֹט יֹשֵׁב medens Lot sad; 2 Sm. 4, 7. Zef. 3, 13 de skulle græsse וְאֵין מַחֲרִיד

uden at nogen skræmmer (efter § 117*a*); Jes. 13, 14. Mi. 4, 4. Derimod fordrer לֹא, at Verbet bliver et Finitum f. Ex. Jer. 50, 24 du fangedes וְאַתְּ לֹא יָדָעַתְּ medens du ikke anede dèt; og her kan endog det i Verbet selv liggende Subject være tilstrækkeligt f. Ex. Ij. 9, 5 han bevæger Bjerge וְלֹא יָדָעוּ uden at de vide af det; Hab. 1, 2. — Om en forudgaaende Begivenhed ψ 2, 6 (det vove de) וַאֲנִי נָסַכְתִּי uagtet jeg har indsat. Jer. 14, 15; og ved Fortid 1 Sm. 4, 18 han døde וְהוּא שָׁפַט efterat han havde styret; 2 Sm. 18, 18.

Anm. Med det her udviklede strider ikke korte Udtryk som Am. 2, 7 וּבְיָדוֹ אֲנָךְ med et Blylod i Haanden; Jes. 6, 6, da det foranstillede Ord her, logisk set, repræsenterer Subjectet.

Ikke sjelden mangler וְ i Spidsen for saadanne *b.*
Tilstandssætninger, hvorved den hele Sætning kommer til at indtage den samme Plads som de § 99*e* beskrevne Accusativer. Saaledes efter § 117*a* i Tilfælde som אֵין מֶלֶךְ uden Konge, Hos. 3, 4; han gjennemborede ham עוֹדֶנּוּ חַי medens han endnu levede, 2 Sm. 18, 14 (§ 108*e*), men ogsaa ved fuldstændige Sætninger. Disse kunne være Nominalsætninger f. Ex. Gen. 12, 8, han slog Lejr בֵּית־אֵל מִיָּם med Betel mod Vest, og Verbalsætninger f. Ex. Jes. 5, 11 de sidde om Natten יַיִן יַדְלִיקֵם medens Vinen opildner dem. I dette Tilfælde behøver det i Verbet liggende Subject ikke udtrykkelig at fremhæves, f. Ex. Jes. 1, 5, hvor ville

I rammes paany תּוֹסִיפוּ סָרָה da I vedblive at gjøre Modstand; 30, 31. ψ 62, 5. Jes. 30, 14. ψ 35, 8, lad Fordærvelsen ramme ham לֹא יֵדָע uden at han ved af det; Jes. 47, 1 לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ du skal ikke vedblive, idet man kalder dig, d. e. vedblivende kaldes, efter § 104 *b*.

c. En som Tilstandssætning bygget Sætning stilles undertiden *forud* for Hovedsætningen forat angive dennes Tid og Omstændigheder. Saaledes Gen. 38, 25, הִיא מוּצֵאת da hun førtes bort, sendte hun; 44, 3. 1 Kg. 14, 17. 2 Kg. 2, 23. 1 Sam. 9, 11. Hag. 2, 6 אֲנִי מַרְעִישׁ naar jeg omvælter Himmel og Jord, da vil jeg, smlgn. v. 21—23; eller om noget forudgaaende med Perfect הֵם יָצְאוּ da de vare gaaende ud, Gen. 44, 4. 1 Sm. 28, 3. Subjectet i den følgende Hovedsætning stilles da for Modsætningens Skyld ofte i Spidsen af Sætningen.

Anm. Untertiden synes en Tilstandssætning at have stadfæstende Betydning, saa et וְ kan oversættes ved: saasandt som. Saaledes f. Ex. Am. 9, 5. Hos. 12, 6. Jes. 51, 15.

Consecutive Sætninger.

§ 127. *a.* § 127. De consecutive Sætninger, der høre til de mærkeligste syntaktiske Fænomener i Hebraisk (Kanaanæisk), have ifølge § 125 først og fremmest det særegne, at Verbet deri følger umiddelbart efter וְ, da de skulle skildre, hvorledes den ene Begivenhed følger

efter den anden. Men tillige ere de ejendommelige ved den Maade, hvorpaa de lade Verbets to Former, Perfect og Imperfect, krydse hinanden.

For at vinde Indsigt i dette Forhold maa man gaa *b.*
ud fra den Form, der er den oprindelige, nemlig det consecutive Imperfect, der fortsætter en historisk Beretning om en fortidig Begivenhed (altsaa Perfect) f. Ex. Abner לָקַח tog ham וַיַּעֲבִרֵהוּ og førte ham til Lejren. Ifølge § 83*c* fortsættes her med Imperfect, fordi den nye Begivenhed fra den foregaaendes Standpunkt endnu er ufærdig og vordende. Hvor oprindelig denne Udtryksmaade er, ser man af, at וַ i dette Tilfælde har beholdt sin oprindelige A-lyd, der ellers gjennemgaaende bortfalder, men her fastholdes ved Præfixets Fordobling, medens den nøje Sammenmeltning af וַ med Verbet fremkalder dettes Forkortning og Tonens Flytning (smlgn. om de consecutive Former § 64). — Dette Forhold varer kun, saalænge Verbet umiddelbart slutter sig til וַ; skilles de, skal Verbet med enkelte Undtagelser, som ville blive omtalte § 130, træde tilbage i Perfect.

Som en Efterligning deraf er det consecutive *c.*
Perfect opstaaet, der fortsætter et begyndende Imperfect, f. Ex. Gud vil sende יִשְׁלַח sin Engel וְהִצְלִיחַ og han vil give Lykke. Ogsaa den Maade, hvorpaa Tonen stødes bort fra וְ, viser, at man her helt

igjennem har stræbt efter den directe Modsætning til det oprindeligere consecutive Imperfect.

§ 128. a. § 128. Det consecutive Imperfect bruges altsaa nærmest i fortællende Stil som Fortsættelse af Perfect eller andre Udtryk med Fortidsbetydning (§ 83*c*. 109*a*). Imidlertid forekommer det, som den egentlige og oprindelige consecutive Form, ogsaa i andre Tilfælde, idet Tidshensynet træder tilbage for den almindelige consecutive Opfattelse; saaledes efter Particip og Imperfect med Nutids- og Fremtidsbetydning f. Ex. Mi. 7, 3. Nah. 1, 4. Am. 9, 6. ψ 34, 8 — Hos. 8, 10. ψ 3, 5. — En stor Betydning har det endvidere som den Form, Eftersætninger til forskjellige Slags Forsætninger gjerne antage f. Ex. 1 Sm. 15, 23 og efter Betingelser § 140*c*. 142. Ja undertiden følger det endog efter et enkelt løsrevet Ord af Sætningen, der stilles i Spidsen som absolut Casus (§ 113*b*) f. Ex. Jer. 6, 19 min Lov וַיִּמְאֲסוּ den forhaane de; 1 Kg. 12, 17, eller efter Tidsbestemmelser, saaledes Hos. 1, 2.

b. Selv kommer det consecutive Imperfect i Reglen til at angive Fortid; dog kan det ogsaa betegne en Handling, der endnu varer ved, og derfor bliver at oversætte ved Præsens f. Ex. ψ 29, 10 (smlgn. § 82*b*). Til Plusquamperfect kommer det aldrig til at svare; de Steder, der kunne syncs at bevise dette, bestaa kun

i, at Fortælleren i Beretningens Løb griber noget længere tilbage end det Punkt, hvortil han sidst var naaet f. Ex. Jon. 2, 4. — Efter nutidige og fremtidige Sætninger (§ *a*) faar det selv en lignende Tidsbetydning; ligeledes kan det komme til at betegne Fremtid som Fortsættelse af et profetisk Perfect (§ 82 *c*) f. Ex. Mi. 2, 13. Jo. 2, 23, men i det Hele anvendes det ikke gjerne her (s. § 129 *a*).

Særlig kan mærkes det hyppig forekommende *c.*
וַיְהִי og det skete (§ 115 *a*), der følges af et nyt consecutivt Imperfect, f. Ex. Dm. 1, 1 det skete efter Josuas Død וַיִּשְׁאֲלוּ at de spurgte.

§ 129. Det consecutive Perfect forekommer § 129.
regelmæssig efter en Sætning med Imperfect eller *a.*
Udtryk med lignende Betydning, som Particip, f. Ex. Mi. 1, 3, eller profetisk Perfect (§ 82 *c*) f. Ex. Am. 6, 8. Gen. 17, 20. Undertiden staar det rent formelt efter fortidige Imperfecter eller Nominalsætninger (s. § *b*). Regelmæssig kan et Imperativ efter § 124 fortsættes paa denne Maade, saaledes Gen. 6, 21. — Ligesom det cons. Imperf. kan det indlede forskjellige Eftersætninger, f. Ex. Jes. 3, 17, smlgn. efter Betingelser § 142 *b*, samt staa efter løsrevne Sætningsdele, der danne en absolut Casus, Jes. 9, 4 eller en Tidsbestemmelse Gen. 3, 5 smlgn. ogsaa Hos. 7, 1. ψ 25, 11. Mi. 3, 5.

b. Selv betegner det consecutive Perfect i Reglen Nutid eller Fremtid; efter et fortidigt Imperfect eller en fortidig Nominalsætning (§ 83*c*. 109*a*) ogsaa Fortid f. Ex. Gen. 2, 6. Dm. 4, 5. Jes. 6, 3.

c. Til וַיְהִי § 128*c* svarer det ligesaa hyppige וְהָיָה og det vil ske; det følges enten af et nyt consecutivt Perfect som Mi. 5, 9, eller af Imperfect uden וְ f. Ex. Hos. 2, 1. Jes. 7, 18.

§ 130. *a.* § 130. Mere forviklet bliver Forholdet ved, at det consecutive Imperfect i digterisk Stil undertiden bevares, uagtet det ikke er forenet med sit ו, hvad enten nu Grunden er, at ו helt er udeladt f. Ex. ψ 8, 7. 18, 12 (derimod 2 Sm. 22, 12). Jes. 12, 1. Hos. 6, 1 — eller blot er skilt fra Verbet ved et andet Ord, f. Ex. ψ 2, 1. 69, 22. 78, 29.

Anm. Hermed maa ikke forveksles de forkortede Imperfecter, der ikke ere consecutive og derfor ikke skyldes et udeladt ו, f. Ex. ψ 11, 6. 25, 9. Gen. 49, 17. De synes at skyldes rhytmiske Grunde, hvad der maaske ogsaa er Tilfældet f. Ex. Mi. 3, 4. 6, 14. Ij. 27, 22, hvor der forekommer afkortede Former efter et alm. וְ.

b. Paa samme Maade kan det consecutive Perfect undertiden skilles fra sit ו i digterisk Stil, uden at blive til Imperfect, f. Ex. Jes. 11, 8. Ords. 1, 22.

§ 131. § 131. Idet Sproget helt igjennem beherskes af denne ejendommelige Udtryksmaade, hører det til de sjeldnere Tilfælde, at en Række Begivenheder

fremstilles under den samme Verbalform, sammenknyttede ved et alm. וְ. Dog forekomme af og til saadanne Steder, men disse ere ialtfald i det ældre Sprog vistnok at opfatte saaledes, at Begivenhederne følge saa umiddelbart efter hverandre, at de for Fortælleren næsten staa som samtidige. *Perfect* med almindeligt וְ som Fortsættelse af fortidige Skildringer træffer man saaledes Jes. 6, 7. ψ 28, 7. 34, 5. Ij. 9, 30, smlgn. det betydningsfulde Sted Am. 5, 25 f.; videre Gen. 15, 6. 2 Kg. 14, 14. Jer. 37, 15 og וְהָיָה for וַיְהִי Am. 7, 2. Jer. 3, 9. 37, 11. 1 Sm. 1, 12. Omvendt findes *Imperfect* med alm. וְ i Nutids- og Fremtidsskildringer f. Ex. Jes. 5, 29. 58, 9. ψ 57, 4.

Afhængige Copulativsætninger.

§ 132. Tilbage staar der endnu en Række Sætninger, der adskille sig baade fra de sideordnede og de consecutive Sætninger, om de end i flere Henseender staa disse sidste nærmest. Naar det skal udtrykkes, hvad der vil eller bør følge af en blot tænkt Sætning, eller i det Hele en Afhængighed af en forudgaaende Begivenhed, stilles Verbet ligesom i de consecutive Sætninger umiddelbart efter וְ, men saaledes, at dette וְ bestandig udtales uden Vocal, medens paa den anden Side det følgende Verbum er et virkeligt Jussiv eller Voluntativ, ikke en ud- § 132. *a.*

vortes afkortet Form, som i de consecutive Sætninger, § 127*b*.

b. Et saadant underordnende וְ forekommer efter befalende og opfordrende Sætninger, f. Ex. Jes. 49, 20, גְּשָׁה־לִּי וְאֵשֵׁבָה flyt dig, at jeg kan komme til at sidde, 41, 23; Mi. 4, 2. Hos. 2, 4. Jer. 17, 14. Gen. 20, 7. Ex. 8, 4; ligeledes efter negtende Sætninger, idet den underordnede Sætning siger, hvad der vilde følge af den positive Sætning, f. Ex. Jes. 53, 2 han havde intet Udseende, וְנִרְאֵהוּ at vi skulde betragte ham; Nm. 23, 9. ψ 51, 18; fremdeles efter Sætninger, der udtrykke en Beslutning f. Ex. ψ 26, 6 og undertiden efter Betingelessætninger § 140. 142*c*. Desuden kan et saadant וְ slutte sig til en rent historisk Sætning for at angive, hvad Hensigten dermed skulde have været, f. Ex. Klages. 1, 19 de søgte Føde וְיָשִׁיבוּ for at vederkvæge sig (men forgjeves, smlgn. LXX); efter Masoreternes Opfattelse kan det endog directe angive Hensigten med en eller anden historisk Handling, s. Jes. 51, 2 jeg kaldte Abraham וַאֲבָרְכֵהוּ forat velsigne ham; 42, 6.

Anm. 1. Negativt bliver et saadant וְ med Jussiv til וְאַל ψ 69, 15.

Anm. 2. Undertiden synes et sligt וְ at kunne udelades; s. f. Ex. ψ 20, 6. 50, 10. Ij. 9, 32. Mi. 7, 9.

§ 133. § 133. Istedetfor Jussiv kan der efter et saadant וְ ogsaa følge Imperativ f. Ex. Gen. 20, 7: han skal

bede for dig חָיְתָה at du maa leve; Ij. 11, 6. Navnlig finder dette Sted efter en forudgaaende Imperativ, der altsaa, ligesom i Udtryk som: divide et impera, kommer til at betegne Betingelsen for den anden. Saaledes Am. 5, 4 søger mig og lever! Gen. 42, 18. Jes. 45, 22. Undertiden staar den anden Imperativ i Modsætning til den første, der kommer til at staa som en Concession, *tiltrods* for hvilken det følgende dog vil ske, f. Ex. Jes. 6, 9 hører af al Kraft וְאַל־תָּבִינוּ I skulle dog ikke forstaa; 8, 9; smlgn. וּדְעוּ ψ 4, 4 efter er underforstaaet Imperativ: haaner mig kun, I skulle dog erfare.

2. Relativsætninger.

Attributive Relativsætninger.

§ 134. Istedetfor ved en enkelt Apposition kan et Ord bestemmes ved en hel Sætning, hvori det selv danner et eller andet Led, hvilket Led i vore Sprog udfyldes ved et relativt Pronomen. I Hebraisk derimod har man i Overensstemmelse med § 86 oprindelig udtrykt et saadant Forhold ved en ligefrem Sammenstilling af Ordet med den beskrivende Sætning, idet Ordets Plads deri repræsenteredes ved et alm. paapegende eller personligt Pronomen. Istedet for: Bogen, som jeg læser, hed det altsaa: Bogen, jeg § 134. a.

læser den. Saaledes Jer. 5, 15 גּוֹי מֵעוֹלָם הוּא et Folk, der er fra Urtiden; Dt. 32, 17 אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם Guder, som de ikke kjende; ψ 32, 2 לֹא יַחְשֹׁב יהוה לוֹ, hvem Gud ikke tilregner hans Brøde.

b. Ofte mangler imidlertid i saadanne Sætninger det Pronomen, der repræsenterer det beskrevne Ord, hvorved der opstaar en endnu større Korthed i Udtrykket; f. Ex. ψ 33, 12 הָעָם בָּחַר ganske som vort: det Folk, han valgte (for בְּחָרוֹ) 7, 16. At det repræsenterende Pronomen ikke kommer tilsyne, naar det er Subject til et Verbum finitum, følger af § 111; f. Ex. אַרְיֵה יִכְסוֹף en Løve, der higer, ψ 17, 12.

c. Ogsaa hvor det Ord, der skal beskrives, er et almindeligt Pronomen *(den, det)*, som i Hebraisk ikke nævnes, saa at altsaa Relativsætningen ikke bliver Apposition til et Ord i Hovedsætningen, men et Led af denne selv, er det oprindelig tilstrækkeligt, at henstille Sætningen uden nogen Exponent. Saaledes Jes. 48, 14 יהוה אֲהֵבוֹ (den, hvem) Jahve elsker, vil fuldbyrde hans Vilje; 41, 2 hvo har vakt צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ (den, hvem) Retfærdighed møder? Hos. 1, 6. — Ogsaa i saadanne Tilfælde kan det Pronomen i den beskrivende Sætning, der repræsenterer det udeladte: *den, det,* selv udelades f. Ex. בְּיַד תִּשְׁלָח ved (dens) Haand, du udsender; Ex. 4, 13. ψ 65, 5. Ij. 18, 21.

§ 135. Den i § 134 beskrevne Udtryksmaade findes imidlertid i Reglen mest i digterisk Stil, hvor den kraftige Korthed er paa sin Plads; i det almindelige Sprog har man følt Trang til en bestemt Exponent for den beskrivende Sætnings Forhold til Hovedsætningen, og dertil valgt Ordet אֲשֶׁר, der nu af de fleste betragtes som et oprindeligt Substantiv med Betydningen: Spor, Sted (aram. אֲתַר). Er dette rigtigt, saa har אֲשֶׁר først faaet Betydningen: *hvor,* og derefter en mere almindelig relativ Betydning. — Ved Siden af dette Ord forekommer som relativ Exponent det demonstrative זֶה ψ 74, 2 eller endnu hyppigere det beslægtede זוּ f. Ex. ψ 9, 16. 10, 2. 17, 9. 31, 5. 32, 8. Ex. 15, 13. Jes. 42, 24. Ogsaa har Artiklen flere Steder Betydning af et relativt Pronomen, ikke blot i de § 89*c* (smlgn. 93*f*) omtalte Tilfælde foran Particip, men ogsaa foran almindelige Sætninger f. Ex. Jos. 10, 24 הֶהָלְכוּ אִתּוֹ som droge ud med ham; 1 Kr. 26, 28. 29, 17. § 135. *a.*

Anm. 1. Forholdet mellem אֲשֶׁר og שֶׁ, der bruges som Relativexponent i enkelte Skrifter (f. Ex. Deboras Sang, Højsangen og undertiden efter Exilet), er endnu usikkert; mulig er שֶׁ et forkortet אֲשֶׁר, mulig en pronominal Rod.

Anm. 2. Masoreterne opfatte gjennemgaaende זוּ som demonstrativt Pronomen, hvad det i Virkeligheden er ψ 12, 8, men ikke paa de ovenfor nævnte Steder.

Anm. 3. Efter Masoreternes Opfattelse findes Artiklen som Relativum i temmelig stort Omfang. Flere af disse Steder, som

Gen. 18, 21. 46, 27. Jes. 51, 10. 56, 3, høre imidlertid næppe herhen, da man lettere kan læse Particip.

b. Den beskrivende Sætning har efter en saadan Exponent ganske samme Form, som naar Exponenten mangler (§ 134). Altsaa skal der egentlig findes en pronominal Repræsentant for det beskrevne Ord deri f. Ex. Hez. 9, 11, Manden אֲשֶׁר הַקֶּסֶת בְּמָתְנָיו ved hvis Lænd der var et Blækhus; Jes. 41, 8 Jakob אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ hvem jeg har udvalgt; Gen. 45, 4. Hos. 14, 4. Tillige kan dette Pronomen være et Adverbium som שָׁם, שָׁמָּה, מִשָּׁם Gen. 2, 11. 20, 13. 10, 14.

Anm. Nogle faa Gange stilles en Præposition foran אֲשֶׁר istedetfor foran det repræsenterende Pronomen, saaledes Gen. 31, 32. Jes. 47, 12 (Præd. 3, 11 ?).

c. Dog udelades hyppig dette repræsenterende Pronomen ligesom § 134 *b.* Betegner det Sætningens *Subject,* skal det endog bestandig udelades, med mindre Sætningen er en Nominalsætning, der 1. indeholder en Negtelse f. Ex. Gen. 7, 2 de Dyr אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא, der ikke ere rene; 17, 12. Dt. 20, 15 — eller hvis Prædicat 2. er et Adjectiv eller Participium (idet det foranstillede הוא kommer til at svare til det הוא, der omtaltes § 108 *b*) f. Ex. Gen. 9, 3. Nm. 14, 8 — eller som 3. er skilt fra אֲשֶׁר ved en foregaaende Sætning, f. Ex. Hab. 2, 5. Staar Pronominet som *Object,* udelades det ogsaa hyppig f. Ex. Gen. 2, 2, al hans Værk, אֲשֶׁר עָשָׂה som han havde udført; Ex.

14, 13; og det samme finder endog Sted, naar Pronominet skulde være styret af en *Præposition,* f. Ex. Jes. 8, 12. Hos. 13, 10. Gen. 40, 13. Dt. 9, 7.

אֲשֶׁר anvendes ogsaa i de § 134 *c* nævnte Tilfælde, saa at det altsaa tilsyneladende kommer til at svare til det latinske: *qui* for: *is qui;* f. Ex. Ex. 4, 12. Jer. 22, 25. Særlig finder dette Anvendelse, naar det underforstaaede Pronomen, som en saadan Sætning beskriver, skulde styres af en Præposition f. Ex. Jer. 15, 4 עַל אֲשֶׁר־עָשָׂה formedelst det, han har gjort; Jes. 56, 4. Gen. 31, 1, idet en saadan Relativsætning uden אֲשֶׁר kun kan styres af en Præposition, naar den indeholder en Negtelse f. Ex. Jes. 65, 1 jeg har været til at finde לְלֹא שָׁאָלוּ for dem, der ikke søgte. *d.*

Det ubestemte: *hvosomhelst* og *hvadsomhelst* udtrykkes ved מִי og מָה; det sidste betyder untertiden ogsaa: *det, som;* saaledes Dm. 9, 48. Nm. 23, 3. *e.*

Conjunctionale Relativsætninger.

§ 136. Naar en hel Sætning staar som et Led af en anden, er den nærmeste Udtryksmaade (ligesom naar et enkelt Verbum staar saaledes § 103 *a*) at overføre Sætningen fra Verbernes til Nominernes Sfære ved at forandre Verbet til Infinitiv, idet dets Subject slutter sig dertil paa den § 97 *c* anm. omtalte Maade. Saaledes som *Subject* Gen. 2, 18 הֱיוֹת אָדָם at § 136.

Mennesket er ene, er ikke godt; som *Object* efter מִי יִתֵּן Ex. 16, 3; som *Genitiv* Gen. 2, 4 בְּיוֹם עֲשׂוֹת יהוה den Dag, da Jahve skabte; efter כְּ Jes. 10, 15; efter *Præpositioner* Gen. 12, 14. Jes. 60, 15. Am. 2, 6.

§ 137. a. § 137. Ligesaa hyppig bliver imidlertid en saadan Sætning bevaret i sin oprindelige Form, og der gjentager sig her det samme, som udvikledes § 134—135 med Hensyn til Attributsætninger, saa at vi snart træffe en saadan Sætning umiddelbart indført, snart indledet ved en Exponent.

b. I. Paa den første Maade, uden noget indledende Ord, finder man en hel Sætning som *Subject* f. Ex. 2 Sm. 14, 32 det er godt עוֹד אֲנִי־שָׁם, at jeg er der endnu; — som *Object:* Gen. 12, 13 sig אֲחֹתִי אָתְּ at du er min Søster; 41, 15. Am. 5, 12. ψ 10, 13; Lev. 9, 6; efter מִי־יִתֵּן Ij. 23, 3. 6, 8.

Anm. 1. Istedetfor Udtryk som Gen. 12, 13 finder man ofte *oratio directa* efter Verba dicendi, f. Ex. Gen. 12, 12 de ville sige om dig אִשְׁתּוֹ זֹאת det er hans Hustru. Saaledes hyppig efter לֵאמֹר.

Anm. 2. מִי־יִתֵּן er i den Grad gaaet over til at blive en ønskende Formel, at det ofte følges af et וְ foran den næste Sætning, f. Ex. Ij. 19, 23. Dt. 5, 26.

c. Særlig hyppig staar en saadan Sætning som *Genitiv;* f. Ex. Jes. 29, 1 קִרְיַת חָנָה דָוִד Byen, hvor David slog Lejr; יוֹם אִירָא ψ 56, 4 den Dag, da jeg frygter; Hos. 1, 2. Lev. 7, 35. Ex. 6, 28. ψ 90, 15. Ij. 6, 17. 1 Sm. 25, 15; efter בִּלְתִּי § 117 *d*; זוּלָתִי 1 Kg. 3, 18;

efter עַד Gen. 38, 11. ψ 141, 10; efter עַל Jes. 53, 9; efter בַּעֲבוּר Gen. 27, 4; efter יַעַן Hez. 20, 16; efter לְמַעַן Jes. 41, 20. ψ 9, 15. Gen. 12, 13; efter אַחַר Ij. 42, 7 osv. — Dog findes der i denne Henseende nogen Forskjel indenfor Præpositionerne; מִן findes saaledes kun éngang foran en Sætning, Dt. 33, 11; בְּ לְ, hvortil כְּ (§ 92) slutter sig, intetsteds. Derimod findes der andre Ord, der kun forekomme paa denne Maade (som en Slags Conjunction) og aldrig som Præposition; saaledes פֶּן־ (eg. et Substantiv: Bortfjernen) „for at ikke“, hvis Brug efter Verber: at frygte, minder om Latin og Græsk; ligeledes טֶרֶם (בְּטֶרֶם, מִטֶּרֶם) „under Fradrag af“, d. e. „endnu inden“ s. Ex. 12, 34. ψ 90, 2. Hag. 2, 15.

Anm. 1. Naar i Genitivsætninger Subjectet staar foran Prædicatet, kan dette sidste ogsaa opfattes som et Tilstandsudtryk, der slutter sig til den foranstaaende Genitiv; f. Ex. ψ 4, 8: deres Korns Tid, naar det er i Mængde.

Anm. 2. טֶרֶם kan ogsaa forekomme adverbielt midt i en Sætning, Gen. 2, 5. Om Tempus derefter s. § 83*c*.

§ 138. II. Tydeligere kommer en saadan Sætning § 138.
til at staa, naar den indføres med et Ord, der samler *a*.
den til en Enhed og derved letter deres Indordning som Led af den overordnede Sætning. Til at udtrykke dette Begreb (vort: *at*) bruges hyppigst den relative Exponent אֲשֶׁר (§ 135); ved Siden deraf כִּי, egentlig et paapegende Ord: *saaledes,* der peger hen paa den

følgende Sætning; sjeldnere אִם og מָה. (Smlgn. aramaisk דִּי og דְ).

b. En Sætning, der indledes med et af disse Ord, kan staa som *Subject;* f. Ex. Præd. 5, 4: det er bedre אֲשֶׁר לֹא־תִדֹּר at du ikke lover; Zak. 8, 20; 2 Sm. 18, 3, det er godt כִּי־תִהְיֶה; ligeledes som *Object,* f. Ex. Gen. 22, 12 jeg ved כִּי at du er gudsfrygtig; Jos. 2, 10; Hez. 36, 27 (§ 98*b*); Gen. 3, 11, hvo har sagt dig, כִּי עֵירֹם אָתָּה at du er nøgen.

Anm. 1. Efter Verber: at se eller høre, trækkes ofte Subjectet i Gjenstandsætningen frem foran כִּי f. Ex. ψ 25, 19. Gen. 1, 4.

Anm. 2. Efter Verber: at sige, følger der ofte directe Tale (smlgn. § 136*b* anm. 1), saa at כִּי og אֲשֶׁר staa overflødig (ligesom ὅτι); saaledes 1 Sm. 10, 19. 15, 20.

c. Særlig hyppig bruges de nævnte Ord foran en Sætning, der staar i *Genitiv*. Saaledes Gen. 39, 20 מְקוֹם אֲשֶׁר det Sted, hvor Kongens Fanger vare fængslede; 40, 3. Lev. 4, 24. Jer. 22, 12. Dt. 4, 10 יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ den Dag, da du stod; Lev. 13, 46; endvidere תַּחַת כִּי Dt. 4, 37; תַּחַת אֲשֶׁר 28, 62 istedetfor at; יַעַן אֲשֶׁר Gen. 22, 16; יַעַן כִּי Jes. 3, 16 efterdi; לְמַעַן אֲשֶׁר Gen. 18, 19 forat; עַל כִּי ψ 139, 14; עַל אֲשֶׁר Dt. 29, 24, fordi; עַד אֲשֶׁר Gen. 29, 8; עַד כִּי Gen. 26, 13; עַד אִם 24, 19 eller עַד אֲשֶׁר אִם Jes. 6, 11 saalænge, eller: inden; עֵקֶב אֲשֶׁר Gen. 26, 5; עֵקֶב כִּי Am. 4, 12 som Følge af; בִּלְתִּי אִם Am. 3, 3f. Endelig de hyppig forekommende Ord (§ 137*c*) בַּאֲשֶׁר, מֵאֲשֶׁר og כַּאֲשֶׁר, eller

sjeldnere כְּמוֹ (d. e. כְּ og מָה forskjelligt fra § 92*c*) Gen. 19, 15. Jes. 26, 18.

Anm. Særlig kan mærkes אַף כִּי „yderligere at"; „dertil kommer at"; „ovenikjøbet at", der ofte staar elliptisk for: hvormeget mere 1 Sm. 14, 30; eller: hvormeget mindre Ij. 9, 14.

§ 139. Den omfattende Anvendelse af אֲשֶׁר og כִּי § 139.
(אִם) foran Sætninger, der udgjøre et eller andet Led *a.*
i en overordnet Sætning, gjør det forstaaeligt, at disse Ord ofte i og for sig, uden nogen forudgaaende Præposition, bruges som Exponenter for Sætninger, der indtage en underordnet Plads i en anden Sætning. Den Betydning, de paa denne Maade kunne faa, er meget rig, da de baade kunne angive Tiden, Grunden, Følgen og endnu flere nærmere Bestemmelser; i det Hele maa der derfor med Hensyn til disse Ord henvises til Ordbogen, og kun nogle af de vigtigste Træk ville blive fremdragne i den følgende Oversigt.

אֲשֶׁר kan angive Hensigten (*at* = *forat*) f. Ex. *b.*
Gen. 11, 7 forat de ikke skulle forstaa; Følgen (*at* = *saaat*) f. Ex. Mal. 3, 19; Aarsagen, Gen. 31, 49; Tiden, baade Fortid, ψ 139, 15 og Fremtid, Dt. 11, 27.

כִּי angiver hyppig Grunden (*fordi, ti, siden*) Gen. *c.*
3, 14. 5, 24 osv.; ligeledes Tiden, baade Fortid, Hos. 11, 1. Gen. 6, 1, og Fremtid, Gen. 4, 12. Jes. 10, 12. ψ 90, 4 (smlgn. videre § 141 *a*). Følgen kan det komme til at angive efter negtende Sætninger, Jes.

43, 22. Hos. 1, 6, og efter negative Spørgsmaal, der begynde med מָה; staar der Perfect derefter, betyder det, hvad der dog trods Forsætningen finder Sted, f. Ex. 2 Sm. 7, 18 hvad er jeg כִּי הֲבִיאֹתַנִי at du har ført mig! Jes. 36, 5, medens et følgende Imperfect lader det ubestemt, om det udsagte virkelig er, f. Ex. Jes. 57, 11. ψ 8, 5. Ij. 3, 12, eller kun tænkes, Ij. 15, 14. Istedetfor et saadant כִּי staar der ψ 144, 3 consecutivt וַ.

Anm. Den oprindelige demonstrative Betydning af כִּי, saaledes, viser sig tydeligst i Udtryk som Jes. 7, 9, og naar det anvendes efter negtende Sætninger eller negative Spørgsmaal i Betydningen: *men*, *derimod*, *kun*. I disse Betydninger følges det undertiden af et overflødigt אִם f. Ex. Gen. 32, 29. ψ 1, 2. Mi. 6, 8. Et saadant אִם findes ogsaa efter בִּלְתִּי Gen. 47, 18. Dm. 7, 14, der da ikke maa forveksles med בִּלְתִּי אִם § 138 *c*.

d. אִם bruges undertiden om Tiden, baade om Fortid, f. Ex. Am. 7, 2, og om Fremtid, hvor da Perfect efter § 82 *c* kan faa Betydning af Fut. exactum. Men det egentlige Gebet for אִם ere Betingelsessætningerne, hvorom s. § 141 *b*.

3. Betingelsessætninger.

§ 140. § 140. At to Sætninger staa i et saadant Forhold til hinanden, at den enes Indtræden er betinget
a. ved den anden, kan paa Hebraisk udtrykkes ved, at den første uden noget indledende Ord henstilles, og derpaa umiddelbart følges af den anden som af sin Konsekvents. Smlgn. § 86.

En saadan Henstillen kan udtrykkes ved, at Verbet staar i Perfect for at udtrykke det antagne, givne; den afhængige Sætning kan da enten have וְ med Jussiv efter § 132 *b*, f. Ex. ψ 69, 33. Hos. 6, 1 — eller Jussiv resp. Imperfect uden וְ f. Ex. Hab. 3, 10 רָאוּךָ יָחִילוּ naar de se dig, skjelve de; ψ 17, 3 — eller Perfect uden וְ f. Ex. Mi. 7, 8 נָפַלְתִּי קָמְתִּי naar jeg falder, rejser jeg mig — eller være en Nominalsætning, baade med וְ ψ 27, 10. 34, 18, og uden וְ Jes. 63, 16. Am. 3, 8. *b.*

I andre Tilfælde udtrykkes Forsætningen ved Jussiv, der kan omskrives ved: sæt at, lad være at; Eftersætningen kan begynde med Jussiv med וְ ψ 42, 5. 104, 20, med Jussiv (Imperfect) uden וְ ψ 104, 28 ff., eller med consecutivt Imperfect Ij. 19, 18, eller Perfect uden וְ ψ 40, 6, eller være en Nominalsætning f. Ex. ψ 139, 8. Ofte begynder Eftersætningen med et stærkt fremhævet Ord, der forudsætter et kort Ophold mellem de to Sætninger, f. Ex. Jes. 49, 15. ψ 91, 7. *c.*

Hertil slutte sig de § 133 omtalte Sammenstillinger af to Imperativer. *d.*

Undertiden er det en med מִי eller מָה indledet Spørgesætning (§ 120 *a*), der danner den betingende Forsætning, idet *hvo? hvad?* gaar over i Betydningen: *om nogen, om noget.* Saaledes f. Ex. ψ 25, 12. 34, 13. Jes. 54, 15. 1 Sm. 20, 4. *e.*

§ 141. § 141. Tydeligere bliver allerede Forholdet mellem
a. de to Sætninger, naar der bestemtere peges hen paa den første Sætning enten ved הִנֵּה f. Ex. 2 Kg. 7, 2, הֵן f. Ex. Jes. 54, 15, eller ved כִּי (§ 139 *c*) „saaledes". Dog er Grændsen mellem כִּי i denne betingende Betydning og som Tidspartikel (naar) flydende, og det følges ikke af det for de egentlige Betingelser (§ 142 *b*) betegnende Perfect, men af almindeligt Imperfect f. Ex. ψ 23, 4 כִּי אֵלֵךְ, naar jeg gaar Mi. 7, 8*b*. Dt. 14, 24. Mal. 1, 4. Zak. 8, 6. I flere af disse Tilfælde har det Betydningen: selv om, endog dersom.

b. Men de egentlige Exponenter for en Sætnings Forhold som Betingelsessætning ere אִם (§ 139 *d*) og לוּ, der forholde sig saaledes til hinanden, at אִם indfører den rene Betingelse uden Hensyn til dens Virkelighed eller Uvirkelighed, medens לוּ bestemt angiver, at Betingelsen kun er tænkt, og ikke er indtraadt eller vil indtræde.

Anm. Med Negtelse bliver אִם til אִם לֹא, derimod לוּ til לוּלֵא, idet o forandres til e ved Siden af u, ligesom f. Ex. i יֵשׁוּעַ for יְהוֹשׁוּעַ.

§ 142. § 142. Naar den af אִם indledede Sætning hører
a. til Fortiden, staar Verbet følgerigtig i Perfect f. Ex. אִם מָצָאתִי חֵן dersom jeg har fundet Naade; Gen. 18, 3. 47, 29. 50, 4. Hvis Eftersætningen tilhører

samme Tid, kan den begynde med consecutivt Imperfect Ij. 8, 4.

Tilhører Forsætningen Nutid og Fremtid, kan Verbet ifølge § 140 *b* ogsaa staa i Perfect om det givne (vort Præsens). Denne Udtryksmaade kan da ogsaa gjennemføres i Eftersætningen, der er givet med Forsætningen f. Ex. Ords. 9, 12. Imidlertid tilhører Eftersætningen i Virkeligheden Fremtiden eller Nutiden, og man træffer den derfor oftere udtrykt ved Imperfect eller dertil svarende consecutivt Perfect f. Ex. Jes. 4, 4 f. Mi. 5, 7. Gen. 40, 14. 43, 9. Ij. 9, 16. Jer. 37, 10. Og denne mere egentlige Udtryksmaade kan da ogsaa trænge ind i Forsætningen, der altsaa faar Imperfect; saaledes Gen. 18, 26. Am. 6, 9 (med consecutivt Perfect i Eftersætningen) Gen. 30, 31. 13, 16. Jes. 10, 22. Am. 9, 2 (med Imperfect i Eftersætningen). Endelig er det ogsaa muligt, at Forsætningen kan have Imperfect og derimod Eftersætningen consecutivt Imperfect (= Perfect) ψ 59, 16. — Ved Siden af disse Tilfælde kan der naturligvis ogsaa følge en Nominalsætning efter אִם f. Ex. Mal. 1, 6. Ij. 8, 6. Ex. 8, 17. *b.*

Efter § 132 *b* kan Eftersætningen til אִם ogsaa begynde med וְ og Jussiv f. Ex. Gen. 13, 9. 24, 49. Desuden kan den selvfølgelig ogsaa antage flere andre Former, f. Ex. være en Nominalsætning med og uden *c.*

ךְ, en befalende Sætning o. l. Sjelden og digterisk indledes den med כִּי־אָז Ij. 11, 15; כִּי עַתָּה 8, 6 eller כִּי alene Jes. 7, 9, i hvilke Tilfælde כִּי efter § 139 *c* anm. staar i sin bekræftende Betydning.

§ 143. *a.* § 143. Naar den af לוּ indledede Sætning tilhører Fortiden, staar Verbet i Perfect f. Ex. Dm. 8, 19 לוּ הַחֲיִתֶם dersom I havde ladet dem leve. — Hører den til Nutid eller Fremtid, bruges Perfect (§ 140 *b*) Dt. 32, 29, Imperfect Hez. 14, 15 eller en Nominalsætning ψ 81, 14.

b. Om Eftersætningen gjelder det samme som om Eftersætningen efter אִם (§ 142). Ofte tilhører den en anden Tid end Forsætningen f. Ex. Dm. 8. 19. Hyppig indledes den ved stærkt fremhævende Ord, som כִּי־עַתָּה Gen. 43, 10; כִּי אָז 2 Sm. 2, 27; כָּעֵת Dm. 13, 23 (smlgn. 21, 22), eller med אָז og עַתָּה alene. Mærkes kan ogsaa כִּמְעַט, næsten, i Spidsen af Eftersætningen, ψ 81, 15 (smlgn. Jes. 1, 9).

§ 144. *a.* § 144. Blandt de mange forskjellige Udeladelser, der finde Sted ved Betingelsessætninger, kunne mærkes:

I Forsikringer og sværgende Udsagn udelades ofte Eftersætningen som selvforstaaelig (da ramme Straffen mig!); derved faar אִם Betydning af en stærk Negtelse, אִם לֹא af en stærk Bekræftelse, Gen. 14, 22f. Jes. 5, 9. Da אִם paa denne Maade næsten bliver en

Negation, forekommer הַאִם istedetfor הֲלֹא (§ 119 *b*) Ij. 6, 13.

Naar to hinanden ophævende Betingelsessætninger følge efter hinanden, kan den førstes Eftersætning udelades, f. Ex. Ex. 32, 32 hvis du tilgiver dem (da er det godt), men hvis ikke osv. Dm. 9, 16 f. 1 Sm. 12, 14 f. Dan. 3, 15. Smlgn. i N. T. Luc. 13, 9. *b.*

Eftersætningen til לוּ udelades ofte, naar det bruges rhetorisk om det ikke absolut umulige, som man dog næppe tør haabe. Derved faa לוּ Betydning af et ydmygt Ønske f. Ex. Gen. 17, 18. Jes. 63, 19. — Andre Betydninger fremkomme, naar den udeladte Eftersætning vilde betegne, hvad man frygter f. Ex. Gen. 50, 15, eller ikke kunde udholde ψ 27, 13. *c.*

Omvendt udelades ofte den hypothetiske Forsætning, saaledes at Sætningen siger, hvad der under andre Forhold vilde have fundet Sted. Der bruges da Imperfect, f. Ex. Ij. 5, 8 (i dit Sted) אֶדְרֹשׁ vilde jeg anraabe; 10, 18 f. Jes. 30, 15. Endnu tydeligere bliver dette, naar Sætningen begynder med et af de § 143 *b* omtalte Ord f. Ex. Ex. 9, 15 (havde jeg ej havt denne Hensigt) כִּי עַתָּה da havde jeg forlængst tilintetgjort dig; Ij. 3, 13. *d.*

Skrifter af Prof. Strack.

Prolegomena critica in Vetus Testamentum Hebraicum, quibus agitur I) de codicibus et deperditis et adhuc exstantibus, II) de textu Bibliorum Hebraicorum qualis Talmudistarum temporibus fuerit. Leipzig, 1873. *J. C. Hinrichs.* 131 S.

Catalog der hebräischen Bibelhandschriften der Kaiserlichen öffentlichen Bibliothek in St. Petersburg (zusammen mit Abr. Harkavy, St. Petersburg) Leipzig, 1875. *Hinrichs.* XXXIII, 296 S.

Prophetarum posteriorum codex Babylonicus Petropolitanus (St. Petersburg), Leipzig, 1876. *Hinrichs.* 449 photolithogr. Seiten und 37 Seiten Vorrede, Erläuterungen und Register. gr. Folio.

A. Firkowitsch und seine Entdeckungen. Ein Grabstein den hebräischen Grabschriften der Krim. Leipzig, 1876. *Hinrichs.* 44 S.

Die Dikduke ha-t^eamim des Ahron ben Moscheh ben Ascher und andere alte grammatisch-massoretische Lehrstücke zur Feststellung eines richtigen Textes der hebräischen Bibel (zusammen mit S. Baer), Leipzig, 1879. *L. Fernau.* XLII, 95 S.

פִּרְקֵי אָבוֹת. Die Sprüche der Väter. Ein ethischer Mischna-Traktat [vokalisierter Text] mit kurzer Einleitung, Anmerkungen und einem Wortregister. Karlsruhe und Leipzig, 1882. *H. Reuther.* II, 58 S. 1 Mk. 20 Pf.

Hermann L. Strack und **Carl Siegfried,** Lehrbuch der neuhebräischen Sprache und Litteratur. I. Grammatik der neuhebräischen Sprache von C. Siegfried. II. Abriss der neuhebräischen Litteratur von H. L. Strack. Karlsruhe und Leipzig, 1884. *H. Reuther.* XII, 132 S. 3 Mark.

